

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W SZCZECINIE**

**PLAN URZĄDZENIA LASU
DLA NADLEŚNICTWA BIERZWNIK**

na okres od 1 stycznia 2014 r. do 31 grudnia 2023 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Program opracowano

w Biurze Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wlkp.

Program wykonał:

Sprawdził:

---

sekretariat@gorzow.buligl.pl

www.gorzow.buligl.pl

Gorzów Wielkopolski 2013

Wprowadzenie.....	5
A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA BIERZWNIAK.....	6
1. Historia regionu.....	6
2. Położenie.....	14
4. Regionalizacja geobotaniczna.....	17
5. Regionalizacja fizyczno – geograficzna.....	18
6. Regionalizacja klimatyczna.....	19
6. Miejsce i rola Nadleśnictwa Bierzwniak w gospodarce przestrzennej regionu.....	20
7. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych.....	22
8. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Bierzwniak.....	22
9. Charakterystyka kompleksów leśnych.....	23
B.FORMY OCHRONY PRZYRODY – ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE.....	24
I. Ustawa o ochronie przyrody.....	24
1. Istniejące, projektowane i proponowane formy prawnej ochrony przyrody w Nadleśnictwie Bierzwniak.....	25
2. Rezerваты przyrody- istniejące.....	25
3. Rezerваты przyrody- proponowane.....	36
4. Obszary chronionego krajobrazu.....	38
5. Obszary Natura 2000.....	40
6. Pomniki przyrody istniejące.....	65
7. Pomniki przyrody proponowane.....	66
8. Użytki ekologiczne istniejące.....	66
10. Ochrona gatunkowa.....	75
II. Ustawa o lasach.....	85
1. Gospodarstwo specjalne.....	86
2. Lasy ochronne.....	87
III. Inne formy ochrony przyrody.....	87
1. Drawieński Park Narodowy.....	87
2. Obszar węzłowy.....	88
3. Korytarze ekologiczne.....	89
C. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE.....	90
1. Rzeźba terenu.....	90
2. Budowa geologiczna.....	91
3. Typy gleb.....	91
4. Wody.....	91
5. Roślinność.....	94
6. Świat zwierzęcy.....	96
7. Typy siedliskowe lasu.....	96
8. Drzewostany.....	97
9. Ekologiczna ocena stanu lasu.....	101

10. Inne cenne obiekty przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik	109
11. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik	132
12. Obiekty przyrodnicze objęte ochroną prawną, zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bierzwnik, inne niż te położone na gruntach nadleśnictwa.....	135
13. Obiekty kultury materialnej i inne przyrodnicze w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bierzwnik.	135
D. ZAGROŻENIA.....	143
1. Czynniki biotyczne.	143
2. Czynniki abiotyczne.....	144
3. Czynniki antropogeniczne.....	146
E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE.....	150
1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego.....	150
2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych.....	151
F. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY...152	
I. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody.	152
II. Fakultatywne wskazania ochronne	152
1. Ochrona różnorodności biologicznej.....	152
2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody.....	153
3. Zalecenia w zakresie ochrony cennych gatunków roślin naczyniowych.	154
4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych.	154
5. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew.....	154
6. Zalecenia z zakresu ochrony fauny kręgowców.....	155
7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców	155
8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach.	156
9. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznych w lasach.	156
10. Kształtowanie strefy ekotonowej.	157
11. Zalesienia porolne.	157
12. Promocja i edukacja ekologiczna.	157

Wprowadzenie

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Bierzwnik jest integralną częścią planu urządzenia lasu na okres od 1.01. 2014 r. do 31.12.2023 r. Opracowany został według stanu na dzień 1 stycznia 2014 r.

Aktualnie opracowanie uwzględnia zapisy zawarte w poprzednim Programie Ochrony Przyrody, ustalenia Komisji Założeń Planu oraz ustalenia Narady Techniczno Gospodarczej.

Celem programu jest:

- inwentaryzacja i zobrazowanie bogactwa przyrodniczego lasów;
- wskazanie obiektów do objęcia ochroną;
- przedstawienie istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego;
- doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych;
- ulepszanie metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody;
- umożliwienie w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego;
- ochrona zabytków kultury materialnej w lasach.

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Bierzwnik opracowano zgodnie z zapisem § 110 Instrukcji Urządzania Lasu z (CILP, Warszawa 2012r.), z wykorzystaniem zapisów z „Instrukcji sporządzenia programu ochrony przyrody” (MOŚZNiL Departament Leśnictwa, Warszawa 1996r.) oraz w oparciu o ustawę o lasach z dnia 28 września 1991 r. (Dz. U. 1991 Nr 101 poz. 444 z późn. zm), ustawę o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627), rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012r. (Dz. U. 2012 Nr 0 poz. 1302) w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu.

Wykonawcą programu jest BULiGL Oddz. Gorzów Wlkp.

Program został wykonany na podstawie:

- danych zebranych w trakcie prac urządzania lasu (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2012 - 2013);
- danych zebranych podczas inwentaryzacji szczegółowej do Programu Ochrony Przyrody (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2012);
- informacji dostarczonych przez Nadleśnictwo Bierzwnik;
- informacji otrzymanych z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz w Gorzowie Wlkp.;
- innych informacji zebranych na potrzeby programu.

A. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA BIERZWNIK

1. Historia regionu

Najstarsze ślady pobytu człowieka na tych terenach, najczęściej drobne narzędzia kamienne, pochodzą z epoki kamienia łupanego. Ślady bytowania ludzi, znajdowano najczęściej na piaszczystych wyniesieniach w pobliżu wód. Znaleźsk takich dokonano m.in. w Radęcinie, Łęczynie, Prostyni, Nowej Korytnicy i Tucznie. Około 4,3 tys. lat p.n.e. na tereny północno - zachodnich ziem polskich, w tym na tereny Puszczy Drawskiej przybyły ludy znad Dunaju reprezentujące tzw. kulturę ceramiki wstęgowej, które zajmowały się rolnictwem. Inną grupą ludności żyjącej na tych terenach była ludność tzw. kultury pucharów lejkowatych, która pod wpływem ludności z nad Dunaju zajmowała się hodowlą i rolnictwem. Kolejną grupę stanowiła ludność tzw. kultury ceramiki sznurowej, zajmująca się głównie rolnictwem i pasterstwem.

Około 1700 lat p.n.e. wprowadzenie nowego sprowadzonego z Niziny Węgierskiej surowca do wyrobu narzędzi zapoczątkowało epokę brązu. Najprawdopodobniej główny trzon ludności zajmującej się pasterstwem stanowili potomkowie ludu kultury ceramiki sznurowej. Hodowla pasterska mogła wynikać również z nastania suchszego klimatu subborealnego.

Od ok. 1300 lat p.n.e. do wczesnej epoki żelaza (około 700 - 400 lat p.n.e.) Puszcza Drawska wraz z Pomorzem objęta została zasięgiem tzw. kultury łużyckiej, która uformowała się między Bugiem a Łabą. Ludność tej kultury niejednolitej etnicznie, uważana jest za ludność prasłowiańską. W rozprzestrzenianiu osadnictwa tej ludności decydującą rolę odgrywały żyzne gleby, w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik skupiało się ona nad głównymi zbiornikami wodnymi - jeziorami.

Wraz z pojawieniem się pierwszych narzędzi i ozdób z żelaza zapoczątkowana została epoka żelaza, w czasie której ludność kultury łużyckiej zaludniała tereny Polski północno-zachodniej. W ostatnim wieku p.n.e. i w okresie wpływów rzymskich (I - V wiek n. e.) osadnictwo przesunęło się na zachód i południowy-zachód Puszczy Drawskiej związanej z glebami bardziej urodzajnymi. Od V wieku n. e. notuje się silne rozrzedzenia osadnictwa, a dopiero w VII wieku następuje napływ ludności słowiańskiej na ziemię choszczeńską, tereny Puszczy Drawskiej w tym na ziemię okolic Bierzwnika, początkując osadnictwo wczesnośredniowieczne. Później cały teren ten znalazł się w obrębie działalności plemion pomorskich. Najstarszymi wsiami tych okolic były: Zatom, Dominikowo, Niemiańsko, Dębsko. Okolice Bierzwnika i Pomorze Zachodnie zostały przez Mieszka I włączone do państwa polskiego. Dążenia książąt pomorskich do rozluźnienia stosunków z Polską powodowały ciągłe utarczki zbrojne. Ważne znaczenie mają: wyprawa Bolesława Krzywoustego na Pomorze i zdobycie Szczecina (1120 r.), a także akcja chrystianizacyjna biskupa Ottona z Bambergu (1124-1125). Z początkiem XIII wieku granica wielkopolsko-pomorska została przesunięta dalej na północ, za Choszczno i Drawno. Cały teren wchodził w skład Wielkopolski. Po nagłej śmierci Przemysła II w lutym 1296 roku nastąpiły znaczące zmiany dla tego obszaru. Korzystając z waśni między książętami wielkopolskimi i pomorskimi, cały teren aż po Gwdę na wschodzie opanowali

margrabiowie brandenburscy, którzy nabyli Ziemię Lubuską w 1249r. od księcia legnickiego Bolesława Rogatka.

Margrabiowie przeszedłszy w 1250 r. Odrę, rozpoczęli opanowywać rozległy obszar pogranicza. W 1255 r. zajęli okolice Chojny, w 1257 rejon Gorzowa, a w 1261r. okolice Myśliborza. W 1260 r. północna część kasztelanii santockiej, do której zaliczała się ziemia choszczeńska i okolice Bierzwnika, przeszły na własność władców Brandenburgii. W latach 1265 - 1270 Askańczycy opanowali Drezdenko, a w 1269 r. Choszczno. Zajęte ziemie weszły w skład Brandenburgii tworząc obszar nazywany Nową Marchią. Na zajętych terytorium Askańczycy osadowali liczne rodziny rycerskie, lokowali miasta i klasztory. Na ziemi choszczeńskiej uposażono cystersów w Bierzwniku (1286) i cysterki w Reczu (1296). Do terenów rozciągających się wzdłuż Drawy, z Osiecznem i Dobięgniewem, podnosiły roszczenia (1280, 1298) cysterki z Owińsk. Zorganizowana w 1286 r. filia cysterska w Bierzwniku, oparła się swymi północnymi granicami o Puszcę Drawską, należącą do rycerskiego rodu Wedlów z Drawna, którzy odegrali znaczącą rolę dla tych terenów w wiekach późniejszych. Najpierw Wedlowie występowali po stronie Brandenburgii w potyczkach z książętami pomorskimi, a później poddali swe posiadłości Polsce. W 1368 roku ziemia wałecka z Tucznem i Człopą powróciła do Polski. Granica wielkopolsko-brandenburska ustaliła się aż po wiek XVIII na linii dolnej Drawy i Płocicznej.

Od 1402 roku rozpoczyna się panowanie krzyżackie, gdyż Zakon nabył Nową Marchię jako zastaw pożyczki. Okres ten jest pełen niepokoju i obfituje w liczne potyczki i bitwy między popiecznikami zakonu a jego przeciwnikami. Kończy się na sprzedaniu Nowej Marchii w 1454 roku elektorowi brandenburskiemu.

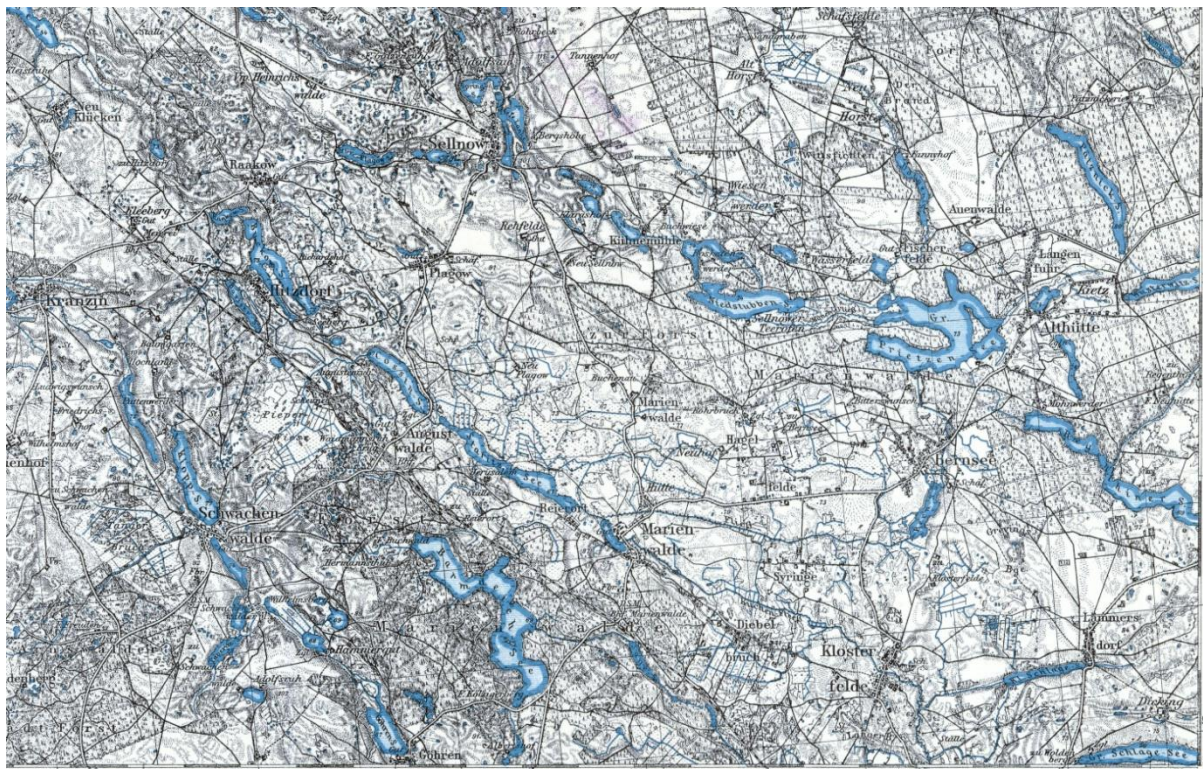
W okresie średniowiecza następowały pierwsze lokacje wsi. Powstało wtedy Dominikowo, Barnimie, Stare Osieczno, Dębsko, Zatom, Niemieńsko, Jezorki Wałeckie, Cybowo, Żółwin. W akcji kolonizacyjnej w owym czasie bardzo ważną rolę pełniły zakony. Pierwsze nadania otrzymali joannici, nie odegrali oni jednak znaczącej roli w dziejach Nowej Marchii. Do dużego znaczenia doszedł wywodzący się z Francji, zakon cysterski. Zakon o kontemplacyjnej regule i obowiązku pracy na roli budował tamy i jazy, osuszał podmokłe tereny, karczował lasy, zagospodarowywał nieużytki. Od 1293 roku istniało opactwo w Bierzwniku. Z biegiem czasu cystersi uzyskiwali ziemię na wschód od Bierzwnika (aż po Drawę), na której uprawiali zboże, budowali młyny. W latach 30-tych XVI wieku zaczęto likwidować dobra cysterskie. Weszły one w skład bierzwnickiej domeny państwowej.

Wiek XVI jest okresem względnego spokoju i ponownych lokacji wsi. Wtedy to prowadził swą akcję kolonizacyjną Rudiger Wedel z Drawna, który w latach 1551-1579 założył 11 nowych wsi i osad. Wówczas nastąpiła lokacja nowych osad i zaludnianie wsi opustoszałych. Powstały wtedy Brzeziny, Dominikowo, Głusko, Ostrowiec, Krępa, Miradz, Niemieńsko, Nowa Korytnica, Nowa Studnica, Rościn, Sitno, Brzeźniak.

Kolejnym kataklizmem dziejowym dla tych terenów była wojna trzydziestoletnia (1618-1642) toczona między katolikami a protestantami. Zniszczonych i splądrowanych zostało wtedy wiele wsi. Zniszczeń dopełnił potop szwedzki (1655-1656). Nastąpił okres zastoju i marazmu, a spustoszone pola leżały odłogiem.

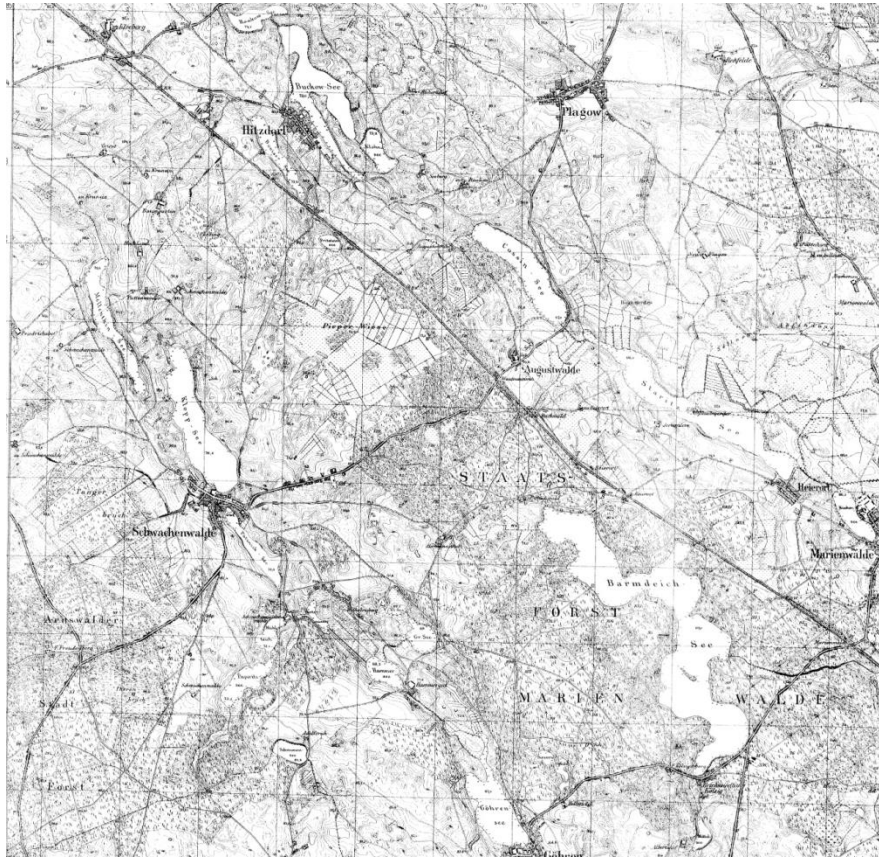
W wieku XVII zaznaczyła się działalność kolonizacyjna brandenburskiej domeny państwowej, powstało Radachowo. W 1601 roku nastąpiła nowa lokacja Zatomia leżącego przy drodze solnej z Wielkopolski do Kołobrzegu. Jest to również okres kolonizacji fryderycjańskiej (wsie Łęczyn, Moczele, Mostniki). W końcu XVIII wieku i na początku XIX powstają wsie folwarczne jak, Święciechów, Podegradzie, Borowiec, Dłusko, Konotop. Począwszy od połowy XIX wieku następuje stopniowy proces wycofywania się osadnictwa z Puszczy Drawskiej, dodatkowo pogłębiony przez dwie wojny światowe i kryzys gospodarczy.

Przez cały XIX wiek tereny te znajdowały się pod administrowaniem pruskim, jedynie okolica miejscowości Przesieki w latach 1815 - 1918 była w ramach Wielkiego Księstwa Poznańskiego z pozorami polskiej autonomii. Reszta terenu wchodziła w skład Brandenburgii, Pomorza i Prus Zachodnich. W latach 1922-1938 wchodziły w skład tzw. Marchii Granicznej. Działania I wojny bezpośrednio ominęły ten teren, a w okresie II wojny światowej miejscowości Żółtwin, Cybowo i Kalisz Pomorski będące częścią umocnień Wału Pomorskiego dość mocno ucierpiały. Jednakże największe zniszczenia przyniosła obecność wojsk radzieckich po zakończeniu operacji pomorskiej i krótko po wojnie.

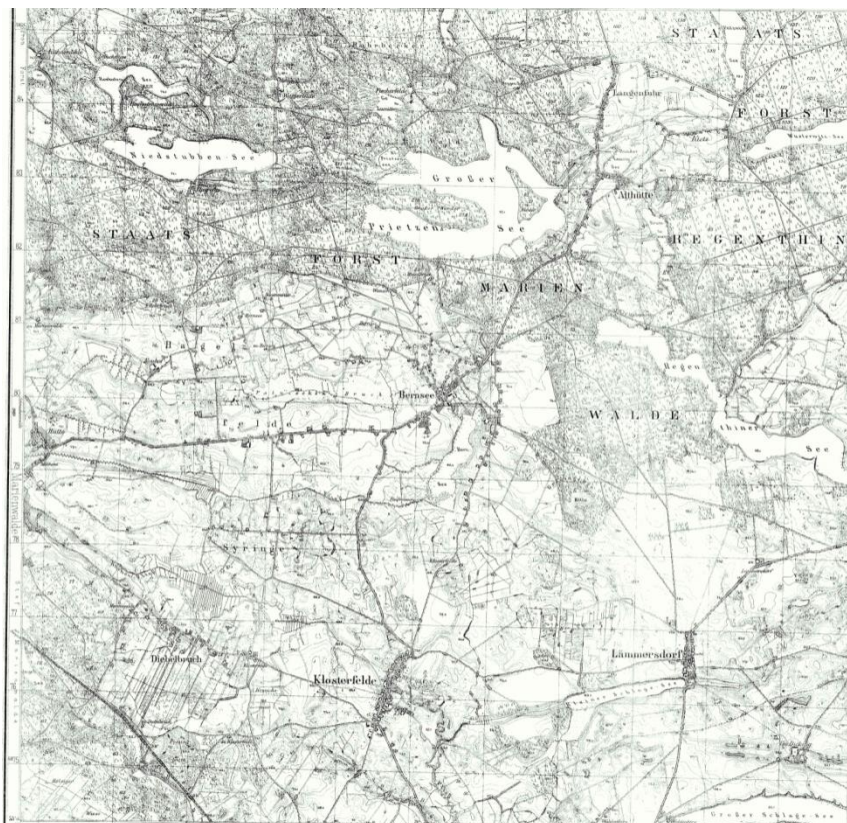

Ryc. Teren N-ctwa Bierzwnik_Fragment mapy: 220 Arnswalde 1934 (1:100 000)

Ryc. Okolice Chlopowa Mapa: 2959_Schwachenwalde_kr_1935 (1:25 000)

Ryc. Okolice Brenia Mapa: 2960_Schwachenwalde_kr_1935 (1:25 000)

Ryc. Okolice Radęcina Mapa: 2960_Schwachenwalde_kr_1935 (1:25 000)

Po II wojnie światowej tereny te zostają przyłączone do Polski i rozpoczyna się okres organizacji polskiej administracji. Napływ osadników ze ściany wschodniej, terenów centralnych i Wielkopolski stanowi nową ludność tych terenów.

Udokumentowana historia Bierzwnika (grodu) sięga czasów Piastów i związana jest z słowiańskim grodziskiem położonym ok. 2,3 km na W od Bierzwnika, przy północnym brzegu jez. Starzyce. W okresie średniowiecza następowały pierwsze lokacje wsi na terenie Puszczy Drawskiej i w okolicach Bierzwnika. Istotną rolę w kolonizacji tych terenów odegrał zakon cysterski, wywodzący się z Francji. W 1286r. margrabiowie brandenburscy Otto IV, Konrad i Jan IV nadali akt fundacyjny opatowi klasztoru Cystersów – Hermanowi, w którym zapisali cystersom 500 łanów ziemi (ok. 10.000ha), w okolicach jeziora Starzec.

Pośród jezior, bagien i lasów powstaje opactwo cystersów *Marienwalde* – „Las Świętej Marii”. Cystersi z Bierzwnika przystąpili do szeroko zakrojonych prac melioracyjnych, mających na celu osuszenie licznych bagien i mokradeł, położonych szczególnie w dolinie obecnej rzeki Koczynki. Z zapisków historycznych wynika, iż na tym terenie występowała duża liczba płazów i gadów. Zakon o kontemplacyjnej regule i obowiązku pracy na roli budował tamy i jazy, osuszał podmokłe tereny, karczował lasy, zagospodarowywał nieużytki. Z biegiem czasu cystersi uzyskiwali ziemię na wschód od Bierzwnika, aż po Drawę, na której uprawiali zboże, budowali młyny. Mnisi prowadzili

także intensywną gospodarkę rybacką oprócz łowienia ryb, budowali stawidla, stawy, spiętrzenia na ciekach itp. Pracowitość cystersów i ich wiedza techniczna przyczyniły się do szybkiego procesu zmienianego naturalnego krajobrazu okolicy Bierzwnika – leśnego w krajobraz rolniczy. Duże znaczenie dla nasilenia procesów wylesieniowych miała sekularyzacja opactwa cysterskiego w Bierzwniku (*Marienwalde*) w 1539 roku, dokonanego przez margrabię Jana z Kostrzyna. W 1546 roku na terenach poklasztornych margrabia Jan z Kostrzyna założył Urząd i Domenę Państwową (*Amt und Domiine Marienwalde*). Datę tę przyjmuje się jako początek gospodarki państwowej na terenie obecnego Nadleśnictwa Bierzwnik. Ośrodek administracji utworzono na półwyspie jeziora Radęcińskiego w Lipince - *Jiigersburg* – /z niem/. „zamek myśliwski”. W tamtych czasach półwysp stanowił grząską wyspę, na której zbudowano zamek o charakterze obronno - myśliwski na planie podkowy. Wyspa była połączona z lądem dwiema groblami i drewnianym mostem łatwym do usunięcia w momencie zagrożenia. Mimo położenia z dala od centrum zarządzania, zamek gościł wiele ważnych osobistości z Brandenburgii m.in. Wielkiego Elektora i Przyszłego króla Prus - Fryderyka I-go. Ostatnim władcą, który odwiedził Lipinkę była królowa szwedzka Krystyna, która w 1645 roku wizytowała Domenę Bierzwnicką. Od tego okresu rozpoczął się jej schyłek. Na początku XVIII wieku okolice Lipinki (Klasztorne) odwiedził car Rosji Piotr I oraz jego żona Katarzyna (późniejsza Katarzyna I). Zamek w Lipince ostatecznie przestał istnieć w XVIII wieku. Reszta cegły ze zrujnowanej budowli została wykorzystana do budowy Nadleśnictwa w Radęcinie /czasy współczesne/. Domena Bierzwnicka, rozległa i dobrze zarządzana już za czasów cysterskich, po upaństwowieniu stanowiła jeden z nielicznych majątków przynoszących władcom dochody. Kontynuowano tu prace związane z melioracją terenu, osuszano bagna i spuszczano wody z jezior, co w konsekwencji oznaczało niszczenie naturalnych układów wodnych. Od 1608r., kiedy to ze względu na dostateczną ilość drzewostanów dębowych i bukowych, założono na terenie domeny Bierzwnickiej hutę szkła rozpoczął się intensywny proces wylesiania nowych powierzchni. Pierwsza huta w Bierzwniku ruszyła w 1610 roku, a w 1648 roku otrzymała zamówienie na 12 tysięcy szyb okiennych dla zamku elektorskiego w Berlinie-Koln. W 1651 roku w Radęcińskim Lesie /teren obecnej wsi Łasko/ wybudowano drugą hutę, jako że wzrosło zapotrzebowanie na szkło z hut bierzwnickich. Pierwotna nazwa Bierzwnicka Szklana Huta (*Marienwalder Schobglashiitte*), zmieniona została na: Starą Hutę (*Althiitte*) na początku XVIII wieku. W 1680 roku powstała huta w Breniu. Dane historyczne z 1693 roku podają istnienie drugiej huty w Breniu. Intensywność rozwoju hutnictwa szkła doprowadziła do wyniszczenia w okolicach Bierzwnika lasów bukowych i dębowych, częściowo też brzoźowych. Nastąpiło to w 1782 roku i wtedy wydano zarządzenie o zakazie używania drewna do produkcji szkła. W XIX wieku (1825) założono hutę w Głusku. Niezbędny do cyklu technologicznego potaż robotnicy wypalali na bagnach i łęgach, powodując pożary i duże straty w ekosystemach leśnych. Ostatnia historycznie huta wybudowana na terenie obecnego nadleśnictwa powstała w 1860 w Jarychowiu (dawniej Nowa Huta - *Neuhiitte*). Rozwój przemysłu hutniczego przyniósł dużą dewastację terenów leśnych., jako że wyciętych lasów nie

odnawiano, a pozostawiano je nie odnowione lub zamieniano na pola. Od czasu rozwoju hut systematycznie malał areał zajmowany przez drzewostany liściaste (szczególnie bukowe). Równocześnie na przełomie XVIII i XIX wieku rozpoczęła się w Puszczy Drawskiej jak i Lasach Bierzwnickich planowa gospodarka leśna. Zgodnie z obowiązującą w tym okresie zasadą maksymalizacji renty gruntowej i dużym zapotrzebowaniem na drewno iglaste, wprowadzano w miejsce drzewostanów liściastych i mieszanych monokultury sosnowe. W tym okresie rozpoczął się proces degradacji labilnych siedlisk leśnych. Największe nasilenie antropopresji miało miejsce od połowy i pod koniec XVIII oraz na początku XIX wieku, kiedy to teren ten był znacznie gęściej zaludniony niż obecnie. Silny rozwój myśli technicznej XIX wieku pozostawił ślad po sobie w postaci budowli inżynieryjno-technicznych, które w różnym stanie, spotyka się na terenie nadleśnictwa. Przykładem jest m.in. powstała w latach 1847/48 czynna i ciągle modernizowana linia kolejowa Szczecin-Poznań, ruiny młynów wodnych i hut szkła, stawy hodowlane, piaskowane czy osuszone torfowiska. Działania te nie zawsze sprzyjały środowisku. Szczególnie nie przemyślane osuszanie bagien, czy przekopywanie wododziałów miało katastrofalny wpływ na biocenozy, w skrajnych przypadkach powodujące ich całkowite zniszczenie. W związku z wycięciem znacznych obszarów leśnych, w celach opałowych intensywnie eksploatowano istniejące tu torfowiska. W wielu wsiach żyli kopacze torfu, zwani torfiarzami, trudniący się pozyskiwaniem torfu. Największe torfownie były m.in. w Chłopowie, Zieleniewie, Zatomiu, Radęcinie, Lipince i Lasku. Począwszy od lat 50-tych XIX wieku rozpoczął się okres odpływu osadnictwa z terenów Domeny Bierzwnickiej. W okresie tym w całym Powiecie Choszczeńskim wyemigrowało około 20-25000 mieszkańców. Do wybuchu II wojny światowej rozwój osadnictwa na tym terenie uległ całkowitemu zahamowaniu. Główną przyczyną upadku był kryzys lat trzydziestych oraz przenoszenie kapitałów przez pruskich właścicieli majątków ziemskich do Berlina i zachodnich Niemiec. Nastąpił wzrost lesistości poprzez zalesianie opuszczonych terenów rolnych, szczególnie trudnych w uprawie. Po II wojnie światowej dodatkowym elementem obniżenia zaludnienia były przesiedlenia ludności.

Okres istnienia gospodarki leśnej państwowej na tym terenie datować należy od 1539r., kiedy to tereny te dostały się we władanie margrabiego Jana z Kostrzyna. Od 1546 roku cały las elektorski podlegał zarządowi Domeny Bierzwnickiej. W początkowych latach prowadzono tu głównie gospodarkę myśliwską, organizując polowania dla władców /zamek myśliwski na jez. Radęcińskim/. Możliwość polowań w lasach dopiero w roku 1752 otrzymało miasto Choszczno. Pierwsze historyczne dane o istnieniu rewirów (nadleśnictw) pochodzą z 1770 roku. Były to: Królewska Chłopowska Puszcza (*Die Konigliche Schwachenwaldische Heide*) obejmująca zachodnią część domeny z Nadleśnictwem w Chłopowie, Królewska Zieleniewska Puszcza (*Die Sellnowsche Heide*) z Nadleśnictwem w Bierzwniku, obejmująca środkową część domeny oraz Królewska Radęcińska Puszcza położona na wschodzie z dwoma Nadleśnictwami: w Radęcinie i Osiecznie. Najstarszą zachowaną mapą rewiru Zieleniewa jest mapa z 1740 roku (*Karte von den Sellnowschen Heide Revier im Konigl. Amte Marienwalde*). W 1850 roku największym lasem Domeny był Las Klasztorny, który

od XIII wieku nazywany był Starzec. W XIX wieku cała Puszcza Bierzwnicka obejmowała około 4200 ha, a w 1909 roku niecałe 5200 ha. Nadleśnictwo Bierzwnik (*Oberförsterei Marienwalde*) istniało do 1939 roku. W tymże roku było podzielone na VII okręgów kierowanych przez leśniczych. Obszary leśne, które znajdowały się we własności większych majątków ziemskich były prowadzone zgodnie z tendencjami szkoły leśnictwa niemieckiego, tzn. gospodarki opartej na pojęciu „renty leśnej”. W lasach byłej drobnej własności w zasadzie nie prowadzono żadnej racjonalnej gospodarki leśnej. Dominowały zręby zupełne wielkopowierzchniowe, odnawiane głównie sosną różnego pochodzenia. W trakcie II wojny światowej tereny te należały do lasów Rzeszy, gdzie funkcję nadleśniczego i głównego łowczego pełnił Herman Goring. W Obrębie Wygon w oddz. 222d, był jeden z jego pałaców. Do dziś pozostały jedynie fragmenty warowni i bunkry. Herman Goring wielki znawca sztuki łowieckiej z pasją oddawał się polowaniu w lasach Bierzwnickich, gdzie na jego rozkaz wybudowano wiele ceglanych ambon z racji wielkiej postury dowódcy Luftwaffe /fragmenty jednej z nich są do dziś w oddz. 222d. Po zakończeniu II wojny światowej na mocy dekretu PKWN z dnia 12.XII.1944r. administracja Lasów Państwowych na tym terenie przejęła lasy przedwojennego państwowego Nadleśnictwa Bierzwnik, lasy własności ziemskich oraz lasy drobnej własności prywatnej (głównie poniemieckiej). Formalne przejście nastąpiło w 1946r. W 1945 roku na obszarze obecnego Nadleśnictwa Bierzwnik utworzono trzy małe Nadleśnictwa Państwowe Bierzwnik, Wesołówka i Wygon. Od roku 1946 gospodarowano tu na podstawie przybliżonej tabeli klas wieku. Pierwszy po wojnie prowizoryczny plan urządzania lasu, na którego podstawie prowadzono gospodarkę planową, wykonano dla Nadleśnictw Bierzwnik, Wygon i Wesołówka w 1952. Plany definitywnego urządzania lasu obowiązywały dla Nadleśnictwa Bierzwnik i Wygon od 01.10.1964, a Wesołówka od 01.10.1960. W 1972 roku w ramach reorganizacji połączono trzy małe nadleśnictwa: Bierzwnik, Wygon i Wesołówka w jedno trzyobrębowe Nadleśnictwo Bierzwnik. Na podstawie I rewizji urządzania lasu N-ctwo Bierzwnik gospodarowało w latach 1974-1985. Następne przesunięcia miały miejsce w 1984 roku, gdy utworzono nowe dwa obręby. Nowo powstały obręb Bierzwnik obejmował część starego obrębu Bierzwnik i obręb Wesołówka, a reszta lasów weszła w skład nowego obrębu Wygon. W latach 1990-1996 powierzchnia uległa zmniejszeniu o tereny przekazane do Drawieńskiego Parku Narodowego. Decyzja ta zakończyła szereg zmian zasięgu terytorialnego i podziału administracyjnego, które dotyczyły terenu Nadleśnictwa Bierzwnik. Plan II rewizji obowiązywał od 1.01.1985 do 31.12.1993 roku. Od 1994r. nadleśnictwo gospodaruje na podstawie III rewizji planu u.l. Czynniki biotyczne nękające lasy obecnego nadleśnictwa to przede wszystkim szkodniki owadzie. W latach 1923-1925 na terenie lasów obecnego obrębu Wygon masowo wystąpiła strzygonia choinówka, a w latach 1925-1936 brudnica mniszka. W latach 1979-1983 wystąpiła ogólnopolska gradacja brudnicy mniszki, która opanowała blisko 2 mln. ha lasów, niszcząc lub uszkodzając znaczną część drzewostanów iglastych, szczególnie świerkowych. Na terenie obrębu Wygon udało się ją zwalczyć, natomiast na terenie obrębu Bierzwnik zagładzie uległa większość drzewostanów świerkowych, a także wielu sosnowych. W wyniku tej gradacji w

latach 1985-1986 usunięto z lasów ogółem ponad 103 000 m³ posuszu, z czego na drewno iglaste przypadło ponad 83 000 m³. W wyniku osłabienia nastąpił rozwój szkodników wtórnych takich jak cetyńce, smoliki, korniki. W 1985-87 r. na powierzchni 200 ha zwalczano borecznika rudego. Na około 17 000 ha w latach 1988-1989 zwalczano strzygonię choinówkę. Od 1987 roku notuje się wzrost liczebności zawodnicy świerkowej. Za szkodnikami pierwotnymi pojawiały się szkodniki wtórne, do których w latach 1992-1995 dołączył przyplaszczek granatek. W latach 1988-1994 zwalczano szczotecznicę szarawkę na pow. ok. 700 ha.

2. Położenie.

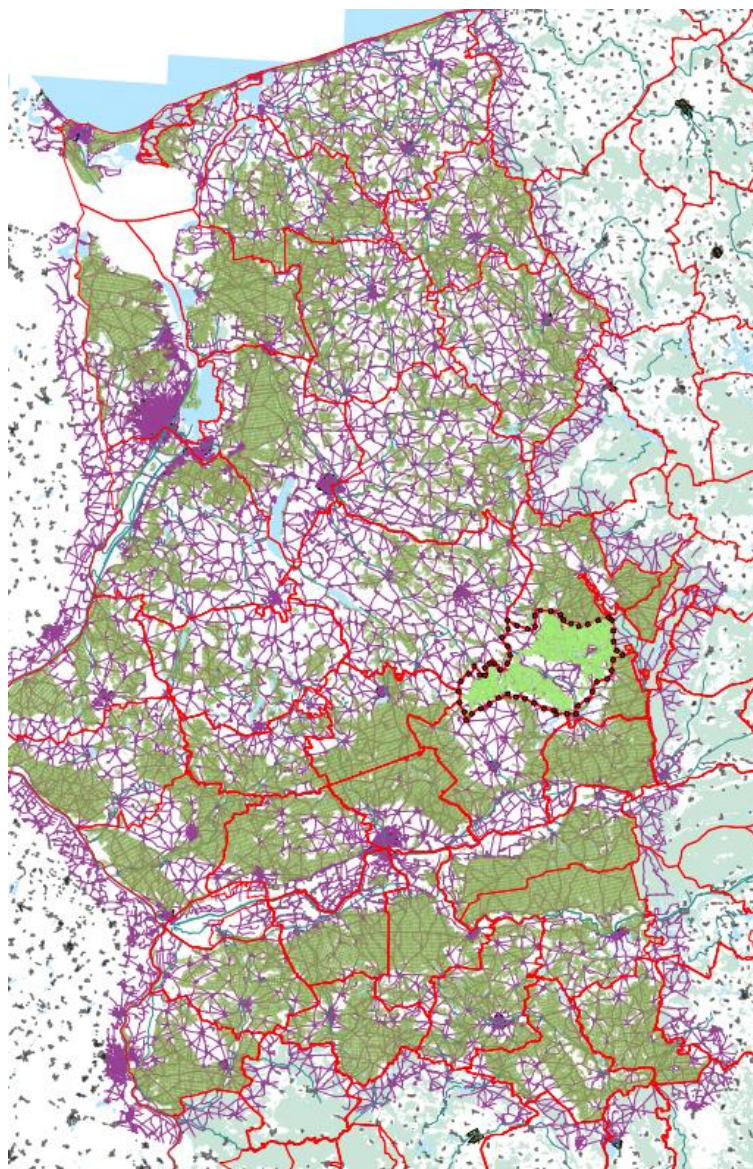
Nadleśnictwo Bierzwnik jest nadleśnictwem jednoobróbowym, podzielonym na 11 leśnictw:

- Bierzwnik
- Górzno
- Chłopowo
- Jarosławsko
- Chojnowo
- Sarnopol
- Przeczo
- Łasko
- Wygon
- Radachowo
- Jerychowo

Powierzchnia: Razem 18 761,50 ha

Lasy Nadleśnictwa Bierzwnik rozciągają się w linii prostej z północy na południe na przestrzeni ok. 15 kilometrów, natomiast z zachodu na wschód na przestrzeni ok. 20 kilometrów.

Nadleśnictwo Bierzwnik położone jest w południowo -wschodniej części RDLP Szczecin. Zgodnie z zasięgami terytorialnymi graniczy: od północy z N-ctwem Drawno, od wschodu z Drawieńskim Parkiem Narodowym, N-ctwem Głusko, od południa z N-ctwem Strzelce Krajeńskie, od zachodu z N-ctwem Barlinek i N-ctwem Choszczno.

Rysunek 1 Umiejscowienie Nadleśnictwa Bierzwnik na tle Nadleśnictw z RDLP Szczecin.

Terytorialny zasięg działania Nadleśnictwa Bierzwnik obejmuje:

Województwo zachodniopomorskie

Powiat Choszczeński

Gmina: Bierzwnik, Krzęcin, Drawno, Choszczno, Pełczyce;

Województwo lubuskie

Powiat Strzelecko-Drezdenecki

Gmina Dobiegniew

Gmina Strzelce Krajeńskie

Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa w imieniu Starosty powiatu strzelecko- drezdeneckiego oraz powiatu choszczeńskiego sprawuje Nadleśniczy na podstawie porozumień zawartych między zainteresowanymi stronami.

3. Regionalizacja przyrodniczo – leśna.

Zgodnie z podziałem Polski na regiony przyrodniczo – leśne¹ Nadleśnictwo położone jest w:

Krainie I: Bałtyckiej

Mezoregionie: Pojezierza Choszczeńskiego (I.10)

Krainie III: Wielkopolsko – Pomorskiej

Mezoregionach: Pojezierza Dobiegniewskiego (III.4)

Równiny Drawskiej (III.5)

Mezoregion Pojezierza Choszczeńskiego

Powierzchnia ogólna wynosi 1101 km², z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 28 %. Dominują krajobrazy naturalne glacialne pagórkowate i wzgórkowe, rzadziej równinne i faliste. Mezoregion obejmuje teren o urozmaiconej rzeźbie – od okolic Choszczna do Drawska Pomorskiego, na którym występuje szereg równoległych wałów morenowych o południkowym przebiegu. Wysokość moren dochodzi zwykle do 120 m n.p.m., rzadko – w okolicach Chojny – do 160 m n.p.m. cały niemal teren pokrywają utwory plejstoceny, głównie gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe zlodowacenia północnopolskiego. Ponadto w części północnej nieliczne są żwiry, piaski, głazy i gliny moren czołowych, a w części południowej – piaski i mułki kemów. Piaski i żwiry sandrowe zajmują niewielkie powierzchnie, głównie w części północnej, wzdłuż rzeki Brzeźnicka Węgorza i w okolicach miejscowości Łobez. Na ogół są one pokryte lasem. Dominuje krajobraz roślinny buczyn pomorskich oraz nieliczne – buczyn i ubogich dąbrów w odmianie pomorskiej.

Lesistość jest średnia i wynosi 26 %. Lasy tworzą małe i średnie kompleksy; zajmują ok. 287 km², z czego 91 % jest w zarządzie RDLP w Szczecinie (nadleśnictwa: Łobez – cz. centralna, Dobrzany – cz. wsch., Choszczno – cz. wsch., Drawno – cz. Zach., Bierzwnik – cz. półn-zach., Barlinek – cz. półn-wsch.) oraz RDLP w Szczecinku (Nadleśnictwo Drawsko – cz. półn.).

Mezoregion Pojezierza Dobiegniewskiego

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 613 km², z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 39%. Występują krajobrazy naturalne glacialne pagórkowate, rzadziej równinne i faliste oraz fluwioglacialne równinne i faliste. Powierzchnię budują utwory zlodowacenia północnopolskiego, głównie plejstoceny gliny zwałowe, piaski i żwiry lodowcowe oraz piaski i żwiry sandrowe. Na południe od Dobiegniewa zaznacza się duża powierzchnia piasków i mułków kemów (pokryta lasem, część Puszczy Drawskiej). We wschodnich rejonach mezoregionu występuje krajobraz roślinny borów mieszanych i grądów w odmianie pomorskiej. W części północno-zachodniej małe obszary zajmuje krajobraz grądowy w wariacie typowym oraz krajobraz buczyn pomorskich, a w części południowej – dąbrów świetlistych i grądów, tworzący wąski pas przy dolinie Noteci.

---

¹ Zielony R., Kliczkowska A. 2012. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010*. CILP. Warszawa

Lesistość jest średnia i wynosi 37%. Większe obszary bezleśne występują na północ od Strzelec Krajeńskich oraz w okolicach Bierzwnika i Dobiegniewa. Lasy tworzą duże kompleksy, zajmują ok. 230 km², z czego 96% jest w zarządzie RDLP w Szczecinie (nadleśnictwa: Barlinek – cz. wsch., Bierzwnik – cz. płd., Strzelce Krajeńskie – cz. płn. i Głusko – cz. zach.)

Mezoregion Równiny Drawskiej

Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 1878 km², z czego lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują 75%. Dominują krajobrazy naturalne fluwioglacjalne równinne i faliste, sporadycznie glacialne pagórkowate. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują krajobrazy zalewowych den dolin – akumulacyjne. Pod względem geologicznym mezoregion obejmuje szeroki pas piasków i żwirów sandrowych zlodowacenia północnopolskiego, ciągnący się wzdłuż doliny rzeki Drawy, wypełnionej holocenijskimi piaskami, żwirami, madami rzecznyymi, torfami i namułami. Miejscami, głównie na północny-wschód od Drawna, występują powierzchnie glin zwałowych, piasków i żwirów lodowcowych, rzadko w morenach czołowych. Krajobrazy roślinne występują w postaci mozaiki. Pas środkowy mezoregionu, ciągnący się z północy na południe, zajmuje krajobraz śródładowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie pomorskiej. Krajobraz borów mieszanych i grądów w odmianie pomorskiej znajduje się w południowo-zachodniej części, ubogich dąbrów pomorskich – w części północno-zachodniej, a buczyn i ubogich dąbrów – w części północno-wschodniej.

Lesistość jest bardzo duża – wynosi 68%. Większe obszary bezleśne występują na północ od Strzelec Krajeńskich oraz w okolicach Bierzwnika i Dobiegniewa. Lasy tworzą rozległe kompleksy; zajmują około 1276 km², z czego 89% jest w zarządzie RDLP Szczecin (nadleśnictwa: Łobez – cz. płd.-wsch., Drawno, Bierzwnik – cz. płn., Głusko z wyjątkiem cz. płd.-zach., Bierzwnik – cz. płn.-wsch.), RDLP Piła (nadleśnictwa: Krzyż – cz. płn.-zach., Człopa – cz. zach., Tuczno – cz. zach., Mirosławiec – cz. zach.) oraz RDLP Szczecinek (nadleśnictwa: drawsko, Kalisz Pomorski, Złocieniec – cz. płd.)

4. Regionalizacja geobotaniczna.

Położenie Nadleśnictwa Bierzwnik zgodnie z regionalizacją geobotaniczną², wykorzystywaną przy określeniu zróżnicowania zespołów roślinnych:

Obszar: Europejskie Lasy Liściaste i Mieszane,

Prowincja: Środkowoeuropejska,

Podprowincja: Południowobałtycka,

Dział: Pomorski (A),

Kraina: Pojezierzy Środkowopomorskich (A.4),

---

² J.M. Matuszkiewicz. 1994. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa.

Okręg: Nowogardzko-Choszczeński (A.4.1),

Kraina: Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich (A.5),

Podkraina: Gorzowska (A.5a),

Okręg: Gorzowski (A.5a.1),

Podkraina: Wałecka (A.5b),

Okręg: Doliny Drawy (A.5b.2),

Dział Pomorski odznacza się najcieplejszymi i dość krótkimi zimami, chłodnymi wiosnami, najchłodniejszymi i najkrótszymi latami, dość krótkimi jesieniami.

5. Regionalizacja fizyczno – geograficzna.

Według „Geografii fizycznej Polski”³ Nadleśnictwo Bierzwnik położone jest w:

Podobszarze: Pozaalpejskiej Europy Zachodniej (3),

Prowincji: Nizu Środkowoeuropejskiego (31),

Podprowincji: Pojezierza Południowobałtyckiego (314-316),

Makroregionie: Pojezierza Zachodniopomorskiego (314.4),

Mezoregionie: Pojezierza Choszczeńskiego (314.42),

Makroregionie: Pojezierza Południowopomorskiego (314.6-7),

Mezoregionie: Równiny Drawskiej (314.63)

Mezoregionie: Pojezierza Dobiegniewskiego (314.62)

Mezoregion Pojezierza Choszczeńskiego położony w południowo-zachodniej części Pojezierza Zachodniopomorskiego, między doliną Iny na północy a Pojezierzem Dobiegniewskim i częścią Równiny Gorzowskiej na południu oraz między Równiną Pyrzycko-Stargardzką i Pojezierzem Myśliborskim na zachodzie a Równiną Drawską na wschodzie. Pojezierze Choszczeńskie wiąże się z łukiem moren czołowych, uformowanych przez wysunięty na południe odrzański łob lodowcowy, gdzie wały morenowe zmieniają kierunek z równoleżnikowego na południkowy, tworząc człon pośredni między Pojezierzem Myśliborskim a Pojezierzem Ińskim. Wysokości moren dochodzą do 100-120 m n.p.m. Prostopadle do łuku moren (z północnego zachodu na południowy wschód) przebiegają dość długie rynny glacialne. Jedną z nich jest rynna Małej Iny – najdłuższa na tym pojezierzu – oraz rynna jezior choszczeńskich. W stosunku do otaczających wysoczyzn rynny glacialne są zwykle wcięte na głębokość dochodzącą do ok. 30-40 metrów. Obszar pojezierza odwadniają przede wszystkim Mała Ina i Ina, płynące ku północnemu zachodowi. Niemal cały obszar Pojezierza Choszczeńskiego jest wykorzystywany rolniczo. Niewielkie tereny leśne znajdują się jedynie w pasie wzgórz czołowomorenowych.

Mezoregion Równiny Drawskiej ciągnie się wzdłuż Drawy, między pojezierzami: Ińskim na północnym zachodzie, Drawskim na północnym wschodzie a Kotliną Gorzowską

---

³ J. Kondracki. 1988. *Geografia fizyczna Polski*. PWN. Warszawa.

na południu, oraz między pojezierzami Choszczeńskim i Dobiegniewskim na zachodzie a Wałeckim na wschodzie. Stanowi równinę sandrową (powstałą podczas ostatniego stadium zlodowacenia bałtyckiego) z kilkoma poziomymi tarasów. Miejscami występują tu płyty moreny dennej (okolice Drawna) i równoleżnikowe wały moren czołowych.

Mezoregion Pojezierza Dobiegniewskiego na zachodzie ograniczony Równiną Gorzowską, na wschodzie Równiną Drawską. Na północy przylega do Pojezierza Choszczeńskiego, na południu przechodzi w Kotlinę Gorzowską. Rzeźba terenu polodowcowa, z kilkoma większymi jeziorami (największe - Osiek, 532,9 ha). Wały wzgórz morenowych dochodzące do 120 m n.p.m. Region rolniczy, częściowo pokryty lasami Puszczy Drawskiej.

6. Regionalizacja klimatyczna.

Według regionalizacji klimatycznej „Regiony Klimatyczne Polski”⁴ tereny Nadleśnictwa Bierzwnik leżą w **regionie VI – Zachodniopomorskim** i w **regionie VII – Środkowopomorskim**.

Panuje tu klimat łagodny, bardziej morski. Cechą charakterystyczną tego obszaru jest późne i chłodne lato, opóźniona i łagodna zima, małe roczne amplitudy temperatur, duża ilość dni pochmurnych oraz stosunkowo duże roczne sumy opadów. Niepokojącym zjawiskiem są anomalie pogodowe powodujące wzrost huraganowych wiatrów wyrządzających znaczne szkody w drzewostanach i przymrozki późne wyrządzające szkody w uprawach.

Podsumowując, klimat obszaru nadleśnictwa jest korzystny dla rozwoju roślinności drzewiastej dzięki łagodnym temperaturom i wysokiej wilgotności powietrza. Gatunki liściaste mogą tu zajmować gleby uboższe niż w głębi ładu, znajdując tu dobre warunki wegetacyjne.

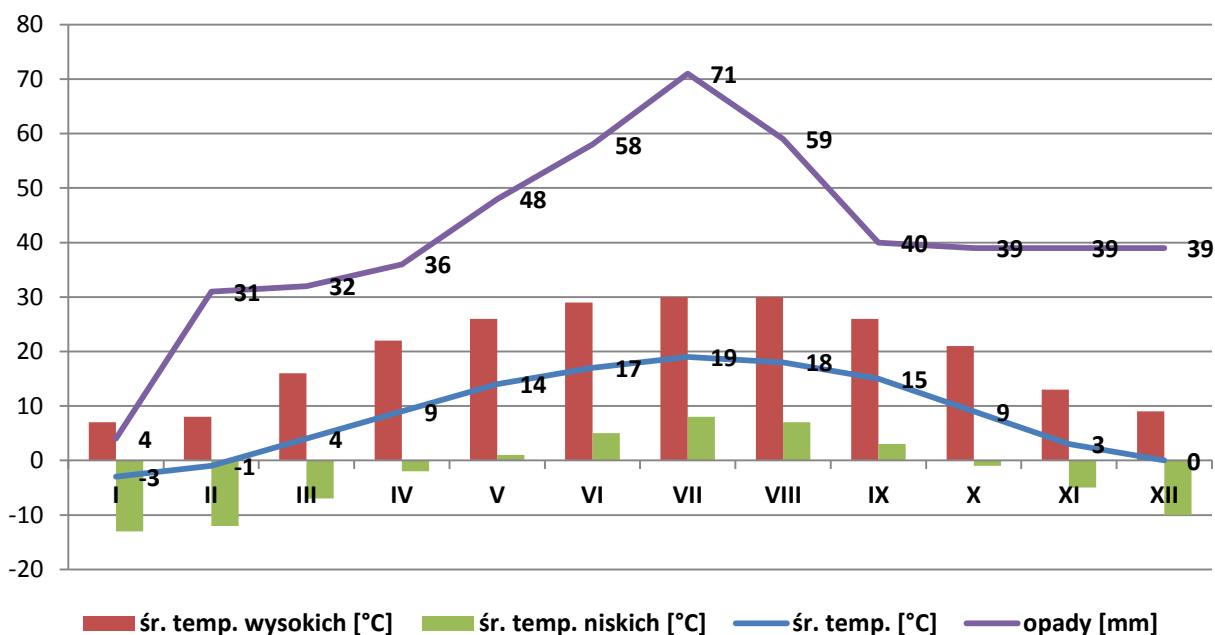
Poniżej przedstawia się wybrane dane klimatyczne średniookresowe z najbliższej stacji meteorologicznej mieszczącej się w Gorzowie Wlkp. (dane z ostatnich 38 lat).⁶

Tabela 1 Warunki termiczne i wilgotnościowe dla stacji meteorologicznej w Gorzowie Wlkp.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	śr. roczna
śr. temp. [°C]	-3	-1	4	9	14	17	19	18	15	9	3	---	8
śr. temp. wysokich [°C]	7	8	16	22	26	29	30	30	26	21	13	9	19
śr. temp. niskich [°C]	-13	-12	-7	-2	1	5	8	7	3	-1	-5	-10	-2
opady [mm]	4	31	32	36	48	58	71	59	40	39	39	39	523

⁴ A. Woś. 1999. *Klimat Polski*. PWN. Warszawa.

⁶ www.weatherbase.com

Ryc.4. Warunki termiczne i wilgotnościowe dla stacji meteorologicznej w Gorzowie wlkp.

Dla porównania przedstawia się analogiczne dane dla stacji meteorologicznej w Wałczu (dane z ostatnich 12 lat).

Tabela 2 Warunki termiczne i wilgotnościowe dla stacji meteorologicznej w Wałczu

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	śr. roczna
śr. temp. [°C]	2	-2	1	7	11	15	17	16	13	8	3	---	7
śr. temp. wysokich [°C]	---	---	5	12	17	21	22	21	18	12	5	1	11
śr. temp. niskich [°C]	-5	-5	-2	2	6	10	12	12	8	5	1	-2	3
opady [mm]	50	30	30	30	50	60	70	70	40	40	40	50	610

6. Miejsce i rola Nadleśnictwa Bierznik w gospodarce przestrzennej regionu.

W opracowanej „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020”⁵, w rozdziale dotyczącym środowiska przyrodniczego wskazano następujące problemy:

- nierozwiązany problem gospodarki odpadami,
- nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych i zaawansowane procesy eutrofizacji jezior,
- nadmierne zanieczyszczenia komunikacyjne, emisja spalin i hałasu,
- zahamowanie introdukcji obcych gatunków flory i fauny.

⁵ Baraniecki. J., (red.) „Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020. Szczecin2005”

W rozdziale dotyczącym gospodarki leśnej zapisano następujące problemy:

- niewykorzystanie możliwości rozwoju turystyki aktywnej,
- niewykorzystanie możliwości rozwoju w branży drzewnej,
- zagrożenia powodowane przez zanieczyszczenia i nadmierny rozwój szkodników,
- zagrożenie pożarowe i szkody powodowane przez turystów,
- introdukcja obcych gatunków fauny i flory.

W związku z tym do zadań w regionie należy:

- wspieranie procesów restrukturyzacji rolnictwa związanych z zalesieniami,
- wspieranie programów i edukacji służących ochronie przyrody i zachowaniu witalności ekosystemów leśnych,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorstw działających na podstawie istniejącej bazy surowcowej,
- promocja produktów regionalnych opartych na surowcach leśnych, runie leśnym itp.,
- promocja turystyki związanej z gospodarką leśną (turystyka ekologiczna, rowerowa, myślistwo).

Jednym z celów strategicznych województwa jest zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych i racjonalna gospodarka zasobami, które realizuje się poprzez:

- usuwanie skutków i przeciwdziałanie degradacji środowiska,
- zachowanie, ochrona i odtwarzanie walorów i zasobów środowiska naturalnego,
- racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi regionu, efektywne wykorzystanie zasobów i odnawialnych źródeł energii,
- rewitalizacja obszarów zurbanizowanych.

W kwestii ochrony przyrody przewiduje się następujące cele:

- szczegółowe rozpoznanie i udokumentowanie zasobów przyrody (m.in. waloryzacja przyrodniczo-leśna nadleśnictwa, waloryzacja przyrodnicza gmin);
- objęcie ochroną lasów o wysokich walorach przyrodniczych i cennych zasobów przyrody ożywionej i nieożywionej;
- racjonalna gospodarka leśna, rolna i surowcowa;
- systematyczne zwiększanie lesistości;
- przebudowa drzewostanów z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- regulacja granicy polno - leśnej oraz zapewnienie powiązań między kompleksami leśnymi;
- zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne zgodnie z zasadami ochrony środowiska;

- pobudzenie społeczności lokalnych do aktywnego i właściwego zarządzania środowiskiem;
- wspieranie i koordynowanie działań mających na celu poprawę zdrowotności środowiska naturalnego;
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa⁶.

7. Porównanie wybranych cech drzewostanów różnych jednostek leśnych.

Wybrane cechy taksacyjne drzewostanów Nadleśnictwa Bierzwnik na tle jednostek leśnych:

Tabela 3 Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Bierzwnik

Jednostka	Średni wiek	Przeciętna zasobność [m ³ /ha]	Udział siedlisk borowych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
Nadleśnictwo Bierzwnik stan na 01.01.2014	64	302	45,9	69,3
RDLP Szczecin stan na 01.01.2009	53	266	52,5	78,8
Lasy Państwowe stan na 01.01. 2009 r.	61	245	52,0	76,8
Województwo lubuskie stan na 01.01.2009	54	245	71,2	83,2
Województwo zachodniopomorskie stan na 01.01.2009	54	267	52,0	72,4

8. Grupy funkcji lasów Nadleśnictwa Bierzwnik.

Zestawienie grup funkcji lasów Nadleśnictwa Bierzwnik przedstawia poniższa tabela (powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona):

Tabela 4 Zestawienie powierzchni lasów ochronnych i gospodarczych

Zestawienie powierzchni według rezerwatów, lasów ochronnych i gospodarczych.			
Lp.	Dominujące funkcje lasu	Pow. leśna zal. nie zal.	
		ha	%
I	Rezerwaty	19,22	0,1
II	Wielofunkcyjne lasy ochronne	16878,95	98,7
1	CENNE	10686,51	62,5
2	CENNE, WODOCHRONNE	41,41	0,2
3	NASIENNE, CENNE	49,66	0,3
4	NASIENNE, OSTOJA, WODOCHRONNE, CENNE	9,44	0,1
5	NASIENNE, , WODOCHRONNE, CENNE	28,27	0,2
6	OSTOJA, CENNE	309,60	1,8
7	OSTOJA, WODOCHRONNE, CENNE	337,83	2,0
8	WODOCHRONNE	1,19	-
9	WODOCHRONNE, CENNE	5415,04	31,6
III	Wielofunkcyjne lasy gospodarcze	202,81	1,2
Ogółem		17100,98	100,0

⁶ J. Baraniecki (red.). 2005. *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*. <http://www.bip.um-zachodniopomorskie.pl/zalaczniki/art/051206100036.pdf>.

Tabela 5 Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (Wzór 1b.)

Obiekt, nazwa: rezerwatu, obrębu, nadleśnictwa	Grupa funkcji	Przeciętny wiek [lat]	Przeciętny zapas [m3/ha]	Średni przyrost [m3/ha]	Udział gatunków liściastych [%]	Udział gatunków iglastych [%]
" Źródliko skrzypowe"		104	450	4	100,0	0,0
" Łasko"		135	437	5	60,0	40,0
„Wyspa na jeziorze Bierzwnik”		155	435	5	90,0	10,0
Nadleśnictwo Bierzwnik	lasy ochronne	64	301	8	31,0	69,0
	ogółem nadl.	64	301	8	30,9	69,1

9. Charakterystyka kompleksów leśnych.

Lasy Nadleśnictwa Bierzwnik zajmują południowo-zachodnią (Obręb Wygon) część dużego kompleksu leśnego jakim jest Puszcza Drawska. Obręb Bierzwnik zajmuje lasy Bierzwnickie skupione w jednym zwartym kompleksie. Kompleksy leśne Nadleśnictwa dzielą drogi publiczne i linie kolejowe. Poniżej przedstawiono ilość i wielkość kompleksów w Nadleśnictwie Bierzwnik:

Tabela 6 Liczba i wielkość kompleksów leśnych(wyłącznie powierzchnia własności Skarbu Państwa)

Nadleśnictwo	Wielkość kompleksu [ha]	Liczba kompleksów	Łączna powierzchnia [ha]
1	2	3	4
Nadleśnictwo Bierzwnik	do 1,00	26	15,94
	1,01 - 5,00	30	70,00
	5,01 - 20,00	6	58,51
	20,01 - 100,00	2	77,47
	100,01 - 500,00	-	-
	500,01 - 2000,00	-	-
	powyżej 2000,00	2	18539,58
	OGÓLEM	66	18761,50

B. FORMY OCHRONY PRZYRODY – ISTNIEJĄCE, PROJEKTOWANE I PROPONOWANE.

Rysunek 2 Zróżnicowana struktura wiekowo – gatunkowa drzewostanu położonego nad jeziorem Bierzwnik.

I. Ustawa o ochronie przyrody.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony przyrody jest Ustawa o Ochronie Przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627), która w rozdziale 2 określa formy ochrony przyrody:

1. Parki narodowe.
2. Rezerваты przyrody.
3. Parki krajobrazowe.
4. Obszary chronionego krajobrazu.
5. Obszary Natura 2000.
6. Pomniki przyrody.
7. Stanowiska dokumentacyjne.
8. Użytki ekologiczne.
9. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.
10. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

1. Istniejące, projektowane i proponowane formy prawnej ochrony przyrody w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Do istniejących form ochrony przyrody należą:

- Rezerwaty przyrody (4)
- Obszary Chronionego Krajobrazu (2)
- Obszary Natura 2000 (3)
- Pomniki przyrody (7)
- Użytki ekologiczne (12)
- Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Ochronę bogactwa przyrodniczego projektuje się i proponuje rozszerzyć o kolejne (tu zaliczono te, które były wcześniej już podawane w różnego typu opracowaniach):

- Rezerwaty (1)
- pomniki przyrody (16)
- użytki ekologiczne (7)
- zespoły przyrodniczo- krajobrazowe (1)

2. Rezerwaty przyrody- istniejące.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik znajdują się 4 rezerwaty przyrody:

- **Rezerwat przyrody „Łasko”.**

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 czerwca 1964 r. (MP Nr 47 poz. 231 z 1964 r., Dz. Urz. Woj. Zach Nr 62, poz. 1373 z 6.09.2002 r.), w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Obecnie obowiązującymi aktami prawnymi dotyczącymi rezerwatu są: Rozporządzenie Nr 7/2008 Woj. Zach. z dnia 04.02.08 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 20, poz. 365 z 15.02.08) oraz Rozporządzenie Nr 47/2008 Woj. Zach. z dnia 14.11.2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96, poz. 2078 z dnia 26.11.2008 r.) zmieniające rozporządzenia w sprawie rezerwatów przyrody

Rezerwat położony w gminie Bierzwnik, w powiecie choszczeńskim na powierzchni 16,95 ha.

Rysunek 3 Położenie rezerwatu przyrody "Łasko"

Celem ochrony w rezerwacie jest:

Zachowanie walorów biocenotycznych i krajobrazowych wyspy z cennymi fitocenozy, w tym kwaśną buczyną niżową oraz siedliskami awifauny.

Przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celu ochrony:

- 1) zachowanie występujących w rezerwacie siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000, w szczególności: kwaśnej buczyny niżowej *Luzulo pilosae-Fagetum* (9110);
- 2) utrzymanie zwartej kompleksu leśnego otoczonego szerokim na 30 m pasem trzcin, które stanowią dogodne miejsca dla gniazdowania i żerowania wielu gatunków ptaków wodno-błotnych i leśnych, w szczególności: perkozka *Tachybaptus ruficollis*, perkoza dwuczubego *Podiceps cristatus*, czapli siwej *Ardea cinerea*, łabędzia niemego *Cygnus olor*, gęsi gęgawy *Anser anser*, cyranki *Anas querquedula*, kokoszki wodnej *Gallinula chloropus*, trzciniaaka *Acrocephalus arundinaceus*, trzcinniczka *Acrocephalus scirpaceus*, błotniaka stawowego *Circus aeruginosus*, brzęczki *Locustella luscinioides*, zimorodka *Alcedo atthis*, puszczyka *Strix aluco*, dzięcioła dużego *Dendrocopos major*, dzięciołka *Dendrocopos minor*.
- 3) utrzymanie dobrego stanu zdrowotnego drzewostanów;
- 4) obecność rzadkich i zagrożonych wyginięciem grzybów wielkoowocnikowych, w szczególności: siedzunia sosnowego *Sparassis crispa* i łysiczki łuskowatej *Psilocybe squamosa*.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem nr 66/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 7 grudnia 2009 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 94, poz. 2700 z dnia 29.12.2009 r.).

Rysunek 4 Widok na rezerwat "Łasko" (Fot. Bartłomiej Malecki)

Rysunek 5 Fragment rezerwatu "Łasko" (Fot. Bartłomiej Malecki)

- **Rezerwat przyrody „Wyspa na jeziorze Bierzwnik”.**

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 21.07.1977r. (MP nr 19/77 poz. 107, Dz. Urz. Woj. Zach Nr 62, poz. 1373 z 6.09.2002 r.), w sprawie uznania za rezerwat przyrody.

Rezerwat położony w gminie Bierzwnik, w powiecie choszczeńskim na powierzchni 1,13 ha.

Rysunek 6 Położenie rezerwatu przyrody "Wyspa nad jeziorem Bierzwnik"

Rysunek 7 Widok na rezerwat przyrody "Wyspa na jeziorze Bierzwnik" (Fot. Bartłomiej Małecki)

Rysunek 8 Fragment rezerwatu przyrody "Wyspa na jeziorze Bierzwnik" (Fot. Bartłomiej Malecki)

Celem ochrony w rezerwacie jest:

Zachowanie stanowiska kłoci wiechowatej oraz drzewostanu sosnowo-dębowego.

Przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celu ochrony:

- 1) ochrona właściwości fizyko-chemicznych wód jeziora otaczającego rezerwat;
- 2) stworzenie dla drzewostanu warunków do naturalnego odnawiania się, kształtowania struktury wiekowej i przestrzennej oraz różnicowania składu gatunkowego;
- 3) duża dynamika buka zwyczajnego w rezerwacie i okolicznych lasach;
- 4) ograniczona dostępność wyspy sprzyjająca wyborowi jej na miejsce lęgu przez płochliwe, duże ptaki drapieżne;
- 5) duża wrażliwość przedmiotów ochrony na degradację w szczególności:
  - a) populacji kłoci wiechowatej na eutrofizację wód,
  - b) gatunków ptaków drapieżnych na płoszenie,
  - c) gatunków światłolubnych roślin na ocienienie powodowane przez drzewa;
- 6) występowanie siedlisk obecnych w rezerwacie również wzdłuż linii brzegowej jeziora poza rezerwatem;

- 7) ograniczenie penetracji ludzi w rezerwacie;
- 8) rozwój funkcji turystycznych nad jeziorem Bierzwnik (z zabudową i zagospodarowaniem rekreacyjnym w miejscowości Ostromięcko);
- 9) użytkowanie rybackie wód jeziora Bierzwnik;
- 10) użytkowanie gospodarcze lasów Nadleśnictwa Bierzwnik otaczających jezioro Bierzwnik.

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem nr 123/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 114, poz. 2169 z dnia 30.11.2006 r.).

- **Rezerwat przyrody „Źródlika Skrzypowe”.**

Rezerwat utworzony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 21.07.1977r. (MP nr 19/77 poz. 107, Dz. Urz. Woj. Zach Nr 62, poz. 1373 z 6.09.2002 r.), w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Obecnie obowiązującymi aktami prawnymi dotyczącymi rezerwatu są: Rozporządzenie Nr 34/2007 Woj. Zach. z dnia 12.08.2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 73, poz. 1595 z dnia 15.08.2008 r.), oraz Zarządzenie Nr 1/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 09.01.2009 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 5, poz. 187 z dnia 03.02.2009 r.)

Rezerwat położony w gminie Bierzwnik, w powiecie choszczeńskim na powierzchni 1,14 ha.

Rysunek 9 Położenie rezerwatu "Źródlika skrzypowe"

Celem ochrony w rezerwacie jest:

Zachowanie stanowiska skrzypu olbrzymiego *Equisetum telmateia*.

Przyrodnicze i społeczne uwarunkowania realizacji celu ochrony:

- 1) występowanie cennych oraz chronionych gatunków roślin naczyniowych i grzybów, a w szczególności: skrzypu olbrzymiego *Equisetum telmateia*, kokoryczy wątlej *Corydalis intermedia*, szczeciniaka żółto-brzeżnego *Hymenochaete tabacina*, trzęsaka listkowego *Tremella foliacja* i jamczatki wielkoporej *Datronia mollis*.
- 2) zachowanie we właściwym stanie występujących w rezerwacie lasów łęgowych i olsów źródliskowych (91E0), wymagających ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000;
- 3) przeciwdziałanie zmniejszaniu się areału skrzypu na skutek nadmiernego zacienienia dna lasu;
- 4) otoczenie rezerwatu przez lasy użytkowane gospodarczo;
- 5) położenie rezerwatu w granicach sieci Natura 2000 - obszaru specjalnej ochrony ptaków „Lasy Puszczy nad Drawą” (PLB320016) oraz obszaru ochrony siedlisk „Lasy Bierzwnickie” (PLH320044);
- 6) położenie w odległości około 1 km na zachód od granic rezerwatu drogi wojewódzkiej Bierzwnik-Dobiegiew i związana z tym antropopresja.

Rysunek 10 Fragment rezerwatu "Źródlika skrzypowe" (Fot. Bartłomiej Malecki)

Rezerwat posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Nr 39/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30.06.2009 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 51, poz. 1270 z dnia 20.07.2009 r.).

Rysunek 11 Lęg olszowo jesionowy (91E0) w rezerwacie przyrody "Źródliko skrzypowe" (Fot. Bartłomiej Malecki)

- **Rezerwat przyrody „Torfowisko Konotop”.**

Rezerwat utworzony Rozporządzeniem Nr 45/2007 Woj. Zach. z dnia 03.08.2007 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 91, poz. 1563 z dnia 28.08.2007 r.), w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Rozporządzenie zostało zmienione Rozporządzeniem Nr 35/2007 Woj. Zach. z dnia 12.08.2008 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 73, poz. 1596 z dnia 15.08.2008 r.). Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym rezerwatu jest Zarządzenie Nr 4/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 09.01.2009 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 5, poz. 190 z dnia 03.02.2009r.).

Rezerwat położony w gminach Drawno i Bierzwnik, w powiecie choszczeńskim na powierzchni 65,85 ha. Dla rezerwatu wyznaczono otulinę na powierzchni 215,99 ha.

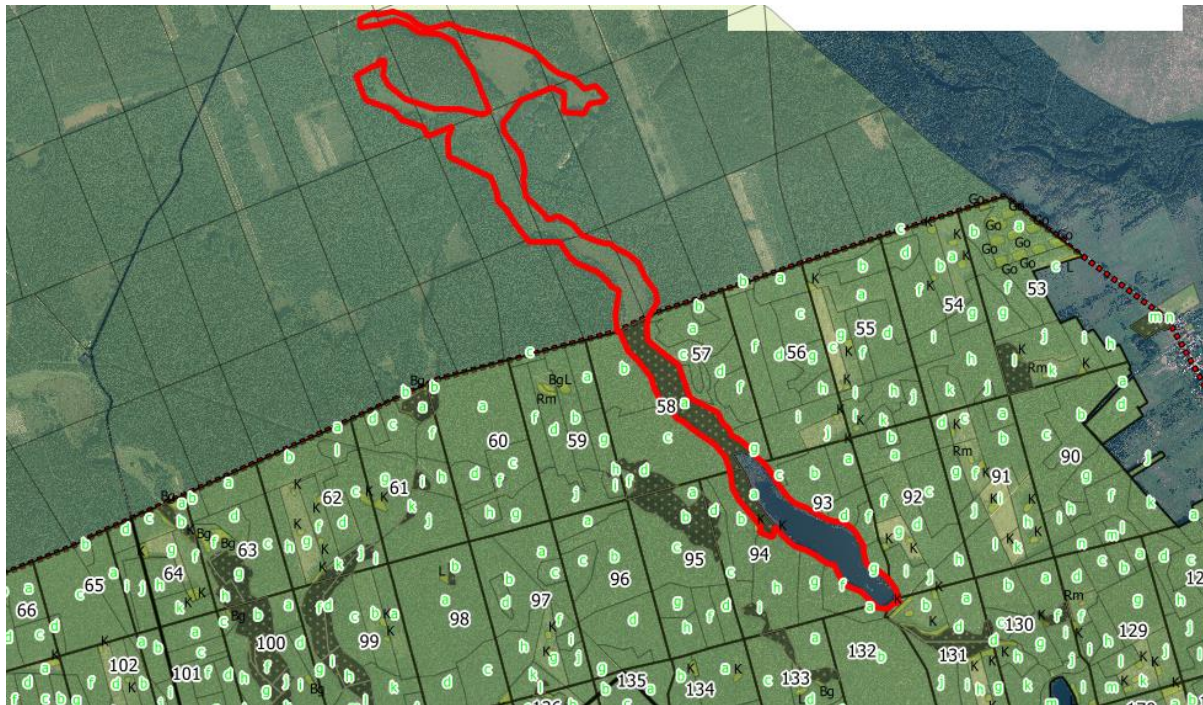
Celem ochrony w rezerwacie jest:

Zachowanie torfowiska pojeziernego wypełniającego rynną wypływającego się jeziora Konotop wraz z licznymi chronionymi i rzadkimi gatunkami roślin, w tym: bażyny czarnej, skrzypu pstrego, selernicy żyłkowatej, turzycy bagiennej, wełnianki szerokolistnej, roszcetek: okrągłolistnej,

długolistnej i pośredniej, narecznicy grzebieniastej, kruszczyka błotnego, torfowców oraz zwierząt, w tym: żurawia i brodzca

Dla rezerwatu ustanowione zostały Zarządzeniem wewnętrznym Nr 7/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21.04.2011 r. zadania ochronne.

Rysunek 12 Położenie rezerwatu przyrody "Torfowisko Konotop" (Fot. Bartłomiej Malecki)

Rysunek 13 Widok na jezioro eutroficzne (3150) Konotop będące częścią rezerwatu "Torfowisko Konotop" (Fot. Bartłomiej Malecki)

Rysunek 14 Fragment przejściowego torfowiska (7140) pojeziornego stanowiącego główny cel ochrony w rezerwacie przyrody "Torfowisko Konotop" (Fot. Bartłomiej Malecki)

- **Ogólna charakterystyka rezerwatów**

Tabela 7 Ogólna charakterystyka rezerwatów (Wzór 3.)

Lp	Nazwa rezerwatu	MP, Dz.Urz Nr poz.	Polozenie		Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego		Powierzchnia [ha] według		Powierzchnia [ha] objęta ochroną	Ważniejsze		Uwagi
			Oddz.	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu środowiska	Dz. U.	Planu u. l.		Zbiorowiska a zespół roślinne	Grupy zwierząt	
1	„Łasko”	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 20, poz. 365 z 15.02.08, Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 96, poz. 2078 z dnia 26.11.2008 r.	296a	Bierzwnik Łasko	Faunistyczny (PFn) Ptaków (pt)	Lesny i borowy(EL) Lasów nizinnych (lni)	16,95	16,95	16,95	<i>Luzulo pilosae-Fagetum, Ribeso nigri-Abietum</i>	Ptaki	–

Lp	Nazwa rezerwatu	MP, Dz.Urz Nr poz.	Polozenie		Typ i podtyp rezerwatu wg dominujacego		Powierzchnia [ha] wedlug		Powierzchnia [ha] objeta ochrona	Wazniejsze		Uwagi
			Oddz.	Gmina Leśnictwo	Przedmiotu ochrony	Typu środowiska	Dz. U.	Planu u. l.		Zbiorowiska a zespol y roslinne	Grupy zwierząt	
2	„Wyspa na jeziorze Bierzwnik”	MP nr 19/77 poz. 107, Dz. Urz. Woj. Zach Nr 62, poz. 1373 z 6.09.2002 r.	624o	Bierzwnik Górzno	Fitocynolowy (PFI) Zbiorowisk leśnych (zl)	Leśny i borowy(EL) Lasów nizinnych (lmm)	1,13	1,13	1,13	<i>Gallo - Carpiniatum betuli, Fagoo- Quercetum petraee-</i>	Ptaki	☐
3	„Źródlika Skrzypowe”	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 73, poz. 1595 z dnia 15.08.2008 r. . Urz. Woj. Zach. Nr 5, poz. 187 z dnia 03.02.2009 r.	424i 424n	Bierzwnik Jerychowo	Flozystyczny (PFI) Roślin zielnych i krzewinek (rzK)	Różnych ekosystemów (EE) Mozaki różnych ekosystemów	1,14	1,14	1,14	<i>Fraxino – Alnetum, Ribesco nigriAlnetum, Cardamine amara-Chrysosplenium alernifolium</i>		☐
4	„Torfowisko Konotop”	Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 5, poz. 190 z dnia 03.02.2009r	58a 94a (Otulina- na- cały, 58b- f,~a, 92i, 93- cały, 94b- i,~a,~ b,95a- c,~a,~ b.	Bierzwnik Wygon	Biocenolowy i fizjocenolowy (PBF) Biocenozy naturalnych i półnaturalnych (bp)	Torfowiskowy (ET) Torfowisk niskich (tn) i przejściowych (tp)	65,85 (Otulina- -215,99)	11,05	11,05 (Otulina- 101,32)	<i>Sphagno squarrosi – Alnetum; Vaccinio uliginosi – Pinetum; Sphagnetum magellanic</i>		☐

3. Rezerваты przyrody- proponowane.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik proponowane jest utworzenie jednego rezerwatu przyrody (*Propozycje BULiGL oddział Gorzów Wlkp. na podstawie waloryzacji przyrodniczej Gminy Bierzwnik oraz informacji zawartych w SDF obszaru Lasy Bierzwnickie PLH320044.*).

- **Proponowany rezerwat przyrody „Kłocie nad jeziorem Stobińskim”**

Rezerwat proponowany położony w gminie Bierzwnik na powierzchni 25,85 ha.

Na gruntach Nadleśnictwa Bierzwnik położony w leśnictwie Chłopowo pododdz.: 507h (część), j, m, o, p, t, s(część); 538b, d, g, h, i, j(część) wraz z wszystkimi wydzieleniami liniowymi na powierzchni 14,84 ha.

Pozostała część stanowią jeziora nie będące w zarządzie Nadleśnictwa Bierzwnik.

Rysunek 15 Położenie proponowanego rezerwatu przyrody "Kłocie nad jeziorem Stobińskim" (Fot. Bartłomiej Malecki)

Rysunek 16 Szuwar Kłoci wiechowatej na rezerwatu przyrody "Kłocie nad jeziorem Stobińskim" (Fot. *Bartłomiej Malecki*)

Rysunek 17 Widok na proponowany rezerwat przyrody "Kłocie nad jeziorem Stobińskim" (Fot. *Bartłomiej Malecki*)

Opis:

Śródleśne mezotroficzne jeziora ramienicowe z podwodnymi łąkami ramienic i szuwarami kłociowymi (nad jeziorem północnym – Bożejewko Małe - największy zwarty łąn kłociowiska w regionie). Na powierzchni torfowisk otaczających jeziora zbiorowiska turzycowiskowe, zaroślowe i leśne. Bogate populacje roślin chronionych: kruszyna pospolita, grzybień biały, torfowiec błotny, zagrożonych i rzadkich: turzyca darniowa, ramienice (ramienica omszona), kłoc wiechowata, jaskier różnolistny, pływacz zwyczajny. Obiekt o wysokiej walorach krajobrazowych i przyrodniczych.

Zagrożenia

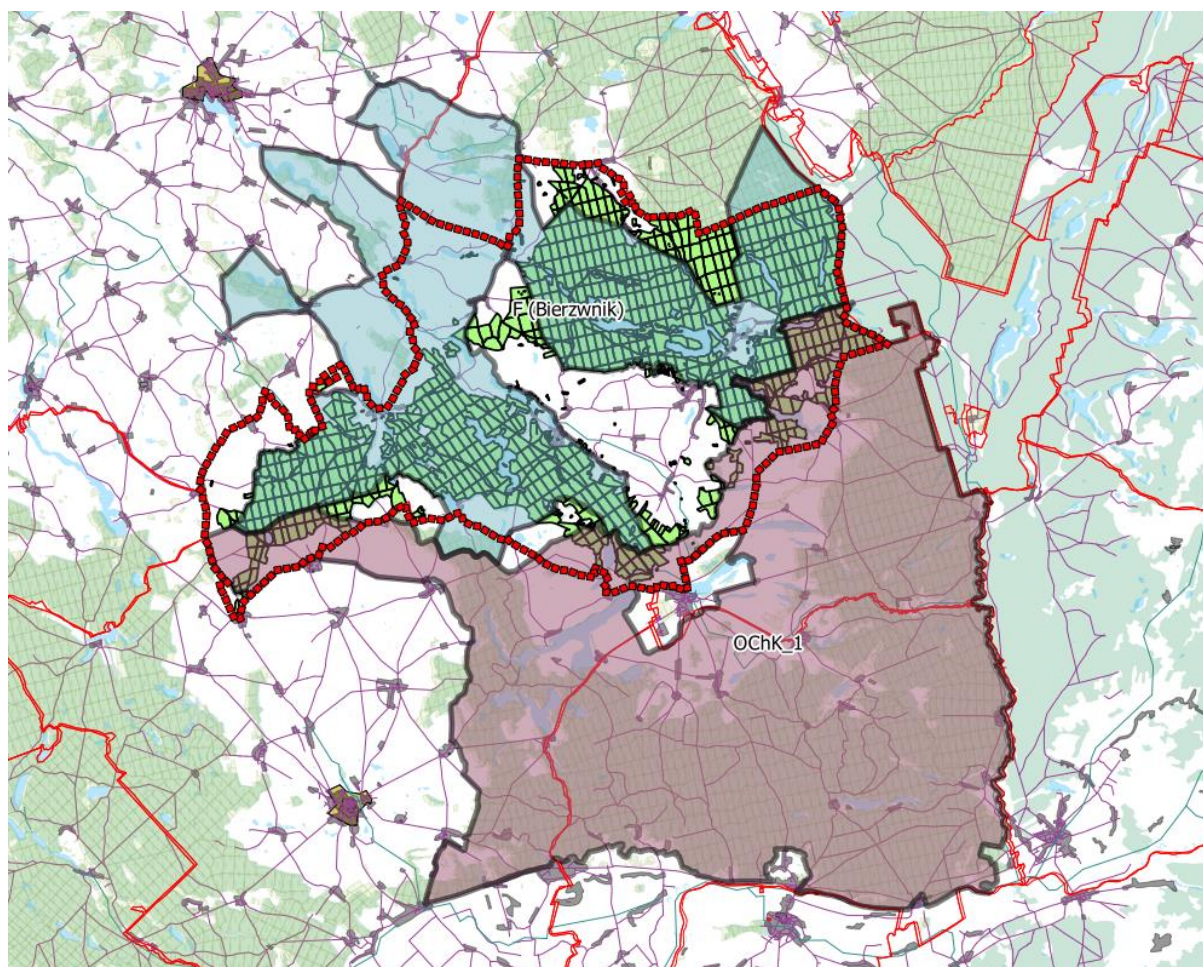
Obniżenie się poziomu wód gruntowych.

Cel ochrony:

Zachowanie mezotroficznych zbiorników wodnych z podwodnymi łąkami ramienic wraz z szuwarami kłociowymi.

4. Obszary chronionego krajobrazu.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych.

Rysunek 18 Położenie obszarów chronionego krajobrazu na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik znajdują się 2 Obszary Chronionego Krajobrazu:

- **Obszar Chronionego Krajobrazu – „F”- Bierzwnik**

Obszar istniejący od 1998 roku. Obecnie obowiązującym aktem prawnym w sprawie obszaru jest Uchwała nr XXXII/375/09 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 15 września 2009 roku (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 66/2009 r., poz. 1804).

Tabela 8 Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu – „F”- Bierzwnik.

OChK - F – Bierzwnik	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Bierzwnik	28 500,00	19 655,57	13 379,84	71,3	12 635,56	744,28
2k, 5h, 11i, 19b-k,~b, 20, 21a,c-h,~a,~b, 22c-g,~a, ~b, 25g,h, 26d,f,h,~a,~b, 27a-g,~a,~b, 28-34, 41-63, 64a-c,f-h,k,~a,~b, 73n, 74i-l, 75c,g-n, 76-99, 101a,c-h,~a,108s-x, 109g-j, 110b-j,~a,~b, 111-126, 128-139, 140a-c,g,h, 141h, 146g-m,r, 147-165, 186d-h, 169-181, 187-205, 212i,k-o,x, 214h, 216, 217, 232d,h,j,k, 218-228, 229h-j,l,m, 233-251, 254-282, 283a-c,~a,~b, 284-308, 309, 310a-h,~a~c, 311a-m,~a,~b, 320-327, 328a-m,~a,~b, 329a-g,~a,~b, 330a-h,j-n,~a,~b, 331, 332a,d,g,h,~a,~b,333-335, 354h,i, 344-352, 353a,c,f,g,~a,~b, 366-375, 376a-f,~a,~b, 386-390, 397-401, 402a-g,~a,~b, 403a-i,~a,~b, 409a-c,~a~c, 426-434, 435a-g,i,~b, 436-461-464, 465d-j,~a,~b, 466-495, 496a-k,~a, 497-526, 527a-i,~a,~b, 528-540, 541a,~a, 542a-c,~a,~b, 543a-i,~a, 544a-g,~a,~b, 545a-c,~a,~b, 546a-d,~a,~b, 547, 548-550, 551a-g,~a,~b, 552-559, 560c, 563-576, 590a,~a,~b, 591a,b,~a,~b, 592a-d,~a,~b, 593a,b,~a,~b, 594-596, 621-644, 645a-g,k,~a, 646-654, 655a-n,p,~a,~b, 656--669, 670a-h,k,l,~a,~b, 671-677, 678a-f,h,i,k,l,~a~c, 679a,~b, 681c,d,g-m,~a, 682-684, 685a,~a, 688h-s,~a,~b, 689-691, 692g, 696b,c,g,~a,~b, 697, 698, 699a,b,f-h,l,m,t-x, 705, 706a-j,~a,~b,~d, 707a-c,~a,~c.						

Celem powołania obszaru jest ochrona wartości przyrodniczych i wypoczynkowo – rekreacyjnych. O walorach krajobrazowych terenu decydują głównie: jeziora, bogata rzeźba rynien glacialnych, śródleśne torfowiska i łąki. Tereny te stanowią ostoje w odniesieniu głównie do herpetofauny i zwierzyny łownej. Obszar chronionego krajobrazu Bierzwnik charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi, w jego skład wchodzi porośnięte lasami równiny sandrowe przecinanane rozległymi rynnami glacialnymi z licznymi jeziorami.

- **OChK - 1 – Puszcza Drawska**

Obszar o powierzchni 42 157,80 ha. obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Uchwała Nr XXXIII/352/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2012 r. zmieniająca rozporządzenie w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Lub. Z dnia 24 grudnia 2012 r., poz. 2867).

Tabela 9 Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu – „1”- Puszcza Drawska.

OChK - 1 – Puszcza Drawska	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Bierzwnik	42 157,80	5 624,67	2 320,45	12,4	2199,46	120,99
312-319, 336-343, 355-365, 377-385, 391-396, 405-408, 412-418, 419a-d, 423s-y, 424o, 551h, 585l, 586i,~b, 587-589, 590b-g,~c~f, 591c-h,~c, 592f-k,~c,~d, 593c,d,~c,~d, 597h-j, 598c-g,~a,~b, 599-608, 609a-h, 610-617, 686n-s,~b, 687n-r,~b, 692i-t,~d,~f, 693, 694, 699c,d,i-k,n-s,~b,~c, 700-702, 703r-t, 706k-m, ~c, 707d-p,~d, 708-716,						

Celem powołania obszaru jest ochrona wartości przyrodniczych i wypoczynkowo – rekreacyjnych.

5. Obszary Natura 2000.

Natura 2000 jest przyjętym przez Unię Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie ma zastępować systemów krajowych, ale je uzupełniać – dawać merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega na wybraniu (wg określonych kryteriów), a następnie objęciu skuteczną ochroną określonych obszarów. Podstawę do wybrania i ochrony obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa:

- **Dyrektywa Rady 2009/147/WE** (Wild Birds Directive) z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia). W myśl tej dyrektywy powołuje się **Obszary Specjalnej Ochrony (OSO)**.
- **Dyrektywa Rady 92/43/EWG** (Habitat Directive) z dnia 21 maja 1992 r. o ochronie naturalnych siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory (tzw. Dyrektywa Habitatowa bądź Siedliskowa). Dyrektywa ta zobowiązuje kraje Unii Europejskiej do typowania terenów ważnych dla ochrony gatunków oraz siedlisk jako **Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO)**.

W dniu 16 listopada 2012 r. Komisja Europejska zatwierdziła Obszary Mające Znaczenie dla Wspólnoty. Z chwilą zatwierdzenia obszaru przez Komisję Europejską obszar podlega wszystkim przepisom ustaw. Wyznaczenie obszarów siedliskowych (SOO) nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Środowiska.

Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011r. wyznaczono 144 obszary specjalnej ochrony ptaków.

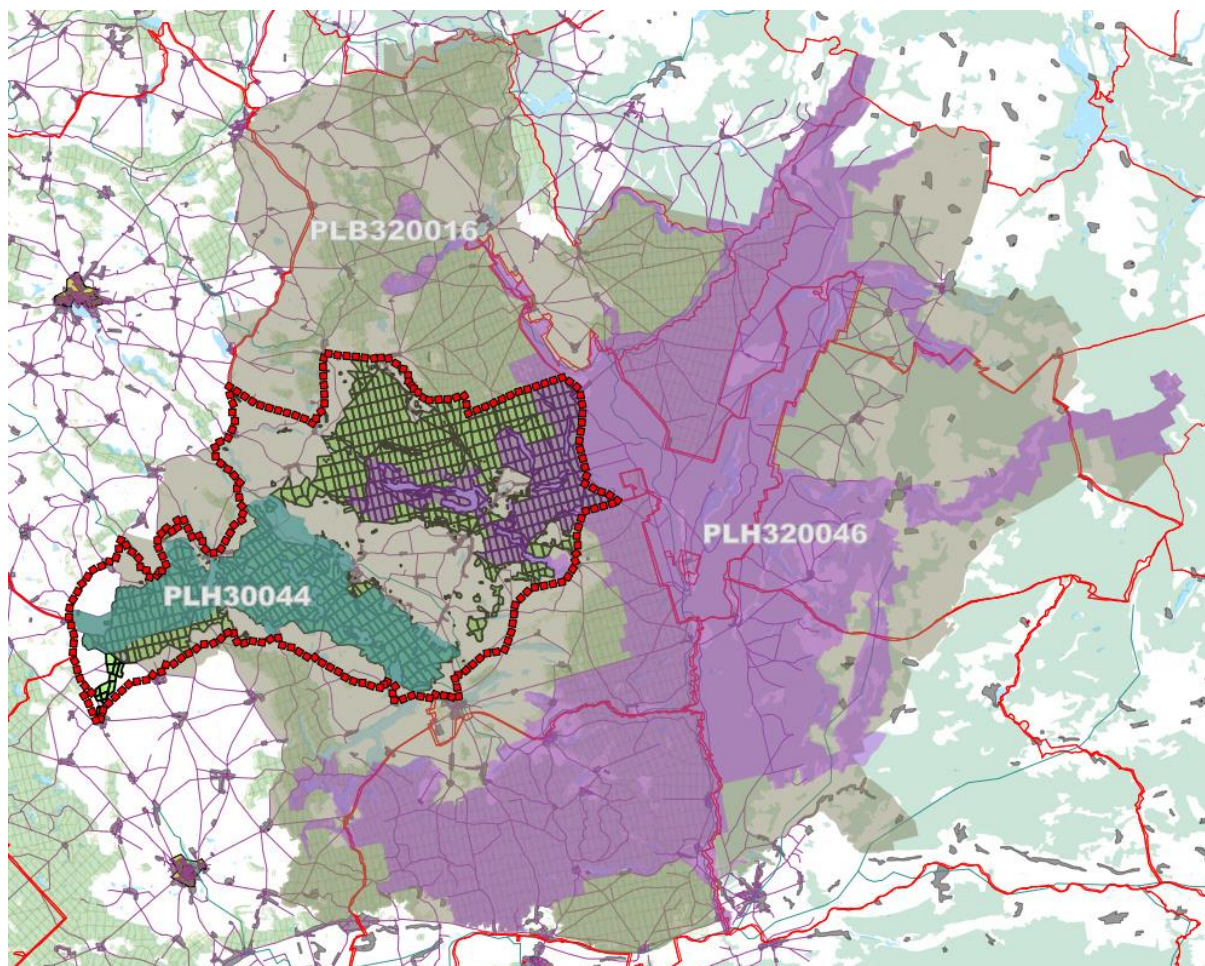
Art. 33. 1. Ustawy o Ochronie Przyrody zabrania podejmowania działań mogących w znaczący sposób pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także w znaczący sposób wpłynąć negatywnie na gatunki, dla ochrony których został wyznaczony obszar Natura 2000.

Przepis ten stosuje się odpowiednio dla projektowanych obszarów Natura 2000.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bierzwnik znajdują się:

- specjalne obszary ochrony siedlisk mające znaczenie dla Wspólnoty Europejskiej OZW (SOO):
  - **Lasy Bierzwnickie PLH320044**
  - **Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH 320046;**
- obszar specjalnej ochrony ptaków (OSO):
  - **Lasy Puszczy Nad Drawą PLB 320016.**

Rysunek 19 Położenie zbiorcze obszarów Natura 2000 w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik.

Tabela 10 Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Bierzwnik

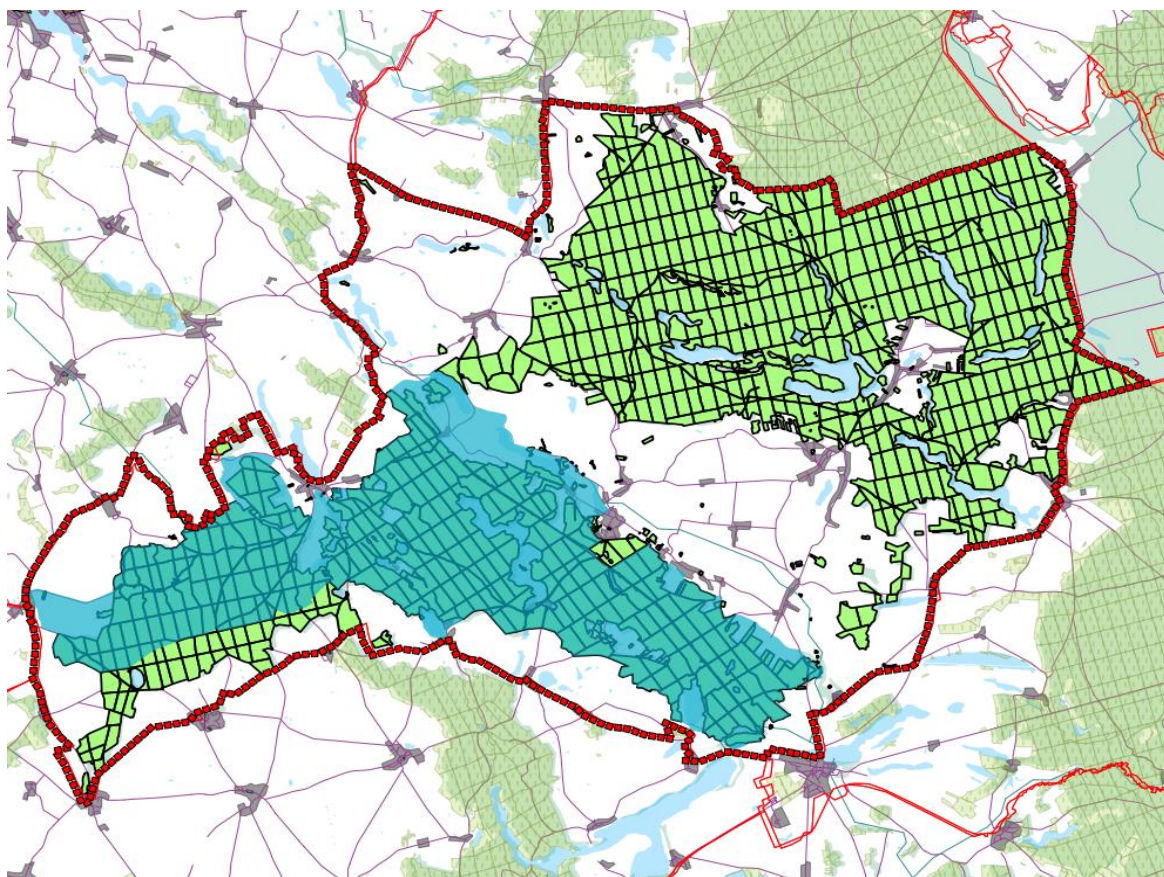
	Powierzchnia [ha]	
Sumaryczna powierzchnia obszarów Natura 2000	29570,19	% pow. nadleśnictwa
Rzeczywista powierzchnia obszarów Natura 2000	18534,88	98,7

Tabela 11 Zestawienie wspólnych powierzchni [ha] obszarów Natura 2000.

	PLH320046	PLH320044	PLB320016
PLH320046	X	-	4349,41
PLH320044	-	X	6846,11
PLB320016	4349,41	6846,11	X

- **Lasy Bierzwnickie PLH320044**

Obszar o powierzchni 8 792,3 ha. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 16 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG szósty zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (dokument nr C(2012) 8135) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L 24/58 z dnia 26 stycznia 2013 r.). Dla tego typu obszaru można stosować pełną procedurę z art. 6 Dyrektywy Siedliskowej. Wydaniem rozporządzenia Ministra Środowiska obszar ten formalnie stanie się Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk.

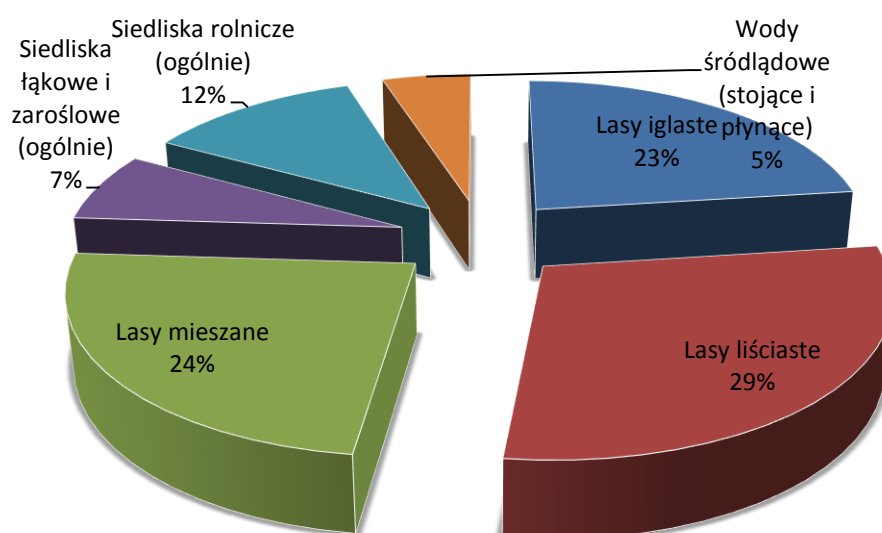

Rysunek 20 Położenie obszaru Natura 2000 Lasy Bierzwnickie PLH320044

Tabela 12 Zestawienie powierzchni Lasy Bierzwnickie PLH320044.

Lasy Bierzwnickie PLH320044	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Bierzwnick	8 792,30	8 792,30	6 688,68	35,6	6110,37	578,31

212i,k-o,t,x, 217, 424c-d,g-o,~a,~b, 426-430, 431a-j,~b,~c, 432-434, 435a-i,~b, 437a,c-k, 438-441, 442b-o,~a,~b, 443-453, 454a-h,k,~a, 455-464, 465d-j,~a,~c, 466-495, 496a-l,~a, 497-540, 541a, ~a, 542a-c,~a,~b, 543a-i,~a, 544a-g, ~a,~b, 545a-c,~a,~b, 546a-d,~a,~b, 547-550, 551a-g,~a,~b, 552-576, 590a,~a,~b, 591a,b,~a,~b, 592a-d,~a,~b, 593a,b,~a,~b, 594-596, 621-632, 633a,b,d,i,j,~a,~b, 634-644, 648-654, 655a-n,~b, 656-665, 666a-z,~a,~f, 667-680, 681c-m,~a, 682-702, 703a-p,w,~a, 704-711, 712a-i,~a,~b, 713-716.

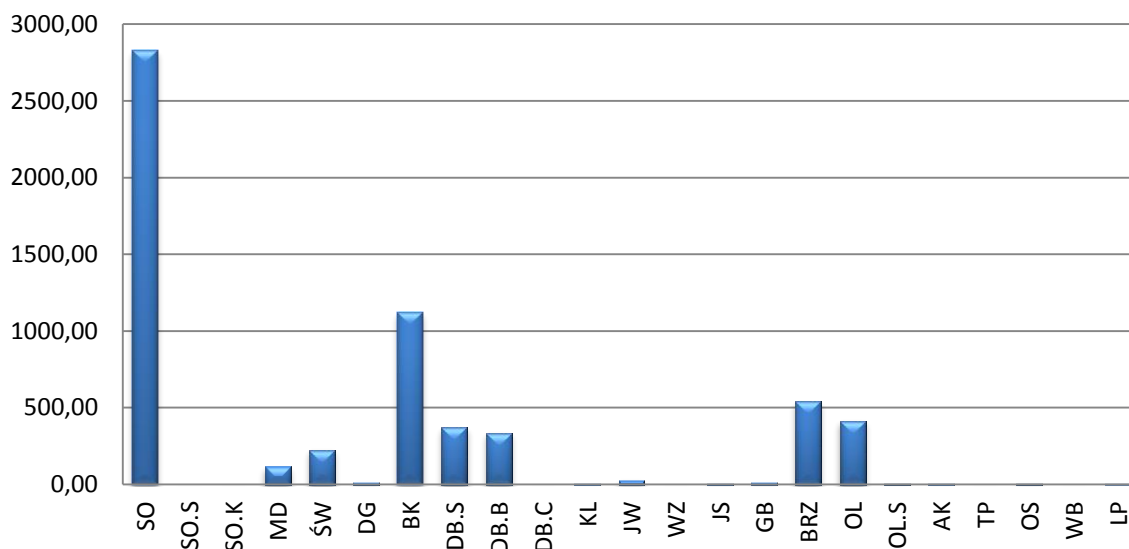
Rysunek 21 Klasy siedlisk (% pokrycia) w Lasy Bierzwnickie PLH320044 (wg SDF).

Opis obszaru:

Obszar złożony jest z dwóch fragmentów, rozdzielonych pasmem zagospodarowanego terenu rolniczego z rozproszonym osadnictwem. Obejmuje fragment Puszczy Drawskiej ograniczony do zwartej kompleksu buczyn i lasów dębowych. Szczególnie dobrze zachowane, w starszych klasach wiekowych, są kwaśne i żyzne buczyny w rejonie Sowińca, urozmaicone licznymi śródleśnymi oczkami wodnymi, a także buczyny w okolicy Rębusza i nad jez. Bierzwnick. Jeziora klasyfikowane są jako ramienicowe, m.in. duże jez. Bierzwnick z wyspą, porośniętą lasem lipowym. W kilku miejscach nad jeziorami wykształciły się szuwary kłoci wiechowatej. Znajdują się tu też fragmenty lasów grądowych - np. grąd lipowy na wyspie jez. Bierzwnick. W okolicy Chłopowa i nad jez. Bierzwnick oraz na pd. od Jagliska znajdują się pozostałości torfowisk wysokich, otoczonych borami i brzezunami bagiennymi na torfach. W okolicy Zieleniewa utrzymują się ciepłe murawy napiaskowe na dobrze wykształconym wale ozowym.

W obszarze i jego bezpośrednim sąsiedztwie także cenne elementy kulturowe: założenie pocysterskiego opactwa w Bierzwniku.

Gatunki rzeczywiste:

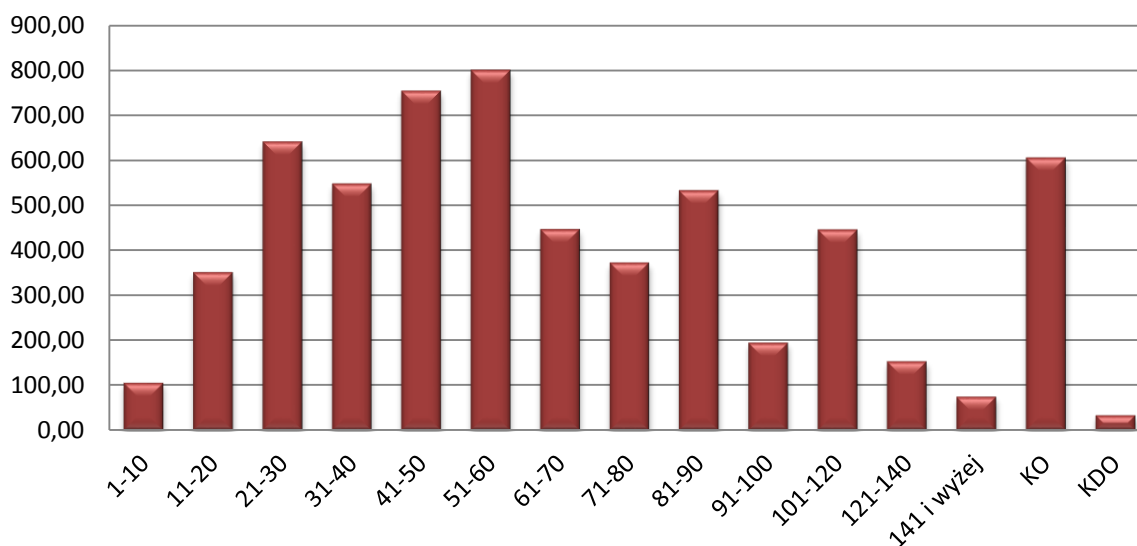

Rysunek 22 Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w granicach Lasu Bierzwnickie PLH320044

Gatunki iglaste w Obszarze w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik zajmują 3184,09 ha, co stanowi 52,6% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru.

Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita panująca na 46,7% powierzchni. Istotnymi gatunkami są również: dąb bezszypułkowy oraz buk pospolity,

Struktura wiekowa:

Rysunek 23 Zestawienie procentowe powierzchni klas wieku w granicach Lasu Bierzwnickie PLH320044

W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik dominują drzewostany w wieku od 51-60 lat i zajmują 13,21% powierzchni gruntów zalesionych.

Wartość przyrodnicza i znaczenie:

Cenny przyrodniczo fragment Puszczy Drawskiej, obejmujący rzadkie siedliska przyrodnicze i populacje rzadkich gatunków. Siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (16 rodzajów) zajmują około 50% powierzchni obszaru, m. in. występuje tu rzadki na Pomorzu grąd lipowy. Jedyne w Puszczy Drawskiej miejsce występowania typowych torfowisk wysokich.

Jest to fragment Puszczy Drawskiej, ważny dla zachowania rzadkich torfowisk nakredowych 7210, reprezentujących tu podtyp z kłocią wiechowatą. Stwierdzono tu też występowanie 9 gatunków z Załącznika II Dyrektywy, w tym jednej z dwóch znanych w Puszczy populacji jelonka rogacza *Lucanus cervus* oraz żółwia błotnego *Emys orbicularis* (jedno z ważniejszych stanowisk w zachodniej Polsce).

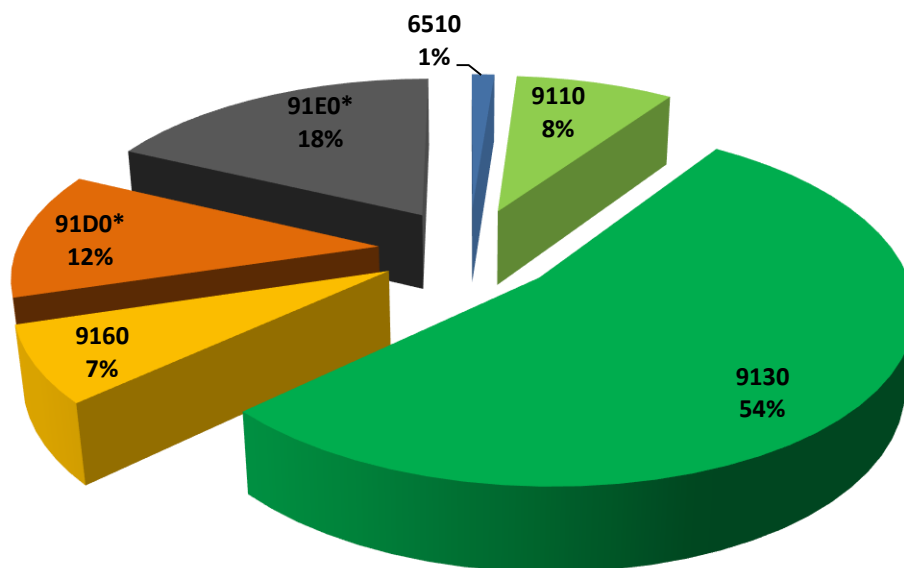
Przedmioty ochrony:

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego” A, B lub C. Dalsze analizy dotyczą tych siedlisk przyrodniczych, które potwierdzono podczas inwentaryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa w 2007 r. oraz weryfikacji tych siedlisk prowadzonej w 2008 roku.

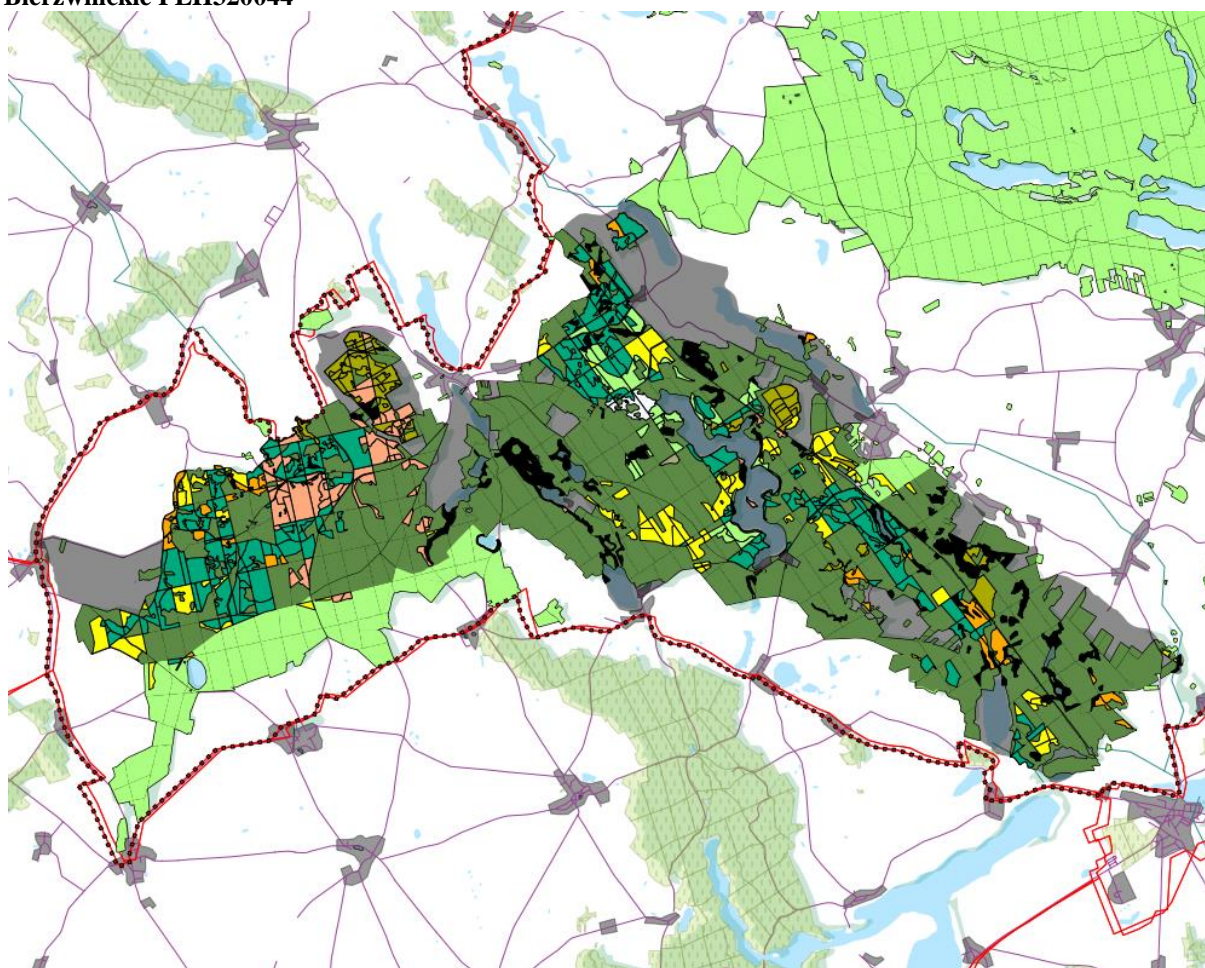
Tabela 13 Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO Lasy Bierzwonickie PLH320044 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Nazwa przedmiotu ochrony	Ogólna ocena wg SDF	Liczba płatów siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa	Powierzchnia siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa
1	2	3	4	5	6
1.	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łakami ramienic.	A	-	-
2.	3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne	B	-	-
3.	3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	C	-	-
5.	6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	B	-	-
6.	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	C	-	-
7.	6430	Ziołorośla górskie i ziołorośla nadrzeczne	C	-	-

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Nazwa przedmiotu ochrony	Ogólna ocena wg SDF	Liczba płatów siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa	Powierzchnia siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa
8.	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	C	4	24,4
9.	7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	B	-	-
10.	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	A	-	-
11.	7210	Torfowiska nakredowe	A	-	-
12.	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	C	-	-
13.	9110	Kwaśne buczyny	A	39	156,19
14.	9130	Żyzne buczyny	A	213	1001,09
15.	9160	Grąd subatlantycki	B	36	128,72
16.	91D0*	Bory i lasy bagienne	C	72	220,47
17.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	B	175	332,61

Rysunek 24 Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO Lasy Bierzwickie PLH320044

Rysunek 25 Położenie leśnych siedlisk przyrodniczych w SOO Lasy Bierzwickie PLH320044 (legenda z Rysunku 24).

Tabela 14 Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony w SOO Lasy Bierzwnickie PLH 320044
(kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1	2	3
Ssaki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1355 Wydra C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO jest informacja o 1 stanowisku gatunku.
Plazy i gady wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1166 Traszka grzebieniasta C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym. Do rozrodu traszki niezbędne są niewielkie zbiorniki wodne, w otoczeniu silnie wilgotnych siedlisk, w których bytuje.	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO jest informacja o 3 stanowiskach gatunku..
1188 Kumak nizinny C	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO zlokalizowano 10 stanowisk kumaka nizinnego.
1220 Żółw błotny B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.
Ryby wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1145 Piskorz C	Gatunki związane ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.
Bezkręgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1060 Czerwończyk nieparek B	Gatunek związany ze środowiskiem wilgotnych łąk i torfowisk niskich	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.
1083 Jelonek rogacz C	Gatunek związany ze starymi, dziuplastymi drzewami z obszernymi próchnowiskami.	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.
1084 Pachnica dębowa B	Gatunek związany ze starymi, dziuplastymi drzewami z obszernymi	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.

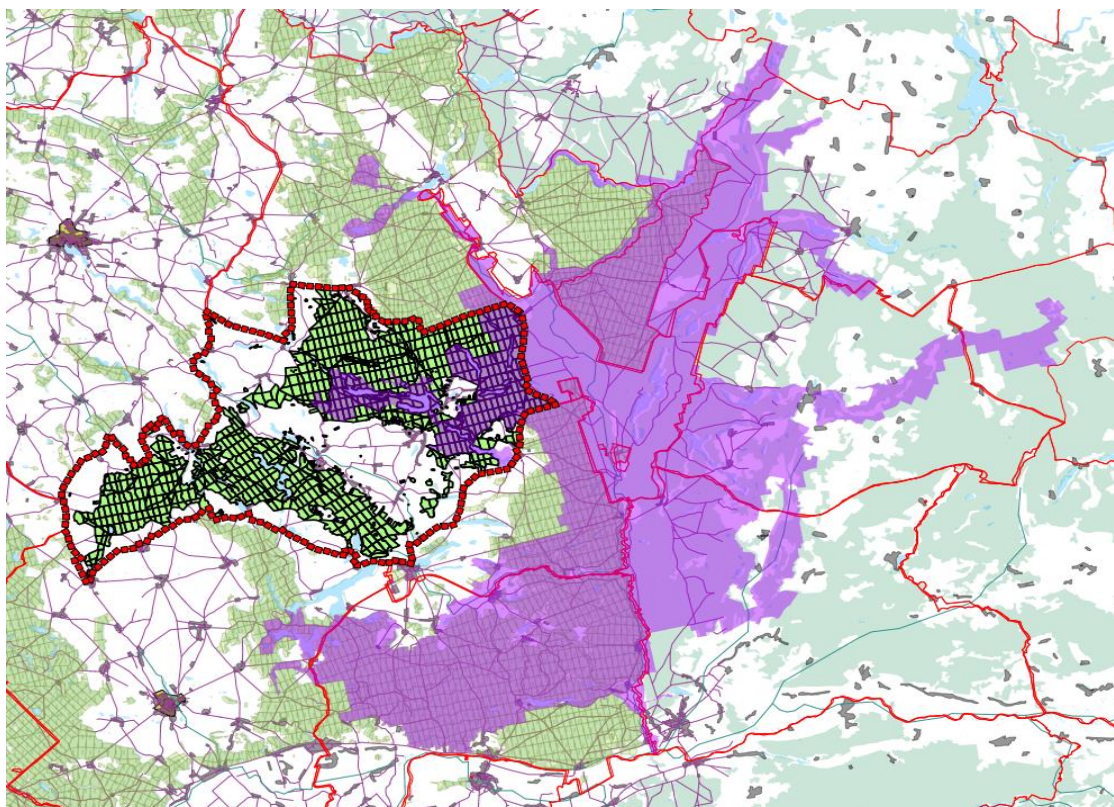
Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	próchnowiskami.	

Zagrożenia:

Zmiana stosunków wodnych. Usuwanie martwych drzew lub ich obumarłych fragmentów. Presja turystyczna, głównie rozbudowa infrastruktury. Zanieczyszczenia wody. Kłusownictwo.

- **Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046**

Obszar o powierzchni 74 416,3 ha. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 16 listopada 2012 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG szósty zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (dokument nr C(2012) 8135) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej Nr L 24/58 z dnia 26 stycznia 2013 r.). Dla tego typu obszaru można stosować pełną procedurę z art. 6 Dyrektywy Siedliskowej. Wydaniem rozporządzenia Ministra Środowiska obszar ten formalnie stanie się Specjalnym Obszarem Ochrony Siedlisk.

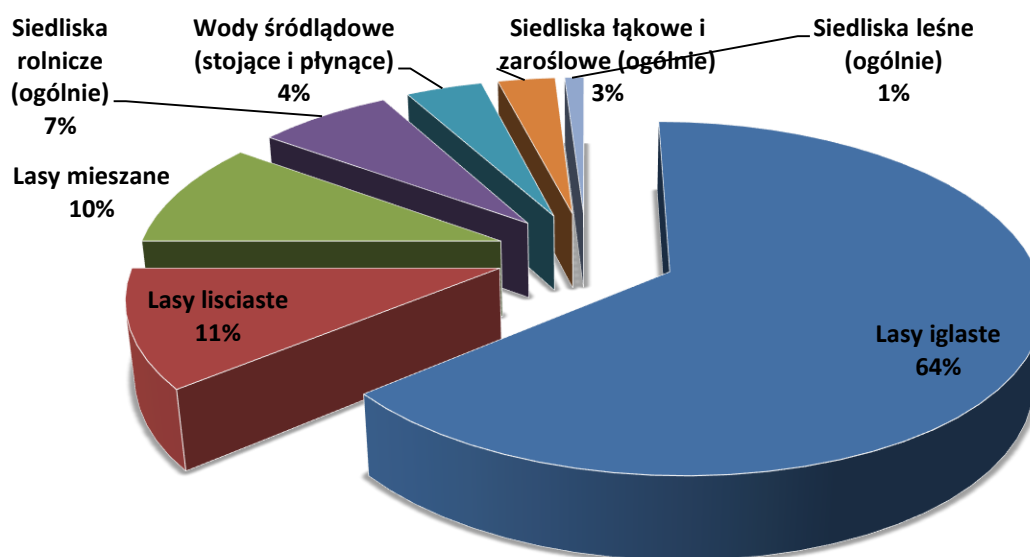

Rysunek 26 Położenie obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

Tabela 15 Zestawienie powierzchni Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

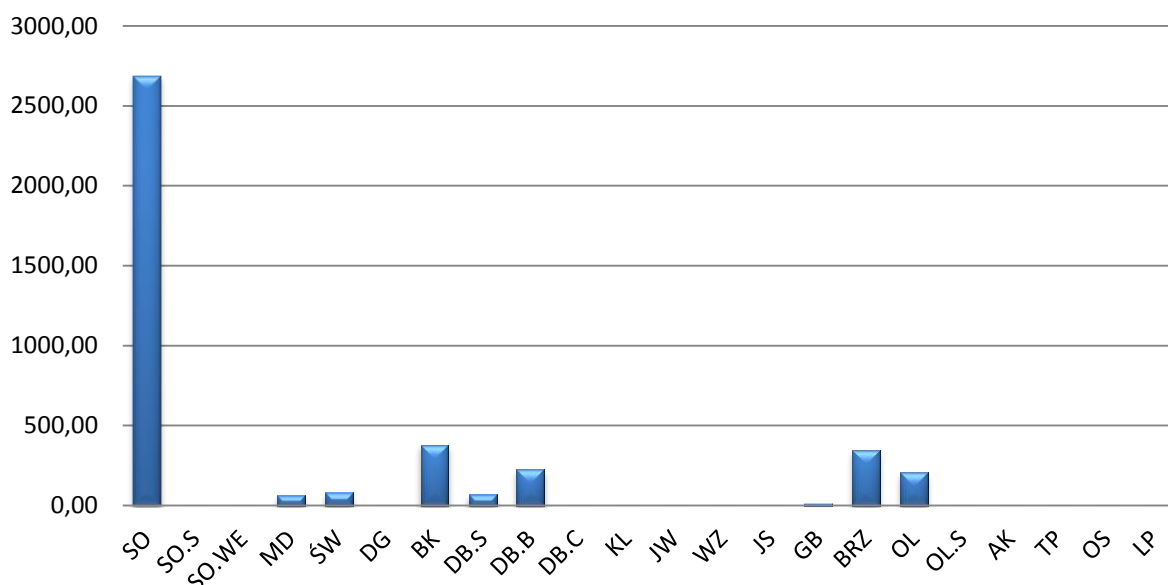
PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Bierzwnik	74 416,3	5 336,73	4 346,41	23,2	4065,65	280,76
53-58, 90-95, 128-133, 138i, 139d-j,~d, 140g,h,~f,~g, 141h, 157o, 158n,p, 159f-h, 160d-k,~c,~d, 161d-g,i,k-m,~a-~c, 169-173, 178f,g, 179-181, 190k,l, 191f-h, 192j,k, 193k, 196f,k-t, 197-200, 201a, c-i, ~b, 202b, 218-228, 232j,k, 233g,i-m, 234o,t,x,y, 236h,k-n, 237b-f, 238a,b,g-i, 239b-d, 240a,b, f, 241h, i, 242c-i,~b, 243-247, 248a,d,f,h,i, 250, 251c,d, 254-262, 263a-c,~a, 265c, 266a,c,d, 267, 268, 269a-c,l-o, 270c-k, 271b-i, 272-281, 282a-h, 283a-c, 284-292, 294a,c,i, 295b, 296- 298, 299a-o, s, 300a-g, 301a-k,n,~a, 302a-d,~a,~b, 303a,c,~b, 304a, 306-308, 309a-j,~a,~b, 310a-c, 312-319, 320a-f,j-m,o,~a,~b, 322o,~b, 323d,f,~b, 324a-c,h-m,~a-~d, 325a-d,g, 326a-d, 327a-c, 331c,d, 335f, 336-347, 349c-i,~b,~c, 350a-d,g,j,~a-~d, 355-364, 365-373, 374a-j,m,n,~a-~c, 375a,~a, 377a-l,~a-~c, 378a-p,~a-~c, 379a-r,~a-~c, 380a-d,~a, 381c,d,h,j,l,m~a,~b, 382a-k,~a-~c, 383a-k,~a-~b, 384a-k,m,n,~a,~b, 385-389, 390a-d,g-k,~a, 396b-d,j,m,p, 397, 398a-f,~a-~c, 399a-k,~a-~c, 400a-k,~a-~c, 401, 402a-c,~a,~b, 403a-h,~b, 405a, 407b.						

Ogólna charakterystyka obszaru:

Rysunek 27 Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (wg SDF).

Gatunki rzeczywiste:

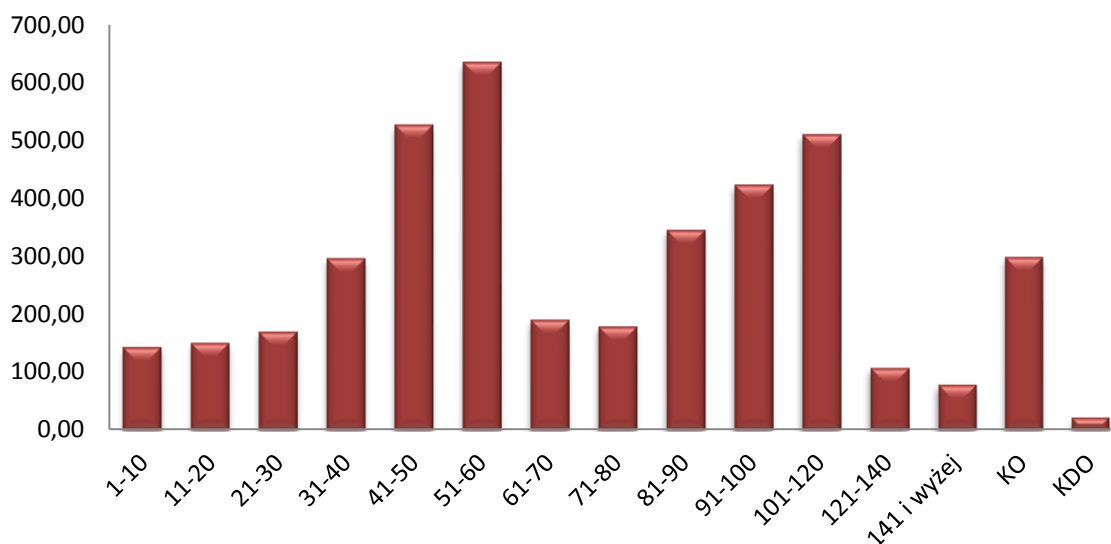

Rysunek 28 Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w granicach PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej.

Gatunki iglaste w Obszarze, objętym zasięgiem terytorialnym Nadleśnictwa Bierzwnik zajmują 2840,42 ha, co stanowi 69,6% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru.

Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita panująca na 65,8% powierzchni. Istotnymi gatunkami są również: dąb bezszypułkowy oraz buk pospolity.

Struktura wiekowa:

Rysunek 29 Zestawienie procentowe powierzchni klas wieku w granicach PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej

W strukturze wiekowej drzewostanów SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik dominują drzewostany w wieku od 51-60 lat i zajmują 15,6% powierzchni gruntów zalesionych.

Opis obszaru:

Ostoja obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów; niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest J. Ostrowieckie - 370 ha). W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Charakterystyczną cechą tych rzek jest bystry prąd wywołany silnym spadkiem terenu. Ich koryta i doliny zachowały charakter zbliżony do naturalnego. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych. Na terenie ostoi rozproszone są liczne, małopowierzchniowe ale bardzo cenne torfowiska przejściowe i kilka dobrze zachowanych torfowisk alkalicznych.

Wartość przyrodnicza i znaczenie:

Dobrze zachowane cenne siedliska przyrodnicze, w tym 23 z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. W odniesieniu do żyznych i kwaśnych buczyn jest to jeden z ważniejszych obszarów w Polsce - uroczysko Radęcin w Drawieńskim Parku Narodowym i kwaśne buczyny na zboczach doliny Drawy są jednymi z nielicznych w Polsce fragmentami buczyn o zachowanej naturalnej dynamice! Bogate populacje wielu rzadkich i zagrożonych gatunków - 25 z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG m.in. silne populacje: bobra *Castor fiber*, wydry *Lutra lutra*, żółwia błotnego *Emys orbicularis*. Bogata ichtiofauna, a szczególnie reofilna fauna wodna z takimi zagrożonymi gatunkami jak: łosoś *Salmo salar*, minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*, certa *Vimba vimba*, oraz stosunkowo liczne i trwałe populacje gatunków rzadkich w naszym kraju, jak: głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, pstrąg potokowy *Salmo trutta m. fario* i lipień *Thymallus thymallus*. Obszar jest bardzo ważny dla zachowania zasobów torfowisk przejściowych (7140) i alkalicznych (7230), a także jezior różnych typów (3140, 3150, 3160). Jest to także obszar liczego występowania i bardzo dobrego zachowania rzek włosienicznikowych (3260). Ostoja ważna dla nocka dużego, obejmuje przynajmniej 2 duże kolonie lęgowe, prawdopodobnie stanowiące miejsca lęgów nietoperzy zimujących w pobliskim obszarze PLH320021 Strzaliny koło Tuczna.

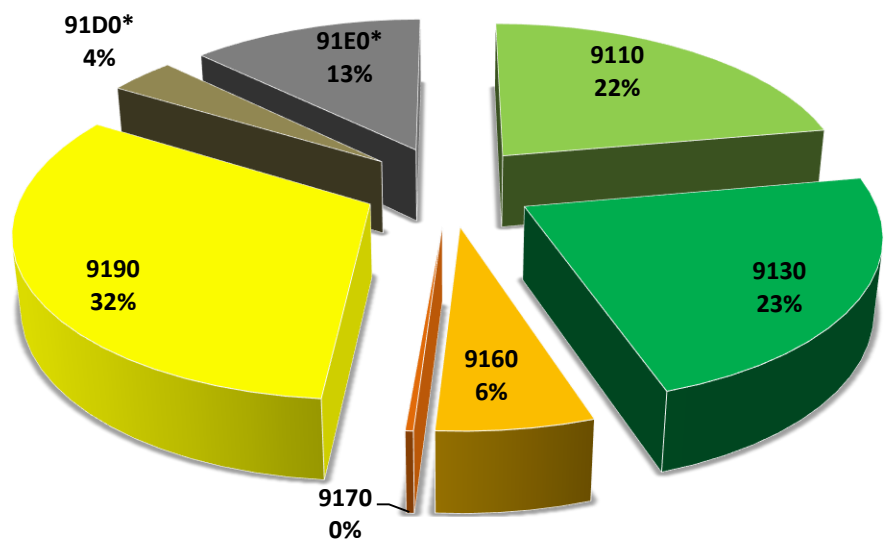
Przedmioty ochrony:

Przedmiotem ochrony w obszarze są siedliska oraz gatunki, dla których w Standardowym Formularzu Danych (tzw. SDF) wskazano „ocenę znaczenia ogólnego” A, B lub C. Dalsze analizy dotyczą tych siedlisk przyrodniczych, które potwierdzono podczas inwentaryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa w 2007 r. oraz weryfikacji tych siedlisk prowadzonej w 2008 roku.

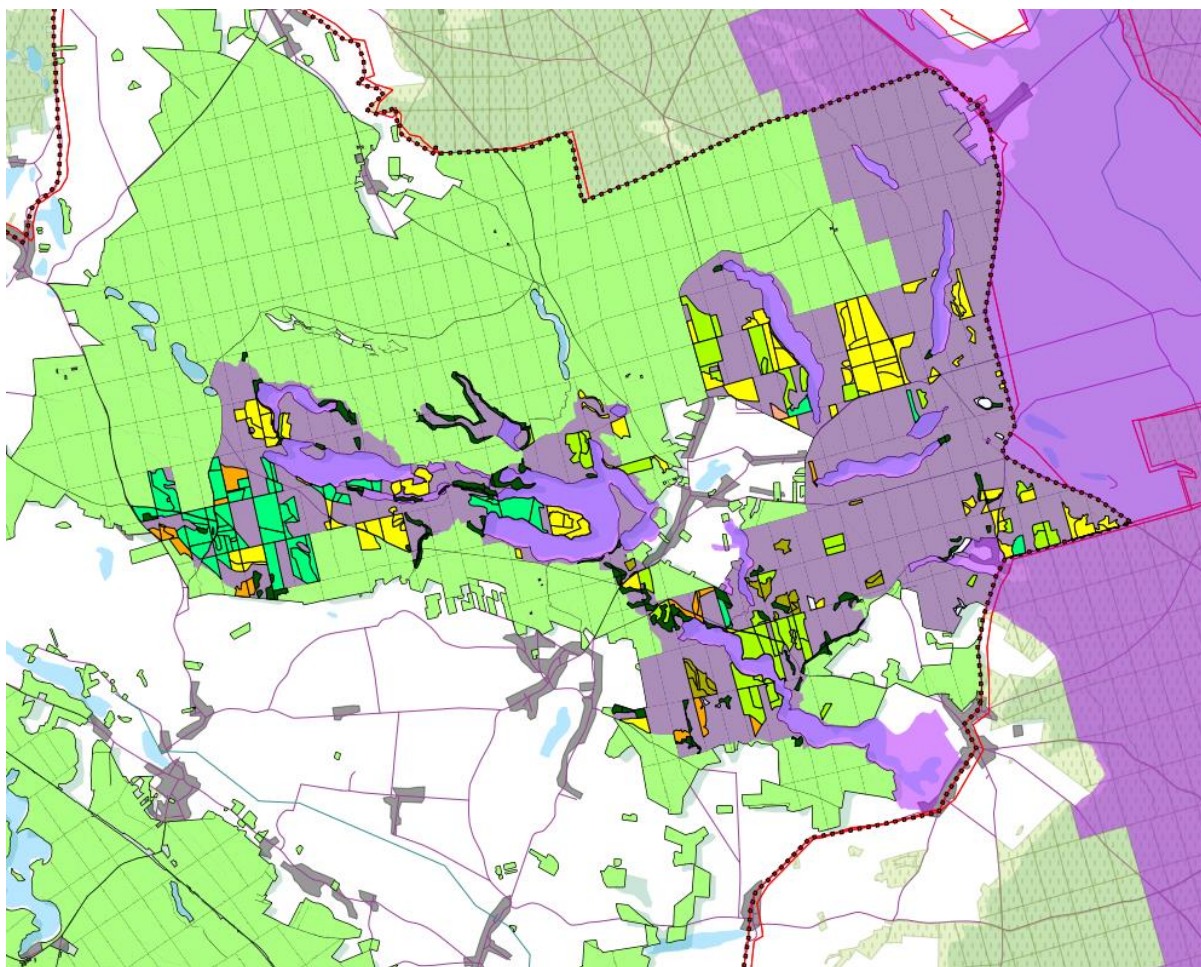
Tabela 16 Typy siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Nazwa przedmiotu ochrony	Ogólna ocena wg SDF	Liczba płatów siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa	Powierzchnia siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa
1	2	3	4	5	6
1.	3140	Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic.	A	-	-
2.	3150	Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne	A	4	7,19
3.	3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	B	-	-
4.	3260	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	A	-	-
5.	6120*	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe	C	-	-
6.	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	C	-	-
7.	6510	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	C	-	-
8.	7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą	B	-	-
9.	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	A	7	12,88
10.	7210	Torfowiska nakredowe	C	-	-
11.	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	B	-	-
12.	9110	Kwaśne buczyny	A	59	259,46
13.	9130	Żyzne buczyny	A	64	265,37
14.	9160	Grąd subatlantycki	B	17	71,31
15.	9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	C	1	3,68
16.	9190	Kwaśna dąbrowa	A	89	377,73
17.	91D0*	Bory i lasy bagienne	C	16	42,05

Lp.	Kod przedmiotu ochrony	Nazwa przedmiotu ochrony	Ogólna ocena wg SDF	Liczba płatów siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa	Powierzchnia siedliska w obszarze na gruntach Nadleśnictwa
18.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	C	101	148,78
19.	91T0	Sosnowy bór chrobotkowy	C	-	-

Rysunek 30 Zestawienie leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO PLH320046

Rysunek 31 Położenie leśnych siedlisk przyrodniczych w SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (legenda Rysunek 30).

Tabela 17 Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony w SOO PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1	2	3
Ssaki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1324 Nocek duży B	Gatunek związany z osiedlami ludzkimi.	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
1337 Bóbr europejski B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO zlokalizowano 12 stanowisk bobra;

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1352 Wilk B	Gatunek występujący w lasach, na równinach, terenach górskich i bagnach	Na gruntach N-ctwa w granicach obszaru są informacje o obserwacji bez dokładnej wiedzy co do konkretnego wydzielenia leśnego.
1355 Wydra A	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO zlokalizowano 7 stanowisk wydry
Płazy i gady wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1166 Traszka grzebieniasta B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym. Do rozrodu traszki niezbędne są niewielkie zbiorniki wodne, w otoczeniu silnie wilgotnych siedlisk, w których bytuje.	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
1188 Kumak nizinny B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO jest informacja o 3 stanowiskach gatunku.
1220 Żółw błotny B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
Ryby wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1096 Minóg strumieniowy B	Gatunki związane ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunków.
1106 Łosoś szlachetny B		
1134 Różanka B		
1149 Koza B		
1163 Głowacz białopłetwy B		
Bezkęgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1014 Poczwarówka zwężona B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
1016 Poczwarówka jajowata B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
1032 Skójka gruboskorupowa B	Gatunek związany ze środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1037 Trzepla zielona B	Gatunek związany ze zbiornikami wodnymi	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
1042 Zalotka większa B	Gatunek związany ze zbiornikami wodnymi, zwłaszcza na terenach torfowiskowych	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO jest informacja o 2 stanowiskach.
1060 Czerwończyk nieparek B	Gatunek związany ze środowiskiem wilgotnych łąk i torfowisk niskich	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
1084 Pachnica dębowa B	Gatunek związany ze starymi, dziuplastymi drzewami z obszernymi próchnowiskami.	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO jest informacja o 4 stanowiskach.
1088 Kozioróg dębosz B	Gatunek preferujący dobrze nasłonecznione, ponad 100-letnie drzewa, rosnące pojedynczo lub w niewielkich skupiskach.	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO jest informacja o 4 stanowiskach.

Tabela 18 Rośliny będące przedmiotem ochrony w SOO PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1	2	3
Rośliny wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG		
1393 Sierpowiec błyszczący C	Gatunek związany z torfowiskami niskimi i przejściowymi	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.
1831 Elisma wodna B	Gatunki związane z środowiskiem wodnym	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.
1903 Lipiennik loesela C	Gatunek związany z środowiskiem wilgotnych łąk i torfowiskami	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowiskach gatunku.

Zagrożenia:

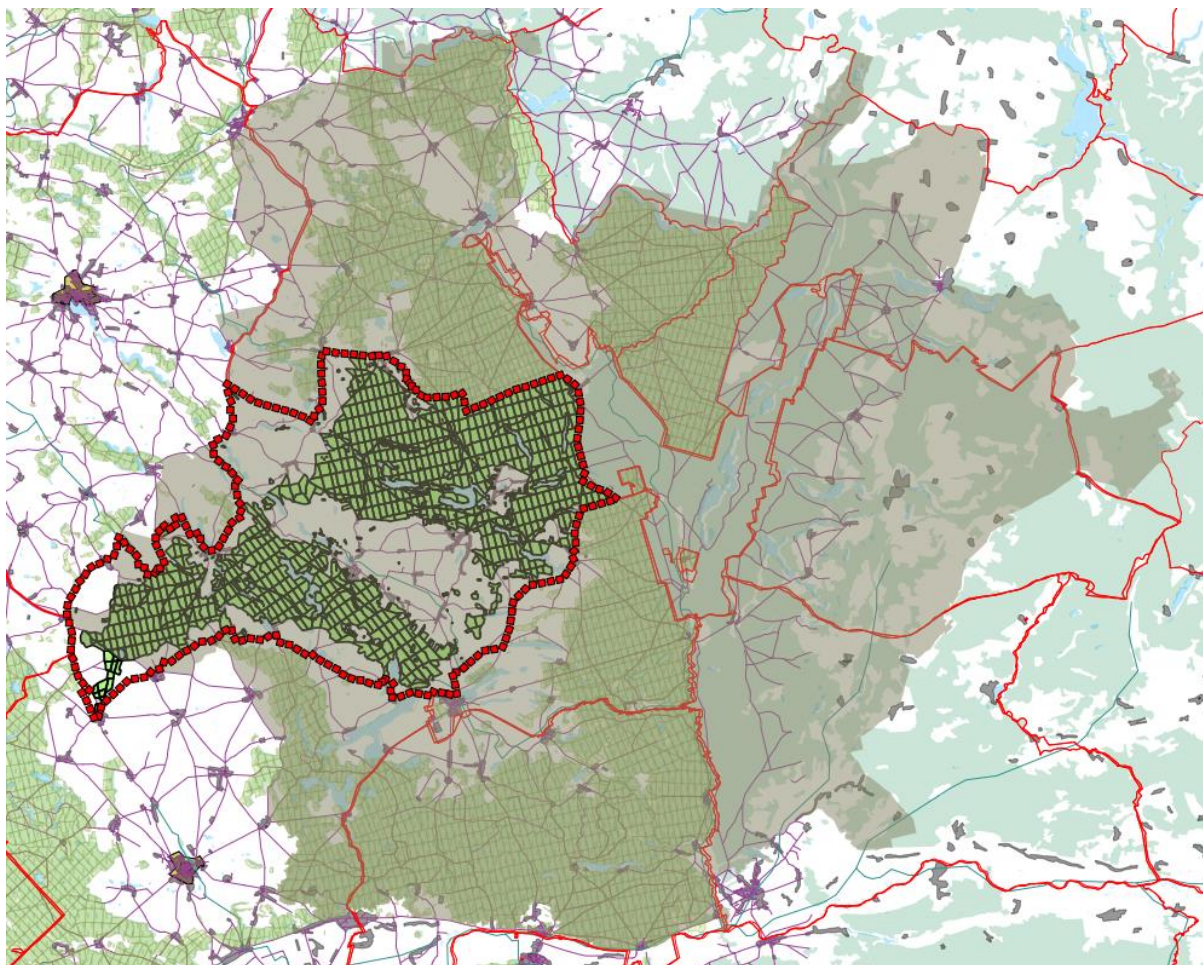
Zagrożenie może stwarzać presja związana z rozwojem turystyki (np. nie uwzględniająca potrzeb ochrony przyrody zabudowa, zaśmiecanie i wandalizm; nadmierna i niekontrolowana turystyka kajakowa na rzekach). Poważny problem może stanowić zmiana stosunków wodnych, pozyskiwanie piasku i żwiru, zamiary budowy zbiorników wodnych (Mierzęcka Struga), wielkoprzemysłowe hodowle trzody chlewnej (Chomętowo) oraz zanieczyszczenia wód. Kłusownictwo, zwłaszcza dotyczące ryb i dużych ssaków. Problemem może być spadek poziomu wód gruntowych, zagrażający ekosystemom hydrogenicznym.

Plan zadań ochronnych:

Na dzień 01.01.2014 roku sporządzany jest projekt Planu Zadań Ochronnych na zlecenie Drawieńskiego Parku Narodowego, w porozumieniu z Regionalnymi Dyrektorami Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Gorzowie Wlkp.

- **PLB 320016 Lasy Puszczy nad Drawą.**

Obszar o powierzchni 190 279,0 ha. Obecnie obowiązującym aktem prawnym dotyczącym obszaru jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. (D. U. Nr 25 z 4 lutego 2011 r. poz. 133).

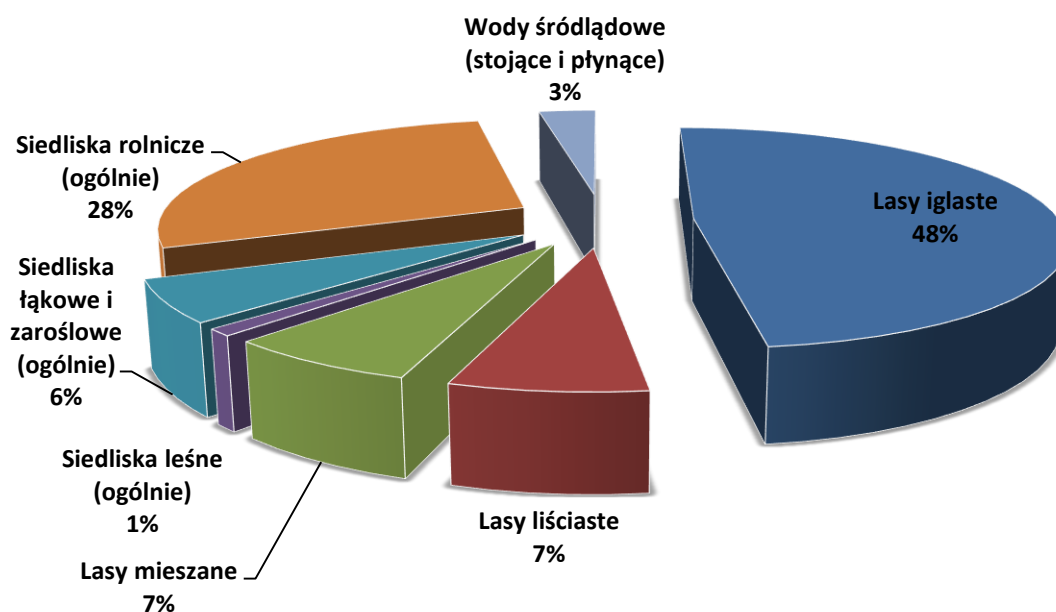

Rysunek 32 Położenie obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

Tabela 19 Zestawienie powierzchni PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą.

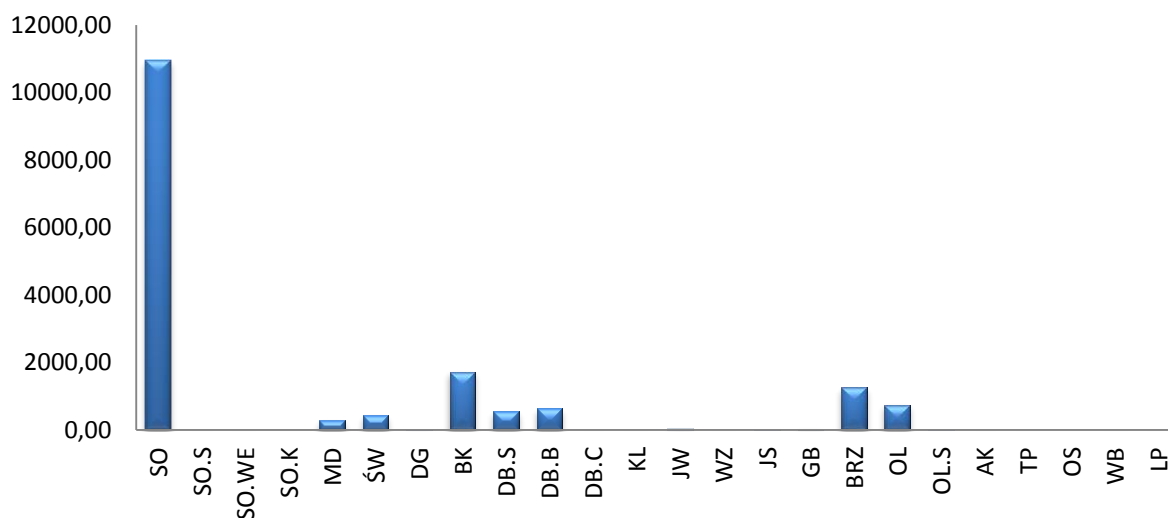
PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą	pow. obszaru [ha]	pow. w zasięgu terytorialnym [ha]	pow. nadleśnictwa [ha]	% powierzchni ogólnej Nadleśnictwa	Pow. leśna [ha]	Pow. nieleśna [ha]
Nadleśnictwo Bierzwnik	190 279,0	34 567,86	18 534, 88	98,7	17 419,49	1115,39
1-605, 606a-h,~a,~b, 607a-h,~a,~c, 608a,b, 609-716.						

Ogólna charakterystyka obszaru:

Rysunek 33 Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą (wg SDF).

Gatunki rzeczywiste:

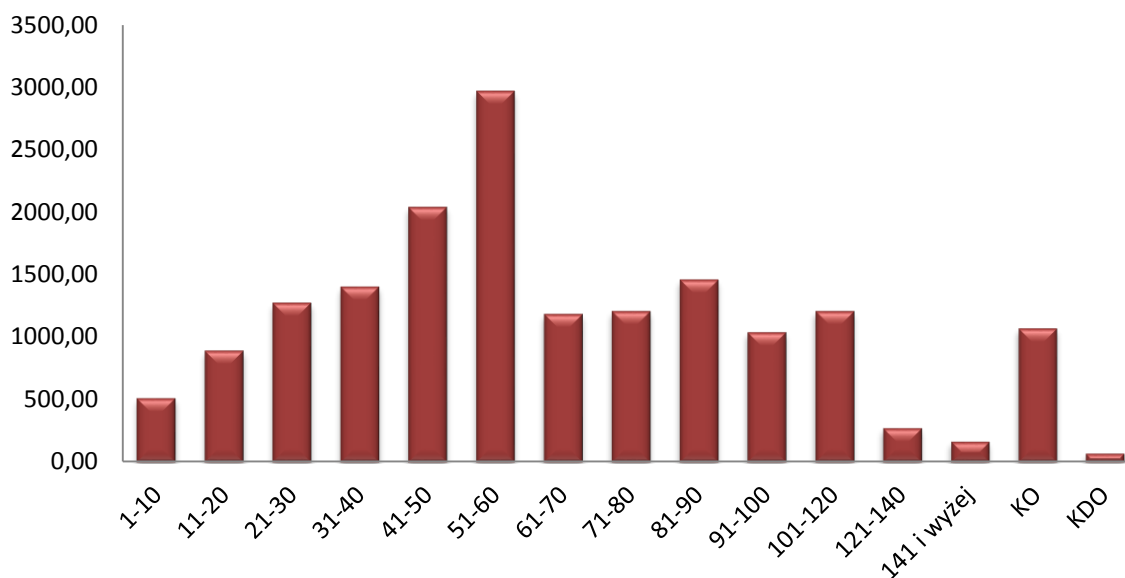

Rysunek 34 Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w granicach Lasy Puszczy Nad Drawą PLB 320016

Gatunki iglaste w Lasach Puszczy nad Drawą w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik zajmują 11690,69 ha, co stanowi 69,8% udziału powierzchniowego wszystkich gatunków w granicach obszaru.

Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita panująca na 65,4% powierzchni. Istotnymi gatunkami są również: dąb bezszypułkowy oraz buk pospolity.

Struktura wiekowa:

Rysunek 35 Zestawieni powierzchni klas wieku w granicach Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 na początku i na końcu okresu obowiązywania planu.

W strukturze wiekowej drzewostanów Lasy Puszczy Nad Drawą PLB320016 w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik dominują drzewostany w wieku od 51-60 lat i zajmują 17,7% powierzchni gruntów zalesionych.

Opis obszaru:

Obszar obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują bory sosnowe z domieszką brzozy, dębu i topoli. W miejscach gdzie teren jest pofalowany, wzgórza osiągają wysokość do 220 m.n.p.m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej. Są tu liczne jeziora (największym z nich jest jezioro Ostrowieckie - 370 ha.) W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek obramowane wysokimi skarpami.

Wartość przyrodnicza i znaczenie:

Występuje co najmniej 38 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

Przedmioty ochrony:

Przedmiotami ochrony w OSO są gatunki ptaków i ich siedliska dla których w SDF-ie określono ocenę znaczenie ogólne jako A, B, C.

Tabela 20 Przedmioty ochrony w PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
1	2	3
Ptaki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG		
A022 Bączek C	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami; żyje w strefach trzcinowisk przy zbiornikach wodnych	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa nie potwierdzono miejsc występowania gatunku.
A030 Bocian czarny C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; najczęściej gniazduje na starych drzewach, w lasach liściastych i mieszanych, w pobliżu bagien, łąk, cieków oraz zbiorników wodnych, gdzie żeruje	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa wyznaczono 2 strefy ochrony
A038 Łabędź krzykliwy C	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami. Gatunek żyje w strefach trzcinowisk przy zbiornikach wodnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 1 stanowisku.
A072 Trzmielojad C	Gatunek terytorialny, preferuje duże kompleksy leśne w pobliżu terenów otwartych; gniazduje w starych d-stanach liściastych i mieszanych; żeruje na otwartej przestrzeni	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 5 stanowiskach.
A073 Kania czarna B	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; preferuje starsze drzewostany liściaste sąsiadujące z terenami otwartymi, szczególnie w pobliżu zbiorników wodnych, żeruje głównie poza lasem	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa wyznaczono 2 strefy ochrony.
A074 Kania ruda C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; preferuje starsze drzewostany liściaste	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa wyznaczono 1 strefę ochrony.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	sąsiadujące z terenami otwartymi, szczególnie w pobliżu zbiorników wodnych, żeruje głównie poza lasem	
A075 Bielik B	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; gniazduje w starych lasach, w pobliżu zbiorników wodnych, nad którymi żeruje	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa wyznaczono 6 stref ochrony.
A081 Błotniak stawowy C	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami, gniazduje głównie w szuwarach porastających zbiorniki wodne	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 3 stanowiskach.
A089 Orlik krzykliwy C	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; do gniazdowania wybiera najczęściej drzewostany mieszane powyżej 80 lat, położone w miejscach mało dostępnych – olsach, bagiennych borach i brzezinach, żeruje w mozaikowym terenie rolniczym, duże znaczenie ma właściwie ukształtowana strefa ekotonowa	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa wyznaczono 6 stref ochrony
A094 Rybołów A	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; Gniazduje w rozległych lasach, najczęściej starych drzewostanach sosnowych, z reguły w pobliżu zbiorników wodnych. Poluje nad wszystkimi rodzajami wód.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa wyznaczono 4 strefy ochrony.
A119 Kropiatka C	Płytkie, gęsto zarośnięte zbiorniki wodne otoczone podmokłymi łąkami, choć jest luźniej związana z wodą od innych gatunków <i>Porzana</i>	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
A120 Zielonka C	Zbiorniki z gęstym pasem trzciny, sitowia i inną roślinnością bagienną na brzegach wód stojących. Preferuje styk niewielkich	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	obszarów wolnego lustra wody z pasem roślin lub zwałowiska trzciny.	
A127 Żuraw C	Miejsca łąkowe stanowią siedliska wodne i podmokłe. Kluczowym miejscem gniazdowania są śródleśne mokradła, oraz zabagnione doliny rzeczne i brzegi zbiorników wodnych, w tym jezior i stawów rybnych.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 105 stanowiskach gatunku.
A197 Rybitwa czarna C	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami; związana z dolinami rzecznyymi i zbiornikami wodnymi	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO brak informacji o stanowisku gatunku.
A215 Puchacz B	Gatunek terytorialny, objęty ochroną strefową; preferuje prześwietlone lasy liściaste i mieszane, bory bagienne, w pobliżu otwartych przestrzeni ze zbiornikami wodnymi, łąkami, mało penetrowane przez człowieka	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa gniazda nie stwierdzono. Jest informacja o obserwacji gatunku.
A224 Lelek C	Gatunek zasiedlający rozległe kompleksy leśne z polanami i zrębami. Preferuje bory mieszane i suche oraz dąbrowy świetliste i nadmorskie bory bażynowe, a unika zwartych lasów liściastych i podmokłych	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 6 stanowiskach.
A229 Zimorodek C	Gniazdowanie i żerowiska nie są związane z lasami; preferuje zbiorniki z wolno płynącą lub stojącą wodą; gniazduje w stromych brzegach i urwiskach	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 7 stanowiskach.
A320 Mucholówka mała C	Występuje w starych liściastych i mieszanych lasach o bogatym podszyciu.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 1 stanowisku.
A338 Gąsiorek C	Środowiskiem są nasłonecznione, otwarte, suche tereny z ciernistymi krzewami, a	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 3 stanowiskach.

Kod i nazwa przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia ogólnego wg SDF	Analiza wymagań ekologicznych pod kątem istniejących i potencjalnych miejsc występowania	Stanowiska na gruntach N-ctwa
	także wrzosowiska, torfowiska oraz wszelkie zarośla. Spotykany także w śródpolnych zadrzewieniach, kilkunastoletnie młodnikach, zaroślach, w zdziczałych ogrodach, sadach, winnicach, na nieużytkach, łąkach i obrzeżach lub w zrębach lasów	
Regularnie występujące Ptaki Migrujące nie wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG		
A038 Łabędź krzykliwy C	Duże jeziora z pasem trzcin, śródleśne jeziora, moczary, stawy, gdzie przybywa już w lutym i marcu. W Polsce najczęściej gniazduje na stawach rybnych, rzadziej na starorzeczach.	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 1 stanowisku.
A067 Gągoł C	Gatunek zasiedlający bagna, tereny podmokłe i brzegi zbiorników wodnych	W zasięgu OSO na gruntach N-ctwa jest informacja o 5 stanowiskach.
A207 Gołąb siniak C	Gatunek zasiedlający lasy liściaste i mieszane z dziuplastymi drzewami. Preferuje stare buczyny.	Na gruntach N-ctwa w granicach SOO jest informacja o 12 stanowiskach gatunku.

Zagrożenia:

Eksploatacja surowców naturalnych, zabudowa rekreacyjna miejsc atrakcyjnych krajobrazowo, jak również wyręb niektórych starych drzew i drzew dziuplastych, sadzenie monokultur drzew, zanieczyszczenie i eutrofizacja wód, naturalna sukcesja roślinności i zalesianie obszarów, na których zaniechano użytkowania rolniczego oraz rekreacja pobytowa i kłusownictwo.

Plan zadań ochronnych:

Na dzień 01.01.2014 roku sporządzany jest projekt Planu Zadań Ochronnych na zlecenie Drawieńskiego Parku Narodowego, w porozumieniu z Regionalnymi Dyrektorami Ochrony Środowiska w Szczecinie oraz Gorzowie Wlkp.

6. Pomniki przyrody istniejące

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik znajduje się 8 uznanych pomników przyrody, są to:

- Dbb - (3 drzewa);
- Dbs - (1 drzewo);
- Dbc - (1 drzewo);
- Miłorzab Jap. - (1 drzewo);
- Lpd - (grupa 2 drzew);

Tabela 21 Wzór nr 5a. Wykaz istniejących pomników przyrody.

Lp.	Nr Rej.	Akt prawny	Położenie		gat.	Przybliżony wiek	Obwód [cm]	Wys. [m]	Stan zdrowotny	Uwagi
			oddz.	gmina leśnictwo						
1.	-	Roz. Nr 12 Woj. Zachpom. z dn. 16.07.2001 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 28, poz. 586)	502a	Bierzwnik Górzno	Dbb	220-240	409	30	3	-
2.	-	Roz. Nr 12 Woj. Zachpom. z dn. 16.07.2001 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 28, poz. 586)	566i	Bierzwnik Górzno	Dbb	230-250	392	23	3	-
3.	-	Roz. Nr 12 Woj. Zachpom. z dn. 16.07.2001 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 28, poz. 586)	280f	Bierzwnik Sarnopol	Dbs	300	540	29	3	-
4.	-	Roz. Nr 12 Woj. Zachpom. z dn. 16.07.2001 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 28, poz. 586)	280f	Bierzwnik Sarnopol	Dbb	210	322	29	3	-
5.	-	Roz. Nr 12 Woj. Zachpom. z dn. 16.07.2001 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 28, poz. 586)	311k	Bierzwnik Sarnopol	Dbc	110	367	18	2	Przy drodze Bierzwnik-Choszczno – skrzyżowanie z drogą na Brzeziny k. Osady Kruczaj
6.	-	Roz. Nr 12 Woj. Zachpom. z dn. 16.07.2001 (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 28, poz. 586)	311k	Bierzwnik Sarnopol	Mił. jap.	110	195	17	2	Przy osadzie leśnej Kruczaj
7.	-	Rozp. Nr 2 Woj. Zach. z dn. 30 marca 1999 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Z 1999 r. Nr 7, poz. 71)*	161g	Bierzwnik Sarnopol	Lpd. szt-2	200	435 477	18 22	2	Grupa 2 drzew

Jeden obiekt figurujący w poprzednim Programie Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Bierzwnik jako pomnik przyrody, nie został utrzymany rozporządzeniem Wojewody Zachodniopomorskiego Nr 2/99 z dnia 30 marca 1999 roku w sprawie wykazu aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Gorzowskiego, Wojewodę Koszalińskiego, Wojewodę Pilskiego, Wojewodę Słupskiego oraz Wojewodę Szczecińskiego obowiązujących na terenie województwa zachodniopomorskiego (Dz. Urz. Woj. Zach. Z 1999 r. Nr 7, poz. 71). Utracił tym samym swój status w wyniku zmiany przepisów.

7. Pomniki przyrody proponowane.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik proponuje się ustanowić kolejne pomniki przyrody.

Tabela 22 Wzór nr 5b. Proponowane pomniki przyrody.

Lp.	Położenie		Opis obiektu					Uwagi
	oddz.	gmina leśnictwo	gatunek	przybliżony wiek	obwód [cm]	wys. [m]	stan zdrowotny	
1.	426c	Bierzwnik Chłopowo	So	200	355	25	2	-
2.	431d	Bierzwnik Chłopowo	Dbś	250	412	26	2	-
3.	491a	Krzęcin Jarosławsko	Dbś szt-3	220-250	328-365	34	2	Grupa 3 drzew
4.	699c	Dobiegiew Bierzwnik	Dbś	250	395	26	2	-
5.	161d	Bierzwnik Sarnopol	Gb szt-9	110-150	180-230	18-21	2	Grupa malowniczo położonych drzew na pastwisku przy rowie
6.	310a	Bierzwnik Sarnopol	Żyw.zach. szt-2	100	150-170	26	2	
7.	309j	Bierzwnik Sarnopol	Wz sz.	150	470	33	2	-
8.	162f	Bierzwnik Sarnopol	Lpd.	250	435	26	2	-
9.	306c	Bierzwnik Przeczno	Dbb	300	395	25	3	-
10.	231d	Bierzwnik Łasko	Dbb	300	420	25	3	-
11.	235j	Bierzwnik Łasko	Dbś	300	440	23	3	-
12.	231d	Bierzwnik Łasko	Bk	250	375	25	3	-
13.	234a	Bierzwnik Łasko	Kaszt.	120	210	22	3	-
14.	132a	Bierzwnik Wygon	Bk	200	320	26	2	-
15.	361k	Bierzwnik Radachowo	Gb	120	187	19	3	-

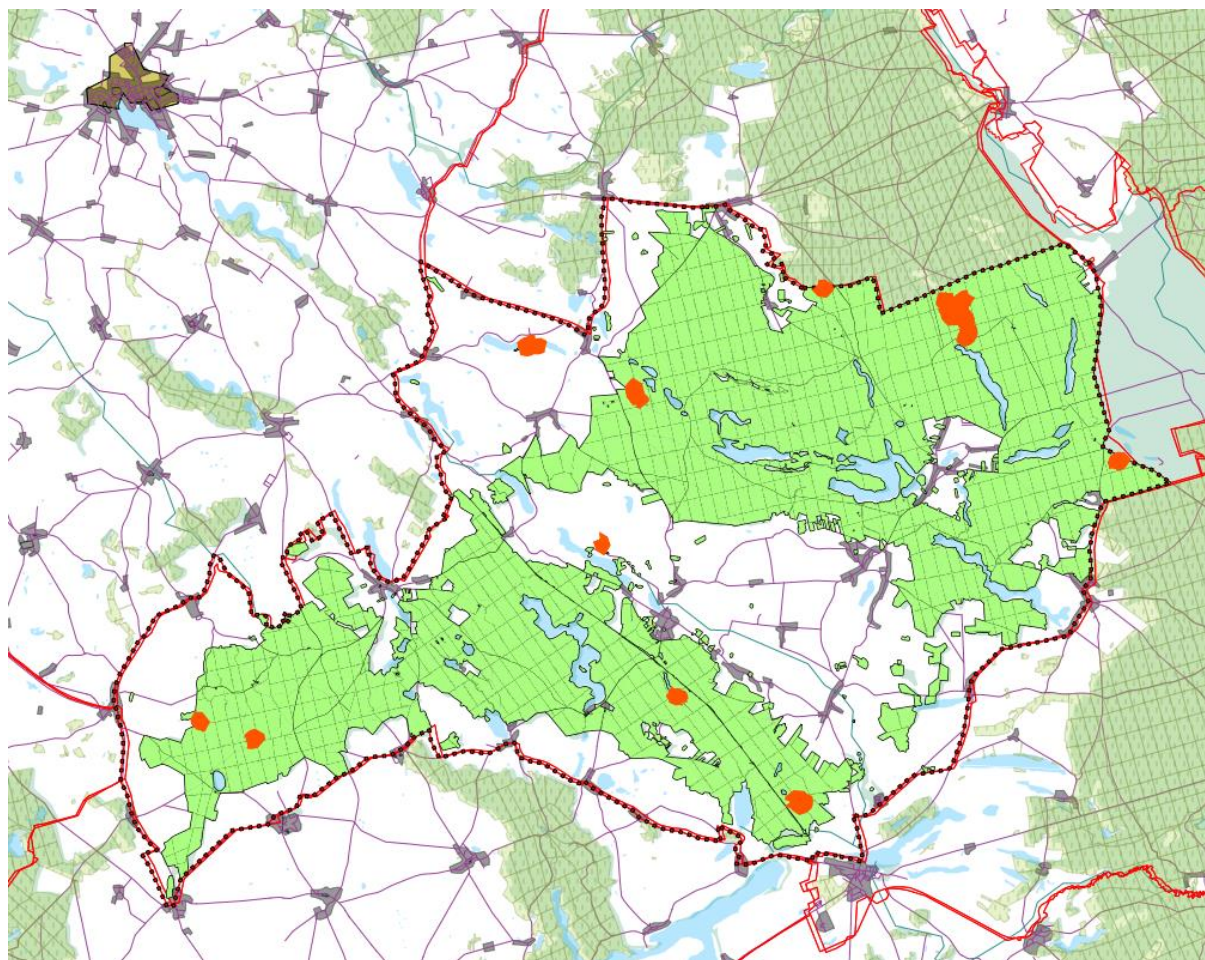
Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik znajduje się wiele cennych drzew, które ze względu na swe położenie (oddalone od dróg, rosnące wewnątrz drzewostanów) nie przedstawia się jako proponowane pomniki przyrody. Wykaz tych drzew zamieszczono w dalszej części Referatu.

8. Użytki ekologiczne istniejące.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej- naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej

roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania⁷.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik znajduje się 12 użytków ekologicznych zajmujących powierzchnię 45,91 ha.

Rysunek 36 Położenie użytków ekologicznych na terenie N-ctwa Bierzwnik

Tabela 23 Wzór 7a. Wykaz istniejących użytków ekologicznych*.

Lp.	Nr rej. wojew.	Nr uchwały, data	Dz. Urz. Woj. poz.	Powierzchnia [ha]		Położenie		Nazwa i opis obiektu kategoria gruntu, wałory przyrodnicze, zagrożenia	Uwagi
				całk.	w zarządzt. N - ctwa	oddz.	gmina, leśnictwo		
1.		Rop. Woj. Lub. Nr 5/02 z dn. 25.03.2002r	Dz. Urz. Nr 44 poz. 554	4,66	4,66	711c	Dobiegńew Bierzwnik	<p>„Bagno Grąsy” Śródleśne mokradło będące przedłużeniem rynny jeziorzek Linkowo Duże i Małe, porośnięte kompleksem szuwarów, łożowisk na 80% pow., olszyna w wieku 35 lat. Regeneracja zbiorowisk roślinnych. Miejsce rozrodu płazów i gadów m.in. kumaka nizinnego, żaby: jeziorkowa, wodna, trawna, a także ptaków (gągoł)</p>	PLB320016 PLH320044

⁷ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627.)

Lp.	Nr rej. wojew	Nr uchwały, data	Dz. Urz. Woj. poz.	Powierzchnia [ha]		Położenie		Nazwa i opis obiektu kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Uwagi
				całk.	w zarząd. N - ctwa	oddz.	gmina, leśnictwo		
2.		Rop. Woj. Lub. Nr 5/02 z dn. 25.03.2002r	Dz. Urz. Nr 44 poz. 554	2,07	2,07	336d	Dobiegiew Radachowo	„Oczko” Wąski pas olsu typowego silnie zabagnionego, wśród d-stanu sosnowego średniej klasy wieku. D-stan buduje Olcz. w wieku 65 lat. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLB320016 PLH320046
3.		Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	7,31	1,40	705o	Bierzwnik Bierzwnik	„Linkowo” Śródleśne mokradło będące przedłużeniem rynny jeziorok Linkowo Duże i Małe, porośnięte kompleksem szuwarów, łożowisk na 20% pow. Miejsce rozrodu płazów i gadów m.in. kumaka nizinnego, żab: jeziorkowej, wodnej, trawnej, a także ptaków (gągoł).	Rozporządzenie zalicza do tego użytku również obecne wydzielanie 411d będące użytkiem ekologicznym uchwalonym przez Wojewodę Lubuskiego. Konieczna korekta aktu ustanawiającego. PLB320016
					1,25	706i			
4.	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	1,51	0,77	669a	Bierzwnik Bierzwnik	„Myśliwskie Bagno” Fragment S-E śródleśnego malowniczego jezioraka, położonego w niecce terenowej porośniętej szuwarem trzcinowym, turzycami. Na obrzeżu jezioraka zadrzewienie Olcz. w wieku 35 lat. Miejsce rozrodu płazów i gadów, biotop żurawia, jera.	PLB320016
					0,74	669b			
5.	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	3,07	3,07	554j	Krzęcin Jarosławsko	Brak nazwy Śródleśne mokradło porośnięte kompleksem szuwarów trzcinowych i turzyc, na 60% woda. Miejsce rozrodu płazów i gadów. Ostoja lokalnej awifauny.	PLB320016 PLH320044
6.	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	13,01	0,76	62j	Bierzwnik Drawno Krzęcin Wygon	„Graniczne Bagna” Ciąg śródleśnych torfowisk położonych w zagłębieniach, wypełnionych torfem z cechami degeneracji. Gatunki wysokotorfowiskowe: bagno zwyczaj., żurawina błotna. Samosiew sosny w wieku ok. 20 lat na 20% pow. Ostoja zwierząt. Regeneracja zbiorowisk roślinnych.	PLB320016
					0,93	62k			
					1,40	99d			
					3,01	99f			
					1,76	99h			
					0,44	99i			
					1,67	99l			
					2,94	138c			
0,10	139c								
7.	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	8,73	2,60	63g	Bierzwnik Wygon	„Długie Bagno” Przesuszone torfowisko. Samosiew sosny zwyczajnej na 60 % powierzchni, poj. So 70-114 lat. Stanowisko żurawiny drobnolistkowej, turzycy bagiennej, bagnicy torfowej. Ostoja zwierząt. Regeneracja zb. roślinnych.	PLB320016
					3,26	100b			
					2,28	100f			
					0,59	100j			

Lp.	Nr rej. wojew	Nr uchwały, data	Dz. Urz. Woj. poz.	Powierzchnia [ha]		Położenie		Nazwa i opis obiektu kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Uwagi
				całk.	w zarządzt. N - ctwa	oddz.	gmina, leśnictwo		
8.	□	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	4,53	0,80	125i	Bierzwnik Sarnopol	„Bagno Ramka” Śródleśne mokradło wraz z torfowiskiem, położone w niecce terenowej porośnięte szuwarem trzcinowym, pałąk wodną, w otoczeniu jez. Ramka Mała, Duża i Głębokie. Na obrzeżu jeziora łoża. Brzo w wieku 90 lat. Olcz –55 lat. Miejsce rozrodu płazów i gadów m.in. żab: trawnej, moczarowej, ptaków – kopuszek, słonka. SP_91E0-C	PLB320016
			2,36		126a				
			1,37		126c				
9.	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	0,46	0,46	212g	Bierzwnik Sarnopol	„Łąka śródpolna nad jeziorem Starzyce” Torfowa łąka pokryta rzadką olszą- 30 lat, trzciną, wierzbą, bzem czarnym.	PLB320016
10.	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	3,12	3,17	52o	Bierzwnik Sarnopol	„Jezioro Pławne” Teren z cenną awifauną wodno-błotną. Szuwary - miejsce lęgowe: perkoz dwuczuby, gęgawa, trzcinia.	PLB320016
11.	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	6,59	1,11	38b	Drawno Sarnopol	„Brzozowe bagna” Przesuszony mszar w typie siedliskowym "boru mieszanego bagiennego" zarastający samosiewem świerka.	PLB320016
12	-	Rop. Woj. Gorz. Nr 9/95 z dn. 28.08.1995r**	Dz. Urz. Nr 6 poz. 58	0,94	0,94	527i	Krzęcín Jarosławsko	Brak nazwy Śródleśne mokradło porośnięte kompleksem szuwarów trzcinowych i turzyc porośnięty na 20%	PLB320016 PLH320044
SUMA					45,91				

* Istnieją interpretacje twierdzące, że akty prawne tworzące użytki ekologiczne wydane przed dniem 22 stycznia 2001 r. straciły moc w związku z błędem legislacyjnym w ustawie o zmianie ustawy o ochronie przyrody z 7 grudnia 2000 r.

** Rozporządzenie podtrzymane przez Rozporządzenie Nr 2/99 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 marca 1999 roku (Dz. Urz. Nr 7, poz.77) w sprawie wykazów aktów prawa miejscowego wydanych przez Wojewodę Szczecińskiego obowiązujących na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

Rysunek 37 Fragment użytku ekologicznego „Myśliwskie Bagno” (Fot. *Bartłomiej Malecki*)

Rysunek 38 Fragment użytku ekologicznego „Graniczne Bagno” (Fot. *Bartłomiej Malecki*)

9. Użytki ekologiczne proponowane

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik proponuje się utworzyć 7 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 94,58 ha. Wszystkie wydzielania na których proponuje się utworzyć użytki ekologiczne stanowią grunty nieleśne. (*Propozycja BULiGL Oddział Gorzów Wlkp.*).

Tabela 24 Wykaz proponowanych użytków ekologicznych.

Lp.	Położenie		Pow. [ha]	Nazwa i opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Uwagi
	Oddz.	Gmina Leśnictwo			
1.	484j, 485f, 486c, 515c, 516a, 517a.	Krzęcin Chłopowo	46,82	<p>„Chłopowo ”</p> <p>Śródleśne torfowisko w obniżeniu ze stagnującą wodą, wymarły zalany las brzoźowy (sterczące, suche pnie drzew), w wodzie lub na jej powierzchni zbiorowiska roślinności wodnej, m. in.: zespół rzęs i spirodeli <i>Lemnetum minoris</i>, osoki aloesowej <i>Stratiotetum aloidis</i>, rzęsy trójrowkowej <i>Lemnetum trisulcae</i>, wywłócznika kłosowego <i>Myriophyllum spicatum</i>, rdzestnicy pływającej <i>Potamogeton natant</i>, zabiściku pływającego <i>Hydrocharitum morsus-ranae</i>; na brzegach torfowiska szuwarów trzcinowych, turzycowiskowych i trzcinnikowych, palczyska, zespół szaleju i turzycy ciborowatej, jeżogłówki pojedynczej. Miejsce bytowania ptaków wodno-błotnych, wydry. Miejsce rozrodu płazów i gadów. Obiekt o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.</p>	PLB320016 PLH320044
2.	648h 658a 658b 658f 658i	Bierzwnik Bierzwnik	9,43	<p>„Jezioro Myśliwskie”</p> <p>Śródleśne mezotroficzne jezioro Myśliwskie z podwodnymi łąkami ramienic i szuwarami. Wokół jez. pła mszarne i pływający ols. Na zboczach rynny dolinowej zbiorowiska lasów liściastych, łąg jesionowo-olszowy. W sąsiedztwie stanowisko gnieźnika leśnego. Jezioro przepływowe w ciągu rzeki Mierzęcka Struga. Stanowiska roślin chronionych: marzanka, gnieźnik leśny, grzybień biały, (mszaki) <i>Calliergon cuspidatum</i>, <i>Sphagnum fimbriatum</i>, roślin rzadkich: turzycza błada, turzycza leśna, ramienice, czartawa drobna, sit chudy, kruszyna pospolita, zachyłka trójkątna. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych. SP_9130-C, SP_91E0-B,C</p>	Wg Waloryzacji przyrodniczej województwa zachodniopomorskiego potencjalny rezerwat. PLB320016 PLH320044
3.	706c	Bierzwnik Bierzwnik	0,75	<p>„Jeziorko z Grzybieniami ”</p> <p>Śródleśne mezotroficzne jezioro położone pomiędzy jez. Linkowo Duże i Linkowo Małe. Wokół jeziorka olsy i łągi. Stanowiska roślin chronionych: grąźel żółty, kruszyna pospolita, grzybień biały, mszaki (<i>Sphagnum palustre</i>, <i>Sphagnum squarrosum</i> i <i>fimbriatum</i>), zagrożonych i rzadkich: pływacz zwyczajny, turzycza lisia. Miejsce rozrodu płazów i gadów. Obiekt o walorach lokalnych.</p>	PLB320016 PLH320044
4.	284n 285f, 285g,	Bierzwnik Radachowo	4,71	<p>„ Jezioro Czarne k. Smolarni ”</p> <p>Śródleśne eutroficzne jezioro malowniczo położone, na jeziorze grąźele żółte, grzybień biały, na obrzeżach szuwar trzcinowo-palkowy, łożowiska. Stanowiska roślin: mszaki - <i>Calliergon cuspidatum</i>, <i>Sphagnum palustre</i>, <i>Sph. squarrosum</i>, kruszyna pospolita, zagrożonych i rzadkich: czermień błotna, turzycza tunikowa, turzycza obła, turzycza nitkowata, szalejadłowy, welnianka wąskolistna. Miejsce rozrodu płazów i gadów. Obiekt o walorach lokalnych. SP_3150-C, SP_91E0-B</p>	PLB320016 PLH320046

Lp.	Położenie		Pow. [ha]	Nazwa i opis obiektu, kategoria gruntu, walory przyrodnicze, zagrożenia	Uwagi
	Oddz.	Gmina <i>Leśnictwo</i>			
5.	232k, 233i	Bierzwnik <i>Łasko</i>	6,03	<p>„ Mszar k. Łaska ” Śródleśne mszarne torfowisko w otoczeniu dystroficznego malowniczo położonego jeziora. Stanowiska roślin chronionych: rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, bobrek trójlistkowy, bagnica torfowa, grzybienie północne, mszaki (<i>Aulacomnium palustre</i>, <i>Calliergon cuspidatum</i>, <i>Polytrichum commune</i>, <i>Sphagnum cuspidatum</i>, <i>Sphagnum fallax</i>, <i>Sphagnum squarrosum</i>), zagrożonych i rzadkich: czermień błotna, turzycza siwa, turzycza nitkowata, żurawina błotna. Na 30% mokradła samosiew brzozy w wieku 25 lat. Obiekt o walorach przyrodniczych i dydaktycznych. SP_7140</p>	Inna nazwa: „Wygon” PLB320016
6.	236m 236n 237c 238h	Bierzwnik <i>Łasko</i>	24,65	<p>„ Mokradło nad jez. Rosiczka ” Kompleks śródleśnych mokradeł wokół jez. Rosiczka, mszary, szuwały, turzycowiska, bory bagienne, na torfowiskach w złądowiałych zatokach jeziora. Stanowiska roślin chronionych: widłak jałowcowaty, kruszyna pospolita, bobrek trójlistkowy, mszaki (<i>Calliergon cuspidatum</i>, <i>Polytrichum commune</i>, <i>Sphagnum fallax</i>, <i>Sphagnum palustre</i>, <i>Sphagnum squarrosum</i>), zagrożonych i rzadkich: wełninka wąskolistna i pochwowata, żurawina błotna. Obiekt o walorach przyrodniczych i dydaktycznych.</p>	PLB320016 PLH320046
7.	340g 341c	Dobiegniew <i>Radachowo</i>	2,19	<p>„ Płytkie Bagno ” Niewielkie torfowisko mszarne i bór bagienny w zagłębieniach terenowych po południowej stronie jeziora Mulistego; liczne gatunki torfowisk przejściowych i wysokich (torfowce, wełnianki, bagno i.in.)</p>	PLB320016 PLH320046
Ogółem Nadleśnictwo			94,58		

Rysunek 39 Fragment użytku ekologicznego „Graniczne Bagno”(Fot. Bartłomiej Małecki)

Powierzchnie wyznaczone jako proponowane użytki ekologiczne w ekosystemie leśnym odgrywają ważną rolę ekologiczną. Wpływają na wzbogacenie różnorodności biologicznej, urozmaicenie krajobrazu, utrzymanie w równowadze stosunków wodnych oraz stanowią miejsca lęgowe i bytowania wielu zwierząt.

Gospodarka na tych obszarach powinna zmierzać do zapewnienia takich warunków środowiska, które gwarantują zachowanie cennych biotopów, a szczególnie zachowanie aktualnych warunków hydrologicznych. W przypadku istnienia elementów degradujących (np. wysypisk śmieci, oczyszczalni ścieków, arterii komunikacyjnych i in.) działanie powinno zmierzać do zminimalizowania ich oddziaływania na drodze rozwiązań technicznych lub prawnych

10. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe proponowane.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik proponuje się utworzyć 1 zespół przyrodniczo-krajobrazowy. (*Propozycja BULiGL Oddział Gorzów Wlkp.*)

Tabela 25 Wykaz proponowanych Zespołów przyrodniczo- krajobrazowych.

Lp.	Oddz.poddz.	Pow. Nadl. (pow. ogólna) [ha]**	Leśnictwo	Opis obiektu Cel ochrony	Uwagi
1.	216d*	3,00	Sarnopol	<p>„Jezioro Kosino”</p> <p>Ochrona mezotroficzno-eutroficznego jeziora oraz lasów zboczowych i krajobrazu, flory gatunków chronionych i rzadkich oraz cennych zbiorowisk roślinnych. Jezioro rynnowe w krajobrazie pagórkowatej moreny. Zbiorowiska nymfeidów, szuwarów i podwodne ugrupowania małży. Od strony południowo-zachodniej kompleks leśny z dobrze wykształconymi zbiorowiskami lasów liściastych - grądów i buczyn. Od strony wschodniej wąski pas lasów lęgowych. W sąsiedztwie rynny jeziornej rozległe obszary łąkowe. Ważny korytarz ekologiczny w górnym odcinku rzeki Kaczynki. Gatunki chronione: konwalia majowa, przylaszczka pospolita, marzanka wonna, kruszczyk szerokolistny. Gatunki zagrożone i rzadkie: turzycza leśna, przytulia leśna. Ptaki - perkoz dwuczuby, gęś zbożowa, gęś białoczelna, trzciniak.</p> <p>Obiekt o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.</p> <p><i>Ochrona mezotroficzno-eutroficznego jeziora oraz lasów zboczowych i krajobrazu oraz flory</i></p>	Przy powoływaniu ZPK konieczna jest konsultacja z Gminą Bierzwnik, oraz pozostałymi właścicielami gruntów.
	216h	2,14			
	217a	14,82			
	217b	4,61			
Ogółem		24,57 (73,26)			

*część wydzielenia

** wszystkie wyłączenia liniowe (linie oddziałowe, drogi, rowy, itp.) położone w granicach wymienionych wydzieleni.

Rysunek 40 Położenie proponowanego zespołu przyrodniczo- krajobrazowego „Jeziro Kosino”

Rysunek 41 Fragment proponowanego zespołu przyrodniczo- krajobrazowego „Jeziro Kosino” (Fot. Bartłomiej Małecki)

10. Ochrona gatunkowa.

Ochrona gatunkowa obejmuje okazy gatunków oraz siedliska i ostoje roślin, zwierząt i grzybów. Ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju lub innych państw członkowskich Unii Europejskiej rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt, grzybów oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowania różnorodności gatunkowej i genetycznej⁸.

Listę gatunków podlegających ochronie zawierają: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (DZ.U. poz.81 z 2012 r.), Rozporządzenie MŚ z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765) oraz Rozporządzeniem MŚ z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (DZ.U. Nr 237, poz.1419 z 2011 r.), na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r (Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627).

- **Ochrona gatunkowa grzybów i porostów**

Określając listę gatunków grzybów i porostów chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2012), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Bierzwnik, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Bierzwnik (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2004), waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa.

- **Ochrona gatunkowa roślin**

Określając listę gatunków grzybów i roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2012), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Bierzwnik, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Bierzwnik (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2004), waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa.

Lista cennych i chronionych roślin i grzybów obejmuje:

- gatunki mszaków,
- gatunki paprotników,
- gatunki roślin nasiennych.

Do najcenniejszych gatunków zlokalizowanych w Nadleśnictwie należą: lilia złotogłów (*Lilium martagon*) oraz storczyk szerokolistny (*Dactylorhiza majalis*).

---

⁸ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.(Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627)

Dla zamieszczonych na liście gatunków podana jest ich lokalizacja, status ochronny, kategoria zagrożenia na czerwonych listach, dyrektywach i konwencjach, a także źródło informacji. Szczegółowa lokalizacja zinwentaryzowanych gatunków grzybów i roślin zamieszczona będzie w wykazie stanowiącym osobny tom.

Tabela 26 Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów i porostów w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	SP	KZ
Grzyby				
1.	<i>Datronia mollis</i>	Jamczatka wielkopora		
2.	<i>Phallus impudicus</i>	Sromotnik bezwstydnny		
3.	<i>Hericium ramosum</i>	Solówka gałęzista	OS	
4.	<i>Hymenochaete tabacina</i>	Szczeciniak żółto-brzezi		R
5.	<i>Psilocybe squamosa</i>	Łasiczka łuskowata		I
6.	<i>Sparassis crispa</i>	Szmaciak gałęzisty	OS	R
7.	<i>Tremella foliacea</i>	Trzęsak listkowy		I
Porosty				
1.	<i>Cladonia sp.</i>	Chrobotek	OS	
2.	<i>Cladonia coniocraea</i>	Chrobotek kończysty		
3.	<i>Cladonia digitata</i>	Chrobotek palczasty		
4.	<i>Lepraria sp.</i>	Liszajec		
5.	<i>Platismatia glauca</i>	Płucnik modry	OS	

Objaśnienia:

SP – status prawny

OS – ochrona ścisła

OC – ochrona częściowa

KZ – Kategoria zagrożenia – „Polska Czerwona Lista Grzybów Wielkoowocnikowych” (Wojewoda W., Ławrynowicz M. 2006):

R – rzadki

I – o nieokreślonym znaczeniu

• **Ochrona gatunkowa zwierząt**

Określając listę gatunków zwierząt (bezkęgowców i kręgowców) chronionych, zagrożonych i rzadkich opierano się na: terenowych pracach urzędniowych (BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2012), waloryzacjach przyrodniczych gmin obejmujących zasięgiem teren Nadleśnictwa Bierzwnik, Waloryzacji przyrodniczej Nadleśnictwa Bierzwnik, Programie Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Bierzwnik (BULiGL O/Gorzów Wlkp.2004).

Do najcenniejszych gatunków zlokalizowanych w Nadleśnictwie należą: kozioróg dębosz (*Cerambyx cerdo*) oraz pachnica dębowa (*Osmoderma eremita*).

Szczegółowa lokalizacja zinwentaryzowanych gatunków zwierząt zamieszczona jest w wykazie stanowiącym osobny tom.

Tabela 27 Zestawienie gatunków roślin podlegających ochronie gatunkowej i rzadkich na gruntach Nadleśnictwa, co do których znana jest dokładna lokalizacja

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	RCdPZ	Torf.
MSZAKI									
1.	<i>Aulacomnium palustre</i>	Mochwian błotny (Próchniczek błotny)	OCZ						
2.	<i>Calliergonlla cuspidata</i>	Mokradłoszka zaostzona	OCZ						
3.	<i>Climacium dendroides</i>	Drabik drzewkowaty	OCZ						
4.	<i>Hylocomnium splendens</i>	Gajnik lśniący	OCZ						
5.	<i>Polytrichum commune</i>	Płonnik pospolity	OCZ						
6.	<i>Sphagnum squarrosum</i>	Torfowiec nastroszony	OCZ						
7.	<i>Sphagnum palustre</i>	Torfowiec błotny	OS						
8.	<i>Sphagnum contortum</i>	Torfowiec skręcony	OS						
9.	<i>Sphagnum cuspidatum</i>	Torfowiec spiczastolistny	OS						
10.	<i>Sphagnum fallax</i>	Torfowiec kończysty	OCZ						
11.	<i>Sphagnum fimbriatum</i>	Torfowiec frędzlowaty	OS						
12.	<i>Sphagnum magellanicum</i>	Torfowiec magellański	OS						
13.	<i>Sphagnum subsecundum</i>	Torfowiec jednoboczny	OS						
PAPROTKI									
1.	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	Widłak spłaszczony	OS			V	V	T	
2.	<i>Dryopteris cristata</i>	Nerecznica grzebieniasta			V	V	E	T	R
3.	<i>Equisetum hyemale</i>	Skrzyp zimowy						T	
4.	<i>Equisetum palustre</i>	Skrzyp błotny							
5.	<i>Equisetum telmateia</i>	Skrzyp olbrzymi	OS			R	R	T	V
6.	<i>Equisetum variegatum</i>	Skrzyp pstry	OS			E	V	T	V
7.	<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Zachyłka trójkątna						T	
8.	<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	OS				R	T	
9.	<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	OS				R	T	
10.	<i>Osmunda regalis</i>	Długosz królewski	OS		V	V	V	T	
11.	<i>Polypodium vulgare</i>	Paprotka zwyczajna	OS					T	
NASIEENNE									

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	RCdPZ	Torf.
1.	<i>Andromeda polifolia</i>	Modrzewnica zwyczajna				V	V	T	R
2.	<i>Calla palustris</i>	Czermień błotna						T?	R
3.	<i>Cardamine flexuosa</i>	Rzeżucha leśna				V	I	T	
4.	<i>Carex appropinquata</i>	Turzyca tunikowa						T	
5.	<i>Carex chordorrhiza</i>	Turzyca strunowa	OS		V	E	Ex	T	V
6.	<i>Carex diandra</i>	Turzyca obła				V	V	T	R
7.	<i>Carex disticha</i>	Turzyca dwustronna				V	V	T	
8.	<i>Carex echinata</i>	Turzyca gwiazdkowata							
9.	<i>Carex flava</i>	Turzyca żółta						T	R
10.	<i>Carex lasiocarpa</i>	Turzyca nitkowata						T?	
11.	<i>Carex limosa</i>	Turzyca bagienna	OS		V	V	E	T	R
12.	<i>Carex lepidocarpa</i>	Turzyca łuszczkowata				V	V	T	
13.	<i>Carex rostrata</i>	Turzyca dzióbkowata				V	V	T	R
14.	<i>Chimaphila umbellata</i>	Pomocnik baldaszkowy	OS					T	
15.	<i>Circaea alpina</i>	Czartawa drobna						T	
16.	<i>Cladium mariscus</i>	Kłóć wiechowata	OS			R	R	T	R
17.	<i>Ceratophyllum submersum</i>	Rogatek krótkłoszyjkowy				V	V	T	
18.	<i>Cnidium dubium</i>	Selernica żyłkowana			V	E	V	T	
19.	<i>Convallaria majalis</i>	Konwalia majowa	OC					T?	
20.	<i>Corydalis intermedia</i>	Kokorycz wątła				R	R	T	
21.	<i>Corydalis solida</i>	Kokorycz pełna				R	R	T	
22.	<i>Crataegus curvisepala</i>	Głóg odgiętoszyjkowy				R	R	T	
23.	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Storczyk krwisty	OS				V	T	R
24.	<i>Dactylorhiza majalis</i>	Kukułka szerokolistna	OS				V	T	R
25.	<i>Digitalis purpurea</i>	Naparstnica purpurowa						T	
26.	<i>Drosera anglica</i>	Rosiczka długolistna	OS		V	V	V	T	
27.	<i>Drosera intermedia</i>	Rosiczka pośrednia	OS		V	V	V	T	R
28.	<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	OS		R	I	V	T	
29.	<i>Eleocharis quinqueflora</i>	Ponikło skąpokwiatowe				V	V	T	R
30.	<i>Empetrum nigrum</i>	Bażyna czarna				R	E	T	R
31.	<i>Epipactis helleborine</i>	Kruszczyk szerokolistny	OS					T	
32.	<i>Epipactis palustris</i>	Kruszczyk błotny	OS		V	V	V	T	
33.	<i>Eriophorum angustifolium</i>	Wełnianka wąskolistna						T?	
34.	<i>Eriophorum latifolium</i>	Wełnianka szerokolistna				V	V	T	R

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	RCdPZ	Torf.
35.	<i>Eriophorum vaginatum</i>	Wełnianka pochwowata					V	T?	
36.	<i>Frangula alnus</i>	Kruszyna pospolita	OC					T?	
37.	<i>Gagea lutea</i>	Złoc żółta							
38.	<i>Galanthus nivalis</i>	Śnieżyczka przebiśnieg	OS			I	I	T	
39.	<i>Galium odoratum</i>	Marzanka wonna	OC					T?	
40.	<i>Galium sylvaticum</i>	Przytulia leśna						T	
41.	<i>Hammarbya paludosa</i>	Wątlík błotny	OS	V	V	E	E	T	R
42.	<i>Hedera helix</i>	Bluszcz pospolity	OC					T	
43.	<i>Helichrysum arenarium</i>	Kocanki piaskowe	OC					T?	
44.	<i>Hepatica nobilis</i>	Przylaszczka pospolita	OS					T?	
45.	<i>Juncus alpinus</i>	Sit alpejski				V	V	T	R
46.	<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	OS				V	T	
47.	<i>Lilium martagon</i>	Lilia złotogłów	OS			V	V	T	
48.	<i>Liparis loeselii</i>	Lipiennik Loesela	OS		V	E	E	T	
49.	<i>Lathyrus palustris</i>	Groszek błotny			V	V	V	T	R
50.	<i>Listera ovata</i>	Listera jajowata	OS				V	T	
51.	<i>Lycium barbarum</i>	Kolcowój szkarłatny						T?	
52.	<i>Melampyrum nemorosum</i>	Pszeniec gajowy						T	
53.	<i>Melica uniflora</i>	Perłówka jednokwiatowa						T	
54.	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bobrek trójlistkowy	OC					T?	
55.	<i>Mercurialis perennis</i>	Szczyr trwały						T?	
56.	<i>Monotropa hipopitys</i>	Korzeniówka pospolita						T	
57.	<i>Neottia nidus-avis</i>	Gnieźnik leśny	OS			V	E	T	
58.	<i>Nuphar lutea</i>	Grązel żółty	OC					T	
59.	<i>Nymphaea alba</i>	Grzybienie białe	OC					T	
60.	<i>Nymphaea candida</i>	Grzybienie północne	OS			K	K	T	
61.	<i>Oxycoccus microcarpus</i>	Żurawina drobnoowocowa			V	E			
62.	<i>Oxycoccus palustris</i>	Żurawina błotna					V	T?	
63.	<i>Paris quadrifolia</i>	Czworolist pospolity						T	
64.	<i>Potentilla palustris</i>	Siedmiopalecznik błotny						T?	
65.	<i>Primula elatior</i>	Pierwiosnek wyniosły	OC			E	E	T	
66.	<i>Primula veris</i>	Pierwiosnek lekarski	OC					T	
67.	<i>Pyrola rotundifolia</i>	Gruszyca okrągłolistna				V	V	T	
68.	<i>Ranunculus lingua</i>	Jaskier wielki						T	
69.	<i>Rhynchospora alba</i>	Przygielka biała				V	E	T	R

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Ochr. gat.	PCKR	PL	PZ	Wlkp.	RCdPZ	Torf.
70.	<i>Ribes nigrum</i>	Porzeczka czarna	OC					T?	
71.	<i>Rosa villosa</i>	Róża jabłkowa						T	
72.	<i>Scheuchzeria palustris</i>	Bagnica torfowa	OS			V	E	T	V
73.	<i>Stratiotes aloides</i>	Osoka aloesowata						T?	
74.	<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	OS			R	R	T	
75.	<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	Rutewka orlikolistna						T	
76.	<i>Trifolium alpestre</i>	Koniczyna dwukłosa						T	
77.	<i>Utricularia australis</i>	Pływacz zachodni	OS			V	V	T	E
78.	<i>Utricularia intermedia</i>	Pływacz pośredni	OS			V	E	T	V
79.	<i>Utricularia minor</i>	Pływacz drobny	OS			V	V	T	R
80.	<i>Utricularia vulgaris</i>	Pływacz zwyczajny	OS					T	
81.	<i>Vaccinium uliginosum</i>	Borówka bagienna					V		
82.	<i>Viburnum opulus</i>	Kalina koralowa	OC					T?	
83.	<i>Vicia sylvatica</i>	Wyka leśna				R	R	T	
84.	<i>Vinca minor</i>	Barwinek pospolity	OC					T	
85.	<i>Vincetoxicum hirsutum</i>	Ciemieżyk białokwiatowy						T	
86.	<i>Viola epipsila</i>	Fiołek torfowy	OS	E	E	E	E	T	V
87.	<i>Viscum album</i>	Jemioła rozpięchła						T	

Objaśnienia:

OS – ochrona ścisła

OCZ – ochrona częściowa

PCKR – Polska Czerwona Księga Roślin (Zarzycki K., Kaźmierczakowa R. 2001)

Ex – gatunki całkowicie wymarłe w Polsce; Ew – gatunki wymarłe w naturze; CR – krytycznie zagrożone; En – zagrożone; VU – narażone; LR – gatunki niskiego ryzyka; DD – stopień zagrożenia trudny do określenia z braku danych;

PL – Polska Czerwona Lista Roślin (Zarzycki K., eds. 1992)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione, przypuszczalnie wymarłe; E – gatunki wymierające; V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie; I – gatunki o nieokreślonej kategorii zagrożenia

PZ – Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone; R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznanych

Wlkp. – Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Wielkopolski (Żukowski, Jackowiak 1995)

Ex – gatunki wymarłe, zaginione (prawdopodobnie wymarłe); E – gatunki wymierające (bezpośrednio zagrożone wymarciem); V – gatunki narażone, R – gatunki rzadkie i przez to potencjalnie zagrożone; I – gatunki o nieokreślonym zagrożeniu; K – gatunki o zagrożeniu niedostatecznie poznanych

Torf – Zagrożone Gatunki Flory Torfowisk (Jasnowska J., Jasnowski M. 1977)

Ex – wymarłe; E – gatunki ginące; V – gatunki silnie zagrożone; R – gatunki zagrożone

RCdPZ – „Rośliny cenne dla Pomorza Zachodniego (w granicach województwa zachodniopomorskiego)” (Kujawa – Pawlaczyk J. 2001)

T – gatunki wymarłe, wymierające, narażone, potencjalnie zagrożone i rzadkie, których stanowiska powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych (inventaryzacji i waloryzacji przyrodniczych); T? –

gatunki lokalnie rzadkie i zagrożone, które powinny zostać objęte kartowaniem podczas prac terenowych o ile na danym terenie (gmina) znajduje się mniej niż 20 stanowisk danego gatunku

Gatunki, dla których w tabeli nie określono kategorii zagrożenia występują na innych listach gatunków zagrożonych: Rzadkie i zagrożone gatunki flory polskiej (Jasiewicz 1981); RoteListe der gefährdeten Hoheren Pflanzen Mecklenburg-Vorpommerns (Fukarek F., eds. 1991); Rote Liste Farn- und Blütenpflanzen im Land Brandenburg (Benkert D.; Klemm G., eds. 1993).

Tabela 28 Gatunki zwierząt chronionych występujących na gruntach Nadleśnictwa Bierzwik, co do których odnotowano dokładną lokalizację

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Uwagi	Status ochronny	Cz	PI	Gat. NAT
OWADY							
1.	<i>Cerambyx cerdo</i>	Kozioróg dębosz		OS			T
2.	<i>Osmoderma eremita</i>	Pachnica dębowa		OS			T
3.	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Zalotka większa		OS			T
PLĄZY							
1.	<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny		OS			T
2.	<i>Hyla arborea</i>	Rzekotka drzewna		OS			
3.	<i>Bufo bufo</i>	Ropucha szara		OS			
4.	<i>Bufo viridis</i>	Ropucha zielona		OS			
5.	<i>Pelobates fuscus</i>	Grzebiuszka ziemna		OS			
6.	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta		OS			T
7.	<i>Triturus vulgaris</i>	Traszka zwyczajna		OS			
9.	<i>Rana arvalis</i>	Żaba moczarowa		OS			
10.	<i>Rana temporaria</i>	Żaba trawna		OS			
11.	<i>Rana esculenta</i>	Żaba wodna		OS			
12.	<i>Rana lessonae</i>	Żaba jeziorkowa		OS			
GADY							
1.	<i>Anguis fragilis</i>	Padalec zwyczajny		OS			
2.	<i>Coronella austriaca</i>	Gniewosz płamisty		OS		VU	
3.	<i>Lacerta agilis</i>	Jaszczurka zwinka		OS			
4.	<i>Lacerta vivipara</i>	Jaszczurka żyworodna		OS			
5.	<i>Natrix natrix</i>	Zaskroniec zwyczajny		OS			
6.	<i>Vipera berus</i>	Żmija zygzakowata		OS			
PTAKI							
1.	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastrząb gołębniarz		OS			
2.	<i>Accipiter nisus</i>	Krogulec		OS			
3.	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Trzciniak		OS			
4.	<i>Aegolius funereus</i>	Włochatka		OS			T
5.	<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek		OS			T
6.	<i>Anas platyrhynchos</i>	Krzyżówka					T

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Uwagi	Status ochronny	Cz	PI	Gat. NAT
7.	<i>Aquila pomarina</i>	Orlik krzykliwy	Strefa ochrony (gniazdo) obserwacje	OS			T
8.	<i>Ardea cinerea</i>	Czapla siwa		OCZ			T
9.	<i>Aythya ferina</i>	Głowienka					T
10.	<i>Asio otus</i>	Sowa uszata		OS			
11.	<i>Bubo bubo</i>	Puchacz		OS			T
12.	<i>Bucephala clangula</i>	Gągoł		OS			
13.	<i>Buteo buteo</i>	Myszołów zwyczajny		OS			
14.	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Lelek		OS			T
15.	<i>Ciconia ciconia</i>	Bocian biały					T
16.	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	Strefa ochrony (gniazdo) obserwacje	OS			T
17.	<i>Circus aeruginosus</i>	Błotniak stawowy		OS			T
18.	<i>Columba oenas</i>	Gołąb siniak		OS			T
19.	<i>Corvus corax</i>	Kruk		OCZ			
20.	<i>Corvus frugilegus</i>	Gawron		OCZ			
21.	<i>Crex crex</i>	Derkacz		OS			T
22.	<i>Cygnus cygnus</i>	Łabędź krzykliwy		OS			T
23.	<i>Cygnus olor</i>	Łabędź niemy		OS			T
24.	<i>Dendrocopos medius</i>	Dzięcioł średni		OS			T
25.	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny		OS			T
26.	<i>Falco subbuteo</i>	Kobuz		OS			
27.	<i>Ficedula parva</i>	Muchołówka mała		OS			T
28.	<i>Gallinago gallinago</i>	Kszyk					
29.	<i>Glaucidium passerinum</i>	Sóweczka		OS			T
30.	<i>Grus grus</i>	Żuraw		OS			T
31.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bielik	Strefa ochrony (gniazdo) obserwacje	OS		LC	T
32.	<i>Lanius collurio</i>	Gąsiorek		OS			T
33.	<i>Larus canus</i>	Mewa pospolita		OS			T
34.	<i>Locustella fluviatilis</i>	Strumieniówka		OS			T
35.	<i>Lullula arborea</i>	Lerka		OS			T
36.	<i>Milvus migrans</i>	Kania czarna	Strefa ochrony (gniazdo) obserwacje	OS			T
37.	<i>Milvus milvus</i>	Kania ruda	Strefa ochrony (gniazdo) obserwacje	OS		NT	T

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Uwagi	Status ochronny	Cz	Pl	Gat. NAT
38.	<i>Pandion haliaetus</i>	Rybołów	Strefa ochrony (gniazdo) obserwacje	OS			T
39.	<i>Perdix perdix</i>	Kuropatwa					
40.	<i>Pernis apivorus</i>	Trzmielojad		OS			T
41.	<i>Picus viridis</i>	Dzięcioł zielony					
42.	<i>Podiceps cristatus</i>	Perkoz dwuczuby		OS			T
43.	<i>Podiceps grisegena</i>	Perkoz rdzawoszyi		OS			
44.	<i>Regulus ignicapilla</i>	Zniczek		OS			T
45.	<i>Scolopax rusticola</i>	Słonka					T
46.	<i>Tringa ochropus</i>	Samotnik		OS			T
47.	<i>Upupa epops</i>	Dudek		OS			T
SSAKI							
1.	<i>Castor fiber</i>	Bóbr europejski		OCZ			T
2.	<i>Lutra lutra</i>	Wydra		OCZ			T

Objaśnienia:

OS – ochrona ścisła

OCZ – ochrona częściowa

Kategorie zagrożeń w:

„Polska Czerwona Lista Zwierząt” (Cz):

- EX – wymarłe
- CR – krytycznie zagrożone
- EN – silnie zagrożone
- VU – umiarkowanie zagrożone
- NT – bliskie zagrożenia
- LC – najmniejszej troski
- DD – o statusie słabo rozpoznanym

„Polska Czerwona Księga Zwierząt” (PL):

- ExP – gatunki zanikłe lub prawdopodobnie zanikłe
- CR – gatunki skrajnie zagrożone
- EN – gatunki bardzo wysokiego ryzyka, silnie zagrożone
- VU – gatunki wysokiego ryzyka, narażone na wyginięcie
- NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia
- LC – gatunki najmniejszej troski

Gat. Nat. – gatunki zwierząt wymagające ochrony w formie wyznaczenia obszarów Natura 2000 (T)

• **Ochrona strefowa**

W celu ochrony ostoi i stanowisk roślin lub grzybów objętych ochroną gatunków lub ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być ustalone strefy ochrony.⁹

Ostoje, miejsca rozrodu i regularnego przebywania niektórych gatunków zwierząt podlegają ochronie zgodnie z Rozporządzeniem MŚ z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (DZ.U. Nr 237, poz.1419 z 2011 r.).

⁹ Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r.(Dz. U. z 2013 r. Nr 0, poz. 627)

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik wyznaczono łącznie 21 stref gniazd ptaków podlegających ochronie strefowej (dwie strefy ochrony pokrywają się), w tym:

- 6 stref ochrony bielika;
- 2 strefy ochrony bociana czarnego;
- 1 strefę ochrony kani rudej
- 6 stref ochrony orlika krzykliwego,
- 2 strefy ochrony kani czarnej,
- 4 strefy ochrony rybołowa.

11 stref ustalono decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 czerwca 2005 roku. Znak sprawy: SR-P-2-6652/2/4/05.

1 strefę ustalono decyzją Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 20 maja 2006 r. Znak sprawy: SR-P-2-6652/2/1/06.

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 sierpnia 2010 r. Znak sprawy: RDOŚ-08-WPN I-6631-2-240/10/ka.

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 sierpnia 2010 r. Znak sprawy: RDOŚ-08-WPN I-6631-2-240-1/10/ka.

1 strefę ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 sierpnia 2010 r. Znak sprawy: RDOŚ-08-WPN I-6631-2-240-2/10/ka.

6 stref ustalono decyzją Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 30 września 2010 r. znak sprawy: RDOŚ-32-WOPN-6652/2/3/10/mk.

Powierzchnię stref przedstawia poniższa tabela:

Tabela 29 Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Zestawienie powierzchni stref ochrony w Nadleśnictwie Bierzwnik	Strefa całoroczna	114,07	Strefa okresowa	651,59
	Łącznie- 765,66			

Tabela 30 Wykaz stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Lp	Gmina <i>Leśnictwo</i>	Gatunek	Data decyzji	Strefa całoroc zna	Strefa okreso wa
				Pow.[ha]	Pow. [ha]
1.	Krzęcin <i>Chłopowo</i>	Bocian czarny	30.06. 2005 r.	11,29	32,03
2.	Krzęcin <i>Chłopowo</i>	Kania czarna	30.06. 2005 r.	7,06	18,91
3.	Bierzwnik <i>Bierzwnik</i>	Orlik krzykliwy	30.06. 2005 r.	1,47	25,74
4.	Krzęcin <i>Chłopowo</i>	Orlik krzykliwy	30.06. 2005 r.	6,93	47,52
5.	Bierzwnik <i>Górzno</i>	Bielik	30.06. 2005 r.	7,87	67,54

Lp	Gmina <i>Leśnictwo</i>	Gatunek	Data decyzji	Strefa caloroc zna	Strefa okreso wa
				Pow.[ha]	Pow. [ha]
6.	Krzęcin <i>Jarosławsko</i>	Bielik	30.06. 2005 r.	9,14	27,90
7.	Krzęcin <i>Jarosławsko</i>	Bielik	30.06. 2005 r.	9,14	27,90
8.	Bierzwnik <i>Bierzwnik</i>	Rybołów	30.06. 2005 r.	4,55	62,21
9.	Bierzwnik <i>Przeczo</i>	Orlik krzykliwy	30.06. 2005 r.	5,94	28,11
10.	Bierzwnik <i>Sarnopol</i>	Orlik krzykliwy	30.06. 2005 r.	5,94	28,11
11.	Bierzwnik <i>Przeczo</i>	Rybołów	30.06. 2005 r.	2,05	10,52
12.	Bierzwnik <i>Wygón</i>	Bielik	20.05. 2006 r.	2,29	33,64
13.	Dobiegńew <i>Radachowo</i>	Rybołów	16.08. 2010 r.	8,92	17,82
14.	Dobiegńew <i>Jarosławsko</i>	Kania ruda	16.08. 2010 r.	6,74	16,41
15.	Dobiegńew <i>Bierzwnik</i>	Bielik	16.08. 2010 r.	10,64	34,60
16.	Krzęcin <i>Jarosławsko</i>	Bielik	30.09. 2010 r.	7,79	50,55
17.	Bierzwnik <i>Bierzwnik</i>	Bocian czarny	30.09. 2010 r.	4,59	56,91
18.	Bierzwnik <i>Chłopowo</i>	Orlik krzykliwy	30.09. 2010 r.	2,21	24,22
19.	Krzęcin <i>Jarosławsko</i>	Orlik krzykliwy	30.09. 2010 r.	3,82	42,42
20.	Bierzwnik <i>Sarnopol</i>	Kania czarna	30.09. 2010 r.	2,90	4,22
21.	Bierzwnik <i>Łasko</i>	Rybołów	30.09. 2010 r.	8,50	50,32

II. Ustawa o lasach.

Podstawowym aktem prawnym dotyczącym prowadzenia gospodarki leśnej jest Ustawa o lasach z 28 września 1991 roku (Tekst jednolity: Dz. U. z 2005 r. Nr 45, poz. 435 z późn zmianami). Zawarte są w niej zamierzenia w zakresie zrównoważonej gospodarki leśnej oraz zobowiązania międzynarodowe Polski, zwłaszcza dotyczące zasad ochrony lasu (konferencje ministerialne poświęcone ochronie lasów w Europie: Strasburg 1990 i Helsinki 1993). Zgodnie z ustawą, w Polsce prowadzi się trwale zrównoważoną gospodarkę leśną z uwzględnieniem następujących celów:

- zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,
- ochrony lasów, zwłaszcza lasów i ekosystemów leśnych cennych przyrodniczo i krajobrazowo,

- ochrony gleb,
- ochrony wód,
- produkcji drewna na zasadzie racjonalnej gospodarki oraz ubocznego użytkowania lasu.

W Nadleśnictwie Bierzwnik poza ogólnie stosowaną ochroną środowiska przyrodniczego ustanowiono:

1. Gospodarstwo specjalne.
2. Lasy ochronne.

1. Gospodarstwo specjalne.

Zgodnie z § 82 Instrukcji Urządzenia Lasu i ustaleniami Komisji Założeń Planu, do gospodarstwa specjalnego zaliczono lasy, które pełnią wyjątkowe funkcje pozaprodukcyjne. Są to często drzewostany wyłączone z użytkowania rębego, a wykonywane zabiegi uzależnione są wyłącznie potrzebami przyrodniczymi.

Do gospodarstwa specjalnego zaliczono (w drzewostanach często cechy się nakładają):

- rezerwy przyrody istniejące wraz z otulinami oraz projektowane,
- wyłączone drzewostany nasienne,
- drzewostany zachowawcze,
- pojedyncze pododdziały o wyjątkowym znaczeniu ze względów kulturowych , religijnych lub ekologicznych, w tym lasy na siedliskach Bb, BMb, LMb, OI3, OIJ,
- lasy wodochronne w strefach ujęć wody i źródeł wyodrębnionych stosownymi decyzjami administracyjnymi,
- lasy glebochronne na stokach i zboczach o nachyleniu powyżej 45°,
- wyłączone powierzchnie badawcze i doświadczalne,
- lasy na siedliskach przyrodniczych w stanie zachowania „A” określonym w powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej,
- drzewostany objęte prawnym zakazem pozyskiwania drewna ze względu na szczególne znaczenie dla ochrony przyrody.

Tabela 31 Gospodarstwo specjalne

Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona	
Nadleśnictwo Bierzwnik	
ha	%
824,87	4,8

2. Lasy ochronne

Ze względu na pełnienie wielu funkcji pozaprodukcyjnych, część lasów Nadleśnictwa Bierzwnik zaliczono do lasów ochronnych. Gospodarka w nich podlega pewnym ograniczeniom. Większość lasów ochronnych tworzy gospodarstwo lasów ochronnych, niewielką część zaliczono do gospodarstwa specjalnego zgodnie z § 82 Instrukcji urządzania lasu (2012).

Tabela 32 Lasy ochronne
Powierzchnia leśna zalesiona i niezalesiona lasów ochronnych
Nadleśnictwo Bierzwnik

ha	%
16878,95	98,7

Tabela 33 Zestawienie powierzchni rezerwatów, lasów ochronnych i pozostałych.

Lp.	Dominujące funkcje lasu	Pow. leśna zal. nie zal.	
		ha	%
I	Rezerваты	19,22	0,1
II	Lasy ochronne	16878,95	98,7
1	CENNE	10689,55	62,5
2	CENNE, WODOCHRONNE	41,41	0,2
3	NASIENNE, CENNE	49,66	0,3
4	NASIENNE, OSTOJA, WODOCHRONNE, CENNE	9,44	0,1
5	NASIENNE, , WODOCHRONNE, CENNE	28,27	0,2
6	OSTOJA, CENNE	309,60	1,8
7	OSTOJA, WODOCHRONNE, CENNE	337,83	2,0
8	WODOCHRONNE	1,19	-
9	WODOCHRONNE, CENNE	5412,00	31,6
III	Pozostałe lasy	202,81	1,2
Ogółem		17100,98	100,0

III. Inne formy ochrony przyrody.

1. Drawieński Park Narodowy.

Drawieński Park Narodowy położony jest w centrum jednego z większych kompleksów leśnych Polski – Puszczy Drawskiej. Został powołany w celu ochrony typowego krajobrazu sandrowego Pojezierza Pomorskiego - rzeczno-jeziorno-leśnego z jego mezotroficznym wariantem.

Drawieński Park Narodowy utworzony został 1 maja 1990 roku na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 kwietnia 1990 roku w sprawie utworzenia Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz.U. Nr 26 , poz. 151). Powierzchnia utworzonego parku wyniosła 8691,50 ha (5551,15 ha na terenie województwa gorzowskiego i 3145,35 ha na obszarze województwa pilskiego).

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 roku w sprawie Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz.U. Nr 4 poz.28 z dnia 17 stycznia 1996 roku) nastąpiło powiększenie parku i utworzenie wokół niego otuliny. Powierzchnia parku według rozporządzenia wyniosła 11019 ha, a powierzchnia otuliny - 35 590 ha..

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1998 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie Drawieńskiego Parku Narodowego. (Dz. U. Nr 156, poz. 1021) powiększono Drawieński Park Narodowy o ok. 33 ha i poprawiono błędy w naliczeniu powierzchni Parku. Powierzchnia Parku według tego rozporządzenia wyniosła 11 342 ha, a powierzchnia otuliny - 35 267 ha. Rzeczywista powierzchnia obszaru zamkniętego aktualnie obowiązującymi granicami Parku wynosi 11 390,44 ha, a powierzchnia obszaru otuliny - 40920,80 ha.

Po reformie administracyjnej kraju obszar Drawieńskiego Parku Narodowego znajduje się na terenie:

- 3 województw: lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego,
- 4 powiatów: choszczeńskiego, wałeckiego, strzelecko-drezdeneckiego i czarnkowsko-trzcianeckiego (a w skład otuliny wchodzi dodatkowo tereny powiatu drawskiego)
- 6 gmin: Bierzwnik, Człopa, Dobiegniew, Drawno, Krzyż, Tuczno (a w skład otuliny wchodzi dodatkowo tereny gminy Kalisz Pomorski).

Wokół Parku utworzono otulinę DPN, w skład której weszły m. in. grunty N-ctwa Bierzwnik – 2965,31 ha.

Wg stanu na 01. 01. 2014 r. trwają prace nad projektem planu ochrony dla DPN.

2. Obszar węzłowy

Zjawisko degradacji przyrody przez jej dzielenie na izolowane obszary znane jest od dawna. Chcąc przeciwdziałać temu niekorzystnemu zjawisku stworzono koncepcję łączenia stosunkowo dobrze zachowanych i względnie bogatych ekosystemów korytarzami ekologicznymi. Korytarze te powinny służyć do migracji organizmów obdarzonych zdolnościami ruchowymi lub powolnemu przenoszeniu genów i osobników pozbawionych tych zdolności. Tereny Nadleśnictwa Bierzwnik stanowią integralną część systemu korytarzy ekologicznych. Są to:

- Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET - PL - polska część Europejskiej Sieci Ekologicznej EECONET- European Ekological Network (Koncepcja EECONET- POLSKA, Liro i in 1995).
- Wojewódzka Sieć Korytarzy Ekologicznych - Ekologiczny System Obszarów Chronionych (Koncepcja korytarzy ekologicznych w Województwie Gorzowskim, Agapow i in. 1997).
- Korytarze ekologiczne lokalne.

Struktury te wzajemnie się nakładają. Wojewódzka Sieć Korytarzy Ekologicznych oraz korytarze lokalne są rozwinięciem i uszczegółowieniem Krajowej Sieci Ekologicznej.

Głównym celem utworzenia **ECONET-PL (EECONET)** jest zintegrowanie obszarów chronionych lub potencjalnie przewidzianych do ochrony w jeden spójny system. Sieć ekologiczną tworzą:

- obszary węzłowe
  - biocentra
  - strefy buforowe
- korytarze ekologiczne
- obszary wymagające unaturalnienia.

Obszary węzłowe są to jednostki ponadekosystemalne wyróżniające z otoczenia bogactwem ekosystemów, dużą różnorodnością gatunkową oraz wielością form krajobrazowych i siedliskowych. Są to także ostoje dla gatunków rodzimych i wędrownych w tym zwłaszcza zagrożonym wyginięciem. Wielkość obszarów węzłowych nie może być mniejsza niż 500 ha. Korytarze ekologiczne są to struktury przestrzenne umożliwiające rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich. W ramach ECONET - PL w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa wyróżniono korytarz o randze międzynarodowej przebiegający od obszarów **6M, 7M** (Pojezierze Drawskie, Obszar Drawy), do obszaru **1M** (Dolnej Odry) poprzez Obszar Barlinecki **2K** – o znaczeniu krajowym.

Dla osiągnięcia tych samych celów utworzono Wojewódzką Sieć Korytarzy Ekologicznych, która wraz z terenami dawnego województwa gorzowskiego i województw ościennych oraz Niemiec tworzy Ekologiczny System Obszarów Chronionych (ESOCH). Na sieć składają się:

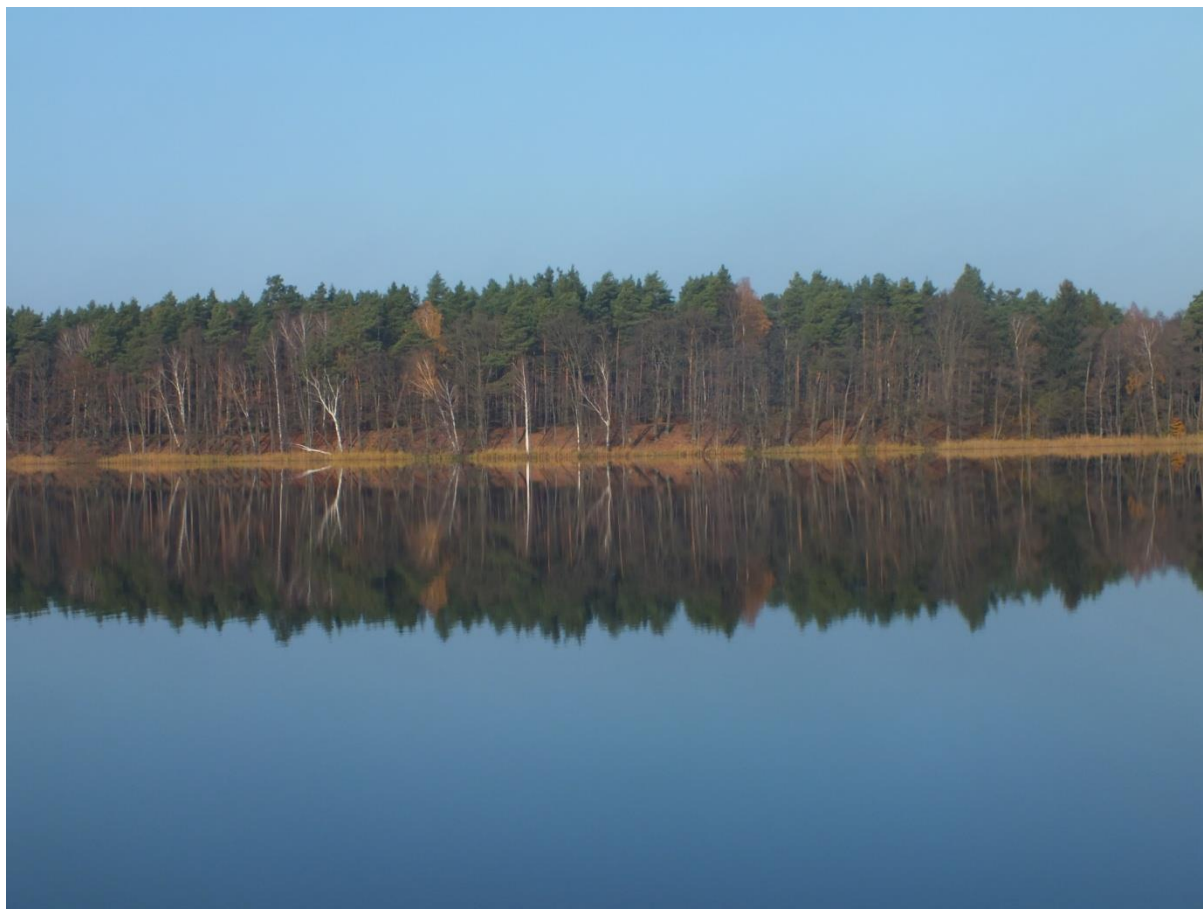
- korytarze główne (tranzytowe) - pradoliny rzeki Noteci, Warty, Odry - rola ponadregionalna;
- korytarze wewnętrzne - odnogi korytarzy głównych, doliny małych rzek, obniżenia terenowe, ciągi zadrzewień, w celu lepszego zobrazowania wartości wyróżnia się lokalne korytarze wewnętrzne;
- węzły ekologiczne - łącznik kilku korytarzy ekologicznych lub korytarzy i cennych przyrodniczo obszarów.

3. Korytarze ekologiczne.

Według prof. Jędrzejowskiego, przez teren Nadleśnictwa przechodzą cztery korytarze ekologiczne:

- Pojezierze Myśliborskie- Pojezierze Drawieńskie (GKPn- 21)
- Pojezierze Ińskie (KPn-19)
- Dolina Drawy (GKpn-15)
- Pojezierze Wałeckie- Pojezierze Drawieńskie (GKPn- 20)

C. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

Rysunek 42 Drzewostan nad jeziorem- powszechny widok w Nadleśnictwie Bierzwnik

1. Rzeźba terenu.

Rzeźba terenu Nadleśnictwa jest bardzo urozmaicona.

Gmina Bierzwnik usytuowana jest w zlewni Drawy na pograniczu 3 dużych jednostek geologiczno – strukturalnych: monokliny przedsudeckiej, synklinorium szczecińskiego (niecki szczecińskiej) i antyklinorium pomorskiego (niecki pomorskiej) - w południowo wschodnim fragmencie niecki szczecińskiej, na granicy z blokiem Gorzowa. Jednostki te oddzielone są przebiegającą w układzie północny zachód – południowy wschód strefą dyslokacyjną Pырzyce – Krzyż, która przebiega przez środkową część gminy. Tereny niecki szczecińskiej, a więc obszar położony na północ od doliny Koczynki w gminie Bierzwnik, charakteryzuje się większymi miąższościami kredy górnej natomiast tektonika bloku Gorzowa jest mało urozmaicona. W niecce szczecińskiej występuje dobrze rozwinięta tektonika solna. W Drawnie, w niewielkiej odległości od północnych granic gminy Bierzwnik odkryto jeden z największych wysadów solnych na Pomorzu Zachodnim.

2. Budowa geologiczna.

Budowę geologiczną tworzą przede wszystkim utwory czwartorzędowe głównie plejstoceńskie, zlodowacenia północnopolskiego (bałtyckiego), stadiału pomorskiego i w niewielkim stopniu poznańskiego /mezoregion Pojezierza Choszczańskiego/. Znacznie mniejszą powierzchnię zajmują młodsze utwory holoceniowe. Są to piaski i namułki rzeczne w dolinach cieków i osady organiczne. Na szczególną uwagę z form geologicznych zasługuje oz w okolicy Klasztornego będący swoistym ewenementem na skalę ogólnopolską. Ozy, kemy, moreny powstały w pierwotnej fazie kształtowania się rzeźby terenu.

3. Typy gleb.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik w trakcie prowadzonych tu w latach 2000/2001 prac glebowosiedliskowych wyróżniono 21 typów gleb. Do najważniejszych należą:

Dział II – Gleby autogeniczne.

- rdzawe – RD (76,87%);
- biellicowe – B (4,31%);
- brunatne – BR (4,91%).
- płowe – P (2,68%);

Dział IV – Gleby hydrogeniczne.

- torfowe – T (2,61%);
- murszowe – M (2,41%).

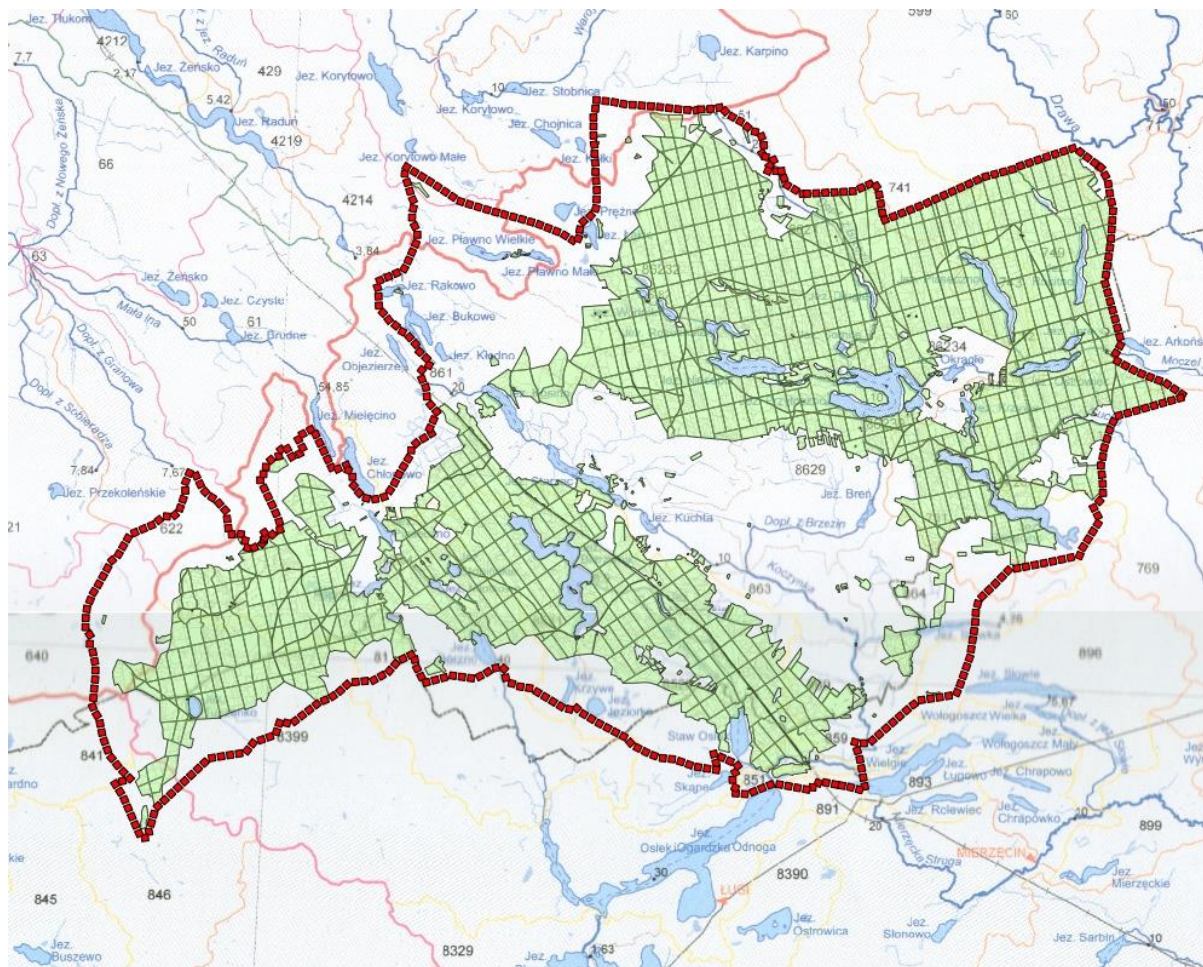
Szczegółowe informacje dotyczące prac glebowo siedliskowych Nadleśnictwa zawiera Operat glebowo – siedliskowy Nadleśnictwa Bierzwnik.

4. Wody.

Wody powierzchniowe.

Ważnym elementem środowiska przyrodniczego na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik są wody powierzchniowe - rzeki i jeziora oraz wody podziemne /w tym wody GZWP o nr 136/.

W XVIII wieku w południowej części Nadleśnictwa, występowało 47 różnej wielkości jezior, mniej więcej od wysokości Pławna. W chwili obecnej na terenie całego Nadleśnictwa jest 38 jezior. W wyniku przeprowadzonych prac melioracyjnych rozpoczętych ok. 1855 przez *Johanna Filipa Moritza von Rosenstiel* /okolicach Klasztornego i Jagliska/, część jezior zniknęło lub znacznie zmniejszyło swą powierzchnię. Przykładem spuszczonego jeziora jest Somite Małe, gdzie powstała osada Czapliska.

Rysunek 43 Fragment mapy hydrograficznej Polski

Według Podziału Hydrograficznego Polski (IMiGW 1983) cały obszar Nadleśnictwa Bierzwnik położony jest w dorzeczu rzeki Odry na obszarze zlewni Warty i jej dopływu Noteci. Lasy Nadleśnictwa podzielone są wododziałami V rzędu, wśród których występują wododziały niepewne oraz bramy wodne. Mały fragment między jeziorami Pławne Małe i Pławne Duże znajduje się w zlewni Iny, bezpośredniego dopływu Odry. W tym miejscu przebiega granica wododziału. Teren Nadleśnictwa odwadniany jest dopływami do Drawy, północny wschód Nadleśnictwa odwadniają rzeki - Moczela wypływający z jeziora Ostrowiec (Muliste) i Sucha, wypływa z jeziora Radęcino. Część środkową Nadleśnictwa odwadnia rzeka Koczyńska wypływająca z jeziora Rakowo. W okolicach jeziora Starzyce wpada do niej dopływ spod Brzezin. Koczyńska płynie doliną, częściowo zatorfioną, a w okolicach jezior Starzyce i Kosino, występują największe torfowiska Nadleśnictwa, które w przeszłości były eksploatowane. Zachodnią część Nadleśnictwa odwadnia rzeka Mierzęcka Struga, która wypływa z małych jezior położonych ok. 2 km na SE od Chłopowa. Południowo- zachodnią część Nadleśnictwa odwadnia rzeka Ogardna, która wypływa z małych jezior położonych ok. 2 km na S jez. Chłopowo. Wododziały w tej części Nadleśnictwa są przekopane,

a rowy sztucznie pogłębione. Na terenie całego Nadleśnictwa poza zabagnionymi zagłębieniami, znajdują się także ciekłe okresowe.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bierzwnik występują jeziora:

Jezioro Bierzwnik, Chłopowo, Chomętowo, (Ogardzka Odnoga, Osiek i Ługi połączone w jedno), Kościelne, Paprzyca, Paprzyca Średnia, Tuczeń, Górzno, Szypa, Młotkowo, Stobińskie, Młyńskie...: jezioro Przytoczno (Wielkie Wyrwy), Niesobie (Smolary), Brzezi, Rosiczka, Starzyce, Kosino, Długie (Spokojne), Piaseczno (Piaski), Radęcino, Ostrowieckie (Muliste), Rokitno (Rokiet), Konotop, Breń, Chłodnickie, Zdrojek, Zieleniewo, Pławne Małe, Pławne duże. Poza w/w występują tu liczne mniejsze zbiorniki wody wypełniające naturalne obniżenia terenu. Część zbiorników to zarośnięte stare jeziora, obecnie bagna, miejscami z otwartym lustrem wody. Poza nimi występują mniejsze, często bez nazwy

Większość jezior to typowe jeziora rynnowe, wypełniające dna rynien polodowcowych, obok jezior wypełniających zagłębienia w polach sandrowych. Poza zbiornikami tego typu występują mniejsze powierzchniowo jeziora wytopiskowe, powstałe po bryłach martwego lodu (np. jezioro Tuczeń). Duża liczba jezior ma wpływ na wytworzenie się charakterystycznego klimatu pojezierza.

Wody podziemne.

Teren Nadleśnictwa Bierzwnik położony jest wg Regionalizacji Hydrologicznej Polski (Kleczkowski 1990) w:

Prowincja hydrogeologiczna nizinna;

Pasma zbiorników wód czwartorzędowych pojeziernych – Pp;

Subniecka Poznańska – SNP (zbiornik w utworach trzeciorzędowych).

Najpłycej położonymi zbiornikami wód podziemnych są zbiorniki w utworach czwartorzędowych, one właśnie mają najważniejsze znaczenie gospodarcze. Zbiorniki czwartorzędowe prowincji nizinnej dzieli się na otwarte do powierzchni: zbiorniki dolin, pradolin, sandrów oraz zamknięte: zbiorniki międzymorenowe, zbiorniki dolin kopalnych. Część zasięgu terytorialnego i terenu Nadleśnictwa Bierzwnik (mapka poniżej) pokrywa się z dwoma z głównych zbiorników wód podziemnych – GZWP:

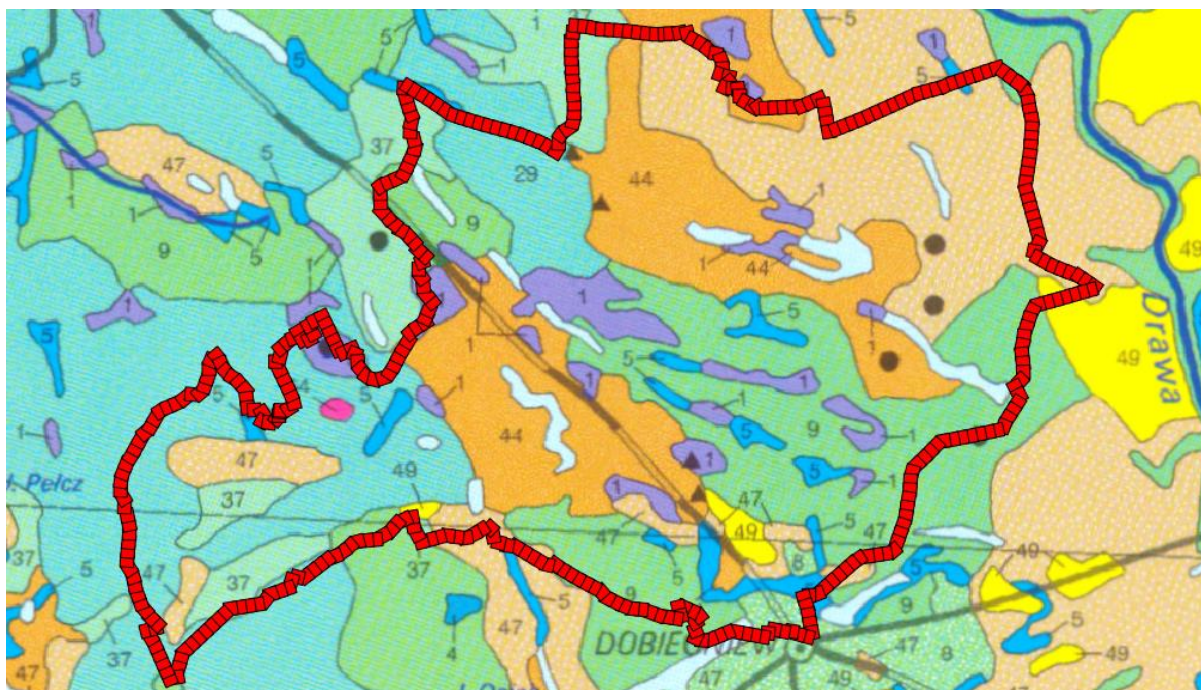
- zbiornik czwartorzędowy międzymorenowy – **QM** (nr 136, głębokość zalegania wód 50 m), obszar wysokiej ochrony – obszar wysokiej ochrony (OWO).
- zbiornik czwartorzędowy pradoliny toruńsko - eberswaldzkiej – **QP** (nr 138, głębokość zalegania wód 30 m), obszar najwyższej ochrony – obszar najwyższej ochrony (ONO).

Pod zbiornikami czwartorzędowymi położone są zbiorniki w utworach trzeciorzędowych o znacznie mniejszej zasobności i znaczeniu gospodarczym. Zasięg terytorialny Nadleśnictwa pokrywa się ze zbiornikiem – **Tr** w subniecce poznańskiej.

Ochrona zbiorników powinna polegać głównie na niedopuszczeniu do zanieczyszczenia wód oraz zapobieganiu i przeciwdziałaniu szkodliwym wpływom na obszary ich zasilania. W związku z tym część terenów leśnych, pokrywających się ze zbiornikiem czwartorzędowym QM uznano za lasy wodochronne. Uznano także za lasy wodochronne tereny w sąsiedztwie wód powierzchniowych.

5. Roślinność.

W umiarkowanej strefie klimatycznej lasy obok innych typów zbiorowisk stanowią najbardziej zróżnicowany ekosystem o stosunkowo wysokim poziomie organizacyjnym. Cechuje go wiele współzależności między poszczególnymi jego komponentami jakimi są świat roślinny, świat zwierzęcy oraz biotop. Jest to zarazem końcowy efekt sukcesji gdzie roślinność drzewiasta stanowi główne tło wszelkich procesów w nim zachodzących, warunkuje je, a jednocześnie podlega wywołanym przez nie zmianom.

Rysunek 44 Fragment mapy potencjalnej roślinności Polski.

Roślinność omawianego obszaru jest bardzo bogatym obszarem przyrodniczym, zwłaszcza pod względem flory roślin naczyniowych. Wpłynęła na to szata roślinna Puszczy Drawskiej, Lasów Bierzwnickich i ich duża ilość ekosystemów torfowiskowo – wodnych, wodnych oraz różnorodność fitocenoz sandrów i moren.

Na obecne rozpoznanie flory i zbiorowisk Nadleśnictwa, zwłaszcza jego obszarów chronionych, znaczący wpływ miało sąsiedztwo Drawieńskiego Parku Narodowego i otuliny Parku, która pokrywa ok. 30% powierzchni Nadleśnictwa, (Kujawa – Pawlaczyk, Pawlaczyk 1998), waloryzacje przyrodnicze gminy: Bierzwnik, Krzęcin oraz dokumentacja przyrodnicza projektowanego rezerwatu „Torfowisko Konotop” (Kujawa – Pawlaczyk, Pawlaczyk 2001). Dane

o cennej florze i roślinności zebrano także w trakcie prac glebowo – siedliskowych (BULiGL O/Poznań 2002), prac urzędniowych (BULiGL O/Gorzów 2003), inwentaryzacji szczegółowej do Programu Ochrony Przyrody (2003) oraz informacji otrzymanych z Klubu Przyrodników w Świebodzinie (Pawlaczyk 2004). Łącznie stwierdzono występowanie 913 taksonów, w tym 889 gatunków roślin naczyniowych i 34 gatunków mszaków.

Zespoły roślinne w Nadleśnictwie Bierzwnik i odpowiadające (dla zespołów leśnych) im siedliskowe typy lasu (poniżej nazw zespołów występujących w legendzie mapy potencjalnej roślinności podane zostały nazwy naukowe obecnie obowiązujące) opracowano opierając się na Mapie Potencjalnej¹⁰ Roślinności Naturalnej Polski (Matuszkiewicz i in. 1995).

Ribeso nigri - Alnetum (1) – ols porzeczkowy. Zespół w typie siedliskowym olesu typowego – Ol.

Sphagno squarrosi - Alnetum (1) - ols torfowcowy. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego bagiennego – LMb.

Fraxino - Alnetum (5) – łęg jesionowo–olszowy. Zespół w typie siedliskowym – OIJ .

Stellario holostea - Carpinetum betuli (8,9)- grąd subatlantycki. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego świeżego – LMśw, lasu mieszanego wilgotnego – LMw, lasu świeżego – Lśw, lasu wilgotnego – Lw. Może występować na terasach nadzalewowych, w dolinach rzecznych, na zboczach dolin strumieni.

Galio - Carpinetum betuli (8,9)- grąd środkowopolski, potencjalny zespół obok grądu subatlantyckiego, lecz może występować na zboczach dolin rzecznych tzn. terenach nieco suchszych niż w/w. Zespół w typie siedliskowym lasu mieszanego świeżego – LMśw, lasu świeżego – Lśw.

Luzulo pilosae - Fagetum (37) – kwaśna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym – LMśw, LMw, Lśw.

Galio-odorati - Fagetum (29) - żyzna buczyna niżowa. Zespół w typie siedliskowym – Lśw.

Fago - Quercetum petrae (44) – pomorski las bukowo – dębowy. Zespół w typie siedliskowym – BMśw.

Quercu roboris - Pinetum (47) – kontynentalny bór mieszany. Zespół w typie siedliskowym – BMśw i częściowo – BMw.

Leucobryo- Pinetum (49) - suboceaniczny bór świeży. Zespół roślinny w typie boru świeżego – Bśw.

Sphagnetalia magellanici (64) - (na mapie oznaczono czarnym trójkątem) – mszary wysokotorfowiskowe.

Vaccinio uliginosi - Pinetum (na mapie oznaczono czarną kropką) – kontynentalny bagienny bór sosnowy. Zespół w typie siedliskowym – Bb.

---

¹⁰ Potencjalna roślinność naturalna jest hipotetycznym stanem roślinności, który został by osiągnięty, gdyby tendencje rozwojowe istniejącej roślinności mogły się realizować natychmiast i bez ograniczeń, nie zakłócanie lub hamowane np. przez człowieka. Roślinność ta byłaby wyrazem potencjału ekologicznego środowiska fizyczno – geograficznego.

Vaccinio uliginosi - Betuletum pubescentis – brzezina bagienna. Zespół w typie siedliskowym boru mieszanego bagiennego – BMB, związana także z lasem mieszanym bagiennym – LMB.

6. Świat zwierzęcy.

Na podstawie waloryzacji przyrodniczych gmin będących w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik ogółem stwierdzono występowanie tutaj następujące ilość gatunków kręgowców:

- Ryby i minogi -20 gatunków
- Płazy - 13 gatunków
- Gady - 7 gatunków
- Ptaki - około 145 gatunków
- Ssaki - 44 gatunki

7. Typy siedliskowe lasu.

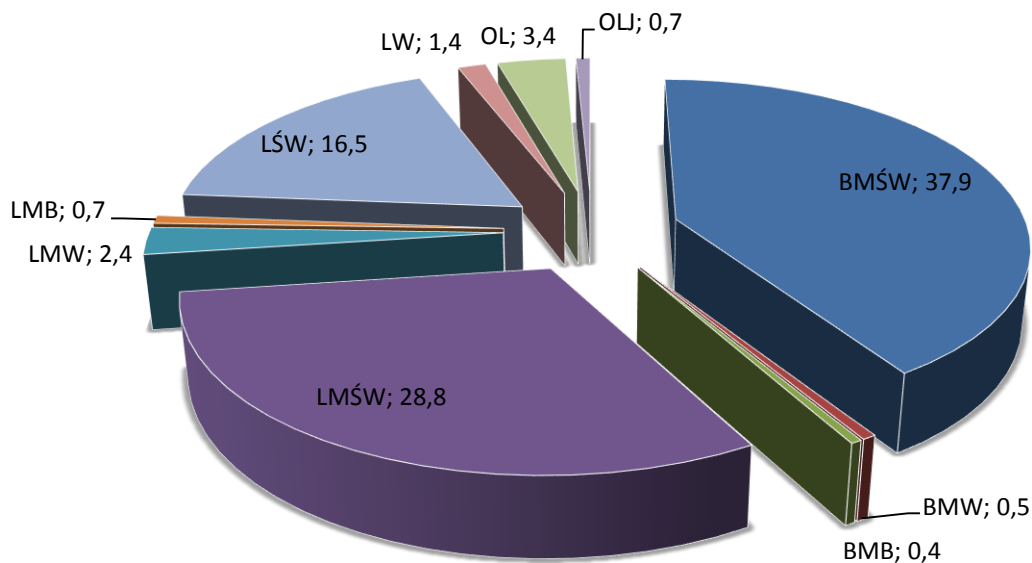
Szczegółowe zestawienie typów siedliskowych lasu wraz z porównaniem do stanu z IV rewizji urządzania lasu i omówieniem zawiera elaborat IV rewizji urządzania lasu Tom I, dział I. Ogólna Charakterystyka Lasów, rozdział 4. Charakterystyka przyrodniczych warunków produkcji leśnej.

W Nadleśnictwie zdecydowanie przeważają siedliska BMśw - 38%, LMśw – 29%, Lśw – 17% Bśw – 7%, Ol – 3%, LMw – 2%. Pozostałe typy siedliskowe łącznie nie przekraczają 3% powierzchni.

Tabela 34 Zestawienie powierzchni leśnej zalesionej i nie zalesionej wg typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Bierzwnik

Typ siedliskowy lasu	Nadleśnictwo Bierzwnik				
	stan na 01.01.2004 r.		stan na 01.01.2014 r.		+/- ha
	ha	%	ha	%	
BŚW	1222,91	7,2	1244,66	7,3	+21,75
BB	6,29	-	5,77	-	+0,52
BMŚW	6493,08	38,0	6483,76	37,9	-9,32
BMW	82,07	0,5	77,00	0,5	-5,07
BMB	70,90	0,4	71,24	0,4	+0,34
LMŚW	4902,60	28,8	4922,21	28,8	+19,61
LMW	397,86	2,3	403,94	2,4	+6,08
LMB	119,67	0,7	121,67	0,7	+2,00
LŚW	2839,67	16,6	2818,41	16,5	-21,26
LW	226,46	1,3	233,45	1,4	+6,99
OL	601,36	3,5	588,24	3,4	-13,12
OLJ	126,21	0,7	130,63	0,7	+4,42
Razem	17089,08	100,0	17100,98	100,0	+11,90

Rysunek 45 Typy siedliskowe lasu w Nadleśnictwie Bierzwnik

8. Drzewostany.

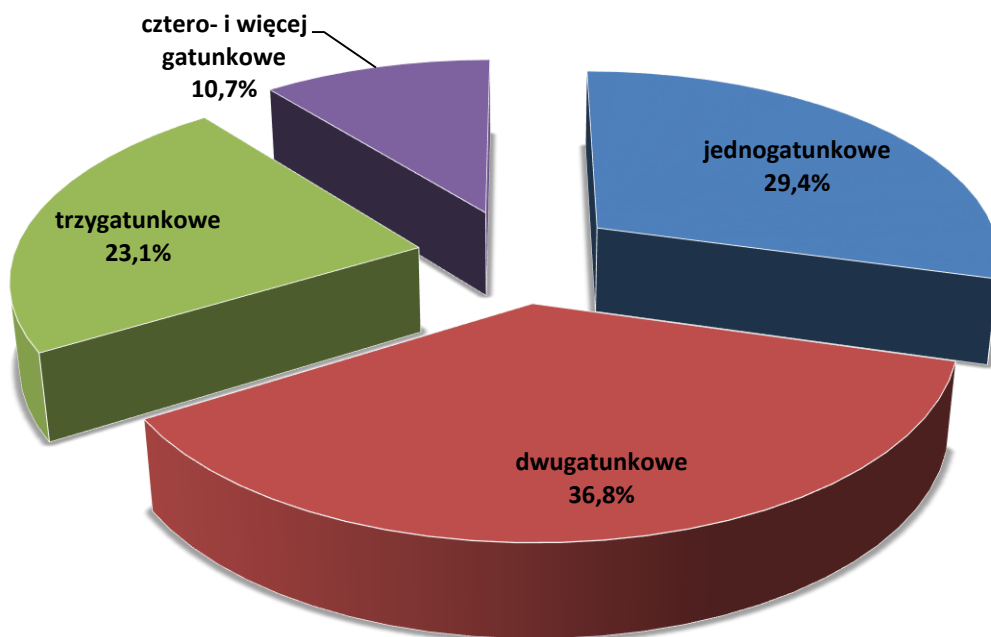
Drzewostany stanowią jedno z kluczowych ogniw ekosystemu leśnego, dlatego też w „Programie” przedstawiono je pod kątem:

- bogactwa gatunkowego,
- budowy pionowej,
- pochodzenia.
- **Bogactwo gatunkowe.**

Bogactwo gatunkowe analizowano pod względem ilości gatunków w składzie gatunkowym I i II piętra. Gatunków występujących w formie domieszek w tych warstwach nie brano pod uwagę (ich udział powierzchniowy lub ilościowy nie przekracza 5 %).

Tabela 35 Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Bierzwnik	jednogatunkowe	ha	808,67	2829,21	1343,89	4981,77	29,4
	dwugatunkowe		1628,65	2334,74	2272,15	6235,54	36,8
	trzygatunkowe		1114,96	1520,24	1288,03	3923,33	23,1
	cztero- i więcej gatunkowe		608,38	826,61	376,70	1811,69	10,7

Rysunek 46 Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Z powyższego zestawienia wynika, że drzewostany w Nadleśnictwie Bierzwnik są stosunkowo mocno zróżnicowane pod względem bogactwa gatunkowego. Przeważają drzewostany dwugatunkowe, które stanowią 36,8% powierzchni. Drzewostany jednogatunkowe stanowią niecałe 30% powierzchni, a trzygatunkowe 23,1 % powierzchni.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany jednogatunkowe: spadek o 9,5 % powierzchni,
- drzewostany dwugatunkowe: wzrost o 4,4 % powierzchni,
- drzewostany trzygatunkowe: wzrost o 5,6 % powierzchni,
- drzewostany cztero i więcej gatunkowe: na zbliżonym poziomie.

Biorąc pod uwagę żyzność i zdolność produkcyjną siedlisk oraz potencjalną roślinność naturalną, dominacja drzewostanów dwugatunkowych jest właściwa. W przyszłości stan drzewostanów pod względem ilości gatunków będzie zapewne jeszcze lepszy od obecnego, a to dzięki stale zwiększającej się liczbie różnych gatunków w odnowieniach i zalesieniach.

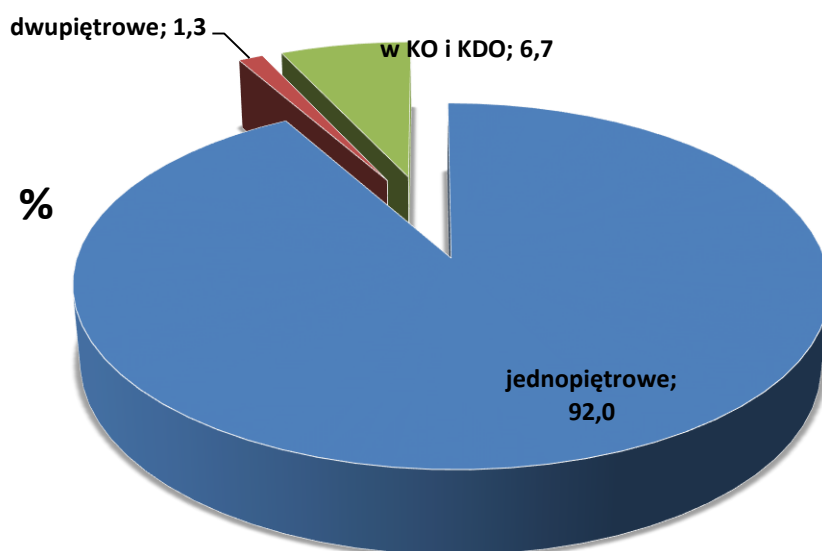
• Budowa pionowa

W drzewostanach jednopiętrowych drzewa tworzą jeden pułap wysokości. W drzewostanach dwupiętrowych warstwa drzew składa się z dwóch wyraźnych pięter różnej wysokości. Do piętra dolnego zalicza się drzewa, których korony nie przenikają do piętra górnego, nie są też zaliczone do warstwy podrostu lub podszytu, a jednocześnie wskaźnik ich zwarcia wynosi, co najmniej 3b

(zwarcie przerywane, zagęszczenie przerywane miejscami luźne). W razie wątpliwości dotyczących kwalifikacji drzewa do danego piętra, należy przyjąć, że drzewo piętra górnego nie powinno wykazywać wysokości niższej niż 2/3 średniej wysokości gatunku panującego w piętrze górnym. Drzewostany w klasie odnowienia (KO) to drzewostany użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie użytkowanie i odnowienie lasu przebiega równocześnie. Drzewostany w klasie odnowienia (KDO) to drzewostany użytkowane rębniami częściowymi i gniazdowymi, gdzie ilość młodego pokolenia jest niedostateczna, lub go nie ma.

Tabela 36 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Bierzwnik	jednopiętrowe	ha	4154,17	7448,39	3992,11	15594,67	92,0
	dwupiętrowe		0,00	19,70	198,57	218,27	1,3
	w KO i KDO		2,32	42,37	1094,60	1139,29	6,7

Rysunek 47 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.

W Nadleśnictwie zdecydowanie przeważają drzewostany jednopiętrowe, które zajmują 92 % powierzchni. Drzewostany dwupiętrowe stanowią znikomą część (1,3 %). Drzewostany w KO i KDO stanowią niecałe 7 % powierzchni.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik występują 672 wydzielania, na których zinwentaryzowano podrost o charakterze II piętra, zajmujące ogólną powierzchnię 2945,18 ha.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany jednopiętrowe: spadek o 2,8 % powierzchni,
- drzewostany dwupiętrowe: na zbliżonym poziomie,
- drzewostany w KO i KDO: wzrost o 2,8 % powierzchni.

Biorąc pod uwagę sposoby zagospodarowania lasu, wzrost podrostów i podsadzeń należy spodziewać się zwiększenia udziału drzewostanów o złożonej budowie pionowej, co będzie pełniej odpowiadało możliwościom produkcyjnym siedlisk.

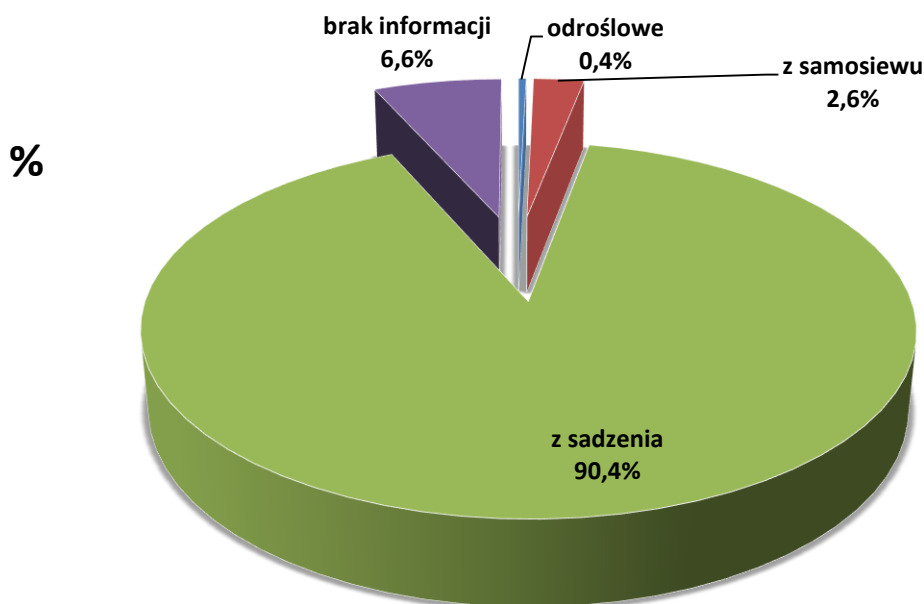
• Pochodzenie

Określając pochodzenie drzewostanów opierano się na informacjach zawartych w operatach urządzenia lasu z poprzednich okresów gospodarczych i ustalając na gruncie. Pochodzenie najmłodszego pokolenia lasu, ustalono na gruncie w czasie prac terenowych oraz wykorzystując informacje otrzymane z Nadleśnictwa Bierzwnik (m.in. baza SILP). Określone w czasie taksacji pochodzenie jest w miarę miarodajne dla drzewostanów pochodzących z lat 1946-2012. Natomiast dla drzewostanów z lat wcześniejszych może być obarczone znacznym błędem z uwagi na brak odpowiednich materiałów.

Około 90 % powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa pochodzi z odnowienia sztucznego przez sadzenie.

Tabela 37 Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych*.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Jednostka	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			≤40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Bierzwnik	odrosłowe	ha	3,08	18,37	44,13	65,58	0,4
	z samosiewu		221,50	147,47	63,95	432,92	2,6
	z sadzenia		3669,04	6695,59	4966,59	15331,22	90,4
	brak informacji		267,04	649,37	206,10	1122,51	6,6

Rysunek 48 Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.

9. Ekologiczna ocena stanu lasu.

Na ekologiczną ocenę stanu lasu składa się:

- ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z typem siedliskowym lasu,
- określenie formy aktualnego stanu siedliska,
- określenie formy degeneracji lasu.

- **Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem**

Ocena zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym typem lasu jest jednym z ważniejszych wskaźników wykorzystania zdolności produkcyjnej siedlisk. Jest to także wskaźnik naturalności ekosystemów leśnych. Ocenę zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem dokonano zgodnie z Instrukcją urządzania lasu (2012).

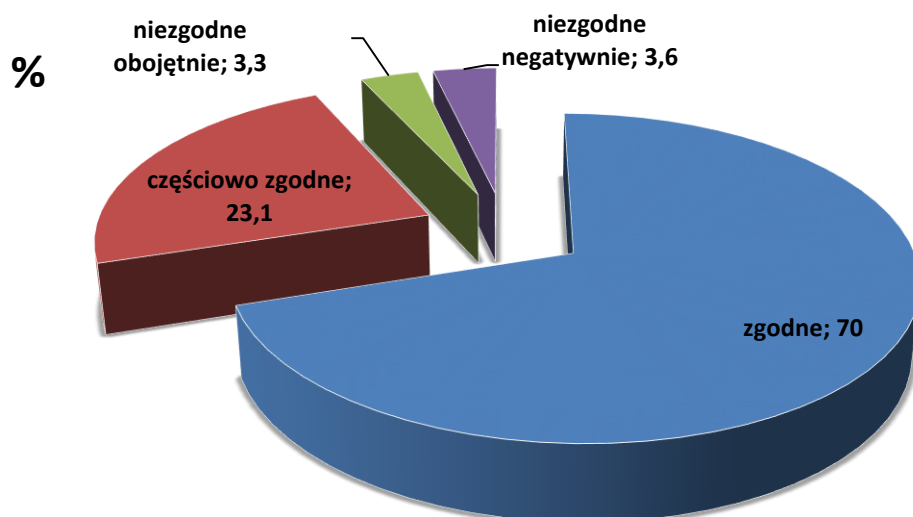
W grupie drzewostanów o składzie niezgodnym wyróżniono dodatkowo za instrukcją sporządzania programu ochrony przyrody (§ 25 ust. 2):

- **niezgodność obojętną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez inny gatunek liściasty,
- **niezgodność negatywną**, w przypadku gdy zalecany gatunek liściasty zastąpiony jest przez sosnę lub świerk.

Tabela 38 Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.

Nadleśnictwo	Typ siedliskowy lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym							
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie		niezgodnym negatywnie	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Nadleśnictwo Bierzwnik	BB	So So-Brz	1,79	31,0	3,98	69,0	-	-	-	-
	BMB	Brz-So So-Brz	27,17	41,0	39,44	59,0	-	-	-	-
	BMSW	Bk Bk-So Dc Db-Bk Db-So Gb-Db Ol So So-Bk So-Db So-Db-Bk	5911,85	92,3	419,19	6,6	53,12	0,8	19,14	0,3
	BMW	Db-So So-Brz So-Św Św-So	20,81	27,3	50,36	66,1	5,04	6,6	-	-
	BŚW	So	1224,43	100,00	0,43	-	0,43	-	-	-
	LMB	Brz-Db Brz-Ol Db Gb-Db Lp-Gb-Db Ol So-Brz So-Db	36,66	31,1	72,58	61,6	2,39	2,0	6,18	5,3
	LMŚW	Bk Bk-Db Bk-So Db Db-Bk Db-Bk-So Db-So Db-So-Bk Gb-Db Js-Ol Lp-Gb-So So So-Bk So-Db So-Db-Bk So-Gb-Db	2708,36	55,2	1906,96	38,8	155,90	3,2	136,18	2,8

Nadleśnictwo	Typ siedliskowy lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym							
			zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym obojętnie		niezgodnym negatywnie	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
	LMW	Bk Bk-So Db Db-Bk Db-Ol Db-So Gb-Db So So-Bk Do-Brz So-Db So-Db-Bk	61,96	15,5	172,63	43,2	102,24	25,6	62,46	15,7
	LŚW	Bk Bk-Db Db Db-Bk Db-Ol Db-So Gb-Bk Gb-Bk-Db Gb-Db Gb-Db-Bk Lp-Db Lp-Gb-Db So-Db	1299,05	46,2	1030,45	36,6	146,70	5,2	337,18	12,0
	LW	Bk Db Db-Ol Gb-Db Lp-Gb-Db Ol-Js So So-Brz	38,40	16,6	96,33	41,5	60,03	25,9	37,02	16,0
	OL	Db-Ol Gb-Db Ol So So-Brz	490,03	85,3	44,76	7,8	29,70	5,2	9,70	1,7
	OLJ	Js-Ol So-Brz	47,60	36,3	72,57	55,3	7,59	5,8	3,44	2,6
Razem			11868,11	70,0	3909,68	23,1	563,14	3,3	611,30	3,6

Rysunek 49 Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.

Największą powierzchnię zajmują w Nadleśnictwie drzewostany zgodne z siedliskiem i stanowią aż 70 % powierzchni wszystkich drzewostanów. Zdecydowanie mniejszą powierzchnię zajmują drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem (23,1 % powierzchni).

W niektórych drzewostanach młodszych klas wieku, częściowo zgodnych i niezgodnych z TD zaprojektowano podsadzenia mające na celu przebudowę tych drzewostanów, wykaz tych drzewostanów zostanie zamieszczony w elaboracie.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- drzewostany zgodne z siedliskiem: wzrost o 37,5 % powierzchni;
- drzewostany częściowo zgodne z siedliskiem: spadek o 32,2 % powierzchni;
- drzewostany niezgodne obojętnie: spadek o 2,7 % powierzchni;
- drzewostany niezgodne negatywnie: spadek o 2,6 % powierzchni.

Z powyższego zestawienia wynika bardzo wyraźny trend wzrostowy drzewostanów zgodnych z siedliskiem, kosztem drzewostanów częściowo zgodnych. Zwraca uwagę również fakt spadku powierzchni drzewostanów niezgodnych.

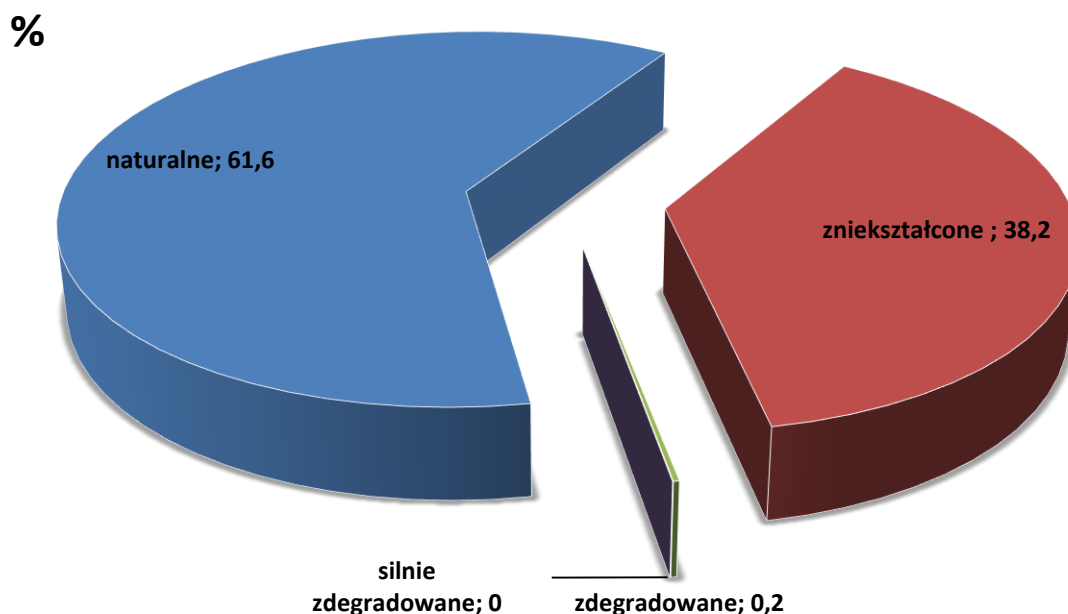
• **Formy aktualnego stanu siedliska**

Formy stanu siedliska zostały określone na podstawie prac glebowo – siedliskowych i bieżącej taksacji w terenie.

Tabela 39 Formy stanu siedliska.

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Jednostka	Powierzchnia				
				Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
				≤ 40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nadleśnictwo Bierzwnik	bory	naturalne	ha	421,47	494,93	171,47	1087,87	6,4
		zniekształcone		32,91	82,03	28,25	143,19	0,8
		zdegradowane		0,00	0,00	0,00	0,00	0,0
	bory mieszane	naturalne		877,72	1389,53	1287,89	3555,14	21,0
		zniekształcone		566,47	1874,40	537,58	2978,45	17,6
		zdegradowane		8,82	0,00	0,00	8,82	0,1
		silnie zdegradowane		0,00	0,00	3,71	3,71	0,0
	lasy mieszane	naturalne		516,02	929,52	1389,38	2834,92	16,7
		zniekształcone		736,55	1535,24	297,43	2569,22	15,2
		zdegradowane		15,98	4,38	0,00	20,36	0,1
	lasy	naturalne		560,45	419,92	1306,60	2286,97	13,5
		zniekształcone		140,44	477,28	135,17	752,89	4,4
		zdegradowane		5,30	0,00	0,00	5,30	0,0
	ogółem	naturalne		2635,98	3521,91	4278,63	10436,52	61,6
		zniekształcone		1494,58	3984,51	998,43	6477,52	38,2
		zdegradowane		30,10	4,38	0,00	34,48	0,2
silnie zdegradowane		0,00	0,00	3,71	3,71	0,0		

Rysunek 50 Formy stanu siedliska.

W Nadleśnictwie Bierzwnik dominują siedliska naturalne – stanowią 61,6 % powierzchni. Powierzchnia siedlisk zniekształconych jest zdecydowanie niższa, stanowi 38,2 % powierzchni. Na terenie Nadleśnictwa niecałe pół procent powierzchni stanowią siedliska zdegradowane.

• Formy degeneracji lasu

Dokonując oceny form degeneracji ekosystemów leśnych brano pod uwagę trzy elementy:

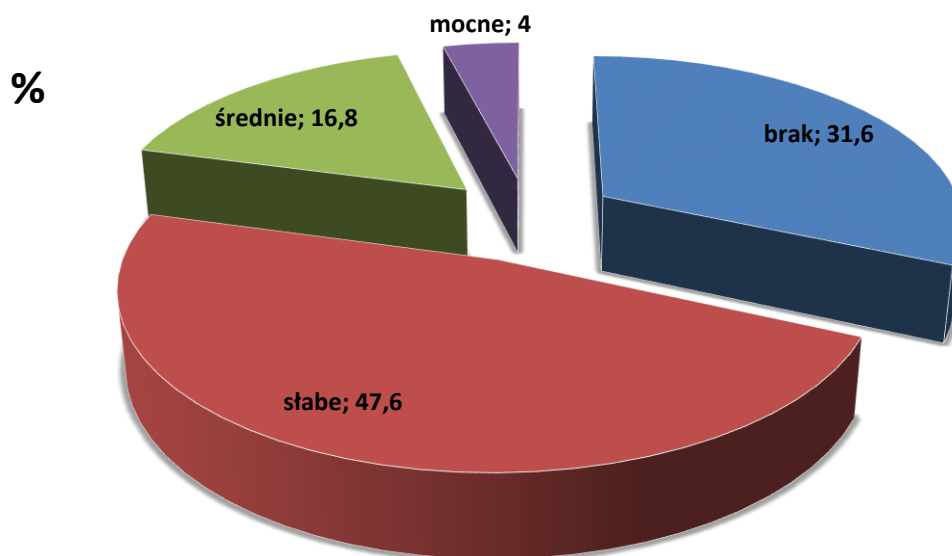
- borowacenie,
- monotypizację,
- neofityzację.

Borowacenie (pinetyzacja) wyróżnia się na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew wyróżnia się:

- **słabe**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi:
  - ponad 80 % na siedliskach borów mieszanych
  - 50 - 80 % na siedliskach lasów mieszanych
  - 10 - 30 % na siedliskach lasowych
- **średnie**, jeżeli udział sosny lub świerka wynosi:
  - ponad 80 % na siedliskach lasów mieszanych
  - 30 - 60 % na siedliskach lasowych.
- **mocne**, jeżeli udział sosny i świerka w składzie gatunkowym wynosi na siedliskach lasowych ponad 60 %.

Tabela 40 Borowacenie w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
Nadleśnictwo Bierzwnik	brak	2058,75	1826,26	1471,67	5356,68	31,6
	słabe	1523,89	3838,76	2702,52	8065,17	47,6
	średnie	491,55	1496,99	856,73	2845,27	16,8
	mocne	86,47	348,79	249,85	685,11	4,0

Rysunek 51 Borowacenie w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Z zestawień wynika, że prawie 32% powierzchni Nadleśnictwa zajmują drzewostany, w których pinetyzacja nie występuje. Powierzchnia drzewostanów ze słabym borowaceniem sięga ponad 47 % powierzchni Nadleśnictwa. Borowaceniowi silnemu uległa nieznaczna powierzchnia (4 %) Nadleśnictwa.

W porównaniu z poprzednim planem u.l. zauważyć można następujące tendencje:

- brak borowacenia: wzrost o 3,2 % powierzchni;
- słabe borowacenie: spadek o 2,8 % powierzchni;
- średnie borowacenie: na zbliżonym poziomie;
- mocne borowacenie: na zbliżonym poziomie.

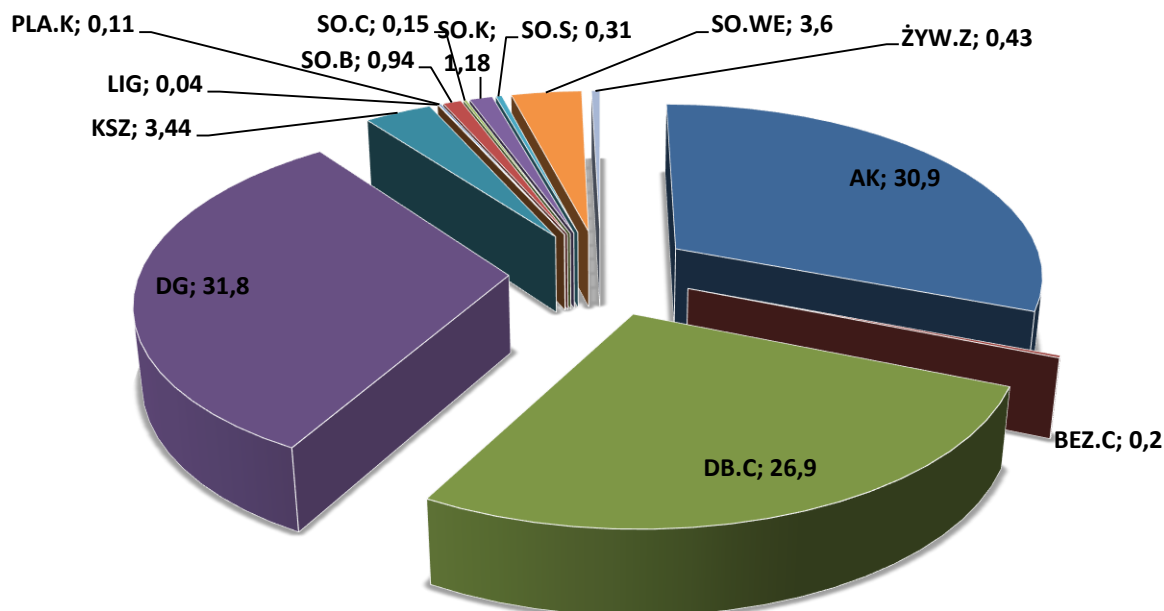
Dalszego zmniejszenia się skali tego zjawiska należy spodziewać się w wyniku dobierania odpowiedniego składu młodego pokolenia oraz przebudowy drzewostanów starszych.

Monotypizacja polega na ujednoczeniu składu gatunkowego lub struktury wiekowej. Jest jedną z głównych form degeneracji ekosystemów leśnych. Monotypizację określa się dla kompleksów powyżej 200 ha z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów: 1- 40 lat, 41 - 80 lat, powyżej 80 lat oraz podziału drzewostanów na sosnowe + świerkowe i pozostałe. Monotypizację wyróżnia się, gdy drzewostany jednogatunkowe lub jednowiekowe występują w zasadzie na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Formę tą należy wyróżniać głównie dla sosny i świerka oraz rozdzielać na:

- a) monotypizację częściową, gdy:
- udział drzewostanów jednego gatunku i jednej (20-letniej) klasy wieku wynosi 50 – 80 %,
  - udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków w jednej klasie wieku przekracza 80 %,
- b) monotypizację pełną, gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80 %.

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik monotypizacja nie występuje.

Neofityzacja - sztuczna uprawa lub samoistne wnikanie gatunków drzew i krzewów obcych. Na terenie nadleśnictwa stwierdzono w udziale drzewostanów 13 gatunków drzew i krzewów obcych, występujących w warstwie drzew i podrostów (zapisane w bazie danych Taksator).

Rysunek 52 Neofityzacja w Nadleśnictwie Bierzwnik (% powierzchni spośród ogółu powierzchni wydziałów).

Wydzielania, w których występują neofity (są ujęte w składzie gatunkowym) zajmują w całym Nadleśnictwie Bierzwnik 1800,46 ha. Dominującym gatunkiem obcego pochodzenia jest daglezcja zielona (31,8%). Duży udział zaznacza również robinia akacja (30,9%) oraz dąb czerwony (26,9%).

10. Inne cenne obiekty przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik.

- **Drzewostany cenne przyrodniczo.**

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik wytypowano drzewostany, które wyróżniają się swoimi walorami przyrodniczymi – starodrzewy, drzewostany nawiązujące do naturalnych zbiorowisk leśnych, niekiedy ze stanowiskami gatunków rzadkich i chronionych.

Tabela 41 Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo.

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
1.	Bierzwnik 656k	1,24	Oles typowy z cechami łągu jesionowo-olszowego, położony w kompleksie lasów i borów mieszanych średnich klas wieku. D-stan buduje Ol w wieku 69-84 lata. W podszytcie wierzba, olsza – 70%. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320044 SP_91E0-C Brak wskazań
2.	Bierzwnik 675l	0,94	Starodrzew brzożowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego bagiennego, o składzie (6So160, 4Brz110 lat). Podszyt kruszyna, buk, świerk - 60%. Starodrzew położony wśród kompleksu lasów i borów wilgotnych średnich i młodszych klas wieku. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych	PLH320044 Brak wskazań
3.	Bierzwnik 676d	2,93	Starodrzew brzożowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego bagiennego, o składzie 7So110, 2Brz110, 1Brz 48 lat. Podszyt buk, brzoza, bez czarny - 30%. Starodrzew położony wśród kompleksu lasów i borów wilgotnych średnich i młodszych klas wieku. D-stan o walorach przyrodniczych	PLH320044 SP_91D0-C Brak wskazań
4.	Bierzwnik 682g	3,79	Drzewostan o fizjonomii brzeziny bagiennej wykształcony na siedlisku lasu mieszanego bagiennego, o składzie 5So 89, 3Brz 89, 2Os 89 lat. Podszyt kruszyna, dąb, brzoza - 60%. Starodrzew położony wśród kompleksu lasów i borów wilgotnych średnich i młodszych klas wieku. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych	PLH320044 Brak wskazań
5.	Bierzwnik 683a	21,52	Drzewostan o fizjonomii boru bagiennego <i>Vaccinio uliginosi</i> – <i>Pinetum</i> . Drzewostan w wieku 89 lat o składzie 7So 89, 3Brz 64., miejscami Os 75, Ol 64, Bk 64 lata. Poszyt buk, dąb, brzoza, kruszyna – 60%. Obiekt o walorach przyrodniczych i krajobrazowych.	PLH320044 SP_91D0-B Brak wskazań
6.	Górzno 623f	0,98	Drzewostan brzożowy o fizjonomii brzeziny bagiennej - <i>Betuletum pubescentis</i> , d-stan buduje 4Brz, 2Dbb 79, 2Dbb, 1Bk 110, 1Bk 140 lat na siedlisku LMb. Stanowiska chronionych i rzadkich gat. kruszyna, wełnianki, torfowce. Miejsce bytowania lokalnej fauny. Obiekt o walorach przyrodniczych.	SP_9190-B PLH320044 Brak wskazań

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
7.	Górzno 623g	3,53	Starodrzew bukowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 5So,3Bk 160, 2Bk 120lat. Podrost buk 10%, podszyt buk, brzoza, kruszyna -40%. Starodrzew położony jest na E brzegu jez. Bierzwnik. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych	PLH320044 SP_9110-C Brak wskazań
8.	Górzno 624a	1,28	Starodrzew sosnowo-bukowy wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, o składzie 5Bk, 1So 170, 3Bk 110, 1Gb 70, miejscami Brz 110, Bk 70, Brz 70 lat. Podszyt buk-30%. Starodrzew położony jest na W brzegu jez. Bierzwnik. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych	PLH320044 SP_9170-C Trzebież późna
9.	Górzno 638b	2,66	Wąski pas wielogatunkowego lasu liściastego, bezpośrednio przylegającego do - E - brzegu jez. Bierzwnik, wykształconego na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 5So, 1Bk 160, 2Dbb, 1Bk 115, 1Bk 75 lat, miejscami Dbb, Brz, Ol 75 lat. Podszyt buk, kruszyna, świerk- 40%. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320044 Brak wskazań
10.	Górzno 639d	1,79	Wąski pas d-stanu olchowo-dębowego o cechach wielogatunkowego lasu liściastego, bezpośrednio przylegającego do -W- brzegu jez. Bierzwnik, wykształconego na siedlisku lasu mieszanego wilgotnego, o składzie 5Dbb, 2Ol, 1Bk 105, 1Bk 140, 1Js 75 lat, miejscami Brz, Lp 105, Bk 85 lat. Podszyt buk - 50%. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320044 SP_9170-C Trzebież późna
11.	Górzno 651k	1,46	Starodrzew bukowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 7So 160, 2Bk 130, 1Bk 80 lat, miejscami Ol110, Dbb 130, Dbb 80 lat. Podszyt buk, kruszyna, bez czarny, jawor - 60%. Starodrzew położony jest na S brzegu jez. Bierzwnik. D-stan o walorach lokalnych.	PLH320044 Brak wskazań
12.	Górzno 651j	1,07	Starodrzew bukowo-dębowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 6Bk 140, 2Dbb 140, 2Ol 90lat, miejscami Brz 90, Lp90, So50, Wb 50 lat. Podszyt buk, kruszyna - 20%. Starodrzew położony jest na S brzegu jez. Bierzwnik. Ścieżka dydaktyczno-turystyczna. D-stan o walorach lokalnych.	PLH320044 SP_9130-C Brak wskazań
13.	Górzno 653n	2,61	Oles torfowcowy, położony na -S -od jez. Bierzwnik. D-stan buduje Ol. w wieku 50-69 lat. W podszycie bez czarny, olsza, jawor, wierzba - 30%. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320044 SP_91E0-C Brak wskazań
14.	Górzno 658a	2,41	Oles typowy, położony na -W - brzegu jez. Mysliwskie. D-stan buduje Ol w wieku 54-79 lat, miejscami Bk 79, Tp 79, Ol 105 lat. W podszycie kruszyna, olsza, buk - 30%. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320044 SP_91E0-C Brak wskazań
15.	Górzno 660j	0,75	Drzewostan brzozy o fizjonomii brzeziny bagiennej - <i>Betuletum pubescentis</i> , d-stan buduje 4Brz 45, 3So 99,2So 45, 1Św 80 lat, miejscami Brz 99. Md 45, Św 45 lat, na siedlisku BMb.	PLH320044 SP_91D0-C Trzebież późna celem eliminacji Św,Md.

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
			Stanowiska chronionych i rzadkich gat. Strefa częściowa rybołowa. Miejsce bytowania lokalnej fauny. Obiekt o walorach przyrodniczych.	
16.	Chłopowo 482a	0,36	Wąski pas olsu typowego przylegającego od –N- do jez. Paprzyca Średnia. D-stan buduje Ol. w wieku 69 lat. Podszyt: buk, brzoza, wierzba – 40%. D-stan o walorach lokalnych.	PLH320044 SP_91E0-C Trzebież późna
17.	Chłopowo 504h	0,92	Wąski pas starodrzewiu sosnowego, wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego. Tworzy go 5So 160, 3Bk 90, 2Bk110 lat, miejscami Dbb 90 lat, w podszycie buk na 20% pow. Starodrzew mający lokalnie znaczenie przyrodnicze.	PLH320044 Trzebież późna
18.	Chłopowo 507m	1,56	Oles typowy okalający śródleśne mezotroficzne jez. Bożejewko Małe z największ. stanowiskiem kłoci wiechowatej w regionie. D-stan buduje Olcz. w wieku 73 lata, w podszycie olsza, czeremcha – 40%. Stanowiska roślin chronionych: kruszyna, grzybień biały, pływacz zwyczajny. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych	PLH320044 SP_91E0-C Trzebież późna
19.	Chłopowo 509c	1,76	D-stan o fizjonomii olsu typowego - okresowo zalewany. D-stan buduje Ol w wieku 49-89 lat, w podszycie olsza, wierzba – 30%. D-stan o walorach lokalnych	PLH320044 SP_91E0-C Trzebież późna
20.	Chłopowo 509k	1,09	D-stan o fizjonomii olsu typowego - okresowo zalewany. D-stan buduje Ol w wieku 50-79 lat. D-stan o walorach lokalnych	PLH320044 SP_91E0-B Brak wskazań
21.	Chłopowo 509n	0,63	D-stan o fizjonomii olsu typowego - okresowo zalewany. D-stan buduje Ol. w wieku 49-79 lat. D-stan o walorach lokalnych	PLH320044 SP_91E0-B Brak wskazań
22.	Chłopowo 512c	1,98	Starodrzew bukowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, okalający mokradło śródleśne przylegające do jez. Paprzyca Mała, o składzie 6So, 3Bk 120, 1Bk 75lat, miejscami Dbb 120, Ol75, Brz 75 lat. W podszycie buk, dąb, brzoza – 30%. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych	PLH320044 Trzebież późna
23.	Chłopowo 538k	0,98	Oles okalający śródleśne mezotroficzne jez. Młotkowa. D-stan buduje Ol w wieku 79 lata Stanowiska roślin chronionych: kruszyna. Podszyt olsza, czeremcha, dąb– 30%. D-stan o walorach lokalnych.	PLH320044 SP_91E0-B Trzebież późna
24.	Chłopowo 539a	1,04	Oles z cechami łągu jesionowo-olszowego <i>Fraxinus Alnetum</i> bezpośrednio przylegający do jez. Młotkowa- od stony – W. D-stan buduje 5Olcz., 1Dbs, 1Brz 89, 3Olcz 55 lat. Podszyt bez czarny, leszczyna – 50%. D-stan o walorach lokalnych	PLH320044 SP_91E0-B Trzebież późna
25.	Sarnopol 281a	2,74	Starodrzew bukowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego, o składzie 6So 165, 3Bk 125, 1Bk 85 lat, miejscami Dbb 125 lat. Podrost buk- 30%, nalot buk – 10%, podszyt buk – 30%. Starodrzew jest d-stanem zachowawczym ex situ. Drzewostan o walorach przyrodniczo-krajobrazowych.	PLH320046 SP_9130-C Brak wskazań

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
26.	Sarnopol 281b	3,90	Starodrzew bukowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego, o składzie 5So 165, 5Bk 125 lat, miejscami Dbb 125, Bk, Dbb 80 lat. Podrost buk- 20%, nalot buk – 20%, podszyt buk, leszczyna – 20%. Starodrzew jest d-stanem zachowawczym ex situ. Drzewostan o walorach przyrodniczo-krajobrazowych.	PLH320046 SP_9130-C Brak wskazań
27.	Sarnopol 282a	0,42	Starodrzew bukowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego, o składzie 6So165, 2Bk 125, 2Bk 85 lat. Podszyt buk, leszczyna – 30%. Starodrzew jest d-stanem zachowawczym ex situ. Drzewostan o walorach przyrodniczo-krajobrazowych.	PLH320046 Brak wskazań
28.	Sarnopol 310a	4,43	Malowniczy starodrzew bukowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego, w wieku 90-170 lat, miejscami Dbb, Dg, So130, Gb, Żyw.zach., So.we 90 lat Nalot buk- 30%.. w podszycie grab, buk – 30%. Starodrzew jest d-stanem o charakterze parkowym w sąsiedztwie leśniczówki Kruczaj. Drzewostan o walorach historyczno-przyrodniczo-dydaktycznych.	PLH320046 SP_9130-C Brak wskazań
29.	Przeczo 196f	1,40	Wąski pas starodrzewiu sosnowego malowniczo położony na –N- skarpie jez. Brzegi, wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 8So130, 1Dg56, 1Dg35 lat. W podszycie czeremcha, świerk, jałowiec, buk, dąb - 40%. Drzewostan o walorach krajobrazowych.	PLH320046 Brak wskazań
30.	Przeczo 197a	1,14	Wąski pas d-stanu wielogatunkowego w wieku 100-120 lat, wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego. D-stan położony na –S- skarpie jez. Brzegi. W podszycie buk, olsza - 30%. Drzewostan o walorach krajobrazowych.	PLH320046 Brak wskazań
31.	Przeczo 198i	1,67	Wąski pas d-stanu bukowo-dębowego wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 3Bk, 2Dbb 99, 2O1 49, 1Dbs, 1Dg 119 lat, miejscami Lp 99, Bk 119, Dg 79 lat. D-stan położony na –S- skarpie jez. Brzegi. Podrost buk – 20%. W podszycie buk, czeremcha – 20%. Drzewostan o walorach krajobrazowych.	PLH320046 SP_9110-B Brak wskazań
32.	Przeczo 199a	1,09	Wąski pas d-stanu malowniczo położony na –W- brzegu jez. Brzegi, wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego o składzie 8Dbb, 1Bk 120, 1Dbb 60 lat. Podrost buk – 20%. W podszycie buk, czeremcha, leszczyna – 40%. Drzewostan o walorach krajobrazowych.	PLH320046 SP_9110-B Trzebież późna
33.	Przeczo 244c	3,48	Malowniczo położony na półwyspie jez. Smolary starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, w wieku 120 lat. Podrost buk – 20%. W podszycie buk, brz., czeremcha, świerk, kruszyna-60%. Drzewostan o walorach krajobrazowo-przyrodniczych.	PLH320046 Brak wskazań
34.	Przeczo 244d	1,19	Malowniczo położony na półwyspie jez. Smolary starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, w wieku 140 lat. W podszycie buk, brz., kruszyna, czeremcha – 60%. Drzewostan o walorach krajobrazowo-przyrodniczych.	PLH320046 Brak wskazań
35.	Przeczo	0,98	Oles typowy z cechami łągu jesionowo-olszowego,	PLH320046

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
	269l		położony przy jez. Wyrwy Wielkie. D-stan buduje Olcz. w wieku 84 lata. W podszytcie kruszyna, buk, świerk. Drzewostan o walorach lokalnych.	SP_91E0-C Brak wskazań
36.	Przeczn0 269n	6,61	Oles typowy z cechami łągu jesionowo-olszowego, położony w formie półwyspu na jez. Wielkie Wyrwy. D-stan buduje 8Ol, 2Brz 64 lata. W podszytcie kruszyna, buk, świerk, wierzby. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320046 SP_91E0-C Trzebież późna
37.	Przeczn0 297a	10,69	Starodrzew dębowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, w wieku 140 lat. Starodrzew położony na półwyspie jez. Wyrwy Wielkie. W podszytcie buk, kruszyna. Drzewostan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320046 SP_9190-C Trzebież późna
38.	Przeczn0 297b	6,81	Drzewostan wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, o składzie 9So 110, 1Bk 61 lat, miejscami Dbb 61 lat. Podrost buk – 40%. Starodrzew położony na półwyspie jez. Wyrwy Wielkie. W podszytcie buk, świerk. Drzewostan o walorach krajobrazowych.	PLH320046 SP_9190-C Brak wskazań
39.	Przeczn0 298d	15,17	Drzewostan wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 5So, 2Dbb 125, 2Bk 75, 1Bk 51 lat, miejscami Bk 125, Ol 75 lat. Podrost buk – 10%. Starodrzew położony na półwyspie jez. Wyrwy Wielkie. Drzewostan o walorach krajobrazowych.	PLH320046 SP_9130-C Brak wskazań
40.	Łasko 232j	2,89	Starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, w wieku 125 lat, (7So, 1Dbb 125, 2So 89 lat), położony wokół malowniczego śródleśnego jeziora - opodal prop. UE „Mszar k. Łaska”. W podszytcie buk, dąb, świerk - 30% pow. Drzewostan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320046 Brak wskazań
41.	Łasko 266d	0,67	Starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, w wieku 220 lat, (7So 220, 3Bk100 lat). Starodrzew położony na skarpie jez. Wyrwy Wielkie w cz. N. W podszytcie buk-40% pow. Drzewostan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320046 SP_9110-C Brak wskazań
42.	Łasko 268n	0,69	Starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, w wieku 140 lat (8So 140, 2Bk 85 lat). Starodrzew położony przy jez. Wielkie Wyrwy, w cz. N. W podszytcie buk, brzoza, świerk. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320046 Brak wskazań
43.	Łasko 325d	0,94	Oles typowy z cechami łągu jesionowo-olszowego, położony na –S- brzegu jez. Wielkie Wyrwy. D-stan buduje Olcz. w wieku 90 lat. W podszytcie kruszyna, olsza. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320046 SP_91E0-B Brak wskazań
44.	Łasko 389c	1,92	Starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie (9So 180, 1Bk 120lat). Podszyt buk, kruszyna, świerk, brzoza - 40%. D-stan o walorach przyrodniczych.	PLH320046 Brak wskazań
45.	Wygon 57c	2,67	Malowniczo położony starodrzew sosnowy na –E- brzegu rynny jez. Konotop, starodrzew wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, w wieku 139 lat. W rynn timer jeziora projektowany rezerwat przyrody „Torfowisko Konotop” – unikat w skali regionu. W podszytcie	PLH320046 Brak wskazań

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
			jałowiec, sosna – 20%. Drzewostan o walorach lokalnych.	
46.	Wygon 57d	3,23	Starodrzew sosnowy położony na –E- brzegu rynny jez. Konotop (część bezpośrednio przylegająca), starodrzew wykształcony na siedlisku boru świeżego, w wieku 129 lat. W rynn timer jeziora projektowany rezerwat przyrody „Torfowisko Konotop”- unikat w skali regionu. W podszycie jałowiec, sosna – 20%. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320046 Brak wskazań
47.	Wygon 225a	1,90	Wąski pas d-stanu bezpośrednio przylegającego do –W- brzegu jez. Piaski, o składzie 7Dbs, 1So 120, 1Olc. 90, 1Bk 65 lat, miejscami Brz 90, Bk 90, Brz 40 lat. Podszyt buk, dąb, kruszyna – 50%. D-stan o walorach krajobrazowych.	PLH320046 SP_9190-B Brak wskazań
48.	Radachowo 219a	13,85	Urokliwy starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego w wieku 190 lat, o składzie 6So, 2Bk 190, 2Bk 100 lat. Podszyt buk, grab, świerk - 30%. D-stan położony na -W- brzegu jez. Rokiet. D-stan zachowawczy ex-situ. W d-stanie 15 drzew matecznych. D-stan o wybitnych walorach przyrodniczo-krajobrazowo-dydaktycznych.	PLH320046 Ostoja ksylobiontów Brak wskazań
49.	Radachowo 219b	3,80	Urokliwy starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego w wieku 190 lat, o składzie 6So, 3Bk 190, 1Bk 100 lat. Podszyt buk, grab - 30%. D-stan położony na -W- brzegu jez. Rokiet. D-stan zachowawczy ex situ, w d-stanie 15 drzew matecznych. D-stan o wybitnych walorach przyrodniczo-krajobrazowo-dydaktycznych.	PLH320046 SP_9190-B Ostoja ksylobiontów Brak wskazań
50.	Radachowo 221c	18,08	D-stan dębowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego w wieku 120 lat, położony w kompleksie lasów dębowych. Podszyt grab, dąb, świerk - 50%. D-stan wyłączony Dbb (WDN), w d-stanie 3 drzewa mateczne. D-stan o walorach przyrodniczo-krajobrazowych.	PLH320046 SP_9190-C Ostoja ksylobiontów Brak wskazań
51.	Radachowo 222a	11,44	D-stan dębowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego w wieku 130 lat, położony w kompleksie lasów dębowych. Podszyt buk, grab, świerk - 30%. D-stan wyłączony Dbb (WDN), w d-stanie 2 drzewa mateczne. D-stan o walorach przyrodniczo-krajobrazowych.	PLH320046 SP_9190-C Brak wskazań
52.	Radachowo 222c	8,30	D-stan dębowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego w wieku 130 lat, położony w kompleksie lasów dębowych. Podszyt buk, grab, świerk, dąb - 50%. D-stan wyłączony Dbb (WDN), w d-stanie 1 drzewo mateczne. D-stan o walorach przyrodniczo-krajobrazowych.	PLH320046 SP_9190-C Brak wskazań
53.	Radachowo 222b	4,24	D-stan dębowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 8Dbb, 2So 130 lat położony w kompleksie lasów dębowych. Podszyt buk, grab, świerk - 50%. D-stan wyłączony Dbb (WDN). D-stan o walorach przyrodniczo-krajobrazowych.	PLH320046 SP_9190-C Brak wskazań
54.	Radachowo 314b	0,68	Oles typowy silnie zabagniony będący przedłużeniem rynny jez. Ostrowiec (Muliste). D-stan buduje Olcz. w wieku 80 lat. W podszycie	PLH320046 SP_91E0-C Brak wskazań

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
			olsza cz., świerk, wierzby, kruszyna. Drzewostan o walorach lokalnych.	
55.	Radachowo 315c	0,81	Oles typowy silnie zabagniony będący przedłużeniem rynny jez. Ostrowiec (Muliste). D-stan buduje Olcz. w wieku 80 lat. W podszycie olsza cz., świerk, kruszyna. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320046 SP_91E0-C Brak wskazań
56.	Radachowo 318d	3,41	Starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego, o składzie 6So, 1Bk 170, 2Dbb, 1Bk 110 lat. Podszyt buk, grab, dąb - 50%. D-stan położony na -W- brzegu jez. Ostrowiec (Muliste). D-stan zachowawczy ex, in situ. D-stan o walorach przyrodniczych	PLH320046 Ostoja ksylobiontów Brak wskazań
57.	Radachowo 336f	0,87	Wąski pas olsy typowego silnie zabagnionego, wśród d-stanu sosnowego średniej klasy wieku. D-stan buduje Olcz. w wieku 50-99 lat. W podszycie świerk, olsza czarna. Drzewostan o walorach lokalnych.	PLH320046 Brak wskazań
58.	Jarychowo 320b	3,60	Starodrzew bukowo-sosnowy wykształcony na siedlisku lasu świeżego, o składzie 6So, 1Bk 170, 2Gb, 1Dbs 100 lat. Starodrzew położony jest na N-W brzegu jez. Ostrowiec (Muliste). D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320046 CP na gniazdach
59.	Jarychowo 320d	1,90	Drzewostan wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 4So 170, 3Gb, 2Dbs, 1Bk 100 lat. Podrost Gb-10%, podszyt buk, grab, bez czarna-20%. Starodrzew położony jest na S-W od jez. Ostrowiec (Muliste). D-stan zachowawczy ex, in situ. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320046 SP_9160-B Ostoja ksylobiontów Brak wskazań
60.	Jarychowo 320f	9,33	Starodrzew wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, o składzie 6So 170, 2Dbs, 1Bk 100 lat. Starodrzew położony jest na -W- brzegu jez. Ostrowiec (Muliste). D-stan zachowawczy ex, in situ. D-stan o walorach krajobrazowych i przyrodniczych.	PLH320046 Ostoja ksylobiontów Brak wskazań
61.	Jarychowo 343a	0,89	Drzewostan brzozy na siedlisku boru bagiennego, d-stan buduje 6Brz, 1So 54, 3Brz 34 lata. Stanowiska chronionych i rzadkich gat.: wełnianki, torfowce. Miejsce bytowania lokalnej fauny. Obiekt o walorach przyrodniczych.	PLH320046 SP_91D0-C Brak wskazań
62.	Jarychowo 347h	3,71	Starodrzew sosnowy wykształcony na siedlisku lasu mieszanego świeżego, położony na -E- brzegu jez. Krzywe, o składzie 5So 170, 2Bk, 1Dbb 110, 2Bk 70 lat. D-stan zachowawczy ex situ. D-stan o walorach przyrodniczych	PLH320046 Brak wskazań
63.	Jarychowo 369c	3,68	Drzewostan brzozy o fizjonomii brzeziny bagiennnej - <i>Betuletum pubescentis</i> , d-stan buduje 6Brz, 1Olc. 40, 2So, 1Brz 24 lata na siedlisku BMb. Stanowiska chronionych i rzadkich gat. bagno zwyczajne, żurawina błotna, wełnianki, torfowce. Miejsce bytowania lokalnej fauny. Obiekt o walorach krajobrazowo-przyrodniczych.	PLH320046 SP_91D0-C Trzebież późna
64.	Jarychowo 369d	3,09	Drzewostan wykształcony na siedlisku boru bagiennego, d-stan buduje 4Brz 25, 3So 20, 2So, 1Olc 109 lat, na obrzeżach przechodzący w brzezine bagienną - <i>Betuletum pubescentis</i> . Stanowiska chronionych i rzadkich gat. bagno	PLH320046 SP_91D0-C Brak wskazań

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze.	Uwagi.
			zwyczajne, żurawina błotna, wełnianki, torfowce. Obiekt o walorach krajobrazowo-przyrodniczych.	
65.	Jarychowo 369f	1,73	Oles typowy okresowo zalewany, położony w kompleksie borów i lasów bagiennych. D-stan buduje Ol, So, Brz w wieku 109 lat. W podszyciu olsza czarna, brzoza, sosna – 20%. Obiekt o walorach krajobrazowo-przyrodniczych.	PLH320046 SP_91E0-B Brak wskazań
66.	Jarychowo 369g	0,71	Drzewostan brzozowy o fizjonomii brzeziny bagiennnej - <i>Betuletum pubescentis</i> , d-stan buduje Brz, So w wieku 94 lata, na siedlisku BMB. Miejsce bytowania lokalnej fauny. Obiekt o walorach krajobrazowo-przyrodniczych.	PLH320046 SP_91D0-C Brak wskazań
67.	Jarychowo 370b	2,81	Drzewostan brzozowy o fizjonomii brzeziny bagiennnej - <i>Betuletum pubescentis</i> , d-stan buduje 4Brz, 2Olc., 1Św 35, 1So 40, 1Ol 24, 1Brz 50 lat na siedlisku BMB. Stanowiska chronionych i rzadkich gat. bagno zwyczajne, wełnianki, torfowce. Miejsce bytowania lokalnej fauny. Obiekt o walorach krajobrazowo-przyrodniczych.	PLH320046 SP_91D0-C Brak wskazań
68.	Jarychowo 370d	1,43	Drzewostan brzozowy o fizjonomii brzeziny bagiennnej - <i>Betuletum pubescentis</i> , d-stan buduje 5Brz, 3So, 2Ol 141 lat na siedlisku BMw. Stanowiska chronionych i rzadkich gat. widłak jałowcowaty, kruszyna. Miejsce bytowania lokalnej fauny. Obiekt o walorach przyrodniczych.	PLH320046 Trzebież późna
69.	Jarychowo 382f	3,43	Starodrzew wykształcony na siedlisku boru mieszanego świeżego, położony w dolince kanału Sucha, o składzie 6So, 3Bk, 1Md 180 lat. Podszyt buk, modrzew, sosna, brzoza - 60%. D-stan o walorach przyrodniczych	PLH320046 Brak wskazań
70.	Jarychowo 423k	0,64	Lęg jesonowo-olszowy <i>Fraxnum Alnetum</i> , położony nad strumieniem w strefie ekotonowej pola i lasu. D-stan buduje Ol w wieku 69 lat. W podszyciu bez czarna, dereń, dąb, olsza. Drzewostan o walorach lokalnych.	SP_91E0-B Trzebież późna
Ogółem N-ctwo Bierzwnik		238,34		

Poza wyżej wymienionymi drzewostanami na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik znajdują się inne, których nie sposób wymieniwać, a które mają duże znaczenie przyrodnicze, są to w szczególności pozostałe siedliska bagienne. Są też drzewostany pozostawione jako pasy ochronne nad brzegami wód, drogami publicznymi, które mają ważne znaczenie przyrodnicze i krajobrazowe.

- **Drzewostany o charakterze parkowym.**

Na terenie Nadleśnictwa podczas prac urządzeniowych stwierdzono 3 wydzielienia mające fizjonomię parku, tzn. okazałe i stare drzewa, ciekawe krzewy - często obcego pochodzenia; rozluźnione zwarcie; wyraźna odrębność od otoczenia; położenie w sąsiedztwie domostw, ruin, nad jeziorami jako miejsca spacerowe. Są to obiekty zasługujące na uwagę i opiekę.

Tabela 42 Wykaz drzewostanów o charakterze parkowym.

Lp.	Oddział.	Pow. [ha].	Opis ogólny, gatunki, walory.	Zabiegi.	Uwagi, zagrożenia.
1.	310a	4,48	Drzewostan położony przy osadzie leśnej Kruczaj. Starodrzew buduje buk, żywotnik olbrzymi, cis, sosna wejmutka, daglezja w wieku 80-160 lat. Nalot buk- 20%. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowo-historycznych, charakter naturalistyczny.	BRAK WSK	
2.	193n	0,32	Starodrzew buduje lipa, daglezja, świerk w wieku 80-150 lat. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowo-historycznych, charakter naturalistyczny.	BRAK WSK	
3.	256i	0,60	Starodrzew buduje grab, buk, dąb bezszypułkowy w wieku 45-190 lat. Obiekt o wysokich walorach krajobrazowo-historycznych, charakter naturalistyczny.	BRAK WSK	

- **Siedliska przyrodnicze.**

Wykaz typów siedlisk przyrodniczych wymagających ochrony (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z dnia 8 listopada 2013 r. poz. 1302) zinwentaryzowanych w Nadleśnictwie Bierzwnik przedstawia poniższa tabela:

Tabela 43 Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Bierzwnik podlegających ochronie

Siedlisko		Powierzchnia [ha]
Kod	Nazwa	
3150	Naturalne jeziora eutroficzne i starorzecza	7,19
6510	Nizowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	27,67
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska	12,88
<i>Razem siedliska nieleśne:</i>		<i>47,74</i>
9110	Kwaśne buczyny	433,07
9130	Żyzne buczyny	1355,99
9160	Grąd subatlantycki	222,16
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	340,89

Siedlisko		Powierzchnia [ha]
Kod	Nazwa	
9190	Kwaśne dąbrowy	774,89
91D0	Bory i lasy bagienne.	280,63
91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe olszowe i jesionowe	555,48
<i>Razem siedliska leśne:</i>		<i>3963,11</i>
<i>Razem siedliska przyrodnicze:</i>		<i>4010,85</i>

* - siedliska priorytetowe

Fakultatywne wskazania ochronne¹¹:

3150– zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej. Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: oczyszczanie ścieków zanieczyszczających, ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów, ograniczanie zamulania i rozwoju halofitów (roślin bagiennych częściowo zanurzonych w wodzie).

6510 □ siedlisko to powinno być obejmowane ochroną czynną. Zaleca się kosić je, najlepiej ręcznie lub lekkim sprzętem, maksymalnie dwa razy w roku. Nie jest wskazane zbyt niskie koszenie i intensywne wypasanie.

7140– uzyskanie efektu regeneracji roślinności torfowiskowej z reguły wymaga stymulacji procesu poprzez zabiegi ochrony czynnej. Rodzaj i sposób ich przeprowadzenia musi być każdorazowo opracowany dla konkretnego obiektu, na podstawie jego aktualnej sytuacji hydrologicznej i stanu roślinności. Podstawą wszystkich działań jest maksymalne zabezpieczenie torfowiska przed utratą wody poprzez odpływ i nadmierną ewapotranspirację, a następnie spowodowanie stopniowego podniesienia lustra wody i jego stabilizację w pobliżu powierzchni.

9110, 9130 – bierne metody ochrony umożliwiają zachowanie walorów buczyn o cechach naturalności. Kierunek ten powinien być przyjęty za podstawę planowania ochrony płatów buczyn w rezerwatach. W lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni złożonych, oraz pozostawienie do naturalnej śmierci części drzew czy też fragmentów ekosystemu siedliska. Z punktu widzenia ochrony kwaśnych buczyn niekorzystne jest wprowadzanie do nich gatunków obcych.

9160, 9170 – dla ochrony fragmentów grądu, które zachowały charakter zbliżony do naturalnego właściwe jest przestrzeganie zasad ochrony biernej. Bierne metody ochrony dotyczą

¹¹ Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000- podręcznik metodyczny.

głównie grądów chronionych rezerwatowo. W lasach gospodarczych zaleca się ograniczenie wprowadzania buka na siedliskach grądowych i hodować na nich drzewostany dębowo-grabowe.

9190- w lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania – w tym nawet rębni zupełnych – jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych.

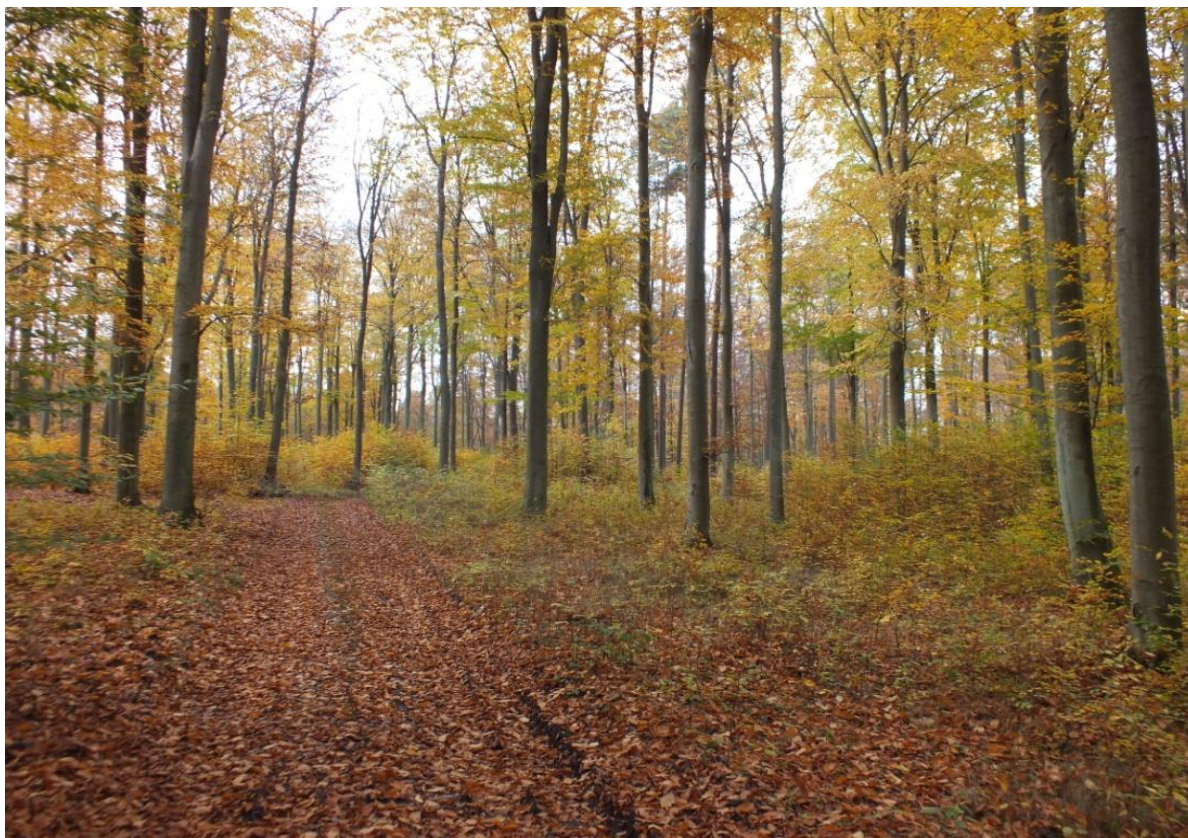
91D0 – podstawą wszystkich działań ochronnych jest zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska. Zaleca się wyłączenie najlepiej zachowanych fragmentów z gospodarki leśnej (włączenie do gospodarstwa specjalnego). Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych.

91E0 – podstawą ochrony lasów łęgowych jest przede wszystkim ochrona warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, przede wszystkim ochrona warunków wodnych. Bierna ochrona może być stosowana w lasach rezerwatowych. W lasach gospodarczych zalecane jest stosowanie rębni złożonych, oraz pozostawienie do naturalnej śmierci części drzew czy też fragmentów siedliska. Z punktu widzenia ochrony niekorzystne jest wprowadzanie do siedliska gatunków obcych.

Zaplanowane zabiegi powinny mieć na celu zachowanie ciągłości istniejących siedlisk.

Typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw dla siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000 oraz dla siedlisk przyrodniczych w stanie zachowania „A” poza tymi obszarami przyjęto zgodnie z załącznikiem do pisma RDLP w Szczecinie znak: ZH-712-7/12/1/09 z dnia 05.06.2009 r.

Ponadto wszystkie drzewostany na których zinwentaryzowano siedliska przyrodnicze w stanie zachowania A zaliczono do gospodarstwa specjalnego.

Rysunek 53 Żyzne buczyny (9130)- najliczniej reprezentowane siedlisko przyrodnicze w Nadleśnictwie Bierzwnik (Fot. Bartłomiej Małeck).

Rysunek 54 Kwaśne dąbrowy (9190) (Fot. Bartłomiej Małeck).

- **Drzewa cenne.**

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik znajduje się wiele cennych drzew, które ze względu na swe położenie (oddalone od dróg, rosnące wewnątrz drzewostanów) nie przedstawia się, jako proponowane pomniki przyrody. Należy prowadzić bieżącą inwentaryzację drzew osiągających rozmiary pomnikowe. Nie należy ich wycinać i uszkadzać. Nie powinno wprowadzać się istotnych zmian w otoczeniu drzew (w promieniu do 10 m). Po fizjologicznej śmierci należy je pozostawić na miejscu aż do naturalnego rozkładu.

Tabela 44 Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik

Lp.	Oddz., pododdz.	Leśnictwo	Gatunek	Lokalizacja	Liczba
1.	431d	Chłopowo	Czereśnia ptasia	NE	1
2.	444b	Chłopowo	Wiąz posoplity	SW	1
3.	465b	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	C	2
4.	466k	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	W	1
5.	467b	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	W	1
6.	468k	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	NW	1
7.	492g	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	SE	1
8.	492i	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	NW	3
9.	496a	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	SE	1
10.	496c	Jarosławsko	Czereśnia ptasia	W	1
11.	522d	Jarosławsko	Żywotnik zachodni	N	1
12.	650c	Górzno	Dąb bezszypułkowy	NE	2
13.	684j	Chłopowo	Dąb bezszypułkowy	E	1
14.	6g	Chojnowo	Dąb bezszypułkowy	W	3
15.	132b	Wygon	Buk zwyczajny	N	1
16.	159d	Przeczo	Dąb bezszypułkowy	E	1
17.	249b	Sarnopol	Buk zwyczajny	N	2
18.	427f	Łasko	Buk zwyczajny	S	1
19.	352l	Jerychowo	Dąb bezszypułkowy	SW	1
20.	386b	Jerychowo	Buk zwyczajny	N	1
21.	400i	Jerychowo	Dąb bezszypułkowy	SW	1
22.	402a	Jerychowo	Buk zwyczajny	SW	3
23.	402b	Jerychowo	Buk zwyczajny	NE	1
24.	402b	Jerychowo	Buk zwyczajny	NE	1
25.	402f	Jerychowo	Buk zwyczajny	SE	5
26.	442o	Chłopowo	Dbś	S	1

- **Zadrzewienia i remizy.**

Zadrzewienia i remizy pełnią ważną funkcję biocenotyczną. Jako nie użytkowane enklawy stanowią spokojne miejsca bytowania zwierząt oraz miejsca spontanicznego rozwoju roślinności.

W Nadleśnictwie Bierzwnik zgodnie z ewidencją stwierdzono 2 zadrzewienia o łącznej powierzchni 0,39 ha.

Tabela 45 Zestawienie zadrzewień.

Lp.	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
12.	193n	0,32
13.	210j	0,07

Lp.	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
Razem		0,39

W Nadleśnictwie Bierzwnik zgodnie z ewidencją stwierdzono 2 remizy o łącznej powierzchni 0,77 ha.

Tabela 46 Zestawienie remiz.

Lp.	Oddz., pododdz.	Pow. [ha]
1.	71c	0,33
2.	372g	0,44
Razem		0,77

Remiz, jako powierzchni nie tworzących osobnych wydziełów stwierdzono 31 szt., o łącznej powierzchni 4,03 ha.

Tabela 47 Zestawienie remiz jako powierzchni nie tworzących wydziełów.

Lp.	Oddz., pododdz.	Lokalizacja	Pow. [ha]
1.	472b	SW	0,10
2.	491k	N	0,08
3.	505i	W	0,10
4.	585h	NW	0,20
5.	631j	W	0,07
6.	381f	E	0,18
7.	18b	C	0,15
8.	32c	E	0,15
9.	40i	W	0,24
10.	44g	N	0,20
11.	53k	W	0,10
12.	68d	N	0,18
13.	69c	N	0,07
14.	72i	N	0,14
15.	78d	E	0,15
16.	91f	C	0,10
17.	106b	C	0,10
18.	108p	N	0,22
19.	111i	C	0,09
20.	129f	C	0,09
21.	129k	SW	0,08
22.	150b	C	0,12
23.	131b	N	0,18
24.	138b	C	0,26
25.	171a	N	0,10
26.	185a	C	0,08
27.	204g	S	0,05

Lp.	Oddz., pododdz.	Lokalizacja	Pow. [ha]
28.	312i	C	0,07
29.	353g	SW	0,21
30.	419f	C	0,07
31.	423s	NW	0,10
SUMA			4,03

- **Grunty pozostawione do naturalnej sukcesji.**

W Nadleśnictwie Bierzwnik pozostawiono grunty do naturalnej sukcesji w 17 wydzieleniach o łącznej powierzchni 18,28 ha. Obejmują one grunty gdzie nie planuje się zabiegów gospodarczych z uwagi na ich rolę w ekosystemie oraz uwarunkowania lokalne. Wykaz takich powierzchni przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 48 Zestawienie gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji.

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze
1.	Chłopowo 440g	0,50	Ol, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, turzyce; miejscami olsza czarna w wieku 19 lat.
2.	Chłopowo 441j	0,65	Ol, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, turzyce; na 20% pow. olsza czarna w wieku 20 lat.
3.	Chłopowo 482m	1,43	Ol, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, turzyce w części środkowej; miejscami olsza czarna w wieku 60 lat, łoża na 50% pow. Grunt będący naturalnym ekotonem pomiędzy jez. Paprzyca Średnia i Paprzyca.
4.	Chłopowo 426k	0,87	LMb, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, turzyce w części środkowej; miejscami olsza czarna w wieku 47 lat, łoża na 80% pow.
5.	Jarosławsko 527l	1,16	Ol, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, turzyce, mozgę; na 30% pow. łoża.
6.	Jarosławsko 562d	1,17	Ol, przest Ol-10m3
7.	Bierzwnik 658f	1,74	Ol, przest Ol-12m3, Brz-5m3, Bk-5m3
8.	Bierzwnik 668d	1,13	Ol, przest Ol-105m3, Podsz-40%
9.	Bierzwnik 677i	2,04	Ol, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, turzyce; miejscami olsza czarna w wieku 65 lat, na 40% pow. kruszyna, iwa.
10.	Bierzwnik 677b	0,79	BMw, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, sit, torfowce; miejscami brzoza 64 l., olsza czarna w wieku 20 lat, na 50% pow. wierzby.
11.	Bierzwnik 708j	0,97	LMśw, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, turzyce; miejscami brzoza w wieku 30 lat.
12.	Przeczo 159d	0,81	LMśw, pokrywa silnie zadarniona głównie przez trzcinę, malinę; zadrzewienie jaworu (85-120 lat), dęba bezszyp. – 150 lat, krzewy jaworu, akacji, leszczyny, czzeremchy,

Lp.	Leśnictwo oddz.	pow. [ha]	Ogólny opis, walory przyrodnicze
			śnieguliczki na 70% pow.
13.	Łasko 237m	1,45	Ol, przest Ol-60m3
14.	Wygon 100k	2,11	BMw, pokrywa zadarniona głównie przez trzcinę, trawy, śmiełek; podszyt świerka na 20% pow.
15.	Sarnopol 217g	1,29	OlJ, pokrywa zadarniona głównie przez mozęgę trzęślicę, pokrzywę; podszyt iwa, bez czarna na 60% pow.
17.	Łasko 293n	0,08	Ol, przest Wb-2m3
18.	Jerychowo 424n	0,09	Lw, przest Ol-5m3
Ogółem N-ctwo Bierwnik		18,28	

- **Ostoje ksylobiontów**

Ostoje ksylobiontów dla Nadleśnictwa ustala się celem:

- skutecznej ochrony zasobów rozkładającego się drewna i związanych z nim rzadkich gatunków grzybów, roślin i zwierząt,
- zwiększenia bioróżnorodności w ekosystemach leśnych oraz zwiększenia tzw. oporu środowiska, przez poprawę warunków bytowania i rozwoju organizmów związanych z rozkładającym się drewnem,
- realizacji procedur służących pozostawianiu w lesie posuszu i rozkładającego się martwego drewna w formie grubizny i drzew dziuplastych.

Decyzja Nr 22 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie z dnia 10.07. 2008 r. w sprawie uznania wybranych powierzchni za obszary stanowiące ostoje ksylobiontów w oparciu o Zarządzenie nr 11 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie z dnia 3 grudnia 2007 r. w sprawie ochrony zasobów rozkładającego się drewna w ekosystemach leśnych na terenie RDLP Szczecin zatwierdza wykaz powierzchni chroniących ostoje ksylobiontów.

Tabela 49 Ostoje ksylobiontów w Nadleśnictwie Bierwnik

Nadleśnictwo	Pow. jeśli część wydzielenia to pow. zred. [ha]	Miąższość martwego drewna [m ³]		
		IGLASTE	LIŚCIASTE	RAZEM
Bierwnik	222,41	672	1225	1897

- **Bagna.**

Na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik występuje 418 osobno wydzielonych ewidencyjnie bagien. Tereny bagienne zajmują ogólną powierzchnię **501,54 ha**, co stanowi **2,7%**, ogólnej pow. Nadleśnictwa. Jest to, więc znacząca powierzchnia. Prócz bagien ewidencyjnych występują bagna nie tworzące wydzieleń taksacyjnych. Ważność tych biotopów i ich znaczenie dla ekosystemu jest oczywista. Bagna-mokradła najczęściej położone są w nieckach terenowych, w przedłużeniach rynien jeziornych itp. stanowią enklawy wśród leśnych siedlisk świeżych.

Tabela 50 Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
6h	0,80	155d	0,23	287f	0,35	379 -x	0,16
23n	1,66	155j	1	289g	0,81	383 -n	0,62
47j	0,72	156b	0,04	289j	0,33	389 -i	0,53
58a	9,11	156g	0,43	299a	0,33	394 -g	0,84
58d	2,43	156j	0,79	299l	13,37	395 -g	2,10
59h	0,29	162j	0,42	300b	1,12	395 -i	1,26
60b	0,53	163h	1,05	300g	0,95	396 -g	1,17
61a	1,4	166c	0,8	303f	0,3	396 -h	1,18
61i	0,66	172g	0,47	305c	0,91	400 -c	0,67
61k	0,38	190l	1,02	306b	1,77	400 -f	0,25
64b	1,09	191g	3,46	310j	0,12	402 -c	0,20
71j	1	192k	0,39	312g	2,72	414 -g	0,34
71l	0,45	193k	1,45	315d	1,03	419 -d	1,00
72m	0,38	194j	4,17	316c	0,3	423 -h	0,10
72p	0,28	200g	0,52	319f	0,33	423 -i	0,06
76i	0,46	204i	1,19	320c	0,5	423 -j	0,13
83b	0,6	205f	0,77	321a	0,42	423 -o	0,28
83j	2,31	210k	0,18	321g	0,22	425 -a	0,79
84h	1,3	210m	0,09	321l	0,82	425 -c	0,31
84j	0,38	211g	2,66	325a	0,98	426 -j	2,79
86d	0,32	213d	0,11	326b	0,45	428 -b	6,76
89n	0,25	213f	0,06	326c	0,09	429 -f	0,60
94a	1,94	214h	0,23	327a	1,88	430 -i	0,42
94d	0,74	214j	0,15	330k	0,26	435 -b	4,49
94i	0,84	215g	0,36	336n	0,47	435 -d	1,45
95b	5,57	215j	0,29	339h	0,32	435 -h	0,28
97l	0,25	217d	0,56	340g	1,01	436 -k	0,50
108c	0,16	230h	0,5	341c	1,18	438 -j	1,55
108h	0,68	231l	3,29	341d	0,69	438 -k	0,43
109d	0,4	232i	0,12	341i	0,33	439 -i	0,22
113c	0,94	232k	0,87	342b	0,25	439 -m	0,45
114h	0,46	233c	0,08	352c	0,26	440 -b	0,30
114i	0,79	233i	5,16	352j	0,14	441 -d	1,37
117l	0,02	235l	0,4	352k	0,12	441 -f	1,06
117m	0,1	236n	3,18	354c	0,56	441 -k	0,22
119g	0,04	237c	13,7	354f	0,26	442 -c	1,07
119i	0,01	238a	0,23	355d	0,21	442 -k	0,49
119j	0,02	238h	6,32	355f	0,3	443 -b	0,18
120c	1,68	239c	4,41	359j	1,9	444 -a	0,54
122f	0,52	240a	0,97	360g	0,52	445 -i	0,46
124f	2,75	249h	0,54	361j	2,82	447 -d	0,54
125d	0,53	250c	0,35	361l	0,34	447 -g	0,35

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
125g	1,02	250d	0,99	362h	0,28	447 -h	0,43
127k	1,76	250j	0,25	362l	0,3	447 -i	0,72
130d	0,32	256k	1,42	363 -n	1,43	448 -d	0,51
131d	1,74	257d	0,8	364 -c	0,31	461 -c	1,48
131f	1,61	268j	0,25	365 -g	0,44	461 -d	0,39
132f	1,31	269m	1,78	366 -c	0,42	461 -f	0,57
133b	2,04	276g	0,42	370 -l	0,40	461 -g	1,25
133h	1,07	280g	0,4	377 -l	0,54	461 -j	0,69
151i	1,03	283h	0,27	378 -c	0,33	462 -a	0,83
152m	0,75	283i	0,37	378 -l	0,71	462 -f	1,31
153k	1,8	284n	1,08	379 -f	0,29	463 -c	0,31
154h	0,92	285f	1,03	379 -r	0,39	463 -d	1,83
463 -g	0,64	494 -g	1,10	574 -o	1,44	666 -r	0,29
463 -i	0,72	494 -i	1,16	574 -z	2,61	668 -f	0,32
463 -k	0,23	494 -j	0,37	577 -b	0,39	671 -b	0,67
464 -c	0,37	495 -f	0,40	578 -b	3,26	671 -j	3,80
464 -f	1,10	495 -l	0,21	578 -i	1,20	674 -c	0,11
464 -g	0,24	495 -m	0,29	585 -i	0,16	674 -d	0,10
465 -g	0,38	495 -r	0,10	601 -h	0,36	674 -f	0,04
466 -b	0,25	496 -b	0,60	610 -j	0,29	674 -g	0,29
466 -c	0,54	496 -i	0,56	611 -g	1,63	674 -m	0,14
467 -c	1,15	503 -g	0,14	613 -b	0,25	674 -n	0,05
467 -f	0,80	504 -b	0,49	621 -r	0,28	674 -o	0,08
467 -h	0,26	507 -o	0,32	622 -f	0,35	674 -w	0,30
467 -i	0,25	507 -t	1,21	622 -l	0,22	675 -b	0,98
468 -a	0,42	508 -b	6,24	622 -o	0,69	675 -d	0,35
468 -f	1,46	509 -b	7,96	622 -p	0,43	685 -o	0,92
469 -f	0,35	509 -g	2,40	622 -r	0,59	687 -m	11,49
474 -d	0,34	509 -l	0,07	624 -d	0,48	687 -p	7,37
474 -f	0,54	509 -m	0,52	624 -i	0,97	688 -c	0,55
475 -b	0,45	512 -d	2,10	625 -g	0,26	688 -d	0,54
475 -c	0,55	514 -f	1,52	625 -h	0,24	692 -b	0,66
476 -b	0,54	515 -c	4,69	626 -f	0,94	694 -d	2,93
477 -g	0,36	516 -a	12,43	629 -g	4,58	695 -b	0,01
479 -j	1,91	517 -a	2,66	629 -h	0,24	695 -c	0,07
480 -d	7,82	519 -i	0,34	630 -h	1,10	695 -f	0,05
480 -j	0,23	522 -b	1,00	631 -c	3,96	695 -h	0,10
481 -b	0,27	522 -c	0,48	634 -c	3,67	695 -i	0,13
481 -c	0,59	524 -c	0,37	640 -b	0,34	695 -k	0,12
481 -o	2,39	524 -h	0,59	640 -m	0,23	696 -d	0,60
482 -b	0,89	525 -i	0,86	643 -b	2,79	696 -h	3,10
482 -d	0,47	534 -j	0,54	643 -i	0,91	699 -w	2,68
482 -i	1,58	537 -k	0,23	647 -f	3,56	700 -d	8,35
482 -k	2,26	538 -g	0,35	647 -i	0,83	703 -b	0,12
482 -n	0,18	538 -i	0,38	649 -k	0,42	703 -k	0,04
484 -j	1,99	538 -i	0,38	649 -l	0,33	703 -l	0,39
485 -f	7,78	538 -n	1,57	650 -i	3,49	703 -n	0,13
486 -c	17,31	538 -r	0,43	651 -m	0,36	704 -l	1,31
487 -g	0,79	539 -l	0,31	652 -d	0,31	704 -o	0,49
488 -c	0,41	554 -h	0,75	653 -b	0,27	706 -k	0,38
488 -d	0,28	555 -f	0,80	653 -f	0,63	708 -k	0,60
489 -a	0,30	557 -c	0,98	653 -h	0,99	710 -b	0,34
489 -b	0,32	568 -c	0,32	653 -o	1,79	711 -m	0,36
490 -g	0,25	569 -d	1,18	654 -f	0,39	713 -k	4,97
490 -h	0,25	569 -h	0,69	654 -g	0,29	714 -g	5,20

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
491 -f	0,25	569 -l	2,83	654 -h	1,46	715 -g	3,01
491 -h	0,78	570 -a	3,94	654 -l	0,48		
491 -j	0,51	570 -i	0,26	655 -f	0,42		
491 -x	0,20	570 -j	0,76	656 -h	1,78		
492 -b	0,26	571 -c	0,28	657 -h	3,48		
492 -h	1,43	574 -f	1,47	659 -h	0,27		
493 -b	0,45	574 -g	2,41	660 -b	1,19		
493 -f	1,04	574 -k	0,43	660 -i	3,64		
493 -g	0,32	574 -m	1,58	660 -m	0,51		
493 -h	0,52	574 -n	4,50	661 -l	1,73		

W Nadleśnictwie Bierzwnik występuje 738 bagien nie stanowiących osobnych wydzieleń na łącznej powierzchni 78,35ha.

Tabela 51 Wykaz bagien nie stanowiących osobnych wydzieleń.

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
38g	0,04	211b	0,06	282h	0,1	356b	0,1
38g	0,12	211b	0,15	286c	0,1	356f	0,2
38g	0,04	211k	0,3	287a	0,1	356h	0,1
38h	0,04	212f	0,15	289h	0,03	357b	0,05
41i	0,08	212t	0,1	293d	0,12	357b	0,1
41l	0,01	213a	0,06	294a	0,12	357b	0,15
52c	0,15	214c	0,07	300c	0,03	357c	0,05
52f	0,05	215b	0,14	300c	0,03	359d	0,1
59d	0,08	215b	0,09	300d	0,03	359g	0,2
61b	0,03	216b	0,15	303d	0,08	361f	0,05
61b	0,03	216c	0,15	303d	0,03	361f	0,05
63f	0,3	216f	0,15	304g	0,1	361k	0,15
63f	0,28	217a	0,09	315b	0,15	362f	0,08
64a	0,1	217a	0,07	316b	0,15	363d	0,08
72o	0,07	217b	0,04	321k	0,35	365d	0,08
76h	0,12	217b	0,1	321m	0,1	365d	0,04
85i	0,1	217b	0,08	322g	0,28	367d	0,2
85j	0,15	217b	0,05	329d	0,15	368a	0,12
89a	0,05	218f	0,05	329f	0,1	368b	0,16
94b	0,1	218f	0,15	329g	0,02	371d	0,24
94h	0,08	218h	0,05	334b	0,1	371l	0,1
100c	0,12	218j	0,08	334c	0,05	374n	0,1
100i	0,1	226b	0,02	334d	0,1	378i	0,07
101d	0,2	226b	0,05	336a	0,07	378n	0,12
103c	0,15	226f	0,1	336b	0,3	379j	0,05
109c	0,14	232j	0,07	336b	0,07	379k	0,07
109c	0,05	234n	0,16	336g	0,05	381h	0,05
113h	0,04	234o	0,07	336h	0,1	382g	0,04
113h	0,05	234t	0,1	336i	0,1	382h	0,05
114a	0,35	234t	0,04	336j	0,1	383a	0,12
114c	0,15	234x	0,13	336j	0,1	383a	0,06
114d	0,05	235h	0,06	336m	0,2	383d	0,05
118i	0,32	241d	0,15	337c	0,1	383d	0,05
119a	0,28	249g	0,05	337c	0,06	383d	0,05
122a	0,05	249g	0,1	340b	0,07	383j	0,06

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
126b	0,1	264c	0,15	340d	0,1	384a	0,14
130h	0,15	267d	0,28	340i	0,07	384b	0,11
133d	0,08	267d	0,09	341b	0,07	384b	0,12
134a	0,08	267d	0,16	341h	0,1	384d	0,04
136c	0,1	267d	0,05	342c	0,05	384d	0,1
140a	0,19	267h	0,13	342d	0,15	384g	0,04
152c	0,17	267j	0,13	342d	0,1	384j	0,2
153a	0,12	267j	0,06	344c	0,05	384j	0,22
157f	0,04	268h	0,09	344c	0,05	384j	0,19
159g	0,12	268h	0,04	344f	0,12	384k	0,12
160h	0,37	268h	0,03	345a	0,05	385d	0,09
173f	0,1	270a	0,08	345a	0,11	385d	0,1
191j	0,07	275i	0,15	345a	0,08	385f	0,25
192g	0,15	281a	0,1	346f	0,49	385f	0,14
196g	0,1	281b	0,05	354j	0,05	385f	0,06
201a	0,05	281j	0,1	355c	0,12	385f	0,11
210b	0,23	282d	0,05	355i	0,06	385g	0,07
385g	0,1	428d	0,1	442l	0,1	459c	0,05
385g	0,22	428i	0,1	443c	0,12	459c	0,05
387f	0,2	429a	0,17	443c	0,25	459c	0,05
388a	0,06	429h	0,08	443c	0,2	459c	0,1
388l	0,2	430f	0,07	444b	0,1	459c	0,1
388l	0,02	430j	0,05	444d	0,15	460a	0,2
393a	0,1	430k	0,11	445a	0,1	461a	0,05
394f	0,14	431a	0,2	445b	0,05	461a	0,05
394i	0,08	432a	0,12	445b	0,05	461b	0,05
394k	0,1	432g	0,22	445b	0,05	461b	0,1
395c	0,12	433f	0,04	445b	0,07	461b	0,05
395c	0,15	433g	0,05	445b	0,06	461b	0,15
395m	0,1	433g	0,03	445c	0,07	461h	0,05
395m	0,1	433g	0,02	445c	0,05	461k	0,25
395m	0,12	435c	0,12	446a	0,09	461l	0,15
396f	0,16	435f	0,05	446a	0,06	462b	0,15
397f	0,3	435f	0,05	446b	0,08	462b	0,15
397h	0,2	435f	0,05	446d	0,1	462b	0,15
398a	0,2	435f	0,08	446d	0,05	462c	0,05
398a	0,05	435g	0,06	446d	0,08	462c	0,05
398c	0,2	435i	0,05	446h	0,12	462c	0,05
398c	0,04	435k	0,08	446i	0,18	462c	0,05
398d	0,03	436l	0,14	446j	0,11	462d	0,05
398d	0,03	436l	0,38	447a	0,06	462d	0,05
398g	0,07	436l	0,12	447b	0,12	462d	0,05
399g	0,25	438f	0,02	447b	0,06	462g	0,05
399g	0,04	438h	0,18	447b	0,06	462g	0,05
399l	0,1	438h	0,03	447b	0,05	462g	0,15
400j	0,08	438h	0,05	447b	0,05	463a	0,2
400k	0,05	438h	0,38	447b	0,08	463a	0,05
401h	0,1	438h	0,35	447b	0,08	463a	0,05
401m	0,1	438h	0,2	447b	0,05	463a	0,05
401n	0,04	438i	0,18	447b	0,05	463h	0,12
402b	0,12	439g	0,12	447b	0,08	463h	0,25
402b	0,16	439h	0,12	447b	0,12	464a	0,05
402b	0,12	439h	0,19	447b	0,09	464a	0,05
402f	0,1	439h	0,11	447c	0,17	464a	0,05
402f	0,2	439j	0,15	447c	0,15	464a	0,15

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
403a	0,06	439n	0,17	447f	0,2	464d	0,06
403c	0,06	440a	0,2	447f	0,05	464d	0,1
403g	0,35	440a	0,1	447f	0,11	464d	0,05
403g	0,25	440c	0,1	448a	0,06	464i	0,15
411i	0,15	440c	0,15	448a	0,06	465f	0,05
415g	0,15	440c	0,22	448a	0,14	465f	0,05
415j	0,12	440d	0,18	448b	0,05	466a	0,05
415k	0,1	440d	0,17	448b	0,09	466a	0,05
417d	0,08	440d	0,28	449a	0,08	466g	0,05
417g	0,07	440f	0,25	449f	0,16	466j	0,1
422d	0,06	440f	0,25	449f	0,15	466k	0,32
423b	0,15	440f	0,07	449o	0,05	467b	0,12
425b	0,12	440f	0,05	449o	0,12	467d	0,05
425b	0,08	440f	0,05	451j	0,1	467d	0,05
425h	0,07	442j	0,15	458c	0,15	467g	0,1
426d	0,12	442j	0,18	458h	0,05	467g	0,05
427h	0,15	442j	0,15	459c	0,1	467g	0,05
468d	0,08	493c	0,05	525b	0,05	570h	0,05
468h	0,05	493i	0,08	525b	0,05	570h	0,1
468h	0,05	493i	0,05	525b	0,05	570k	0,12
468h	0,1	494a	0,05	525b	0,12	572a	0,17
468h	0,05	494a	0,05	525b	0,12	573a	0,1
468i	0,12	494a	0,05	525d	0,05	574j	0,15
468i	0,05	494a	0,05	525f	0,1	583d	0,06
468i	0,1	494c	0,1	525f	0,06	597a	0,24
468j	0,12	494c	0,05	525f	0,1	597a	0,04
468j	0,1	494d	0,12	525f	0,05	601b	0,08
468k	0,05	494f	0,05	525g	0,2	603k	0,05
469a	0,05	494h	0,18	525h	0,2	603k	0,05
469a	0,15	494k	0,08	526a	0,08	606g	0,15
469a	0,05	494k	0,08	526a	0,12	610g	0,09
469a	0,05	494k	0,05	526b	0,12	624c	0,07
469a	0,1	495a	0,05	526b	0,05	624c	0,08
469d	0,15	495b	0,12	526b	0,08	624f	0,08
469d	0,05	495b	0,05	526d	0,07	624f	0,05
469d	0,05	495c	0,1	526d	0,2	624j	0,07
475a	0,09	495c	0,05	527a	0,12	624j	0,05
475a	0,08	495c	0,05	527c	0,15	624l	0,12
475a	0,15	495c	0,12	527c	0,1	625a	0,08
475a	0,14	495d	0,1	527d	0,05	625b	0,1
475a	0,06	495i	0,05	527j	0,25	625c	0,1
475a	0,03	495i	0,05	527k	0,15	626d	0,25
475a	0,17	495k	0,3	533g	0,08	626d	0,1
476j	0,1	496a	0,07	534i	0,06	630j	0,1
477a	0,03	496a	0,05	534i	0,08	636d	0,1
487a	0,15	496k	0,08	538m	0,1	636d	0,2
487a	0,1	496k	0,12	538m	0,1	640k	0,1
488a	0,05	504c	0,05	538m	0,1	641m	0,06
488b	0,05	504c	0,06	544g	0,07	643j	0,05
488b	0,05	508f	0,2	545c	0,08	643k	0,2
488f	0,1	511d	0,1	554b	0,12	648f	0,11
489c	0,05	519g	0,1	554d	0,07	649j	0,1
489c	0,12	520a	0,06	554d	0,6	649j	0,1
490c	0,05	520c	0,15	555b	0,12	649j	0,03
490f	0,24	521d	0,15	555i	0,06	651l	0,1

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
490f	0,05	522a	0,12	555i	0,06	652f	0,15
490f	0,05	523c	0,05	556b	0,12	653i	0,06
491d	0,05	523c	0,05	556f	0,12	653r	0,06
491d	0,05	523c	0,05	557b	0,07	653r	0,06
491l	0,05	524b	0,05	559a	0,05	654a	0,06
492i	0,15	524b	0,05	559a	0,04	654a	0,06
492i	0,08	524b	0,12	560a	0,18	654b	0,08
492i	0,25	524d	0,05	560c	0,12	654b	0,05
492i	0,05	524d	0,05	561f	0,1	654c	0,15
492j	0,07	524f	0,05	561f	0,09	654c	0,1
492r	0,12	524f	0,15	561f	0,09	654c	0,12
493a	0,05	524f	0,05	561h	0,07	654c	0,2
493a	0,1	524f	0,05	562h	0,08	654j	0,2
493a	0,05	524g	0,1	565d	0,03	655c	0,05
493a	0,05	524g	0,1	568b	0,1	655p	0,03
493a	0,15	524g	0,05	568b	0,05	656a	0,04
493c	0,25	524i	0,07	569f	0,15	657j	0,08
657k	0,25	692c	0,12				
657k	0,21	692g	0,07				
658a	0,17	692i	0,08				
658b	0,11	692l	0,05				
659d	0,12	692l	0,08				
659f	0,12	692p	0,06				
659f	0,1	694f	0,22				
659g	0,08	694f	0,06				
660g	0,1	694f	0,09				
660g	0,06	696g	0,18				
660l	0,09	697b	0,12				
662d	0,14	697b	0,3				
666x	0,11	699j	0,12				
675k	0,05	699k	0,13				
676a	0,05	699m	0,08				
679j	0,05	699m	0,08				
681c	0,04	700a	0,05				
681m	0,05	701f	0,12				
681m	0,1	704h	0,14				
682a	0,12	704j	0,05				
682a	0,12	705g	0,2				
682a	0,06	705h	0,21				
682b	0,05	705m	0,14				
683i	0,05	706b	0,07				
684b	0,35	707f	0,14				
684c	0,25	707f	0,05				
684d	0,35	708f	0,23				
685i	0,25	708l	0,08				
685i	0,05	708l	0,1				
685i	0,15	708l	0,06				
685i	0,05	709f	0,04				
685l	0,08	712a	0,05				
685l	0,15	712a	0,08				
685l	0,15	713j	0,4				
685m	0,15	713j	0,16				
688b	0,08						
688b	0,05						
688b	0,05						

Nadleśnictwo Bierzwnik							
Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]	Oddział, pododdział	Pow. [ha]
688f	0,18						
688g	0,05						
689a	0,08						
689o	0,12						
689s	0,1						
690a	0,07						
690b	0,15						
690d	0,2						
690d	0,04						
690f	0,18						
690f	0,15						
690h	0,15						
690i	0,04						
690l	0,08						
690l	0,5						
691a	0,2						
691f	0,05						

Fakultatywne wskazania ochronne:

- wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego.

- **Źródlika.**

Źródlika, wycieki wodne występują w formie enklaw na olsach, olsach jesionowych, lasach wilgotnych, na zboczach.

Tabela 52 Wykaz źródeł w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Lp.	Leśnictwo oddz.	Uwagi.
1.	Jerychowo 424i	Położone w rezerwacie przyrody „Źródlika skrzypowe” - nad rzeką Kaczyńką.

Fakultatywne wskazana ochronne dla źródeł :

- na tych niewielkich powierzchniach rezygnować z zabiegów trzebieżowych i czyszczeń;
- wokół źródeł należy pozostawiać pas ochronny w przypadku drzewostanów przeznaczonych do użytkowania rębego.
- ochrona w czasie zrywki drewna.

- **Wyłączone drzewostany nasienne**

Na terenie Nadleśnictwa znajdują się 4 wyłączone drzewostany nasienne sosny pospolitej oraz dębu bezszypułkowego na łącznej powierzchni 87,37ha w następujących pododdziałach:

- oddz. 292b, c – pow. 12,44 ha – Dbb , rok uznania – 2001
- oddz. 252c, 253a, b, c – pow. 42,06 ha – Dbb , rok uznania – 2001
- oddz. 298g – pow. 7,60 ha – Dbb, rok uznania – 1997
- oddz. 467b, c, f, g – pow. 25,27 ha – So, rok uznania – 2001

- **Gospodarcze drzewostany nasienne.**

W Nadleśnictwie podczas prac taksacyjnych, zinwentaryzowano 495 ha gospodarczych drzewostanów nasiennych.

Tabela 53 Powierzchnia GDN i gatunek nasienny

Gatunek	Pow. ha
So	353,16
Św	4,82
Bk	13,02
Dbb	71,01
Dbś	37,80
Jw	1,18
Brz	5,75
Ol	8,26
Powierzchnia ogółem	495,00

- **Drzewa mateczne**

Drzewa mateczne.

Na terenie Nadleśnictwa uznano 40 drzew matecznych, w tym:

So – 23 drzewa

Md – 1 drzewo

Dbb – 13 drzew

Dbś – 3 drzewa

11. Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik

Tabela 54 Wzór nr 19. Wykaz obiektów kultury materialnej.

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo Oddz.	pow [ha]	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
1.	Drogowskazy i słupki oddziałowe	Rozmieszczone miejscami na terenie całego dawnego Obrębu Wygon.	-	Granitowe przedwojenne drogowskazy przydrożne oraz kamienne słupki oddziałowe.	-
2.	Drogi brukowe			Bardzo ważny charakterystyczny element Puszczy Drawskiej stanowiący istotny element kultury.	-
2.	Miejsce pamięci	Górzno 539h	-	Śródleśne miejsce pamięć-grób, położony na S od jez. Młotkowa, na nagrobku napis – Anna Garczewska. Obok mogiły stanowiska chronionych roślin: barwinek, bluszcz.	-
		Chłopowo 510a	-	Śródleśne miejsce pamięć-grób, położony na S-W cz. wydzielenia pośród sosen w wieku 79 lat. Na nagrobku napis – Frau Elise Hansen 1838-1912.	-

Lp.	Nazwa obiektu	Leśnictwo Oddz.	pow [ha]	Ogólny opis obiektu, rok powstania, walory	Uwagi
3.	Cmentarze poewangelickie	Bierzwnik 666a		Śródleśny cmentarz poewangelicki, położony w d-stanie sosnowym, nieczynny. Granice czytelne, układ nagrobków zachowany, nagrobki zniszczone, ślady po palonych zniczach. Stanowiska chronionych roślin: barwinek, bluszcz, śnieżyczka przebiśnieg, konwalja.	-
		Jarosławsko 522a		Śródleśny cmentarz poewangelicki, położony w zach. części oddziału. Cmentarz nieczynny, granice czytelne, nagrobków brak. Stanowiska chronionych roślin: barwinek, konwalja. Zadrzewienie Js 75 lat-szt. 24.	-
4.	Miejsce po dawnych osadach	Chłopowo 481h	-	Ruiny po dawnym młynie, zadrzewienie Jw. (75-110 lat), Dbb 150 lat, krzewy jaworu, akacji, leszczyny, śnieguliczki na 60% pow.	
6.	Cmentarze poewangelickie	Sarnopol 161c	-	Przedwojenny cmentarz poewangelicki położony na -E- brzeg jez. Chłodnickiego. Granice czytelne, nagrobków brak, odwiedźniany-ślady po palonych zniczach. Zadrzewienie sosny, robinii, brzozy (55-74 lat), krzewy czeremchy, buka, akacji na 50% - pow.	-
		Przeczo 334d	-	Przedwojenny cmentarz poewangelicki położony na na wyniesieniu opodal siedziby L-ctwa Przeczo. Granice czytelne, nagrobków brak. Zadrzewienie sosny, akacji, dęba, (65-110 lat), krzewy robinii, głogu na 20% - pow. Stanowiska roślin: bluszcz, barwinek, złoć, śnieżyczka przebiśnieg.	-
		Łasko 235a	-	Przedwojenny cmentarz poewangelicki położony na -N-E- od jez. Rosiczka, przy śródleśnej drodze. Granice czytelne, nagrobków brak. Zadrzewienie robinii, dęba, (45-100 lat), krzewy głogu, bzu, czeremchy na 30% - pow.	-
7.	Miejsce po dawnych osadach	Przeczo 159d	-	Ruiny po dawnej osadzie, zadrzewienie Jw. (75-110 lat), Dbb 160 lat, krzewy jaworu, akacji, leszczyny, czeremchy, śnieguliczki na 80% pow.	-
		Łasko 372h	0,44	Ruiny po dawnej osadzie, zadrzewienie Lpd 120 lat, jawor, sosna 60 lat, krzewy jaworu, śnieguliczki na 30 % pow. Stanowiska roślin chronionych: barwinek, konwalja.	-

Rysunek 55 Droga brukowa wraz z starym drogowskazem

Rysunek 56 Ruiny po dawnym młynie

12. Obiekty przyrodnicze objęte ochroną prawną, zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bierzwnik, inne niż te położone na gruntach nadleśnictwa.

Pomniki przyrody:

Grupy drzew (4):

- gmina Bierzwnik (4):

- Klon zwyczajny (*Acer platanoides*) Wymiary: 316,400/31. Bierzwnik park wiejski.
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*). Wymiary: 417,420/28. Kolsk. W pobliżu jeziora Szyp
- Modrzew polski (*Larix europea*). Wymiary: 227,246/28. Bierzwnik park wiejski.
- Świerk pospolity (*Picea abies*). Wymiary: 223/29. Bierzwnik park wiejski.

Pojedyncze drzewa (6):

- gmina Bierzwnik (4):

- Buk pospolity (*Fagus sylvatica*) – dąb Bartek. Wymiary: 434/32. Bierzwnik park wiejski.
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata*). Wymiary: 600/27. Klasztorne. Park wiejski obok hydroforni.
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*). Wymiary: 580/26. Breń. Przy rowie.
- Modrzew polski (*Larix europea*). Wymiary: 325/17. Zieleniewo - Kozłów Po prawej stronie drogi asfaltowej z Zieleniewa do Brzeziny

- gmina Pełczyce (2):

- platan klonolistny (*Platanus acerifolia*). Wymiary: 345/28. Jarosławsko. Park pałacowy.
- Dąb szypułkowy (*Quercus robur*). Wymiary: 440/26. Jarosławsko. Park pałacowy.

13. Obiekty kultury materialnej i inne przyrodnicze w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Bierzwnik.

Brzeziny.

- Pierwsze ślady osadnicze z tej miejscowości pochodzą z epoki kamienia, podobnie jak większość osad po raz pierwszy lokowana w XIII wieku, później opustoszała. W latach 1551-1565 w ramach akcji kolonizacyjnej prowadzonej przez Rüdigera Wedla z Drawna wieś ponownie założono na 59 łanach- przy czym część starej wsi istniała. W 1569 roku Wedel na 12 łanach założył folwark wraz z owczarnią.
- Pałac z XVIII wieku rozbudowany na pocz. XX wieku. Remontowany w latach 90 poprzedniego stulecia. Murowany, otynkowany, dobrze utrzymany, obecnie użytkowany jako Państwowy Dom Pomocy Społecznej dla upośledzonych dziewcząt prowadzony przez siostry benedyktyнки – uznany zabytek (nr 302, dec. KL-V-0/52/58).
- Park pałacowy; 7,7 ha, założony w XIX wieku, zadbane.

- Kościół katolicki PW Nawiedzenia NMP. Wybudowany w 1755 roku, odnowiony w 1993. Murowany (d. szachulcowy) kamień, drewniana wieża. Stoi w otoczeniu dawnego cmentarza – uznany zabytek (nr 287, dec. KL-V-0/43/58).

Dołżyna-Rykwisko (zespół leśniczówki).

- Leśniczówka pocz. XX wieku, wyremontowana w latach 90 poprzedniego stulecia. Budynek murowany, na kamiennej podmurówce; dach dwuspadowy kryty dachówką ceramiczną.

Gacki Kolonia (Kolonia Brzozowej kładki).

- Kolonia Brzezina, obecna nazwa od góry Gatz położonej na pd. od koloni. W 1895 r. było tu 12 domów, w których mieszkało 61 osób, a w 1939 r. - 66 osób. Zabudowa skupiona po obu stronach drogi pochodzi z lat 20-30 XX wieku. Budynki ceglane na podmurówce kamienne, kryte dachówką ceramiczną zakładkową lub karpiówką, cementową. Dachy dwuspadowe, czasem z naczółkiem.

Jarychowo (niem. Neuhutte – Nowa Huta).

- Leśniczówka pocz. XX wieku, 2,5 km na półn.-zachód od Radęcina.

Lipinka (niem. Jogersburg – Myśliwski Zamek).

- Mała wieś, przy pld.-wsch. skraju jez. Radęcino. Tereny te w XIII w. należały do cystersów z Bierzwika. Prawdopodobnie już wtedy istniała wieś. Po kasacie klasztoru w latach 1541-43 Jan z Kostrzyna zbudował na wyspie jeziora zameczek myśliwski, później z lądem połączony groblami. Zameczek został zniszczony w okresie wojny trzydziestoletniej, stopniowo rozbiegano jego otoczenie. Resztki cegieł użyto do budowy siedziby nadleśnictwa w Radęcinie. Na wschód od Radachowa znajdowała się leśniczówka Jogersburg. W 1895 r. wieś miała 34 domy, 55 budynków, 51 osób, w 1939 r. było 168 stałych mieszkańców. Na pn. od wsi stał wiatrak.
- Dwór rycerski z I poł. XVI w. w postaci niewielkiego stożka, na kopcu w kształcie prostokąta. Zniszczony w czasie wojny 30-letniej, a następnie rozebrany.
- Tradycyjna zabudowa wiejska o formach typowych dla regionu – budynki ceglane na podmurówce kamiennej lub kamienne, kryte dachówką ceramiczną zakładkową lub karpiówką. Dachy dwuspadowe, czasem z naczółkiem. Budynki gospodarcze murowane, czasem szachulcowe.
- Cmentarz ewangelicki nieczynny z pocz. XIX wieku, położony w części N wsi na wyniesieniu, 70 nagrobków z I poł. XX wieku, ruiny grobowca, zachowany cokół i obelisk pomnika poległych w I wojnie światowej mieszkańców wsi, krzyż kamienny z 1885 r.

Łasko (niem. Althotte – Stara Huta).

- Duża wieś przy wschodnim brzegu jeziora Łasko, od północy wieś graniczy z jez. Okrągłym. Przez krótki okres powojenny nazywana Starą Hutą. Nazwa wsi Łasko wzięła się od jeziora Łasko- (niem. *Runder-Laazig See*). Miejscowość wzmiankowana w 1651 r. jako huta szkła. W 1895 r. była tylko gmina wiejska Landgemeinde - 76 domów, 115 budynków, mieszkało

587 osób (282 mężczyzn i 305 kobiet, 586 protestantów i 1 żyd, parafia protestancka znajdowała się w Breniu). Do wsi należało 396,2 ha ziemi. W 1939 r. było 458 stałych mieszkańców. Przed wojną wieś pełniła funkcję wsi letniskowej dla mieszkańców Berlina.

- Kościół ewangelicki, ceglany neogotycki, obok katolicki p.w. św. Józefa; 1918-1922; murowany, neogotycki.
- Kapliczka MB, na postumencie pomnika wzniesionego dla upamiętnienia śmierci mieszkańców wsi w latach 1914-1918.
- Cmentarz protestancki, XIX wiek.

Świnki (niem. Deutschebruch - Niemieckie Bagna).

- Wieś o zabudowie rozproszonej, położona 3 km na północ od Radęcina, na polanie leśnej. Powstała po roku 1825 i wchodziła w skład domeny Bierzwnik. Z Moczela dobiegała tu niegdyś Droga Szkolna, ku Żeleźnicy biegła Droga Bierzwnik, a ku północy Księża Ścieżka. Na pd. od Świnek była cegielnia. W 1939 roku było 126 stałych mieszkańców.

Radachowo (niem. Regenthiner Heidekavel).

- Cmentarz z poł. XIX w - 0,25 ha, usytuowany w zach. części wsi – teren równy, w otoczeniu pola i zagrody. Czytelne granice, cmentarz został zlikwidowany, kamienne nagrobki wywieziono do żwirowni, został jeden cokół z I poł. XX w.
- Krzyż wzniesiony w miejscu dawnego cmentarza, metalowy, w latach 80-tych XX wieku.

Radęcín (niem. Regenthin, w 1305 r. Raddentin).

- Wieś wzmiankowana w 1305 r. Raddentin, w 1317 roku wymieniana jest w miejscowości Reddentin karczma oraz młyn. W średniowieczu wieś leżała na szlaku zwanym Drogą Polską prowadzącym z Trzcianki do Szczecina przez Stare Osieczno, Radęcín, Choszczno i Stargard. Ślady tego traktu widoczne w przebiegu leśnej drogi ze Starego Osieczna do Łaska. Główny szlak przez wieś to droga z Drawna do Dobiegniewa. Od 1542 r. wieś chłopska nigdy nie była już majątkiem. W 1894 r. były 93 domy, 175 budynków łącznie, mieszkało 800 osób. W 1939 r. odnotowano 851 stałych mieszkańców. Na wsch. od wsi była piaskownia, tartak, na pd. 2 wiatraki, nadleśnictwo usytuowane przy pd. zach. krańcu wsi.
- Kościół protestancki, obok katolicki p.w. św. Piotra i Pawła; XVII wiek, murowany.
- Cmentarz ewangelicki założony poł. XIXw., 0,90 ha; usytuowany w pn. części wsi przy czynnym cmentarzu katolickim, w otoczeniu pola, ogrodu i lasu i nieczynnego cmentarza. Czytelne granice pierwotne i powstałe po rozszerzeniu cmentarza, zachowane rzędy mogił, większość nagrobków usunięta, zachowane krzyże żeliwne i nagrobki kamienne z 2 poł. XIX (13 szt.) i 4 z I poł. XX w., 107 mogił z I poł. XX w.
- Pomnik na postumencie postawiony w latach 20-tych XX (jest ikonografia), poświęcony mieszkańcom wsi, którzy zginęli w czasie I wojny światowej, stał na placu przed kościołem - nie istnieje.

Radecin - Kowalec.

- Dawny folwark usytuowany na pd-wsch. od wsi. Folwark w części wsi zwanej Kowalec powstał w początkach XX wieku. Zabudowa przy drodze od strony wsi z lat 20-tych XX wieku, małe ceglane domy stojące frontem do drogi.

Radecin – Zagroda, dawna Gajówka (niem. Jögersburg).

- Gajówka - budynek gajówki, I ćw. XX wiek. Budynek murowany, tynkowany, dach naczółkowy z oknami w wystawkach, okna skrzynkowe ze ślemieniem, częściowo wymienione. Gajówka usytuowana na pn.-wsch. od Kowalca, przy polnej drodze. Zaniedbana.

Wygon (niem. Langenfuhr - Długi bród, Długie przejście).

- Wieś kolonizacyjna, założona w 1750 r. jako osada żołnierska, w 1894 r. były tu 44 domy, 61 budynków gospodarczych, mieszkały 264 osoby. W 1939 roku odnotowano 284 stałych mieszkańców. W środku wsi dom Nr 22 z lat 20-30 XX w., z narożnymi pseudowieżyczkami zwieńczonymi baniastymi hełmami, piętrowy o dachu płaskim. Nieopodal ciekawy budynek z 1850 roku, prawdopodobnie pastorówka (Nr 24) z wysokim dwuspadowym naczółkowym dachem krytym dachówką karpiówką podwójnie w koronkę, ściany pokryte boniowanym tynkiem.

Wygon - Tartak.

- Mała osada położona w niewielkiej odległości od wsi. Budynki gospodarcze drewniane. Willa właściciela z końca XIX w.

Breń.

- Wieś po raz pierwszy wzmiankowana w dokumentach jako posiadłość klasztoru cystersów w Bierzwniku. Podczas wojen w 1326 r. uległa zniszczeniu. Na nowo zaczęła się rozwijać w XVII - XVIII w. Powstała tu huta szkła w 1666 r., która była czynna do roku 1818.
- Neoromański kościół pw. św. Józefa (pocz. XX w.).
- Młyn z XVII w., aktualnie w rozbiórce.

Zatom (niem. Zatten).

- Duża wieś, której początki sięgają XV wieku, kiedy to osada leżała na prawym brzegu Drawy na terenie Puszczy Zatomskiej. W 1601 roku nastąpiła ponowna lokacja opustoszałej wsi na lewym brzegu Drawy. W XIX wieku był tu kościół parafialny i posterunek żandarmerii. W 1895 roku była tylko gmina wiejska, w której odnotowano 47 domów, 89 budynków, mieszkało tutaj 460 osób. W należącej do gminy gajówce Piaseczno - Pótzniczerie były 4 domy i mieszkały 33 osoby. W latach 20-tych XX wieku nastąpiła rozbudowa wsi spowodowana intensyfikacją osadnictwa niemieckiego na niemieckich ziemiach wschodnich. W 1939 roku odnotowano 412 osoby. We wsi brukowana droga.
- Kościół p.w. NMP Matki Kościoła, 1987-91, nowy, murowany, tynkowany, o dachu obcym regionalnym formom, stoi w miejsce pierwotnego szachulcowego kościoła

- Cmentarz poł. XIX w. - 0,63 ha, położony w zachodniej części wsi, ok. 100 m od zabudowań na równym terenie, w otoczeniu pola i łąki. Czytelny pierwotny układ przestrzenny, dawne nagrobki usunięte, mogiły zniwelowane, teren ogrodzony, nowe pochówki z lat 1949-1961.
- Pomnik poległych w czasie I wojny światowej 1918 r., na drugim cmentarzu, w centralnej części wsi przy brukowanej wiejskiej drodze, na równym terenie, w otoczeniu ogrodu przyzagrodowego. Czytelny układ przestrzenny, brak nagrobków i drzew, schowany cokół i blok pomnika.
- Archeologia - Stanowisko nr 5 - dawną hutę szkła.
- Binduga I poł. XIX w. Binduga - miejsce spuszczenia drewna na rzekę. Składała się ze stoczyska i obory (tafli wodnej, na której wiązano pnie w tafle). Do bindugi prowadzi system dróg dojazdowych. Binduga użytkowana była do lat 70-tych XX w., kiedy to całkowicie wstrzymano spław drewna na Drawie. Zachował się czytelny układ dróg, wyrównanego stoczyska i zatoka obory.

Bierzwnik.

- Stara osada położona na S-E od jeziora Starzyce. Bierzwnik dzielił się na cztery części. Pierwsza zwana jest klasztorną, druga to Płoszkowo (dawniej Huta), trzecia osadnicza i czwarta - rejon stacji kolejowej. Dawna Huta była terenem przemysłowym Bierzwnika. Tu w początkach XVII w. (około 1608 r.) powstała huta szkła, która była czynna przez blisko dwa wieki - aż do 1818 r. Zachowała się informacja, że ten obiekt przemysłowy spłonął trzy lata po jego zbudowaniu, ale ponownie hutę odbudowano. Produkowano szkło okienne z przeznaczeniem w dużej mierze na eksport, m. in. do Szwecji. Trzecia część Bierzwnika położona jest na południe od części klasztornej. Jest to wieś osadnicza, która powstała dopiero w połowie XVIII w. Około 1750 r. prowadzona była na całym Pomorzu, a także na innych obszarach, wielka akcja kolonizacyjna. Sprowadzono tu osadników - rolników, którym przydzielono znaczne obszary ziemi na bardzo dogodnych warunkach. W tej części Bierzwnika zachowały się liczne zabudowania z drugiej połowy XIX w. i z początków XX w. Są to zarówno budynki mieszkalne, jak i gospodarcze. Czwartą część Bierzwnika - najmłodszą - stanowią zabudowania w rejonie stacji kolejowej. W połowie XIX w. zbudowano ważną gospodarczo dla tej części kraju linię łączącą Szczecin przez Stargard i Choszczno z Krzyżem (a dalej z Poznaniem). Wówczas powstała też stacja kolejowa, a przy niej wybudowano domy mieszkalne dla pracowników obsługujących dworzec itp.
- Na zachód od Bierzwnika na północnym brzegu jeziora Starzyce, w odległości ok. 2,3 km od centrum Bierzwnika do północnego brzegu rynny przylega dobrze zachowane słowiańskie grodzisko, najstarszy zabytek tego regionu /wczesnośredniowieczne/ – uznany zabytek (nr 309 z dn. 12. 05. 1981r.)
- Kościół i klasztor pocysterski (teren) – uznany zabytek (nr 410/92, dec. PSOZ-I-5340/38/92 z dn 05.09.1992r.)

- Kościół p.w. MB Szkaplerznej – uznany zabytek (nr 412/92, dec. PSOZ-I-5340/38/92 z dn 22.12.1965r.)
- Klasztor pocysterski – uznany zabytek (nr 413/92, dec. PSOZ-I-5340/38/92 z dn.10.09.1992r.) Z dawnego zespołu klasztornego zachowało się siedmioboczne prezbiterium kościoła z XIV - XV w., odbudowane w 1960 r., dwa skrzydła klasztorne z XV., z bogatym zdobnictwem oraz ruina spichlerza z ok. 1400 r, z blendowanym szczytem, przy kościele murowana dzwonnica z przełomu XVIII i XIX w. Całość założenia klasztornego w Bierzwniku składała się z kościoła, trzech skrzydeł klasztornych z krużgankami i zabudowań gospodarczych, z których do dzisiaj zachował się średniowieczny browar. Wszystkie zabudowania gospodarcze usytuowane były po południowo - zachodniej stronie klasztoru. Dzisiejszy kościół poklasztorny w Bierzwniku jest dwuprzęsłową halą o trapezoidalnym korpusie z dwunastobocznym chórem. Jest to tylko część średniowiecznej świątyni.
- Browar gotycki (ruiny) – uznany zabytek (nr 411/92, dec. PSOZ-I-5340/39/92 z dn 08.09.1992r.)
- Park miejski z początku XIX wieku, o pow. 6,2 ha, aktualnie pełniący funkcje społeczne – są organizowanie imprezy. Przez środek parku z północy na południe przepływa rzeka Kaczynka. W parku wiele ciekawych drzew uznanych pomników przyrody, m. in. wielkoowocowa odmiana dębu czerwonego, świerk pospolity, dwa dęby szypułkowe, dwie lipy, klony, buki, modrzewie, a także kilka okazów drzew introdukowanych (jodła, dąb czerwony). Park w bardzo dobrym stanie - zadbane.

Klasztorne.

- Kościół p.w. MB Królowej Polski z XV - XVI w., odbudowany po pożarze w 1750 r., z wieżą z 1900 r. Wyposażenie wnętrza w części renesansowe z XVII w – uznany zabytek (nr 497, dec. KL-20/37/65 z dn 22.12.1965r.)
- Park (pozostałość po założeniu parkowym) wzdłuż rzeki Kaczynki w sąsiedztwie kościoła. Park usytuowany na terasach nadrzecznych i wzniesieniach terenu przy rzece. Wzdłuż rzeki szpaler olszy i jesionów. Na dolnej terasie występują wysięki wód podziemnych - źródłiska, występuje roślinności łąkowa. W parku dwa ujęcia wody, a także drzewa o pomnikowych rozmiarach - jesiony, lipy, dęby, wiązy, okazałe platany i kasztanowiec żółty.

Płoszkowo.

- Wieś, w której na początku XVII wieku /1608r./ wybudowano hutę szkła, która dała początek osadzie. Huta szkła była czynna do 1818r. We wsi murowane czworaki dworskie (domy nr 5 - 7) z XVIII w. oraz budynki mieszkalne i gospodarcze z końca XIX i początków XX w.

Pławno.

- Kościół orientowany wieżowy z XVIII w. wybudowany w środku wsi, w XIX wieku założono cmentarz.

Jaglisko.

- Wieś założona w czasie kolonizacji fryderycjańskiej, w 1752 r. przez przedstawiciela króla pruskiego Fryderyka II - kapitana von Knobelsdorfa. Osadnicy przybyli z okolic Wielenia. W połowie XIX wieku założono cmentarz, wybudowano szkołę.

Zieleniewo.

- Wieś wzmiankowana w 1296r. Kościół granitowy z XIII w., z potężną kwadratową wieżą, p.w. św. Jadwigi, przebudowany w 1906 r. – uznany zabytek (nr 501 dec. KL-20/34/65 z dn 22.12.1965r.). Dzwony kościelne pochodzą: jeden z 1861 r. i dwa z 1925 r.
- Dawny dwór (dom nr 16) z XIX w. z ogrodem dworskim o pow. 1 ha i dom nr 35 - szachulcowy z XVIII - XIX w.
- Park dworski (założenie parkowo – dworskie) powstało w latach 40-tych XIX w., o pow. ok. 1ha. Zachowana zabudowa, ogród i starodrzew w wieku 60-130 lat stanowi zatarty pierwotny układ.

Kolsk.

- Mała wieś ze zwartą zabudową z kościołem pośrodku. W południowo zachodniej części wsi są dwa cmentarze: ewangelicki, z końca XIX w. oraz katolicki, współczesny (lata 50-te XX wieku.).
- Chata nr 28 /domu 49/– uznany zabytek (nr 498 dec. KL-20/36/65 z dn 22.12.1965r.)

Kozłów.

- Park dworski założony w połowie XIX w. Zabudowa została całkowicie zniszczona. Pozostał starodrzew, usytuowany w sąsiedztwie drogi asfaltowej Brzeziny - Zieleniewo. Na zapleczu pozostałość zdziczałego sadu z dorodnymi czereśniami. Starodrzew stanowi 65 sztuk drzew w wieku 50-140 lat. Wśród drzew wyróżnia się modrzew europejski o obw. 300 cm.

Malczewo.

- Park dworski z połowy XIX w., o pow. ok. 0,73 ha. W parku rosną buki, jesiony, dąb czerwony w wieku 15-130 lat. Drzewostan stanowi tło kolorystyczne dla zachowanej zabudowy osady oraz jest remizą dla ptactwa leśnego. Drzewa rosną pojedynczo, bądź w skupieniach.

Pławno.

- Park dworski założony w latach 40-tych XIX wieku na pow. ok. 1ha. W granicach parku, starodrzew gat. rodzimych w wieku 80- 140 lat. Park stanowi tło kolorystyczne dla dworu i okolicy oraz stanowi remizę dla dzikiego ptactwa.

Rębusz.

- Park dworski (założenie parkowo-dworskie) powstał ok. 1818 roku na pow. 2,5ha, ok. 0,2 ha zajmuje staw. W chwili obecnej założenie dworskie znajduje się w ruinie. W parku starodrzew gat. iglastych i liściastych.

Chłopowo.

- Kościół p.w. NSPJ – uznany zabytek (nr 401, dec. KL-20/27/63 z dn 05.12.1963r.)

Jarosławsko.

- Park dworski – uznany zabytek (nr 286/79 dec. KL-III-5340-R/286/79 z dn 22.10.1979r.)

D. ZAGROŻENIA

Rysunek 57 Uszkodzenia od bobrów (Fot. Bartłomiej Małecki)

Lasy narażone są na ujemne oddziaływanie kilku czynników, które mają pochodzenie:

- biotyczne,
- abiotyczne,
- antropogeniczne.

1. Czynniki biotyczne.

Spośród czynników przyrody ożywionej największe szkody wyrządzają:

- grzyby,
- owady,
- zwierzyzna płowa.

- **Grzyby.**

Najbardziej podatne na zagrożenia od grzybów patogenicznych są drzewostany na gruntach porolnych zagrożone przede wszystkim przez korzeniowca wieloletniego.

Całkowitą powierzchnię występowania chorób powodowanych przez grzyby patogeniczne na terenie nadleśnictwa trudno jest ustalić, gdyż szkody występują z reguły pojedynczo i widoczne są w dłuższym przedziale czasowym.

Na terenie Nadleśnictwa zinwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez grzyby na ogólnej powierzchni 183,99 ha (57 wydzieleni).

- **Owady.**

Szkody od owadów zinwentaryzowano na powierzchni 60,97 ha w 8 wydzieleniach.

- **Zwierzyna płowa.**

Spośród czynników przyrody ożywionej największe szkody wyrządza zwierzyna płowa w drzewostanach w wieku do 20 lat. Szkody wyrządzone przez jelenie i sarny polegają głównie na zgryzaniu sadzonek i spałowaniu drzew. Szkody te dotyczą większości gatunków drzew leśnych. Ochrona upraw i młodników przed zwierzyną polega głównie na grodzeniu. Ważnym elementem jest również utrzymywanie populacji jeleni na odpowiednim poziomie, co uczyni powstałe szkody gospodarczo znośnymi.

Na terenie Nadleśnictwa zinwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez zwierzynę na ogólnej powierzchni 254,93 ha (69 wydzieleni).

2. Czynniki abiotyczne.

Spośród czynników przyrody nieożywionej największe zagrożenia wywołują silnie wiejące wiatry (huragany, trąby powietrzne), opady śniegu, zmiany stosunków wodnych, susze wiosenno-letnie, w mniejszym stopniu zagrożenia związane z ekstremami temperatur (przymrozki wczesne, późne, okiść, listwy mrozowe itd.).

W czasie prac taksacyjnych zinwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez czynniki abiotyczne na ogólnej powierzchni 1,78 ha, w tym:

- **Wiatry.**

W ostatnich latach jesteśmy świadkami wyraźnie wzrastającego (w sensie globalnym) zagrożenia silnie wiejącymi wiatrami. Na pogodowe huśtawki i zawirowania ma wpływ nie tyle większe ścieranie się klimatu morskiego i kontynentalnego, co zmiany klimatyczne będące następstwem zakłócenia bilansu dwutlenku węgla w atmosferze. Zmiany te przyczyniają się do powstania licznych fal huraganowych wiatrów: gwałtownych burz połączonych z bardzo silnymi wiatrami i gradobiciem.

- **Opady śniegu.**

Śnieg najgroźniejsze szkody wyrządza w postaci okiści. Okiść powstaje podczas bezwietrznej pogody i przy temperaturze powyżej 0° C, kiedy mokry śnieg pada dużymi płatami i powoduje nadmierne obciążanie koron drzew. Skutkiem okiści jest łamanie wierzchołków i gałęzi, przyginanie drzew cienkich, nadrywanie korzeni, wreszcie łamanie pni i wywracanie drzew. Okiść może spowodować duże szkody zwłaszcza w nie pielęgnowanych młodnikach. Osłabione drzewa

stanowią dogodne warunki rozwoju szkodników wtórnych, grzybów patogenicznych. Aby zapobiec okiści korzystniej jest wykonywać trzebieże częściej i o słabszym nasileniu.

- **Zmiany stosunków wodnych**

Głównym czynnikiem wpływającym na kondycję drzewostanów jest ilość opadów. Susza szczególnie niebezpieczna jest na nowo zakładanych uprawach wiosną i wczesnym latem, powodując znaczne ubytki wysadzanych drzew. W starszych drzewostanach susze letnie są bardzo groźne ze względu na zwiększone zagrożenie pożarowe szczególnie w drzewostanach iglastych. Zmiana stosunków wodnych przyczynia się do osłabienia kondycji drzew szczególnie starszych, o mniejszych zdolnościach przystosowawczych, które stają się podatne na ataki ze strony szkodników wtórnych oraz grzybów patogenicznych. Dążyć należy do hamowania spływu i parowania wody z ekosystemów leśnych poprzez wprowadzanie podsadzeń, pozostawianie pasów ochronnych przy jeziorach, rzekach, bagnach, źródłiskach; utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów wód powierzchniowych.

Poziom wody gruntowej, szczególnie na siedliskach wilgotnych i mokrych, ściśle związany jest z prawidłowym funkcjonowaniem urządzeń wodno- melioracyjnych.

Na powierzchniach zagrożonych zbyt dużą ilością wody należy zadbać przede wszystkim o właściwe funkcjonowanie urządzeń wodno- melioracyjnych, dbać tak, aby te urządzenia nie zagrażały siedliskom przyrodniczym, a przy doborze gatunków do przyszłych upraw mieć na uwadze ich odporność na niekorzystne warunki (nadmiar wody, huraganowe wiatry, zbyt silne zachwaszczenie).

W czasie prac taksacyjnych zinwentaryzowano uszkodzenia powodowane przez czynniki abiotyczne na ogólnej powierzchni 4,22 ha

- **Przymrozki.**

Dość poważnym zagrożeniem dla upraw, podrostów i szkółek są późne przymrozki (wiosenne). Powodują obumieranie młodych pędów i liści, szczególnie dębów i buków. Zagrożenie występuje corocznie, ale w ostatnich latach nasila się w związku z przesuwaniem się (w kierunku późnej wiosny, a nawet wczesnego lata) terminów występowania pierwszych i ostatnich przymrozków wiosennych. Do najbardziej wrażliwych gatunków zaliczamy dęba i buka.

- **Uszkodzenia inne**

W czasie prac taksacyjnych zinwentaryzowano jako uszkodzenia inne w 1 wydzieleniu na powierzchni 3,31 ha.

3. Czynniki antropogeniczne.

- **Pożary.**

Najbardziej zagrożone są drzewostany sosnowe, głównie na siedlisku Bśw i BMśw. Zagrożenie znacznie wzrasta na terenach atrakcyjnych wypoczynkowo, przy torach kolejowych, drogach publicznych. Warto wspomnieć, że na obszarach sąsiadujących z lasami dochodzi stosunkowo często, szczególnie w okresie przedwiośnia do wypalania suchej roślinności trawiastej.

Większość pożarów spowodowana była działalnością człowieka (wypalanie nieużytków, nieostrożne posługiwanie się ogniem, podpalenia).

Poniżej wymieniono pożary, które miały miejsce w minionym dziesięcioleciu

Tabela 55 Zestawienie pożarów w latach 2004-2013 w Nadleśnictwie Bierzwnik

Rok	Liczba pożarów	Powierzchnia (ha)	Średnia powierzchnia pożaru (ha)
2004	9	1,21	0,13
2005	9	1,61	0,18
2006	9	0,18	0,02
2007	7	0,24	0,03
2008	13	0,52	0,04
2009	14	1,97	0,14
2010	7	0,11	0,02
2011	6	0,36	0,06
2012	4	0,55	0,14
2013	4	0,34	0,08
Razem	82	7,09	0,08

W minionym dziesięcioleciu [2003-2012] w Nadleśnictwie Bierzwnik miały miejsce 82 pożary na łącznej powierzchni 7,09 ha.

- **Zanieczyszczenie powietrza.**

O jakości powietrza decyduje zawartość różnorodnych substancji, których koncentracja jest wyższa od warunków naturalnych. Poziom stężeń zanieczyszczeń powietrza wynika bezpośrednio z wielkości emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz warunków meteorologicznych. Duży wpływ mają również zanieczyszczenia trans graniczne oraz przemiany fizyko- chemiczne.

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w województwie lubuskim i zachodniopomorskim jest tzw. emisja antropogeniczna, wynikająca z działalności człowieka. Naturalne procesy zachodzące w przyrodzie (emisja naturalna) mają znaczenie marginalne i w niewielkim stopniu oddziałują na jakość powietrza atmosferycznego. Emisja antropogeniczna obejmuje emisję z zakładów przemysłowych i energetycznych, emisję niską z gospodarki komunalnej (kotłownie, indywidualne paleniska domowe i prywatne zakłady) oraz emisję komunikacyjną.

Rozkład przestrzenny emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie województwa jest nierównomierny. Największe ilości zanieczyszczeń emitowane są na obszarach powiatów gęsto zaludnionych i uprzemysłowionych (powiaty grodzkie – Gorzów Wlkp. i Zielona Góra, powiaty ziemskie – gorzowski, zielonogórski, żarski, żagański i międzyrzecki).

Największym problemem w 2011 r. w zakresie zanieczyszczenia powietrza w Lubuskim są wysokie stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)piranu w nim zawartego. Przekroczone również zostały poziomy celu długoterminowego zawartości ozonu w powietrzu określone ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin, których terminy osiągnięcia wyznaczono na 2020 rok.

Województwo zachodniopomorskie w 2009 roku zajmowało dziesiąte miejsce w kraju w rankingu województw o największej emisji zanieczyszczeń gazowych oraz ósme ze względu na emisję pyłu. Według badań przeprowadzonych przez WIOŚ w Szczecinie w 2009 roku około 73,1% całkowitej emisji SO₂ z terenu województwa pochodziło ze źródeł punktowych, 26,7% ze źródeł powierzchniowych, a około 0,2% ze źródeł liniowych. Dla dwutlenku azotu emisja punktowa stanowiła 43,7% emisji całkowitej, liniowa 45,2%, a z sektora bytowego (mieszkalnictwo i usługi) 11,1%. W przypadku tlenku węgla największy udział miała emisja liniowa około 75,5%, powierzchniowa wynosiła 17,9% a punktowa 6,6%. W przypadku zanieczyszczeń pyłowych emisja powierzchniowa stanowiła 65,8%, liniowa około 24,4% natomiast punktowa – 9,8%. Postawą tych oszacowań była inwentaryzacja poszczególnych rodzajów emisji gromadzonych w bazie danych WIOŚ w Szczecinie na potrzeby obliczeń modelowych wykorzystywanych do przeprowadzenia rocznych ocen jakości powietrza dla województwa zachodniopomorskiego.

- **Stan czystości wód.**

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych mają zanieczyszczenia pochodzące z następujących źródeł:

- punktowe zrzuty ścieków komunalnych i bytowo – gospodarczych z miejskich i wiejskich systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty ścieków przemysłowych zrzucanych za pomocą własnych systemów kanalizacyjnych;
- punktowe zrzuty zanieczyszczonych wód opadowych z terenów zurbanizowanych i przemysłowych;
- rozproszone zrzuty ścieków ze zurbanizowanych terenów miejskich i wiejskich nie wyposażonych w systemy kanalizacyjne;
- zanieczyszczenia obszarowe, głównie z rolnictwa, spowodowane spływami powierzchniowymi zanieczyszczeń zawierających związki biogenne, środki ochrony roślin, z niewłaściwego rolniczego zagospodarowania odchodów zwierzęcych, soków kiszonkowych oraz ścieków bytowo – gospodarczych lub produkcyjnych.

Podstawowymi punktowymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych są zakłady przemysłowe, większe skupiska ludności (odprowadzające ścieki do systemów kanalizacji) oraz gospodarka komunalna. W 2009 roku oczyszczalnie obsługiwały 77% mieszkańców województwa zachodniopomorskiego. Najwięcej ludności korzystało z oczyszczalni biologicznych z podwyższoną

zawartością biogenów. Na obszarach miejskich około 92,2% ludności korzysta z oczyszczalni, natomiast na terenach wiejskich zaledwie 43,6%.

- **Negatywne oddziaływanie człowieka na las i środowisko przyrodnicze.**

- znaczna presja ludzka na lasy;
- istnienie barier ekologicznych, utrudniających migracje zwierząt;
- wypalanie ściernisk, poboczy dróg, łąk, trzcinowisk;
- zaśmiecanie lasu oraz istnienie dzikich wysypisk śmieci;
- niepełne skanalizowanie miejscowości, gromadzenie ścieków w szambach o wątpliwej szczelności oraz ich wylewanie do rowów i rzek;
- spływ do wód środków ochrony roślin i nawozów sztucznych;
- niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich zwiększone dawkowanie na polach;
- niszczenie tablic i urządzeń;
- nielegalne pozyskanie drewna;
- kłusownictwo

- **Lokalne zagrożenia środowiska¹².**

1.) Związane z gospodarką komunalną

- Odpady- dzikie składowiska.
- Ścieki komunalne- największe zagrożenie dla środowiska, szczególnie dla wód powierzchniowych; zagrożenia te występują najczęściej na obszarach wiejskich, gdzie mieszkańcy korzystają ze zbiorników bezodpływowych.
- Niska emisja – jest spowodowana tym, iż mieszkańcy korzystają z indywidualnych systemów grzewczych, co powoduje wzrost stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszony w powietrzu w sezonie grzewczym.

2.) System transportowy

Niekorzystny klimat akustyczny na terenie gminy Bierzwnik występuje głównie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 160 z zabudową mieszkaniową zlokalizowaną przy samej granicy drogi.

3.) Przemysł.

Na terenie N-ctwa Bierzwnik brak jest zakładów mogących stanowić poważne zagrożenie dla środowiska ze względu na technologie i środki chemiczne stosowane w procesie produkcji. Ograniczanie emisji z procesów technologicznych uzależnione jest w dużej mierze od uwarunkowań ekonomiczno-ekologicznych. Przemysł powoduje uciążliwości dla środowiska poprzez:

- wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza,
- odprowadzanie ścieków,
- wytwarzanie odpadów,

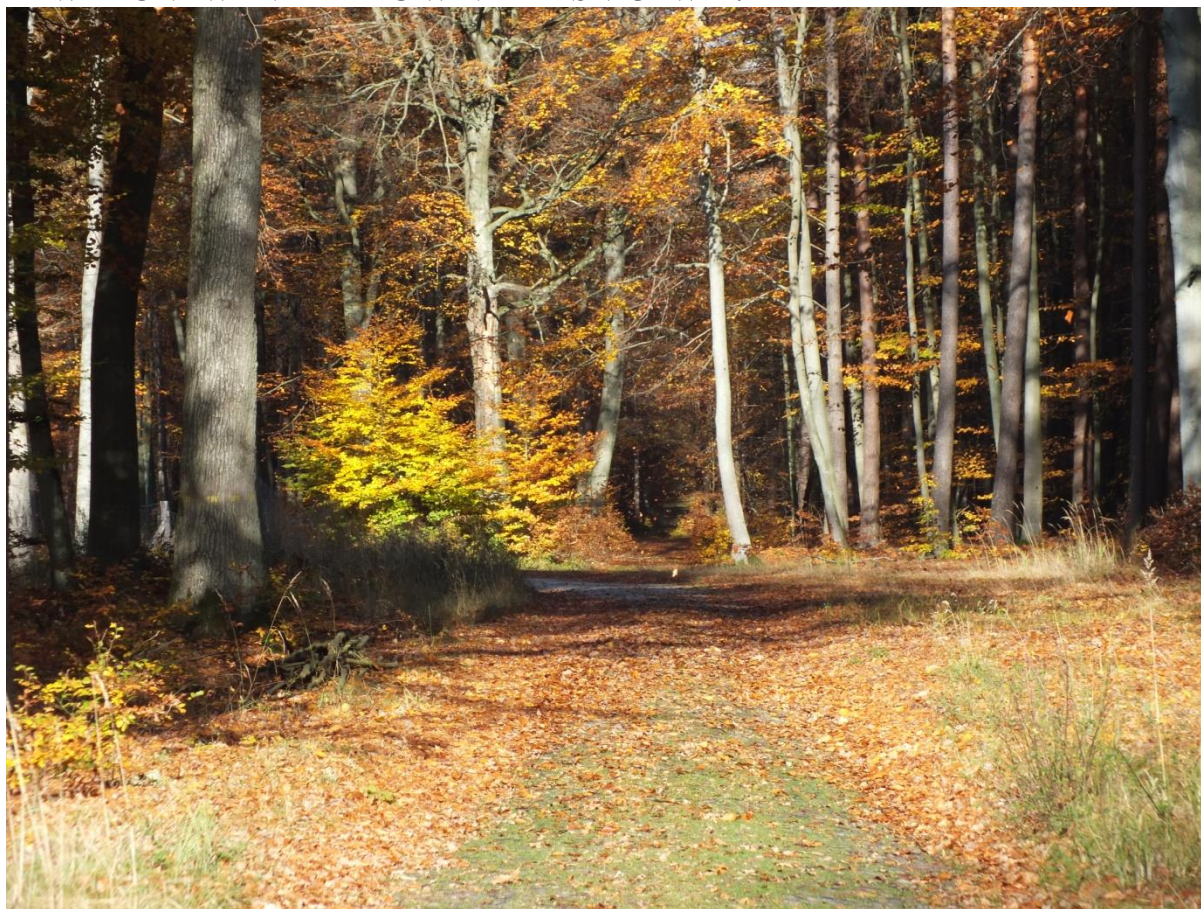
¹² Program ochrony środowiska gminy Bierzwnik na lata 2012-2015 z perspektywą na lata 2016-2019.

- degradację powierzchni ziemi,
- zużywanie zasobów naturalnych,
- emisję hałasu,
- awarie przemysłowe.

Na omawianym terenie występują następujące gałęzie działalności przemysłowo –
wytwórczej, które są uciążliwe dla środowiska:

- przetwórstwo tartaczne (produkcja palet) – Bierzwnik ul. Długa i Cystersów;
- tartak w Wygonie;
- produkcja elementów drewnianych PRODREW, Breń;
- produkcja półfabrykatów drewnianych - Płoszkowo;
- wyrób elementów drewnianych - Jaglisko;
- przemysł i produkcja materiałów budowlanych;
- budownictwo ogólne, usługi budowlane, drogowe;
- przerób drewna, usługi transportowe - Strumiennie;
- przerób drewna ,usługi transportowe – Breń.

E. WYTYCZNE DO ORGANIZACJI GOSPODARSTWA LEŚNEGO ORAZ WYKONYWANIA PRAC W NADLEŚNICTWIE.

Rysunek 58 Jesień w lesie

1. Wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego.

Pełną charakterystykę podstaw gospodarki leśnej przedstawia Elaborat Nadleśnictwa Bierzwnik.

Na podstawie dominujących funkcji pełnionych przez lasy a także przyjętych celów gospodarowania z uwzględnieniem zdolności produkcyjnych siedlisk zastosowano jednostki regulacyjne zwane gospodarstwami (Instrukcja Urządzenia Lasu 2012).

Tabela 56 Podział lasów na gospodarstwa

Lp.	Gospodarstwo	Powierzchnia leśna zalesiona i nie zalesiona		
		ha	%	
1	Specjalne (S)	824,87	4,8	
2	Lasów ochronnych (O)	16073,30	94,0	
3	Lasów gospodarczych (G)	Zrębowe (GZ)	46,67	0,3
		Przerębowo – zrębowe (GPZ)	156,14	0,9
Razem		17100,98	100,0	

2. Wytyczne w sprawie wykonywania prac leśnych.

Tworzenie coraz większej liczby obszarów objętych różnymi formami ochrony, czy też ochrona gatunkowa jest tylko częścią działań zmierzających do poprawy stanu środowiska przyrodniczego. Wraz z rozwojem form i metod ochrony przyrody muszą iść w parze działania, które pozwalają korzystać z zasobów przyrody bez wyraźnych szkód, a jednocześnie poprawią jej stan. Zachowanie ciągłości zasobów przyrody i poprawa jej stanu są warunkami determinującymi gospodarkę leśną. W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego w trakcie wykonywania prac leśnych szczególną uwagę należy zwrócić na:

- wytuczanie i wykorzystywanie stałych szlaków zrywkowych;
- stosowanie bioolei jako smarów silnikowych oraz do smarowania łańcucha w pilarkach;
- ochronę stanowisk gatunków wymienionych w Rozporządzeniu MŚ z dnia 5 stycznia 2012 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 0, poz. 81) oraz Rozporządzeniu MŚ z dnia 12 października 2011 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 237, poz. 1419 z 2011 r.) podczas trzebieży i innych zabiegów, m. in. poprzez zwracanie uwagi na miejsca obalania drzew, przebieg szlaków zrywkowych, pozostawianie kęp starodrzewu o szerokości-średnicy minimum jednej wysokości drzewostanu;
- stałe podnoszenie wiedzy przyrodniczej pracowników nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt oraz drzewostanów o wysokim stopniu naturalności (buczyny, grądy itd.);
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;
- ochronę i pielęgnację niektórych elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego (parki, aleje, cmentarze, groby, itp.);
- otoczenie opieką istniejących projektowanych i proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów przyrodniczych
- podjęcie starań o uznanie proponowanych form ochrony przyrody.

F. PLAN DZIAŁAŃ – ZESTAWIENIE PRAC OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY.

Rysunek 59 Odnowienie naturalne buka w buczynie

I. Obligatoryjne zadania z zakresu ochrony przyrody.

Szczegółowo przedstawiono w Załącznik nr 2.Tabela XXIII- Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody.

II. Fakultatywne wskazania ochronne

1. Ochrona różnorodności biologicznej.

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach realizowana jest na podstawie obowiązujących w Lasach Państwowych zasad, zarządzeń i instrukcji.

W celu ochrony różnorodności biologicznej w lasach Nadleśnictwa Bierzwnik zaleca się:

- dla zachowania leśnych zasobów genowych należy ściśle realizować zadania w zakresie ochrony genotypów rodzimych gatunków drzew leśnych;
- nie wprowadzać neofitów oraz promować gatunki rodzime;
- dostosowywać skład gatunkowy upraw do odpowiednich typów siedliskowych lasu, ważne jest by gatunki liściaste osiągały optymalny udział;

- przebudowę drzewostanów w kierunku zgodnym z typem siedliskowym i typem drzewostanu z zachowaniem zasad selekcji, hodowli oraz ochrony lasu stosowanych w wielofunkcyjnej gospodarce leśnej;
- przywracanie naturalnego stanu w przypadku siedlisk zniekształconych;
- w odpowiednich warunkach siedliskowych dążenie do powstawania drzewostanów zróżnicowanych pod względem wieku, składu gatunkowego i struktury;
- pozostawienie w lesie jak największej biomasy (części stojących drzew martwych, połamanych, wykrotów, gałęzi, igliwia i kory) jako jednego z czynników bioróżnorodności, o ile nie jest to sprzeczne z zasadami ochrony lasu (zakaz palenia gałęzi na powierzchniach zrębowych) oraz nie przyczynia się do eutrofizacji siedlisk w miejscach niepożądanych;
- zachowanie w lasach jak największej liczby starych, okazałych, często o ciekawych formach drzew lub kęp starodrzewi, drzew owocowych, klonów, lipy drobnolistnej, topól rodzimych, jarzębów, drzewiastych form: głogów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka;
- w maksymalnym stopniu wykorzystywać w odnowieniach dolne warstwy – naloty, podrosty, także na siedliskach uboższych – jeśli przedstawiają dobrą jakość i są zgodne z założonymi celami hodowlanymi;
- usuwanie czeremchy amerykańskiej przy planowanych zabiegach gospodarczych;
- w celu zachowania różnorodności ekosystemów należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki;
- na terenie nadleśnictwa unikać zalesiania śródleśnych łąk, skarp oraz niewielkich otwartych powierzchni (zachowanie bogaactwa i różnorodności krajobrazowej), granice lasów powinny mieć charakter łagodny;
- wywieszanie drewnianych budek dla ptaków i nietoperzy;
- nie zalesiać powierzchni pozostawionych do naturalnej sukcesji;
- ochronę gleb leśnych;
- udostępnienie wlotów i wejść do niezamieszkałych budynków dla sów, nietoperzy.

2. Działania dotyczące prawnych form ochrony przyrody.

Zaleca się:

- otoczenie opieką istniejące i proponowane do objęcia ochroną prawną obiekty przyrodnicze;
- podjęcie starań o uznanie prawne proponowanych form ochrony przyrody;
- stale podnosić wiedzę przyrodniczą pracowników Nadleśnictwa, zwracając szczególną uwagę na rozpoznawanie gatunków roślin, zwierząt oraz siedlisk chronionych;
- prowadzenie ewidencji występowania nowych stanowisk gatunków chronionych, siedlisk chronionych, obiektów cennych przyrodniczo;

- proponowanie do wyznaczenia kolejnych stref ochronnych dla ptaków, systematyczne monitorowanie już istniejących, w rezerwatach, gdzie nie wyznacza się stref prowadzić zabiegi ochronne tak jakby one istniały.

3. Zalecenia w zakresie ochrony cennych gatunków roślin naczyniowych.

W stosunku do gatunków roślin, których stanowiska są wymienione w niniejszym Programie, zaleca się:

- Upowszechnienie wiedzy o wymienionych gatunkach roślin, ich wymagań ekologicznych, stwierdzonych stanowisk wśród pracowników służby leśnej w Nadleśnictwie.
- Wymienianie stanowisk tych gatunków w waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa i coroczną aktualizację tej waloryzacji.
- Eliminowanie gatunków ekspansywnych (czeremcha amerykańska) zagrażających bezpośrednio stanowiskom cennych roślin.

4. Zalecenia w zakresie ochrony cennych roślin zarodnikowych.

- Zapewnienie w ekosystemach leśnych jak najwięcej materii organicznej, przede wszystkim z martwego i rozkładającego się drewna. Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowania ilości martwego drewna i starych drzew. W tym celu nie usuwać drzew martwych i zamierających, zwłaszcza gatunków liściastych, o ile nie jest to niezbędne ze względów hodowli lasu.
- Pozostawić w miarę możliwości wyróżniające się pod względem wieku i grubości drzewa na terenie nadleśnictwa, chronić drzewa wskazane w niniejszym programie jako cenne (nie wycinać, nie uszkadzać, nie wprowadzać istotnych zmian w ich otoczeniu), prowadzić ich bieżącą inwentaryzację. Chronić drzewostany stare, wskazane jako drzewostany cenne, w stosunku do nich stosować ochronę zachowawczą.

5. Zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew.

- Należy prowadzić bieżącą inwentaryzację drzew o rozmiarach pomnikowych oraz drzew o szczególnych cechach (tworzące określone układy przestrzenne np. aleje, stanowiące pamiątkę kultury leśnej np. pojedyncze drzewa egzotyczne, uznane za lokalnie rzadkie lub ginące, reprezentujące unikatowe formy np. szczytłowe świerki oraz będące przykładami unikatowych zjawisk biologicznych np. zrosty drzew). Informacje na temat rozmieszczenia takich drzew należy gromadzić w bazie danych nadleśnictwa.
- Istniejące pomniki przyrody na terenie nadleśnictwa są w dobrym stanie zdrowotnym, w związku z tym nie wymagają zabiegów ochronnych. Zaleca się jednak monitorowanie stanu zachowania tych drzew i w zależności od potrzeb, po uzgodnieniu z organem ochrony przyrody podjęcie odpowiednich działań ochronnych.
- Zakazuje się wprowadzania istotnych zmian w otoczeniu drzew pomnikowych. Nie należy niszczyć roślinności epifitycznej, składować pozostałości zrębowe i innych odpadów w promieniu

10 m. od drzewa. Drzew pomnikowych nie należy wycinać, uszkadzać, należy je pozostawiać na pniu, aż do naturalnego ich rozkładu, z wyjątkiem sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.

- Należy dążyć do zachowania w lasach nadleśnictwa jak największej liczby drzewiastych form głógów, czeremchy zwyczajnej, jałowca, trzmielin, szakłaka.

6. Zalecenia z zakresu ochrony fauny kręgowców.

- Zgłaszanie do służb ochrony przyrody kolejnych stref ochrony dla ujawnionych stanowisk gatunków chronionych.
- Należy przestrzegać obowiązujących regulacji prawnych obowiązujących w strefach ochrony gatunków chronionych (strefy ochronne gniazd). Zabiegi gospodarcze prowadzić zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Chronić drzewa dziuplaste. W drzewostanach sosnowych dążyć do rozwieszenia skrzynek lęgowych, w tym skrzynek dla nietoperzy. Skrzynki dla nietoperzy należy koncentrować na skraju lasu, oraz w pobliżu skraju bagien, zrębów i upraw.

7. Zalecenia w zakresie ochrony fauny bezkręgowców .

- Na skrajach lasu realizować biologiczną zabudowę granicy lasu.
- Dbać o zachowanie pełni bogactwa gatunkowego dendroflory ekosystemów leśnych. Tolerować wszystkie spontanicznie pojawiające się gatunki domieszkowe, w tym także osikę. Wprowadzać domieszki zgodne z naturalnymi składami gatunkowymi drzewostanów.
- Chronić wszystkie pozostałości alei śródleśnych. W miarę możliwości, np. w uprawach dochodzących do ważniejszych dróg leśnych, wprowadzić przy tych drogach jedno- lub dwustronne śródleśne zadrzewienia alejowe. Stosować do tego materiał o charakterze zadrzewieniowym. Wprowadzać Db, Lp, Kl, Wz, Jrz, Js, Wb stosownie do stwierdzonych na gruncie warunków mikrosiedliskowych.
- Chronić drzewa owocowe.
- Zapewnienie w ekosystemach leśnych jak najwięcej materii organicznej, przede wszystkim stałej ilości martwego i rozkładającego się drewna. Drewno to powinno reprezentować pełną różnorodność gatunków występujących w drzewostanie i pełną różnorodność ich rozmiarów. Zaleca się, by były to zarówno leżące gałęzie, martwe drzewa leżące na dnie lasu i pojedyncze martwe drzewa stojące oraz złomy i wywroty. W tym celu nie usuwać drzew martwych i zamierających, zwłaszcza gatunków liściastych, o ile nie jest to niezbędne ze względów hodowli lasu.
- W miarę możliwości pozostawić stare i grube drzewa na terenie nadleśnictwa, chronić je. Chronić drzewostany stare, wskazane jako drzewostany cenne, w stosunku do nich stosować ochronę zachowawczą.
- Tolerować obecność osiki, także w sąsiedztwie drzewostanów sosnowych.

8. Zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach.

- Chronić pozostałości dawnych cmentarzy. Obszar cmentarzy wyłączyć z użytkowania i nie wykorzystywać go do żadnych innych celów. Na ich obszarze można tolerować obecność gatunków egzotycznych (lilaka, śnieguliczki). Dopuszcza się zabiegi ograniczające rozwój krzewów zarastających mogiły. Uporządkować w przypadku konieczności. Proponuje się oznakowanie tych miejsc przez ustawienie tablic informacyjnych. Wszelkie czynności dotyczące obiektów wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- Zaleca się zbieranie, gromadzenie i propagowanie informacji dotyczących historycznego i zwyczajowego nazewnictwa terenowego (nazwy dróg, alei, fragmentów lasu, jezior), informacje o dawnych leśnikach, właścicielach lasu itp.
- W waloryzacji przyrodniczej nadleśnictwa zamieszczać informacje o przydrożnych kapliczkach, obeliskach, tablicach pamiątkowych, starych słupach podziału powierzchniowego i innych podziałów będących pamiątkami kultury powszechnej i leśnej.
- Pojedyncze drzewa gatunków egzotycznych (daglezja, kasztanowiec, żywotnik i in. znajdujące się na terenie nadleśnictwa), należy traktować jako pamiątki kultury leśnej i poddawać ochronie polegającej na pozostawianiu tych drzew w cięciach pielęgnacyjnych i rębnych.
- Chronić stare drzewa owocowe spotykane na terenach leśnych, szczególnie w miejscach dawnych osad.
- W parkach chronić stare drzewa oraz elementy runa. W razie konieczności uporządkować, ograniczyć nadmierny rozwój podszytu, wprowadzać nowe nasadzenia, udrożnić ścieżki będące elementami kompozycji parkowej.

9. Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznnych w lasach.

Zaleca się:

- poprawę stosunków wodnych na terenie nadleśnictwa poprzez:
  - utrzymanie naturalnego poziomu wód gruntowych;
  - przywrócenie pierwotnych stosunków wodnych na odwodnionych torfowiskach wysokich i przejściowych;
  - utrzymywanie naturalnego charakteru brzegów bagien, jezior, cieków, rzek;
  - zachowanie istniejących torfowisk i mokradeł.
- wokół bagien źródeł, wycieków i wysięków wód podziemnych zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywanie lub kształtowanie strefy pasa ochronnego.
- wyłączenie z użytkowania rębnych drzewostanów na zabagnionych, trudno dostępnych siedliskach LMB oraz niektórych OI i OIJ.

10. Kształtowanie strefy ekotonowej.

W lasach Nadleśnictwa Bierzwnik zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego wokół bagien, zbiorników i wzdłuż cieków. Ponadto zaleca się dążyć do tego, aby strefy ekotonowe były maksymalnie wypełnione przez roślinność zielną, krzewy i drzewa w układzie pionowym i poziomym. Ma to na celu wytworzenie pełnej ściany lasu tzw. ściany okrajkowej ograniczającej wnikanie i penetrację wielu czynników wnętrza lasu, szczególnie z przelotowych tras komunikacyjnych, pól uprawnych oraz terenów zabudowanych.

11. Zalesienia porolne.

Racjonalna gospodarka leśna i ochrona przyrody ściśle powiązana jest z wielkością i kształtem kompleksu leśnego. Jednym ze sposobów ochrony szaty roślinnej jest planowanie w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zalesień i zadrzewień. Na gruntach Nadleśnictwa nie planuje się zalesień.

12. Promocja i edukacja ekologiczna.

➤ Obiekty edukacyjne nadleśnictwa to:

- izba edukacji leśnej,
- leśna wiata edukacyjna,
- leśne ścieżki edukacyjne
- punkty edukacji leśnej,
- inne obiekty.

• **Izba edukacji leśnej**

Świetlica – znajduje się w biurowcu nadleśnictwa, jest miejscem comiesięcznych narad. Wykorzystana jako obiekt okazjonalnych spotkań, konkursów, prezentacji itp. Podstawowe wyposażenie to sprzęt audio-video, zbiór filmów o tematyce leśnej, tablice do prezentacji o tematyce leśnej.

• **Leśna wiata edukacyjna**

- „**Wigwam**” – wykorzystywany w edukacji leśnej. Miejsce rozgrywek turnieju szachowego „Na Leśnej Polanie” im. Romana Szymoniaka.

• **Leśne ścieżki edukacyjne**

Ścieżka rekreacyjna ”Poznawczy” przebiega wokół małego oczka wodnego znajdującego się na terenie Leśnictwa Łasko przy drodze Wygon - Brzeziny. Ścieżka rozpoczyna się przy miejscu postoju pojazdów. Trasa przeznaczona jest zarówno do wypraw rowerowych jak i pieszych. Powstała z inicjatywy Marty Rys-Tracz i Zbigniewa Tracza, przy współudziale dzieci z Klubu „Poznawczy”, które własnoręcznie wykonały oznakowania trasy oraz tory przeszkód.

- **Leśna ścieżka edukacji ekologicznej** została wytyczona wokół jeziora Bierzwnik. Na początku ścieżki wydzielone jest miejsce postoju pojazdów miejsce, przy którym ustawiono tablice informacyjne: plan ścieżki, poradnik leśnego wędrownika, informacje o ilości powierzchni

lasów oraz urządzeniami: stoły, ławy, kosze na śmieci, toaleta, stojak na rowery. Trasa podzielona jest na 19 przystanków. Każdy z nich posiada tablice informacyjno-dydaktyczne, na których przedstawiono wiadomości o tajnikach lasu i zamieszkującej w niej zwierzynie oraz wyposażony jest w urządzenia małej infrastruktury.

- **Punkty edukacji leśnej**

- Szkółka Leśna Wielkie Buki** - produkcja materiału sadzeniowego, na własne potrzeby oraz na sprzedaż, prowadzona jest na trzech kwaterach. Wykorzystywana jest w zajęciach edukacyjnych dla przedszkolaków oraz uczniów szkoły podstawowej.
- Strzelnica myśliwska** - szczególną formą rekreacji jest polowanie. Długoletnie tradycje wytworzyły wiele ciekawych obyczajów myśliwskich. Każdego roku na strzelnicy odbywają się Powiatowe Zawody w Strzelaniach Śrutowych oraz Powiatowe Zawody Drwali. W trakcie ich trwania goście mogą zapoznać się z podstawowymi pracami z zakresu pozyskania drewna.

- **Inne obiekty**

Ogród botaniczny został założony jako park przy przedwojennej siedzibie nadleśnictwa. Położony jest w miejscowości Kruczaj, w pobliżu drogi wojewódzkiej numer 160, łączącej Bierzwnik z Choszczem, w odległości 5 km od Bierzwnika w oddziale 361a. Ogród zajmuje powierzchnię 4,52 ha. Na jego terenie znajdują się rzadkie okazy drzew, takie jak: dąb bezszypułkowy, sosna wejmutka w wieku 120 lat, daglezja, cis, żywotnik olbrzymi oraz liczne buki, z których 40% jest w wieku około 150 lat. W ostatnim czasie wprowadzono pojedyncze gatunki egzotyczne, jak: daglezja, jodła kaukaska, żywotniki, świerk srebrny.

- **Plany działalności edukacyjnej nadleśnictwa na lata 2014-2023.**

1. Rozbudowa, zagospodarowanie (remonty, uzupełnienie, wyposażenie) istniejących obiektów.

- **Izba edukacji leśnej**

Planowane działania:

- doposażenie świetlicy w budynku nadleśnictwa Bierzwnik wyposażenie obiektu w materiały oraz urządzenia wykorzystywane w edukacji.

- **Leśna ścieżka edukacyjna:**

Planowane działania:

- bieżące remonty i naprawy,
- przystosowanie leśnej ścieżki edukacyjnej nad jeziorem Bierzwnik do potrzeb i oczekiwań odwiedzających (zmiana długości, korekta trasy)

2. Planowane przedsięwzięcia z zakresu edukacji leśnej.

- Dalsza współpraca ze szkołami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami, urzędami miast i gmin działających w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
- Ustawienie paśników szkołach podstawowych w Bierzwniku oraz Łasku w celu umożliwienia uczniom dokarmiania oraz obserwacji zwierzyny.

- Opracowanie i przeprowadzenie konkursów wiedzy ekologicznej w trakcie imprez masowych organizowanych na terenie gminy Bierzwnik.
- Opracowanie przez nadleśnictwo Bierzwnik folderu promującego obiekty edukacyjne oraz działania z zakresu edukacji leśnej.
- Wprowadzenie cyklicznej imprezy o tematyce ekologicznej adresowanej do placówek edukacyjnych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.
- Udział w akcjach: „Sprzątanie Świata”, „Dzień Ziemi”, „Dzień Drzewa”,
- Wsparcie merytoryczne placówek edukacyjnych biorących udział w akcji „Czysty Las”.
- Prowadzenie pogadanek, prelekcji, wycieczek poznawczych przy współpracy z różnymi podmiotami prowadzącymi edukację o tematyce ekologicznej.
- Organizacja oraz pomoc w organizowaniu imprez plenerowych, np.: happeningi, które trafiają do dużej liczby odbiorców.
- Współpraca w przedsięwzięciach z zakresu edukacji leśnej/ekologicznej realizowanych przez samorządy, stowarzyszenia oraz organizacje pozarządowe.
- Podjęcie działań mających na celu pozyskanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu edukacji leśnej.

Opracował:
mgr inż. Bartłomiej Małecki

PIŚMIENNICTWO.

- Atlas hydrologiczny Polski.* IMiGW. Wyd. Geolog. Warszawa 1987.
- Elaborat Nadleśnictwa Bierzwnik.* BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2004.
- Elaborat Nadleśnictwa Bierzwnik* BULiGL O/Gorzów Wlkp. 2014.
- Głowaciński Z. (red.). *Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce.* PWN. Warszawa 2002. Głowaciński Z., Nowacki J. (red.) *Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce.* Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie Akademia, Rolnicza im. A. Cieszkowskiego w Poznaniu. 2004.
- Jackowiak B., Żukowski W. *Ginące i Zagrożone Rośliny Naczyniowe Pomorza Zachodniego i Wielkopolski.* Bogucki Wyd. Nauk., Poznań 1995.
- Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie.* Warszawa 1996.
- Instrukcja urządzania lasu.* Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012.
- Jańczak J. (red.). *Atlas jezior Polski.* Bogucki Wydawnictwo Naukowe. Poznań 1999.
- Jasnowska J., Jasnowski M. *Zagrożone Gatunki Flory Torfowisk.* (w:) *Chrońmy Przyr. Pol.* 33. (4), 1977.
- Kleczkowski A.S. *Objaśnienia mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce wymagających szczególnej ochrony.* AGH Kraków. 1990
- Kondracki. J. *Polska. Geografia fizyczna Polski.* PWN. Warszawa 1988.
- Matuszkiewicz J. M. *Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2500000, 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony botaniczne (42.5)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej.* Główny Geodeta Kraju. IgiPZ PAN. Warszawa 1994.
- Matuszkiewicz W. *Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa.* PAN. Warszawa 1995.
- Matuszkiewicz W. *Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski.* PWN Warszawa 2001.
- Mojski J. E. *Objaśnienia do Mapy Geologicznej Polski 1:200000.* Wydawnictwo Geologiczne. Warszawa 1977.
- Pawlaczyk P. (red.). *Zasady ochrony przyrody w lasach gospodarczych – propozycja społeczna.* 2008. <http://www.kp.org.pl/instrukcja/index.html>.
- Podział hydrograficzny Polski.* ImiGW, Warszawa 1983.
- Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000, Lasy i bory – praca zbiorowa.* Warszawa 2004.
- Program Ochrony Środowiska (POŚ) Województwa Zachodniopomorskiego 2008 – 2011 z perspektywą na lata 2012-2015.*
- Program Ochrony Środowiska (POŚ) dla Województwa Lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019 roku.*
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Myśliborskiego na lata 2009 – 2012 z perspektywą na lata 2013 – 2016.*
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Choszczeńskiego na lata 2004 – 2011 z perspektywą na lata 2012- 2015.*
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Strzelecko- Drezdeneckiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą na lata 2016- 2019.*
- Rejestr zabytków województwa lubuskiego.* www.kobidz.pl
- Standardowy Formularz Danych Lasy Puszczy Nad Drawą*
- Standardowy Formularz Danych Lasy Bierzwnickie*
- Standardowy Formularz Danych Uroczyska Puszczy Drawskiej*

Szafer W., Pawłowski B. *Szata roślinna Polski*. PWN. Warszawa.

Waloryzacja przyrodnicza Wojwództwa Zachodniopomorskiego. Szczecin 2010

Woś. A. *Klimat Polski*. PWN 1999. Warszawa.

Woś A. *Typy pogody, Regiony klimatyczne (31.8)* (w:) *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej*. Główny Geodeta Kraju. IGiPZ PAN. Warszawa 1994.

Wyniki aktualizacji powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w Lasach Państwowych na dzień 1 stycznia 2009 r. wykonana przez BULiGL na zamówienie DGLP. Warszawa 2009.

www.debno.pl

www.wikipedia.pl

www.gdos.gov.pl

www.szczecin.lasy.gov.pl/web/bierzwnik

Zarzycki K., Kaźmierczakowa R.,(red.). *Polska Czerwona Księga Roślin*. Instytut Ochrony Przyrody PAN. Kraków 1993.

Zarzycki K., Szeląg Z. *Czerwona Lista Roślin Naczyniowych Zagrożonych w Polsce*. (w:) K. Zarzycki, W. Wojewoda, Z. Heinrich (red.), *Lista Roślin Zagrożonych w Polsce* (wyd. 2). Instytut Botaniki im. W. Szafera PAN, Kraków 1992.

Zasady Hodowli Lasu. Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu. Warszawa 2003.

Zielony R., Kliczkowska A. 2012. *Regionalizacja przyrodniczo – leśna Polski 2010*. CILP. Warszawa

Spis rycin:

Rysunek 1 Umiejscowienie Nadleśnictwa Bierzwnik na tle Nadleśnictw z RDLP Szczecin	15
Rysunek 2 Zróżnicowana struktura wiekowo – gatunkowa drzewostanu położonego nad jeziorem Bierzwnik. .	24
Rysunek 3 Położenie rezerwatu przyrody "Łasko"	26
Rysunek 4 Widok na rezerwat "Łasko" (Fot. Bartłomiej Małecki).....	27
Rysunek 5 Fragment rezerwatu "Łasko" (Fot. Bartłomiej Małecki)	27
Rysunek 6 Położenie rezerwatu przyrody "Wyspa nad jeziorem Bierzwnik"	28
Rysunek 7 Widok na rezerwat przyrody "Wyspa na jeziorze Bierzwnik" (Fot. Bartłomiej Małecki)	28
Rysunek 8 Fragment rezerwatu przyrody "Wyspa na jeziorze Bierzwnik" (Fot. Bartłomiej Małecki)	29
Rysunek 9 Położenie rezerwatu "Źródlika skrzypowe"	30
Rysunek 10 Fragment rezerwatu "Źródlika skrzypowe" (Fot. Bartłomiej Małecki)	31
Rysunek 11 Łęg olszowo jesionowy (91E0) w rezerwacie przyrody "Źródlika skrzypowe" (Fot. Bartłomiej Małecki)	32
Rysunek 12 Położenie rezerwatu przyrody "Torfowisko Konotop" (Fot. Bartłomiej Małecki)	33
Rysunek 13 Widok na jezioro eutroficzne (3150) Konotop będące częścią rezerwatu "Torfowisko Konotop" (Fot. Bartłomiej Małecki).....	33
Rysunek 14 Fragment przejściowego torfowiska (7140) pojeziornego stanowiącego główny cel ochrony w rezerwacie przyrody "Torfowisko Konotop" (Fot. Bartłomiej Małecki)	34
Rysunek 15 Położenie proponowanego rezerwatu przyrody "Kłocie nad jeziorem Stobińskim" (Fot. Bartłomiej Małecki)	36
Rysunek 16 Szuwar Kłoci wiechowatej na rezerwatu przyrody "Kłocie nad jeziorem Stobińskim" (Fot. Bartłomiej Małecki)	37
Rysunek 17 Widok na proponowany rezerwat przyrody "Kłocie nad jeziorem Stobińskim" (Fot. Bartłomiej Małecki)	37
Rysunek 18 Położenie obszarów chronionego krajobrazu na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik	38
Rysunek 19 Położenie zbiorcze obszarów Natura 2000 w zasięgu Nadleśnictwa Bierzwnik	41
Rysunek 20 Położenie obszaru Natura 2000 Lasy Bierzwnickie PLH320044.....	42
Rysunek 21 Klasy siedlisk (% pokrycia) w Lasy Bierzwnickie PLH320044 (wg SDF).....	43
Rysunek 22 Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w granicach Lasy Bierzwnickie PLH 320044.....	44
Rysunek 23 Zestawienie procentów powierzchni klas wieku w granicach Lasy Bierzwnickie PLH 230046	44
Rysunek 24 Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO Lasy Bierzwnickie PLH 320044	47
Rysunek 25 Położenia leśnych siedlisk przyrodniczych w SOO Lasy Bierzwnickie PLH 320044 (kolory z Rysunku 24).....	47
Rysunek 26 Położenie obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH 320046.	49
Rysunek 27 Klasy siedlisk (% pokrycia) w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH 320046 (wg SDF).....	50
Rysunek 28 Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w granicach PLH 320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej	51
Rysunek 29 Zestawienie procentowe powierzchni klas wieku w granicach PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej	51
Rysunek 30 Zestawienie leśnych siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO	54
Rysunek 31 Położenia leśnych siedlisk przyrodniczych w SOO Lasy Bierzwnickie PLH 320044 (kolory z Rysunku 30).....	55
Rysunek 32 Położenie obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.....	58
Rysunek 33 Klasy siedlisk (% pokrycia) w PLB 320016 Lasy Puszczy nad Drawą (wg SDF).....	59
Rysunek 34 Udział powierzchniowy gatunków rzeczywistych w granicach Lasy Puszczy Nad Drawą PLB 320016.....	59
Rysunek 35 Zestawieni powierzchni klas wieku w granicach Lasy Puszczy Nad Drawą PLB 320016 na początku i na końcu okresu obowiązywania planu.	60
Rysunek 36 Położenie użytków ekologicznych na terenie N-ctwa Bierzwnik	67
Rysunek 37 Fragment użytku ekologicznego „Myśliwskie Bagno” (Fot. Bartłomiej Małecki)	70

Rysunek 38 Fragment użytku ekologicznego „Graniczne Bagno” (Fot. Bartłomiej Małecki)	70
Rysunek 39 Fragment użytku ekologicznego „Graniczne Bagno” (Fot. Bartłomiej Małecki)	72
Rysunek 40 Położenie proponowanego zespołu przyrodniczo- krajobrazowego „Jezioro Kosino”	74
Rysunek 41 Fragment proponowanego zespołu przyrodniczo- krajobrazowego „Jezioro Kosino” (Fot. Bartłomiej Małecki)	74
Rysunek 42 Drzewostan nad jeziorem- powszechny widok w Nadleśnictwie Bierzwnik	90
Rysunek 43 Fragment mapy hydrograficznej Polski.....	92
Rysunek 44 Fragment mapy potencjalnej roślinności Polski	94
Rysunek 45 Typy siedliskowe lasu w Nadleśnictwie Bierzwnik	97
Rysunek 46 Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Bierzwnik	98
Rysunek 47 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury	99
Rysunek 48 Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych.	101
Rysunek 49 Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem. ..	104
Rysunek 50 Formy stanu siedliska.....	106
Rysunek 51 Borowacenie w Nadleśnictwie Bierzwnik	107
Rysunek 52 Neofityzacja w Nadleśnictwie Bierzwnik (% powierzchni spośród ogółu powierzchni wydzieleń.	108
Rysunek 53 Żyzne buczyny (9130)- najliczniej reprezentowane siedlisko przyrodnicze w Nadleśnictwie Bierzwnik (Fot. Bartłomiej Małecki).	120
Rysunek 54 Kwaśne dąbrowy (9190) (Fot. Bartłomiej Małecki).	120
Rysunek 55 Droga brukowa wraz z starym drogowiskiem.....	134
Rysunek 56 Ruiny po dawnym młynie	134
Rysunek 57 Ryc.51. Uszkodzenia od bobrów (Fot. Bartłomiej Małecki).....	143
Rysunek 58 Jesień w lesie.....	150
Rysunek 59 Odnowienie naturalne buka w żyznej buczynie	152

Spis tabel:

Tabela 1 Warunki termiczne i wilgotnościowe dla stacji meteorologicznej w Gorzowie Wlkp.	19
Tabela 2 Warunki termiczne i wilgotnościowe dla stacji meteorologicznej w Wąlczu	20
Tabela 3 Porównanie wybranych cech drzewostanów Nadleśnictwa Bierzwnik.....	22
Tabela 4 Zestawienie powierzchni lasów ochronnych i gospodarczych	22
Tabela 5 Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w ramach grup funkcji lasu (Wzór 1b.)	23
Tabela 6 Liczba i wielkość kompleksów leśnych(wyłącznie powierzchnia własności Skarbu Państwa)	23
Tabela 7 Ogólna charakterystyka rezerwatów (Wzór 3.).....	34
Tabela 8 Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu – „F”- Bierzwnik.....	39
Tabela 9 Zestawienie powierzchni Obszaru Chronionego Krajobrazu – „1”- Puszcza Drawska.	40
Tabela 10 Zestawienie zbiorcze powierzchni obszarów Natura 2000 w Nadleśnictwie Bierzwnik	41
Tabela 11 Zestawienie wspólnych powierzchni [ha] obszarów Natura 2000.	42
Tabela 12 Zestawienie powierzchni Lasy Bierzwnickie PLH320044.....	43
Tabela 13 Zestawienie siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO Lasy Bierzwnickie PLH 320044 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).	45
Tabela 14 Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony w SOO Lasy Bierzwnickie PLH 320044 (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).	48
Tabela 15 Zestawienie powierzchni Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH 320046.	50
Tabela 16 Typy siedlisk przyrodniczych stanowiących przedmioty ochrony w SOO PLH 320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).	53
Tabela 17 Gatunki zwierząt będące przedmiotem ochrony w SOO PLH 320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).....	55
Tabela 18 Rośliny będące przedmiotem ochrony w SOO PLH 320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej.	57
Tabela 19 Zestawienie powierzchni PLB 320016 Lasy Puszczy nad Drawą.....	59
Tabela 20 Przedmioty ochrony w PLB 320016 Lasy Puszczy nad Drawą (kolorem zielonym oznaczono przedmioty ochrony związane ze środowiskiem leśnym).	61

Tabela 21 Wzór nr 5a. Wykaz istniejących pomników przyrody.	65
Tabela 22 Wzór nr 5b. Proponowane pomniki przyrody.	66
Tabela 23 Wzór 7a. Wykaz istniejących użytków ekologicznych*	67
Tabela 24 Wykaz proponowanych użytków ekologicznych.	71
Tabela 25 Wykaz proponowanych Zespołów przyrodniczo- krajobrazowych.	73
Tabela 26 Wykaz chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków grzybów i porostów w Nadleśnictwie Bierzwnik.	76
Tabela 27 Zestawienie gatunków roślin podlegających ochronie gatunkowej i rzadkich na gruntach Nadleśnictwa, co do których znana jest dokładna lokalizacja.	77
Tabela 28 Gatunki zwierząt chronionych występujących na gruntach Nadleśnictwa Bierzwnik, co do których odnotowano dokładną lokalizację.	81
Tabela 29 Powierzchnia stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Bierzwnik.	84
Tabela 30 Wykaz stref ochrony zwierząt w Nadleśnictwie Bierzwnik.	84
Tabela 31 Gospodarstwo specjalne.	86
Tabela 32 Lasy ochronne.	87
Tabela 33 Zestawienie powierzchni rezerwatów, lasów ochronnych i pozostałych.	87
Tabela 34 Zestawienie powierzchni leśnej zalesionej i nie zalesionej wg typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Bierzwnik.	96
Tabela 35 Bogactwo gatunkowe w Nadleśnictwie Bierzwnik.	97
Tabela 36 Zestawienie powierzchni [ha] drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.	99
Tabela 37 Zestawienie powierzchni [ha] wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych*. .	100
Tabela 38 Zestawienie powierzchni [ha] wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.	102
Tabela 39 Formy stanu siedliska.	105
Tabela 40 Borowacenie w Nadleśnictwie Bierzwnik.	107
Tabela 41 Wykaz drzewostanów cennych przyrodniczo.	109
Tabela 42 Wykaz drzewostanów o charakterze parkowym.	117
Tabela 43 Wykaz siedlisk w Nadleśnictwie Bierzwnik podlegających ochronie.	117
Tabela 44 Wykaz cennych drzew znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Bierzwnik.	121
Tabela 45 Zestawienie zadrzewień.	121
Tabela 46 Zestawienie remiz.	122
Tabela 47 Zestawienie remiz jako powierzchni nie tworzących wydzieleń.	122
Tabela 48 Zestawienie gruntów przeznaczonych do naturalnej sukcesji.	123
Tabela 49 Ostoje ksylobiontów w Nadleśnictwie Bierzwnik.	124
Tabela 50 Wykaz bagien ewidencyjnych w Nadleśnictwie Bierzwnik.	125
Tabela 51 Wykaz bagien nie stanowiących osobnych wydzieleń.	127
Tabela 52 Wykaz źródlisk w Nadleśnictwie Bierzwnik.	131
Tabela 53 Powierzchnia GDN i gatunek nasienny.	132
Tabela 54 Wzór nr 19. Wykaz obiektów kultury materialnej.	132
Tabela 55 Zestawienie pożarów w latach 2001-2010 w Nadleśnictwie Bierzwnik.	146
Tabela 56 Podział lasów na gospodarstwa.	150

KRONIKA

Załącznik nr 1.

Tabela XXII. Zestawienie przedmiotów ochrony , dla których wyznaczono obszary Natura 2000 w lasach nadleśnictwa lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1	2	3	4	5	6
1. SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK - Uroczyńska Puszczy Drawskiej PLH320046- siedliska przyrodnicze:					
1.	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne A	Oddz.: 285, 312, 361. Pow.: 7,19 ha.	Zbiorniki o nie powiększonym dopływie biogenów ze zlewni, z trwale zachowaną barierą biogeochemiczną wzdłuż brzegów, z naturalnymi i nie zaburzonymi warunkami rozwoju roślinności wodnej i brzegowej, fauna rodzima, bez udziału intensywnie żerujących obcych gatunków ryb roślinożernych.	<ul style="list-style-type: none"> Zanieczyszczenie wód (eutrofizacja i hipertrofizacja) [brak identyfikacji źródeł zanieczyszczeń i skali zagrożeń]; Przekształcanie i niszczenie stref brzegowych; 	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona stref brzegowych przed zanieczyszczeniem odpadami. Ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów.
2.	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska A	Oddz.: 58, 94, 232, 333, 378, 400 Pow.: 12,88 ha.	Wysoki poziom wód umożliwiający proces torfotwórczy i zapobiegający murszeniu gleb oraz utrzymanie się charakterystycznych kompozycji gatunkowej roślin	<ul style="list-style-type: none"> Nadmierne odwodnienie terenu, zarastanie roślinnością krzewiastą lub drzewiastą, zmiana sposobu użytkowania. 	<ul style="list-style-type: none"> Działania w zakresie ochrony czynnej – podnoszenie poziomu wody w torfowisku za pomocą zastawek lub zasypywania rowów odwadniających, podejmować w przypadku zaistnienia potrzeby. Okresowe koszenie fitocenozy opanowanych przez krzewy i drzewa.
3.	9110	Oddz.: 180, 181,	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie	<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i 	<ul style="list-style-type: none"> Nie wprowadzanie - przynajmniej w obszarze

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	Kwaśne buczyny A	198, 226, 228, 233, 236, 259-261, 266, 267, 287, 294, 296, 336, 344, 369, 349, 357-359, 370, 374, 377, 383-386, 397, 398. Pow.: 259,46 ha.	pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych (w tym z domieszką dębów) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	ekologicznie do drzewostanów; <ul style="list-style-type: none"> mała ilość martwego drewna. 	występowania siedliska, obcych gatunków (w tym przypadku dot. to zwłaszcza dębu czerwonego i robinii). <ul style="list-style-type: none"> Nie wprowadzanie gatunków inwazyjnych. Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i starych drzew.
4.	Żyzne buczyny 9130 A	Oddz.: 245- 248, 250, 251, 261, 273-282, 287, 298, 299, 309, 302, 306, 307, 310, 359, 371. Pow.: 265,37 ha.	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych (w tym z domieszką dębów) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i ekologicznie do drzewostanów; mała ilość martwego drewna. 	<ul style="list-style-type: none"> Nie wprowadzanie - przynajmniej w obszarze występowania siedliska, obcych gatunków (w tym przypadku dot. to zwłaszcza dębu czerwonego i robinii). Nie wprowadzanie gatunków inwazyjnych. Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i starych drzew.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
5.	9160 Grądz subatlantycki B	Oddz.: 247, 248, 282, 283, 296, 308, 309, 320, 372, 373, 398, 400, 401. Pow.: 71,31 ha.	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych (utrzymanie grabów w składzie drzewostanów, ale bez forsowania udziału buków) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	<ul style="list-style-type: none"> • Upraszczenie struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów; • wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i ekologicznie do drzewostanów • marginalizacja i usuwanie grabów z drzewostanów gospodarczych; • mała ilość martwego drewna; • niekorzystny stosunek odnowień naturalnych i sztucznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eliminowanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych odnowieniach, w ramach innych prac. • Nie wprowadzanie gatunków inwazyjnych . • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i starych drzew.
6.	9170 Grądz środkowoeuropejski i subkontynentalny C	Oddz.: 262 Pow.: 3,68 ha.	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych (utrzymanie grabów w składzie drzewostanów, ale bez forsowania udziału buków) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	<ul style="list-style-type: none"> • Upraszczenie struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów; • wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i ekologicznie do drzewostanów • marginalizacja i usuwanie grabów z drzewostanów gospodarczych; • mała ilość martwego drewna; • niekorzystny stosunek odnowień naturalnych i sztucznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eliminowanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych odnowieniach, w ramach innych prac. • Nie wprowadzanie gatunków inwazyjnych . • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
					drewna i starych drzew.
7.	9190 Kwaśna dąbrowa A	Oddz.: 172, 179, 181, 198-200, 218, 219, 221, 222, 225, 228, 233, 245, 254-260, 263, 265, 271, 273, 275, 276, 284, 286, 291, 292, 296, 297, 302, 303, 308, 309, 327, 336-338, 350, 355, 356, 359, 367, 371, 403. Pow.: 377,73 ha.	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania, lasy wolne od udziału gatunków inwazyjnych (dąb czerwony, czeremcha amerykańska), ze zmniejszającym się udziałem sosen w drzewostanie; utrzymanie nie pomniejszonych zasobów starych drzew i utrzymanie lub odtworzenie struktury wiekowej starodrzewiu gwarantujących zachowanie udziału starych dębów w lasach.	<ul style="list-style-type: none"> • Introdukcja i rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych i inwazyjnych (dąb czerwony, robinia akacjowa, czeremcha amerykańska); • niski udział odnowień naturalnych; • introdukcja i rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych i inwazyjnych (dąb czerwony, robinia akacjowa, czeremcha amerykańska). 	<ul style="list-style-type: none"> • Eliminowanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych odnowieniach, w ramach innych prac. • Nie odnawianie sztucznie bukiem powierzchni siedliska. • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowania ilości martwego drewna i starych drzew. • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk przy podejmowaniu działań utrzymujących dominację dębów w drzewostanie.
8.	91D0* Bory i lasy bagienne C	Oddz.: 324, 343, 346, 365, 368-370, 388. Pow.: 42,05 ha.	Właściwy poziom uwodnienia oraz charakterystyczna kompozycja gatunkowa.	<ul style="list-style-type: none"> • Nadmierne odwodnienie terenu, • zmiana sposobu użytkowania. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nie planowanie użytkowania. • W przyległych wydzieleniach leśnych nie wprowadzanie i ograniczanie obecności świerka.
9.	91E0* Łęgi wierzbowe,	Oddz.: 140, 159, 190-192, 196, 199,	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty	<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany stosunków wodnych; • upraszczanie składu gatunkowego łągów olszowo- 	<ul style="list-style-type: none"> • Preferowanie rębni złożonej, zwłaszcza w wąskich pasach łągów.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	topolowe, olszowe i jesionowe C	236-238, 239, 240, 243, 244, 251, 256, 267, 269, 270, 272, 274, 281, 284, 296, 299, 301, 302, 307, 308, 314, 315, 324, 325, 331, 335, 337, 338, 347, 349, 350, 360-362, 366, 369, 370-374, 381-384, 396, 399, 401, 403, 407. Pow.: 148,78 ha.	ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu (w tym z lukami i okrajkami umożliwiającymi współwystępowanie ziołorośli okrajkowych) o zróżnicowanym reżimie użytkowania.	jesionowych (promowanie samej olszy, zamieranie jesionów); <ul style="list-style-type: none"> • zręby zupełne w łęgach, problematyczne zwłaszcza w wąskich pasmach i izolowanych płatach, przerywające ciągłość tego typu siedlisk; • niski udział odnowień naturalnych; • ubogi skład gatunkowy drzewostanów; • mało martwego drewna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowania ilości martwego drewna i starych drzew. • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk.
2. SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK - Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046- gatunki roślin i zwierząt (z wyjątkiem ptaków):					
10.	1337 Bóbr europejski B	Oddz.: 198, 199, 236, 237, 294- 296, 347, 385, 386. Liczba stan.: 12	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Brak 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
11.	1355 Wydra	Oddz.: 199, 324-327.	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie poziomu wód; • zanieczyszczenie wód. 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	A	Liczba stan.: 7			
12.	1352 Wilc A	Oddz.: Dawny Obręb Wygon Liczba stan.: Nieznana	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Niepokojenie w miejscach rozrodu i odpoczynku. 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
13.	1188 Kumak nizinny B	Oddz.: 232, 236, 237. Liczba stan.: 3	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zanik miejsc odpowiednich do rozrodu; opadanie poziomu wód gruntowych i wysychanie małych zbiorników wodnych. 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
14.	1084 Pachnica dębowa B	Oddz.: 221, 222 Liczba stan.: 3	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> izolacja stanowisk; spadek liczby starych drzew. 	Utrzymanie ciągłości siedlisk (w perspektywie wieloletniej), przez obecność stałej ilości starych, dobrze oświetlonych drzew w lasach i ich następców.
15.	1042 Zalotka większa B	Oddz.: 94, 95 Liczba stan.: 2	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zanieczyszczenie; Zbyt intensywne działania melioracyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> Ochrona stref brzegowych w miejscach lokalizacji gatunku przed zanieczyszczeniem odpadami. Rezygnacja z intensywnych działań melioracyjnych w miejscach lokalizacji gatunku.
SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK – Lasy Bierzwnickie PLH320044- siedliska przyrodnicze:					

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
1.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie C	Oddz. 475, 502-504 Pow.: 24,4 ha	Utrzymana różnorodność biologiczna (organizmów różnych grup systematycznych) i areal siedliska w warunkach tradycyjnej gospodarki pastwiskowo-kośnej.	<ul style="list-style-type: none"> Zmiana sposobu użytkowania (zamiana na grunty orne, zalesianie, zabudowywanie). 	<ul style="list-style-type: none"> Zapobieganie sukcesji. Nie zalesianie płatów siedliska.
2.	9110 Kwaśne buczyny A	Oddz. 443, 444, 446, 471-474, 476, 500, 502,504 529, 530, 532-536, 623, 639, 640, 657 Pow.: 156,19 ha	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych (w tym z domieszką dębów) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i ekologicznie do drzewostanów; mała ilość martwego drewna. 	<ul style="list-style-type: none"> Nie wprowadzanie - przynajmniej w obszarze występowania siedliska, obcych gatunków (w tym przypadku dot. to zwłaszcza dębu czerwonego i robinii). Nie introdukowanie gatunków inwazyjnych. Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowania ilości martwego drewna i starych drzew.
3.	9130 Żyzne buczyny	Oddz. 217, 435-441, 443-448, 460, 461-465, 467, 472-476,	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków	<ul style="list-style-type: none"> Wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i ekologicznie do drzewostanów; mała ilość martwego drewna. 	<ul style="list-style-type: none"> Nie wprowadzanie - przynajmniej w obszarze występowania siedliska, obcych gatunków(w tym przypadku

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	A	487, 488, 491, 493-495, 501, 503, 518-527, 532, 553-556, 558-562, 565-569, 590-593, 624, 625, 636-639, 642, 648-652, 658-660, 668-670, 679, 684, 685, 687, 691-693, 708, 709, 715. Pow.: 1001,09 ha	typowych (w tym z domieszką dębów) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.		dot. to zwłaszcza dębu czerwonego i robinii). <ul style="list-style-type: none"> • Nie wprowadzanie gatunków inwazyjnych. • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości martwego drewna i starych drzew.
4.	9160 Grąd subatlantycki B	Oddz. 212, 217, 437, 438, 465-467, 469, 491, 492, 494-496, 668-671, 684, 691, 692, 699, 704, 710, 711. Pow.: 128,72 ha	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych (utrzymanie grabów w składzie drzewostanów, ale bez forsowania udziału buków) i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	<ul style="list-style-type: none"> • Upraszczanie struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów; • wprowadzanie gatunków drzew obcych geograficznie i ekologicznie do drzewostanów marginalizacja i usuwanie grabów z drzewostanów gospodarczych; • mała ilość martwego drewna; • niekorzystny stosunek odnowień naturalnych i sztucznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eliminowanie gatunków inwazyjnych w uprawach leśnych odnowieniach, w ramach innych prac. • Nie wprowadzanie gatunków inwazyjnych. • Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk. • Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowanie ilości

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
					martwego drewna i starych drzew.
5.	91D0* Bory i lasy bagienne C	Oddz. 426-432, 435, 456, 457, 462, 498, 532, 563-565, 567, 570, 621, 634, 637, 660-662, 665, 675, 676, 683. Pow.: 220,47 ha	Właściwy poziom uwodnienia oraz charakterystyczna kompozycja gatunkowa.	<ul style="list-style-type: none"> Nadmierne odwodnienie terenu, zmiana sposobu użytkowania. 	<ul style="list-style-type: none"> Nie planowanie użytkowania. W przyległych wydzieleniach leśnych nie wprowadzanie i ograniczenie obecności świerka.
6.	91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe B	Oddz. 212, 424, 426, 432, 433, 435-439, 441, 443-446, 462, 465, 466, 470, 479-482, 492, 497-499, 503, 505, 507-509, 511, 513, 514, 529, 531, 533, 535, 543, 536, 538, 539, 566, 574, 575, 622-625, 631, 632, 636, 637, 639, 648, 653,	Lasy z udziałem martwego drewna w ilości umożliwiającej utrzymanie w nie pogorszonym stanie bioty ksylobiontycznej, z obecnością gatunków typowych i zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu (w tym z lukami i okrajkami umożliwiającymi współwystępowanie ziołorośli okrajkowych) o zróżnicowanym reżimie użytkowania.	<ul style="list-style-type: none"> Zmiany stosunków wodnych; upraszczanie składu gatunkowego łęgów olszowo-jesionowych (promowanie samej olszy, zamieranie jesionów); zręby zupełne w łęgach, problematyczne zwłaszcza w wąskich pasmach i izolowanych płatach, przerywające ciągłość tego typu siedlisk; niski udział odnowień naturalnych; ubogi skład gatunkowy drzewostanów; mało martwego drewna. 	<ul style="list-style-type: none"> Preferowanie rębni złożonej, zwłaszcza w wąskich pasach łęgów. Kontynuowanie, w ramach realizowanej gospodarki leśnej, działań mających na celu zachowania ilości martwego drewna i starych drzew. Faworyzowanie odnowień naturalnych w obrębie płatów siedlisk.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
		655, 656, 658, 666-668, 672-676, 678, 679, 681, 682, 684, 685, 689-692, 696-700, 704, 706, 707, 711, 715, 716, Pow.: 332,61 ha			
3. SPECJALNY OBSZAR OCHRONY SIEDLISK - Lasy Bierzwnickie PLH320044- gatunki roślin i zwierząt (z wyjątkiem ptaków):					
7.	1355 Wydra C	Oddz.: 516 Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie poziomu wód; • zanieczyszczenie wód. 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
8.	1166 Traszka grzebieniasta C	Oddz.: 524, 653 Liczba stan.: 3	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Zanik miejsc odpowiednich do rozrodu; • opadanie poziomu wód gruntowych i wysychanie małych zbiorników wodnych. 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.
9.	1188 Kumak nizinny B	Oddz.: 428, 429, 442, 484, 486, 515, 516, 653, 657, 706, Liczba stan.: 10	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Zanik miejsc odpowiednich do rozrodu; • opadanie poziomu wód gruntowych i wysychanie małych zbiorników wodnych. 	Utrzymanie właściwego stanu ochrony siedliska gatunku.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
4. OBSZAR SPECJALNEJ OCHRONY PTAKÓW – Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016- gatunki ptaków oraz ich ostoje:					
1.	A030 Bocian czarny B	Informacje wrażliwe. 2 strefy.	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. Zmniejszenie się liczby starych drzew. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie miejsc gniazdowych i żerowisk (śródlęsnych cieków i łąk) na aktualnym poziomie
2.	A038 Łabędź krzykliwy B	Oddz.: 473 Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Degradacja siedliska wykorzystywanego podczas przelotów. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie stanu występowania żerowisk (upraw ozimych na gruntach ornych) gatunku oraz utrzymanie miejsc noclegowych gatunku: rzeka, jeziora na aktualnym poziomie powierzchni i jakości
3.	A072 Trzmielojad C	Oddz.: 282, 286, 298, 327, 473 Liczba stan.: 5	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. Zmniejszenie się liczby starych drzew. 	<ul style="list-style-type: none"> Zachowanie biotopu lęgowego utrzymanie aktualnej struktury krajobrazu z mozaiką siedlisk
4.	A073 Kania czarna B	Informacje wrażliwe. 2 strefy	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. Zmniejszenie się liczby starych drzew. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie aktualnej struktury krajobrazu z mozaiką siedlisk
5.	A074 Kania ruda	Informacje wrażliwe.	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. Zmniejszenie się liczby starych drzew. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie aktualnej struktury krajobrazu z mozaiką siedlisk

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	C	1strefa			
6.	A075 Bielik B	Informacje wrażliwe. 6 stref.	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. Zmniejszenie się liczby starych drzew. 	<ul style="list-style-type: none"> Tam gdzie to możliwe dążenie do tworzenia mozaiki drzewostanów różnowiekowych i różnogatunkowych. Nie wprowadzanie zalesień terenów otwartych.
7.	A081 Błotniak stawowy B	Oddz.: 52, 422, 624 Liczba stan.: 3	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Wykaszenie trzcinowisk. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie płatów podmokłych szuwarów oraz trzcinowisk
8.	A089 Orlik krzykliwy C	Informacje wrażliwe. 6 stref.	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. 	<ul style="list-style-type: none"> Nie wprowadzanie zalesień terenów otwartych. Utrzymanie aktualnej struktury krajobrazu z mozaiką siedlisk
9.	A094 Rybołów A	Informacje wrażliwe. 4 strefy.	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zalesienie terenów otwartych. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie aktualnej struktury krajobrazu z mozaiką siedlisk Utrzymanie żerowisk
10.	A127 Żuraw	Oddz.: 39, 52, 58, 94, 96, 99, 119, 120,	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Brak 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie istniejących obszarów występowania gatunku w stanie zbliżonym do aktualnego.

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
	C	124, 131, 159, 212, 213, 216, 232, 236, 237, 245, 269, 283, 309, 310, 312, 315, 335, 363, 388, 389, 394, 396, 400, 423, 424, 426, 428, 431, 435, 440, 441, 445, 450, 461, 463, 464, 486, 487, 491, 495, 502-504, 507, 508, 515, 517, 525, 531, 534, 555, 558, 568, 569, 574, 623, 631, 650, 643, 648, 653, 656, 658, 669, 671, 674, 687, 692, 696, 698, 700, 706, 713, 714, Liczba stan.: 105			

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
11.	A215 Puchacz B	Obserwacje	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie się powierzchni lasów liściastych w pobliżu otwartych przestrzeni ze zbiornikami wodnymi. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie aktualnej struktury krajobrazu z mozaiką siedlisk
12.	A224 Lelek C	Oddz.: 37, 99, 102, 138, 265, 349 Liczba stan.: 6	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Brak. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie borowych kompleksów leśnych z polanami i zrębami
13.	A229 Zimorodek C	Oddz.: 187, 296, 312, 327, 370, 501, 653. Liczba stan.: 7	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Likwidacja zakrzewień nad brzegami rzek i większych kanałów melioracyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie zadrzewienia przy ciekach; Pozostawienie konarów i przewróconych drzewa w korytach cieków i na ich brzegach.
14.	A320 Muczołówka mała C	Oddz.: 501. Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Zmniejszenie się liczby starych drzew. 	<ul style="list-style-type: none"> Utrzymanie starych liściastych i mieszanych lasów o bogatym podszycie.
15.	A338 Gąsiorek C	Oddz.: 167, 400, 686 Liczba stan.: 3	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> Brak 	<ul style="list-style-type: none"> Brak

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony oraz symbol znaczenia wg SDF	Orientacyjna lokalizacja oraz powierzchnia przedmiotu ochrony	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony.	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony.
16.	A038 Łabędź krzykliwy C	Oddz.: 473. Liczba stan.: 1	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Brak 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak
17.	A067 Gągoł C	Oddz.: 130, 312, 516, 648, 652. Liczba stan.: 5	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Brak 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak
18.	A207 Gołąb siniak C	Oddz.: 296, 374, 440, 461, 462, 472, 501, 532, 568, 625, 652, 713 Liczba stan.: 12	Właściwy stan siedliska gatunku.	<ul style="list-style-type: none"> • Brak 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak

Załącznik nr 2.

Tabela XXIII. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	5	6
	<p><u>Rezerwat przyrody „Wyspa na jeziorze Bierzwnik”¹</u></p> <p>Brzeg wyspy</p>	Zabezpieczenie przed penetracją	Zabezpieczenie przed penetracją przez oznakowanie rezerwatu tablicami urzędowymi (2szt.) tak, by były widoczne od strony wody oraz podanie informacji o zakazach i celach ochrony. Jedna tablica ustawiona przy południowym brzegu, w miejscu gdzie stopień wydeptania roślinności wskazuje na częste przybijanie brzegu.	
	<p><u>Rezerwat przyrody „Wyspa na jeziorze Bierzwnik”¹</u></p> <p>Południowy stok wzgórza w środkowo-wschodniej części rezerwatu w miejscu występowania gatunków światłolubnych roślin (kłosownicy pierzastej i ciemiężyka biało</p>	Wycinka	Wycinka pojedynczych (2-4) buków najsilniej ocieniających runo z gatunkami światłolubnymi. Drzewa obalić tak by w jak najmniejszym stopniu przykryć korona runo. Ścięte drzewa pozostawić w rezerwacie. Wycinkę wykonać po 31 sierpnia, wyłącznie w okresie jesiennym, tak by możliwe było ustalenie stanowisk roślin światłolubnych i wybór najsilniej ocieniających ich drzew. Wyklucza się okres wiosenno- letni ze względu na lęgi ptaków drapieżnych, okres zimowy może	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadań z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	kwiatowego		spowodować nietrafny wybór drzew do ścinki.	
	<u>Rezerwat przyrody „Wyspa na jeziorze Bierzwnik”¹</u> Środkowa część wyspy z resztkami gniazda rybołowa na sośnie.	Odbudowa sztucznego gniazda dla rybołowa.	Odbudowa sztucznego gniazda dla rybołowa na górnej części korony sosny, na której zlokalizowane było poprzednie gniazdo (ewentualnie inne drzewo uznane za odpowiedniejsze w czasie realizacji zadania)	
	<u>Rezerwat przyrody „Wyspa na jeziorze Bierzwnik”¹</u> Strefa brzegowa wyspy.	Rozwieszenie skrzynek lęgowych dla gąsienic	Rozwieszenie 2-3 drewnianych skrzynek lęgowych dla gąsienic i nurogęsi na pniach starych, żywych drzew.	
	<u>Rezerwat przyrody „Łasko”²</u> Cały teren rezerwatu.	Kontrola służb leśnych	Regularne kontrole służb leśnych oraz służb ochrony przyrody rygorystycznie egzekwujących zakazy obowiązujące w rezerwacie. Regularne, coroczne sprzątanie obszaru rezerwatu.	
	<u>Rezerwat przyrody „Łasko”²</u> Wejście od strony lądu oraz na wschodnim i zachodnim brzegu wyspy	Ustawienie tablic	Ustawienie dodatkowych 3 tablic urzędowych, 3 regulaminowych i 3 informacyjnych	
	<u>Rezerwat przyrody „Torfowisko</u>	Założenie punktów pomiarowych.	Założenie 5 punktów pomiarowych na transekcie piezometrów, przebiegających od	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadań z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	<u>Konotop</u> ⁷³ Leśnictwo Wygon. Oddział 84 a (w części południowej przy północnym brzegu jeziora Konotop) oraz 84 a (w części północnej).		północnego brzegu jeziora Konotop do północnej krawędzi mineralnej torfowiska, prowadzone co najmniej raz w miesiącu lub zainstalowanie co najmniej jednego urządzenia automatycznie rejestrującego poziom wód gruntowych z dowolną częstotliwością.	
	<u>Rezerwat przyrody „Torfowisko Konotop”</u> ⁷³ Leśnictwo Wygon. Oddział 84a (w części południowej przy północnym brzegu jeziora Konotop)	Monitoring stanu ochrony torfowiska.	Monitoring stanu ochrony torfowiska przejściowego, mszarnego prowadzony przez specjalistę botanika. Raz na 5 lat, według zasad przyjętych w ogólnopolskim programie monitoringu siedlisk przyrodniczych z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej.	
	<u>Rezerwat przyrody „Torfowisko Konotop”</u> ⁷³ Leśnictwo Wygon. Oddziały: 84 a, 94 a, 94h, 94 g, 94 f.	Monitoring stanu ochrony borów bagiennych	Monitoring stanu ochrony borów bagiennych prowadzony przez specjalistę botanika. Raz na 5 lat, według zasad przyjętych w ogólnopolskim programie monitoringu siedlisk przyrodniczych z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Cały areal borów bagiennych w rezerwacie ok. 8,5 ha.	
	<u>Rezerwat przyrody „Torfowisko</u>	Monitoring stanu wybranych rzadkich i zagrożonych	Monitoring stanu wybranych rzadkich i zagrożonych	

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadań z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	<u>Konotop</u> ⁷³ Leśnictwo Wygon. Oddziały: 84 a.	gatunków roślin naczyniowych.	gatunków roślin naczyniowych, w tym: <i>Dactylorhiza incarnata</i> , <i>Dactylorhiza maculata subsp. fuchsii</i> , <i>Eleocharis quinqueflora</i> , <i>Epipactis palustris</i> , <i>Hammarbya paludosa</i> - prowadzony przez specjalistę botanika.	
	<u>Rezerwat przyrody „Źródlika skrzypowe”</u> ⁷⁴ Łany skrzypu olbrzymiego w zachodniej części oddziału 424, Północno zachodnia część oddziału 424 j.	Wycinanie nadmiernie rozrośniętego podszytu	Corocznie w maju. Wycinanie nadmiernie rozrośniętego podszytu (bez czarny, leszczyna pospolita, trzmielina zwyczajna, czeremcha pospolita, jeżyna, malina) oraz części nalotu drzew z pozostawieniem kaliny koralowej i kruszyny i nalotu jesionu i olchy. Doprowadzić do pożądanego zwarcia podszytu – 0,2 oraz optymalnego zwarcia drzewostanu – 0,7. Usunięty materiał wywieźć poza rezerwat. Powierzchnia zabiegu: 0,45 ha. Smarowanie ściętych pniaków niepożądanych zakrzaczeń, względnie ich liści w okresie wegetacji, środkami chemicznymi mającymi zastosowanie w leśnictwie – w ilości zależnej od potrzeb.	
1.	Przedmioty ochrony obszarów Natura	Zgodnie z tabelą XXII	Brak	Zgodnie z tabelą XXII

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadań z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	2000.			
2.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 3150 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikiem nr 3	Zarządzanie siedliskiem wymaga działań na poziomie obszaru wodnego – zlewni bezpośredniej i pośredniej.	Brak.	Na całym obszarze wodnym mieszczącym siedlisko zaleca się jego ochronę poprzez: oczyszczanie ścieków zanieczyszczających, ochronę stref brzegowych, wyznaczenie stref działań ochronnych, ograniczenie eutrofizacji i gromadzenia się osadów, ograniczanie zamulania i rozwoju halofitów (roślin bagiennych częściowo zanurzonych w wodzie).
3.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 6510 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikiem nr 3	Zachowanie różnorodności biologicznej właściwej dla siedliska.	Brak	Zapobieganie sukcesji, nie zalesianie płatów siedliska.
4.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 7140 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz	Uzyskanie efektu regeneracji roślinności torfowiskowej z reguły wymaga stymulacji procesu poprzez zabiegi ochrony czynnej. Rodzaj i sposób ich przeprowadzenia musi być każdorazowo	Brak	Maksymalne zabezpieczenie torfowiska przed utratą wody poprzez odpływ i nadmierną ewapotranspirację, a następnie spowodowanie stopniowego podniesienia lustra wody i jego stabilizację w pobliżu powierzchni.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadań z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	załącznikiem nr 3	opracowany dla konkretnego obiektu, na podstawie jego aktualnej sytuacji hydrologicznej i stanu roślinności.		
5.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9110,9130 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikiem nr 3	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	Brak	Zalecane jest stosowanie rębni złożonych z długim okresem odnowienia. Dla zachowania pełni zróżnicowania ekosystemu należy pozostawiać do naturalnej śmierci części drzew, fragmentów ekosystemu nietkniętych podczas cięć rębnych, a także zapewnić ciągłą obecność w każdym kompleksie starych, rębnych i przeszlórębnych drzewostanów. Z punktu widzenia ochrony kwaśnych buczyn niekorzystne jest do nich wprowadzanie gatunków obcego pochodzenia.
6.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9160, 9170 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikiem nr 3	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	Brak.	Ograniczyć wprowadzanie buka na siedliskach łąkowych i hodować na nich drzewostany dębowo-grabowe.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
7.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 9190 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikiem nr 3	Zachowanie lasów z udziałem martwego drewna oraz zróżnicowaną strukturą przestrzenną drzewostanu o zróżnicowanym reżimie użytkowania oraz odpowiednią dla prawidłowego funkcjonowania ekosystemu leśnego ilością starych drzew.	Brak	W lasach gospodarczych rozsądny jest kompromis między ochroną, a gospodarką, obejmujący zastosowanie dotychczasowych sposobów użytkowania jednak pod warunkiem równoczesnego prowadzenia przebudowy oraz przyjęcia odpowiednich dla zbiorowiska docelowych składów gatunkowych. Odstąpienia od sztucznego odnowienia świerka i buka na płatach siedliska.
8.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91D0 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz załącznikiem nr 3	Zachowanie lub przywrócenie stosunków wodnych właściwych dla siedliska.	Brak.	Zaleca się włączenie z gospodarki leśnej. Na siedliskach o zmienionych warunkach wodnych, po ich korekcie i w zależności od celu planowanego do osiągnięcia, zabiegi czynnej ochrony mogą polegać na usunięciu z drzewostanu gatunków niepożądanych oraz zmniejszeniu zwarcia podszytu.
9.	Wszystkie płaty siedliska przyrodniczego 91E0 zgodnie z mapą walorów przyrodniczo-leśnych Nadleśnictwa oraz	Ochrona warunków siedliskowych, w których funkcjonuje ten typ ekosystemu, przede wszystkim ochrona warunków wodnych	Brak	Korzystne jest zastępowanie rębni zupełnej rębniami złożonymi. Unikać należy wprowadzania gatunków obcych siedliskom łągowym.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadań z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
	załącznikiem nr3			
12.	Wszystkie bagna ewidencyjne.	Zachowanie enklaw wśród leśnych siedlisk świeżych	Brak.	☐ wyłączenie z prowadzenia zabiegów hodowlanych; ☐ nie odwadnianie; ☐ wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego.
13.	Wszystkie źródła	Zachowanie źródeł	Brak	☐ na tych niewielkich powierzchniach rezygnowanie z zabiegów trzebieżowych i czyszczeń; ☐ wokół bagien zaleca się w trakcie wykonywania cięć zachowywać lub kształtować strefę pasa ochronnego. ☐ ochrona w czasie zrywki drewna
14.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona różnorodności biologicznej	Brak.	Część F, pkt. 1 POP
15.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona prawnych form ochrony przyrody	Brak	Część F, pkt. 2 POP
16.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona cennych gatunków roślin naczyniowych	Brak.	Część F, pkt. 3 POP
17.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona cennych gatunków roślin naczyniowych	Brak	Część F, pkt. 4 POP
18.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona starych i cennych drzew	Brak.	Część F, pkt. 5 POP
19.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona fauny kręgowców	Brak	Część F, pkt. 6 POP
20.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona fauny bezkręgowców	Brak.	Część F, pkt. 7 POP

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych <i>Akt prawny</i>	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji.	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
21.	Całe Nadleśnictwo	Ochrona pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach	Brak	Część F, pkt. 8 POP
22.	Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona siedlisk hydrogenicznnych w lasach	Brak.	Część F, pkt. 9 POP
23.	Całe Nadleśnictwo	Kształtowanie strefy ekotonowej.	Brak	Część F, pkt. 10 POP

¹ Rozporządzenie nr 123/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 14 listopada 2006 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Wyspa na Jeziorze Bierzwnik” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 114, poz. 2169 z dnia 30.11.2006 r.).

² Zarządzenie nr 66/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z dnia 7 grudnia 2009 roku w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Łasko” (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 94, poz. 2700 z dnia 29.12.2009 r.).

³ Zarządzenie wewnętrzne Nr 7/2011 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 21.04.2011 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody "Torfowisko Konotop"

⁴ Zarządzenie Nr 39/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Źródlika skrzypowe” z dnia 30.06.2009 r. (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 51, poz. 1270 z dnia 20.07.2009 r.).

Załącznik nr 3.

Wykaz siedlisk przyrodniczych w Nadleśnictwie Bierzwnik.

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
3150			7,19	7,19
BAGNO			4,59	4,59
285 -f			1,03	1,03
312 -g			0,74	0,74
361 -j			2,82	2,82
JEZIORO			2,6	2,6
285 -g			2,6	2,6
6510			27,67	27,67
BAGNO			1	1
419 -d			1	1
Ł			24,4	24,4
475 -g			1,41	1,41
502 -h			8,78	8,78
503 -b			12,48	12,48
504 -a			1,73	1,73
PL ŁÓW-Ł			2,27	2,27
82 -f			1,54	1,54
83 -d			0,73	0,73
7140	10,25		2,63	12,88
BAGNO	10,25		2,63	12,88
58 -a	9,11			
94 -a	1,14			
232 -k			0,87	
333 -i			0,13	
378 -l			0,71	0,71
400 -c			0,67	0,67
400 -f			0,25	0,25
9110	17,08	85,48	330,51	433,07
D-STAN	17,08	85,48	330,51	433,07
180 -i			3,09	3,09
181 -c			4,92	4,92
181 -d			10,69	10,69
182 -g		5,01		5,01
184 -c			5,19	5,19
184 -g			4,06	4,06
185 -b			3,97	3,97
185 -c			5,84	5,84
198 -i		1,67		1,67
226 -a			6,09	6,09

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
226 -b			8,12	8,12
226 -d			1,64	1,64
228 -a			11,67	11,67
228 -c			1,89	1,89
228 -f		4,33		4,33
231 -a			8,45	8,45
233 -k		1,63		1,63
236 -h		1,62		1,62
236 -k			0,99	0,99
259 -b			5,63	5,63
259 -c			5,83	5,83
259 -d			0,99	0,99
260 -h			4,82	4,82
261 -a		4		4
261 -c			5,81	5,81
266 -d			0,67	0,67
267 -a			3,85	3,85
267 -b			2,02	2,02
267 -c			1,14	1,14
267 -d			1	1
267 -h			2,08	2,08
287 -g			2,77	2,77
294 -a			0,8	0,8
296 -a	11,95			11,95
336 -j			2,92	2,92
344 -g		5,76		5,76
344 -h			2,87	2,87
349 -d			2,87	2,87
352 -m			0,5	0,5
357 -g			5,58	5,58
358 -c			3,35	3,35
358 -f			4,25	4,25
359 -g			2,03	2,03
369 -b		3,68		3,68
370 -i			3,36	3,36
374 -c	5,13			5,13
377 -c			1,82	1,82
383 -d			5,91	5,91
383 -j			4,15	4,15
384 -a			2,45	2,45
384 -b			7,58	7,58
384 -c			2,64	2,64

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
384 -d			1,68	1,68
384 -h			1,64	1,64
385 -b			3,35	3,35
385 -c			1,17	1,17
385 -d			1,85	1,85
385 -f			8,73	8,73
385 -g			12,02	12,02
386 -b			2,99	2,99
386 -c			1,99	1,99
386 -d			5,78	5,78
395 -n			1,8	1,8
396 -o			0,16	0,16
397 -a			4,27	4,27
397 -d			2,53	2,53
398 -a			4,37	4,37
398 -b			11	11
443 -d			9,06	9,06
444 -f			1,94	1,94
446 -a			3,42	3,42
446 -g			1,74	1,74
446 -h			5,61	5,61
446 -i			4,47	4,47
471 -a		10,94		10,94
471 -d		1,62		1,62
472 -b		3,57		3,57
473 -c		10,51		10,51
474 -b		11,83		11,83
474 -c		3,84		3,84
476 -t		0,35		0,35
500 -g		3,1		3,1
502 -j			4,91	4,91
504 -f			8,37	8,37
504 -g			3,92	3,92
529 -i			4,85	4,85
530 -f			3,69	3,69
530 -g			0,37	0,37
532 -d		3,14		3,14
532 -f		3,87		3,87
532 -h		1,32		1,32
533 -a			4,33	4,33
533 -c			2,07	2,07
533 -d			1,46	1,46

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
533 -n			3,68	3,68
534 -b		2,99		2,99
535 -n			3,44	3,44
536 -i			4,29	4,29
607 -f			0,47	0,47
623 -g			3,53	3,53
639 -f			4,41	4,41
639 -g			4,72	4,72
639 -h			1,48	1,48
639 -i			2,08	2,08
639 -j			2,09	2,09
640 -f			3,41	3,41
640 -g			5,07	5,07
657 -a		0,7		0,7
9130		432,11	923,88	1355,99
D-STAN		432,11	923,88	1355,99
202 -d			3,1	3,2
203 -d			4,12	4,12
204 -c			11,85	11,85
204 -h			4,38	4,38
205 -c			22,37	22,37
217 -a		14,82		14,82
217 -c		4,4		4,4
217 -f		3,13		3,13
245 -f			1,76	1,76
245 -h			1,76	1,76
246 -f			3,51	3,51
246 -i			2,41	2,41
247 -f			2,4	2,4
247 -g			2,2	2,2
247 -h			4,61	4,61
248 -a			2,55	2,55
248 -d			6,55	6,55
248 -f			1,3	1,3
248 -h			1,51	1,51
250 -b			5,88	5,88
250 -f			6,1	6,1
250 -g		8,85		8,85
250 -i			2,59	2,59
251 -c			4,92	4,92
252 -a		5,74		5,74
252 -b			6,62	6,62

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
252 -c			3,31	3,31
253 -a			5,48	5,48
253 -c			1,37	1,37
253 -d			1,91	1,91
253 -g			0,65	0,65
261 -h		5,73		5,73
273 -c			1,93	1,93
274 -a			4	4
275 -f			2,52	2,52
275 -g			1,22	1,22
275 -h			3,79	3,79
276 -a			1,29	1,29
277 -c			1,98	1,98
277 -d		3,97		3,97
277 -f			2,35	2,35
277 -g			3,8	3,8
277 -i			3,33	3,33
278 -a			20,27	20,27
278 -b			6,95	6,95
279 -i			2,41	2,41
280 -a			6,03	6,03
280 -b			2,58	2,58
280 -c			1,93	1,93
280 -d			1,68	1,68
280 -f			2,67	2,67
280 -h			2,52	2,52
280 -i			1,52	1,52
280 -j		2,22		2,22
280 -k		3,99		3,99
280 -l		1,47		1,47
281 -a			2,74	2,74
281 -b		3,9		3,9
281 -c		1,36		1,36
281 -g			8,09	8,09
281 -h			1,39	1,39
281 -j			4,41	4,41
282 -d			3,5	3,5
287 -j			3,14	3,14
298 -c			7,38	7,38
298 -d			15,17	15,17
299 -b			1,25	1,25
299 -f			1,38	1,38

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
299 -g		6,7		6,7
302 -c			0,79	0,79
306 -a			5,08	5,08
306 -c			10,94	10,94
306 -d			7,84	7,84
307 -c			7,62	7,62
307 -d			5,68	5,68
309 -b			3,03	3,03
310 -a			4,43	4,43
335 -a			3	3
359 -k			4,39	4,39
371 -k		4,11		4,11
435 -i			3,66	3,66
436 -j			5,16	5,16
436 -l			6,38	6,38
437 -c			6,5	6,5
438 -f			2,12	2,12
438 -h			7,22	7,22
438 -i			1,17	1,17
439 -g			1,39	1,39
439 -h			3,78	3,78
439 -j			3,69	3,69
440 -d			5,6	5,6
440 -f			4,49	4,49
441 -g		2,93		2,93
441 -i			3,63	3,63
443 -a			1,18	1,18
443 -c			3,65	3,65
443 -f			2,37	2,37
444 -b			6,54	6,54
444 -c			1,18	1,18
445 -a			3,86	3,86
445 -b			3,4	3,4
445 -c			7,96	7,96
445 -h		6,18		6,18
446 -b			4,49	4,49
446 -d			3,05	3,05
447 -a			0,36	0,36
447 -b			7,37	7,37
447 -c		6,63		6,63
447 -f		11,04		11,04
448 -b		5,5		5,5

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
448 -c			3,23	3,23
460 -a			30,72	30,72
461 -a			4,79	4,79
461 -b			9,69	9,69
462 -b			3,33	3,33
462 -d			4,37	4,37
462 -g			5,9	5,9
462 -i			3,85	3,85
463 -a		6,91		6,91
463 -h			7,65	7,65
463 -j			1,71	1,71
463 -l			3,44	3,44
464 -a		5,2		5,2
464 -b			0,69	0,69
464 -h		4,23		4,23
465 -d		0,28		0,28
465 -f		4,6		4,6
467 -b			3,9	3,9
467 -d			5,16	5,16
467 -g		3,93		3,93
472 -f		1,62		1,62
473 -a		9,15		9,15
473 -b			5,75	5,75
474 -a			7,06	7,06
474 -g		4,88		4,88
475 -a			20,06	20,06
475 -f			1,03	1,03
476 -a		4,71		4,71
487 -a		9,28		9,28
488 -i			3,53	3,53
488 -j			0,21	0,21
491 -i		0,65		0,65
493 -a		4,78		4,78
493 -i		7,34		7,34
494 -a		3,83		3,83
494 -f			2,04	2,04
494 -h			3,47	3,47
494 -l		2,33		2,33
495 -a			2,59	2,59
495 -c		9,41		9,41
495 -d		3,3		3,3
501 -a		2,73		2,73

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
503 -a			1,64	1,64
518 -d			1,42	1,42
518 -f			4,76	4,76
519 -d			2,76	2,76
519 -f			1,15	1,15
519 -h			2,24	2,24
520 -a		4,27		4,27
520 -c			3,59	3,59
520 -g			9,16	9,16
521 -a			1,8	1,8
521 -c			2,18	2,18
521 -d			4,44	4,44
521 -f		5,96		5,96
521 -g		10,22		10,22
522 -i			2,83	2,83
522 -j			4,22	4,22
522 -k			0,81	0,81
523 -b		15,83		15,83
523 -c			3,79	3,79
523 -f			2,13	2,13
524 -a			1,24	1,24
524 -d			4,64	4,64
524 -g		3,4		3,4
524 -i			2,21	2,21
524 -j		3,59		3,59
525 -a		0,94		0,94
525 -b		15,16		15,16
525 -h		1,69		1,69
526 -d			17,27	17,27
527 -a		1,12		1,12
527 -b		16,89		16,89
527 -c		6,8		6,8
527 -d		3,34		3,34
527 -f		4,45		4,45
527 -h		2,19		2,19
532 -b			7,93	7,93
532 -c		2,53		2,53
553 -a		21,63		21,63
553 -b			8,17	8,17
554 -a			3,59	3,59
554 -b			9,42	9,42
554 -c			2,27	2,27

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
554 -d			2,38	2,38
554 -i		6,36		6,36
555 -b		2,26		2,26
555 -d		11,18		11,18
555 -h		4,04		4,04
555 -i		4,66		4,66
556 -b		5,69		5,69
556 -c		4,51		4,51
556 -d		3,22		3,22
558 -a		9,37		9,37
558 -b		3,82		3,82
558 -f		3,75		3,75
558 -g		2,51		2,51
559 -c		6,94		6,94
559 -h			3,4	3,4
560 -a			4,69	4,69
560 -d		1,28		1,28
561 -f		5,49		5,49
561 -g			0,98	0,98
561 -h			4,85	4,85
562 -f			0,96	0,96
565 -c			3,7	3,7
566 -a			1,49	1,49
567 -a			3,42	3,42
567 -c		5,06		5,06
568 -a			9,64	9,64
568 -b			8,72	8,72
569 -a		2,48		2,48
587 -f		4,38		4,38
590 -a		4,84		4,84
591 -a		3,18		3,18
592 -a			4,74	4,74
593 -b			15,54	15,54
600 -b			6,33	6,33
607 -b			2,03	2,03
624 -f		1,1		1,1
625 -j		1,81		1,81
636 -d			4,17	4,17
637 -j			5,97	5,97
637 -k			2,21	2,21
637 -l			1,89	1,89
638 -b			3,31	3,31

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
638 -c			0,81	0,81
638 -d			2,74	2,74
639 -b			0,65	0,65
639 -c			2,31	2,31
642 -a			0,7	0,7
647 -l			2,79	2,79
648 -c		3,29		3,29
648 -d			8,72	8,72
648 -f			2,23	2,23
648 -i			2,44	2,44
648 -l			5,8	5,8
649 -a			5,19	5,19
649 -c			1,46	1,46
649 -d			2,62	2,62
649 -f			2,63	2,63
649 -g			3,9	3,9
649 -i			7,74	7,74
649 -j			2,75	2,75
650 -a			4,29	4,29
650 -d		2,08		2,08
651 -j			1,07	1,07
652 -a			4,45	4,45
652 -b			1,84	1,84
652 -c		4,53		4,53
652 -f			9,83	9,83
658 -b			2,21	2,21
658 -c			5,31	5,31
658 -d			3,91	3,91
658 -g			0,53	0,53
658 -h			3,31	3,31
659 -a			2,59	2,59
659 -b		3		3
659 -c		9,44		9,44
659 -d			1,23	1,23
659 -f			5,88	5,88
659 -g			1,42	1,42
660 -a			0,44	0,44
668 -c			4,42	4,42
669 -f			6,64	6,64
669 -h			2,01	2,01
669 -k			3,22	3,22
669 -l			9,31	9,31

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
670 -g			1,22	1,22
679 -a			5,94	5,94
679 -g			7,09	7,09
684 -b			1,08	1,08
685 -a			9,66	9,66
685 -l			8,62	8,62
687 -n			5,26	5,26
691 -b			2,87	2,87
692 -a			2,38	2,38
693 -f			5,84	5,84
693 -g			4,51	4,51
708 -h			5,53	5,53
708 -m			3,82	3,82
709 -g			1,62	1,62
709 -i			2,66	2,66
715 -d			4,61	4,61
9160	1	59,66	161,5	222,16
D-STAN	1	59,66	161,2	221,86
212 -k			2,39	2,39
212 -r			0,34	0,34
212 -s		0,21		0,21
217 -b			4,61	4,61
247 -d		11,35		11,35
248 -i			1,87	1,87
282 -f			2,66	2,66
282 -g		2,46		2,46
282 -h			4,43	4,43
283 -c		1,75		1,75
296 -a	1			1
308 -i		2,45		2,45
309 -j		3,49		3,49
309 -k		2,51		2,51
320 -d		1,9		1,9
333 -b		1,87		1,87
372 -a			1,98	1,98
372 -d			3,63	3,63
372 -h			0,94	0,94
373 -d			3,28	3,28
398 -c			2,66	2,66
400 -d			6,2	6,2
401 -i			3,31	3,31
41 -a			0,8	0,8

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
410 -a			4,04	4,04
410 -b			2,04	2,04
423 -s			1,36	1,36
423 -t			0,13	0,13
423 -w			0,84	0,84
423 -x			0,6	0,6
437 -h			1,82	1,82
438 -b			2,85	2,85
465 -a			0,35	0,35
465 -b			0,15	0,15
465 -c			0,58	0,58
465 -h		2,73		2,73
465 -i		4,39		4,39
466 -a			7,4	7,4
466 -d			2,36	2,36
466 -g		0,64		0,64
467 -a			0,87	0,87
469 -c		5,13		5,13
491 -a		1,73		1,73
492 -d			1,92	1,92
494 -d			3,45	3,45
495 -g			3,84	3,84
496 -a		2,5		2,5
496 -c		5,18		5,18
496 -j			1,1	1,1
496 -k			3,8	3,8
52 -f			5,15	5,15
52 -i			0,98	0,98
52 -p			0,31	0,31
522 -l			1,51	1,51
522 -n			5,5	5,5
524 -b		2,76		2,76
593 -d			0,84	0,84
600 -a		4,69		4,69
601 -g			0,87	0,87
602 -g			0,87	0,87
603 -k			1,82	1,82
605 -m			0,59	0,59
606 -b			1,97	1,97
606 -g			1,9	1,9
608 -a			1,64	1,64
666 -ax			0,63	0,63

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
668 -i		1,07		1,07
669 -g		0,85		0,85
671 -a			8,54	8,54
671 -k			1,51	1,51
684 -g			13,41	13,41
691 -d			1,06	1,06
691 -f			13,53	13,53
692 -f			5,54	5,54
699 -d			1,76	1,76
704 -k			1,47	1,47
710 -c			6,21	6,21
711 -a			2,75	2,75
711 -k			2,24	2,24
TER ZDEW			0,3	0,3
496 -f			0,3	0,3
9170		62,28	278,61	340,89
D-STAN		62,28	278,61	340,89
262 -g			3,68	3,68
425 -d			0,72	0,72
425 -g			1,12	1,12
426 -a			1,48	1,48
429 -h			4,34	4,34
431 -g			10,8	10,8
431 -h			0,72	0,72
431 -j			2,02	2,02
432 -a			5,39	5,39
432 -c			4,66	4,66
432 -h			2,18	2,18
433 -j			2,75	2,75
435 -f			2,04	2,04
435 -g			2,66	2,66
435 -j			3,3	3,3
435 -k			2,21	2,21
456 -b			2,46	2,46
457 -a		1,64		1,64
457 -d			1,06	1,06
457 -g		3,15		3,15
457 -h			1,12	1,12
458 -a		2,49		2,49
458 -c			3,02	3,02
458 -g			1,41	1,41
458 -h			1,38	1,38

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
459 -b		5,51		5,51
459 -c			13,68	13,68
459 -d		1,08		1,08
460 -b			1,87	1,87
462 -j		2,13		2,13
463 -f			2,15	2,15
464 -d			8,18	8,18
464 -i			4,66	4,66
483 -d		2,86		2,86
483 -j			0,57	0,57
484 -b			1,99	1,99
484 -i			0,65	0,65
486 -a			5,35	5,35
486 -b			4,47	4,47
486 -d		3,94		3,94
487 -h			2,36	2,36
487 -i			5,66	5,66
487 -j			0,83	0,83
488 -a			0,84	0,84
488 -b			13,78	13,78
488 -f			1,04	1,04
488 -g			5,82	5,82
488 -h			2,14	2,14
489 -c			26,29	26,29
490 -a			2,25	2,25
490 -b			1,11	1,11
490 -c			2,8	2,8
490 -d			7,55	7,55
490 -f			16,03	16,03
514 -l			1,63	1,63
514 -m			1,94	1,94
515 -k			2,49	2,49
515 -m			2,88	2,88
517 -b		1,7		1,7
521 -b			0,92	0,92
539 -h			0,62	0,62
541 -g			6,35	6,35
542 -i			3,22	3,22
542 -j			1,28	1,28
544 -f			2,9	2,9
550 -b			3,07	3,07
551 -b			0,61	0,61

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
551 -c			9,52	9,52
565 -f			0,47	0,47
566 -d			1,87	1,87
579 -g			0,45	0,45
582 -b			1,17	1,17
583 -b			3,05	3,05
583 -c			1,36	1,36
583 -f			3,04	3,04
584 -h			2,69	2,69
585 -a			1,88	1,88
585 -b			2,28	2,28
585 -l		0,77		0,77
586 -i			8,92	8,92
597 -a			3,56	3,56
597 -h		3,43		3,43
597 -j		6,8		6,8
598 -d			2,6	2,6
598 -f		3,35		3,35
598 -g		3,68		3,68
599 -a		4,53		4,53
599 -b		3,06		3,06
609 -a		3,02		3,02
609 -b			2,19	2,19
609 -c			2,61	2,61
609 -d		1,32		1,32
609 -f		4,9		4,9
609 -g			3,04	3,04
609 -h			1,46	1,46
622 -a			1,58	1,58
622 -b			3,09	3,09
624 -a			1,28	1,28
624 -o		1,13		1,13
639 -d		1,79		1,79
9190	3	180,85	591,04	774,89
D-STAN	3	180,85	591,04	774,89
146 -f		0,05		0,05
146 -g		0,59		0,59
146 -h		0,11		0,11
172 -j			0,56	0,56
179 -c			4,13	4,13
179 -f		2,72		2,72
181 -g		3,09		3,09

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
198 -h			4,42	4,42
199 -a		1,09		1,09
199 -b			2,11	2,11
199 -d			6,24	6,24
199 -f			2,11	2,11
200 -a			7,32	7,32
200 -d			2,66	2,66
200 -f			4,33	4,33
218 -f			7,46	7,46
218 -h			4,12	4,12
218 -l			1,2	1,2
219 -b		3,8		3,8
221 -c			18,08	18,08
222 -a			11,44	11,44
222 -b			4,24	4,24
222 -c			8,3	8,3
222 -d			3,58	3,58
225 -a		1,9		1,9
225 -b			8,05	8,05
225 -c		1,56		1,56
225 -d		6,72		6,72
228 -g		5,46		5,46
229 -d		5,13		5,13
233 -g		1,84		1,84
233 -k		0,5		0,5
245 -a		0,76		0,76
254 -h			1,58	1,58
255 -h			1,05	1,05
256 -j			1,22	1,22
257 -b			8,87	8,87
258 -a			0,13	0,13
258 -b			5,4	5,4
258 -c			4,62	4,62
258 -d			3,46	3,46
258 -f			5,52	5,52
258 -g			7,6	7,6
259 -a			9,76	9,76
259 -f			4,58	4,58
260 -f			0,94	0,94
260 -g		3,91		3,91
263 -a			12,57	12,57
264 -a			1,55	1,55

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
265 -c			6,2	6,2
265 -g			2,46	2,46
271 -c			3,5	3,5
271 -h			6,19	6,19
271 -i			1,89	1,89
273 -a			2,78	2,78
273 -g			0,82	0,82
275 -k			2,09	2,09
275 -l			2,19	2,19
276 -k			0,92	0,92
284 -g			0,66	0,66
284 -i			0,53	0,53
286 -c			1,09	1,09
291 -a			1,8	1,8
291 -b			3,52	3,52
292 -d		2,76		2,76
293 -c		2,28		2,28
296 -a	3			3
297 -a			10,69	10,69
297 -b			6,81	6,81
297 -c			5,57	5,57
302 -a			14,81	14,81
302 -b			1,89	1,89
303 -a			6,99	6,99
303 -c			7,55	7,55
308 -a		8,44		8,44
308 -b		2,14		2,14
309 -a		3,2		3,2
309 -c		2,23		2,23
327 -c		1,24		1,24
328 -l			2,08	2,08
329 -g			2,66	2,66
336 -k			3,65	3,65
337 -h			3,51	3,51
338 -g			2,33	2,33
338 -i			2,85	2,85
350 -g		0,77		0,77
355 -g			3,06	3,06
355 -i			1,36	1,36
356 -g			5,74	5,74
356 -h			6,17	6,17
359 -c			1,41	1,41

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
359 -d			3,01	3,01
359 -h			1,48	1,48
359 -l			3,79	3,79
367 -i		1,57		1,57
371 -n		0,81		0,81
376 -c			0,87	0,87
403 -g			3,06	3,06
403 -h			2,07	2,07
424 -g			2,11	2,11
424 -j			0,65	0,65
442 -m			2,12	2,12
442 -o			4,15	4,15
446 -j		1,28		1,28
466 -a		7,4		7,4
468 -b			0,87	0,87
468 -h		5,94		5,94
469 -a		8,08		8,08
469 -d		4,52		4,52
471 -a		10,94		10,94
471 -b		9,78		9,78
472 -a		15,23		15,23
472 -d			3,41	3,41
493 -d		4,27		4,27
537 -i			1,35	1,35
538 -x			1,45	1,45
543 -b			1,3	1,3
555 -a		1,69		1,69
556 -a		1,07		1,07
557 -a		17,37		17,37
559 -b			1,16	1,16
560 -b			3,53	3,53
562 -g			16,88	16,88
573 -a			3,81	3,81
573 -i			3,29	3,29
574 -d			3,73	3,73
574 -j			2,75	2,75
586 -a		0,98		0,98
587 -a			2,62	2,62
591 -b		1,9		1,9
592 -b		2,4		2,4
596 -a		6,75		6,75
596 -b		12,26		12,26

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
604 -f			0,96	0,96
608 -b			1,16	1,16
608 -c			9,77	9,77
608 -d			4,51	4,51
608 -h			3,51	3,51
610 -a			1,45	1,45
621 -m			3,57	3,57
621 -o			5,32	5,32
621 -p			5,72	5,72
622 -d			2,69	2,69
622 -h			1,2	1,2
623 -a			4	4
623 -c			1,55	1,55
623 -f		0,98		0,98
624 -j			5,32	5,32
624 -k			6,68	6,68
624 -l			1,49	1,49
624 -m			1,26	1,26
625 -d			6,66	6,66
625 -f			4,52	4,52
626 -g			4,19	4,19
627 -b			3,65	3,65
627 -h			5,67	5,67
628 -a			5,73	5,73
628 -b			13,3	13,3
628 -d			2,96	2,96
629 -a			3,76	3,76
629 -b			8,39	8,39
630 -a			1,9	1,9
633 -d			8,85	8,85
634 -a			12,25	12,25
635 -a			5,78	5,78
635 -g			4,05	4,05
636 -c			1,12	1,12
641 -a			1,31	1,31
641 -c			1,16	1,16
641 -d			1,49	1,49
641 -f			7,53	7,53
641 -k		0,67		0,67
641 -m		0,86		0,86
642 -b			2,17	2,17
642 -h		1,01		1,01

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
642 -i			1,31	1,31
647 -g			1,62	1,62
647 -h			1,59	1,59
647 -m			3,3	3,3
647 -z			2,58	2,58
650 -h			8,85	8,85
651 -b			1,57	1,57
656 -c			1,92	1,92
678 -k			2,77	2,77
678 -l			4,48	4,48
684 -j			2,39	2,39
687 -l		0,8		0,8
707 -f			4,66	4,66
707 -h			0,72	0,72
707 -i			2,33	2,33
707 -l			1,5	1,5
708 -c			2,08	2,08
714 -a			2,29	2,29
714 -b			5,31	5,31
714 -d			1,45	1,45
714 -f			5,31	5,31
89 -c			1,98	1,98
91D0		47,11	233,52	280,63
BAGNO		3,94	15,47	19,41
425 -a			0,79	0,79
429 -f			0,6	0,6
435 -b			4,49	4,49
435 -d			1,45	1,45
462 -a			0,83	0,83
570 -a		3,94		3,94
634 -c			3,67	3,67
660 -i			3,64	3,64
D-STAN		41,71	217,18	258,89
324 -j			1,89	1,89
343 -a			0,89	0,89
346 -f			3,5	3,5
365 -h			1,84	1,84
365 -i			2,21	2,21
368 -g			3,14	3,14
368 -i			1,82	1,82
369 -c			3,68	3,68
369 -d			3,09	3,09

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
369 -g			0,71	0,71
370 -b			2,81	2,81
388 -h			1,72	1,72
388 -i			5,03	5,03
388 -j			2,66	2,66
388 -k			2,87	2,87
388 -l			4,19	4,19
425 -b			6,58	6,58
425 -f			2,99	2,99
425 -h			3,41	3,41
426 -c			1,26	1,26
426 -d			2,5	2,5
426 -f			1,82	1,82
426 -i			0,91	0,91
427 -b			5,93	5,93
427 -c			1,36	1,36
427 -d			1,24	1,24
427 -g			1,37	1,37
427 -h			0,96	0,96
428 -c			1,79	1,79
428 -d			5,89	5,89
428 -f			8,19	8,19
428 -g			0,68	0,68
428 -h			2,14	2,14
428 -i			1,71	1,71
429 -a			1,41	1,41
429 -b			2,42	2,42
429 -c		8,01		8,01
429 -d			3,24	3,24
430 -a			6,86	6,86
430 -b			0,78	0,78
430 -c			1,84	1,84
430 -d			2,2	2,2
430 -f		2,34		2,34
430 -g			6,51	6,51
430 -h			2,44	2,44
430 -j			0,68	0,68
430 -k			1,73	1,73
431 -a			6,75	6,75
431 -b			1,17	1,17
431 -c			0,96	0,96
431 -d			6,06	6,06

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
431 -f			1,25	1,25
432 -b			1,9	1,9
456 -f			5,94	5,94
457 -b			3,93	3,93
457 -f			1,48	1,48
498 -i			1,35	1,35
532 -i			1,1	1,1
563 -a			14,31	14,31
563 -b			3,21	3,21
563 -c			1,03	1,03
564 -a			9,33	9,33
564 -b			1,97	1,97
564 -c			4,72	4,72
564 -d			1,37	1,37
565 -g			3,65	3,65
567 -b			0,76	0,76
567 -f		3,25		3,25
567 -g			0,85	0,85
567 -h			1,93	1,93
621 -d			3,18	3,18
621 -f			1,78	1,78
63 -f		2,88		2,88
637 -i			1,21	1,21
660 -j			0,75	0,75
661 -c			1,76	1,76
661 -k			2,16	2,16
661 -m			1,03	1,03
662 -c			1,4	1,4
665 -m			0,41	0,41
675 -c		3,71		3,71
675 -j			2,66	2,66
676 -d			2,93	2,93
683 -a		21,52		21,52
SUKCESJA			0,87	0,87
426 -k			0,87	0,87
SZCZ CHR		1,46		1,46
63 -h		1,46		1,46
91E0	11,62	172,34	371,52	555,48
BAGNO		8,22	22,8	31,02
284 -n			1,08	1,08
479 -j			1,91	1,91
480 -d			7,82	7,82

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
492 -b		0,26		0,26
508 -b			6,24	6,24
509 -b		7,96		7,96
509 -g			2,4	2,4
514 -f			1,52	1,52
71 -j			1	1
71 -l			0,45	0,45
72 -m			0,38	0,38
D-STAN	10,13	163,66	338,73	512,52
108 -b			2,39	2,39
108 -g			1,12	1,12
119 -h			0,19	0,19
123 -c		0,39		0,39
124 -d		1,75		1,75
140 -g		0,87		0,87
154 -g			2,38	2,38
159 -h	1,78			1,78
160 -a			0,68	0,68
162 -d		3,16		3,16
162 -g			0,67	0,67
164 -b			0,75	0,75
166 -d			2,04	2,04
190 -k		0,88		0,88
191 -f		1		1
192 -j		0,94		0,94
193 -p			0,84	0,84
194 -g			0,65	0,65
194 -i		2,49		2,49
194 -k		3,24		3,24
194 -l		1,23		1,23
195 -b			2,19	2,19
195 -g		2,6		2,6
196 -l			0,86	0,86
196 -n		4,7		4,7
199 -c		0,8		0,8
209 -c		2,48		2,48
209 -f			1,9	1,9
210 -c		1,14		1,14
211 -a			0,98	0,98
211 -c			3,86	3,86
211 -h			1,13	1,13
211 -k			2,27	2,27

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
212 -l		0,89		0,89
236 -h		1,62		1,62
236 -l		1,52		1,52
237 -b		1,62		1,62
237 -d		0,83		0,83
237 -f		0,33		0,33
238 -b		0,61		0,61
238 -g		1,14		1,14
238 -i		2,29		2,29
239 -b		1,79		1,79
239 -d		1,53		1,53
240 -b			0,69	0,69
240 -m			0,7	0,7
243 -g		0,79		0,79
244 -b			0,81	0,81
251 -d		1,87		1,87
256 -c			0,72	0,72
267 -o		0,74		0,74
269 -l		0,98		0,98
269 -n		6,61		6,61
270 -f		0,46		0,46
270 -j		2,54		2,54
270 -k			3,07	3,07
272 -b			1,84	1,84
274 -c			0,66	0,66
274 -d			0,84	0,84
281 -d		1,05		1,05
296 -a	2,27			2,27
299 -c			1,99	1,99
299 -k		1,28		1,28
299 -m			3,11	3,11
301 -c		2,02		2,02
301 -j		1,31		1,31
301 -k			0,96	0,96
301 -n			1,53	1,53
302 -d		0,43		0,43
307 -f		0,59		0,59
308 -h			2,48	2,48
308 -j		1,94		1,94
308 -k			0,79	0,79
314 -b			0,68	0,68
315 -c			0,81	0,81

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
324 -a		0,59		0,59
324 -l			1,02	1,02
324 -m			1,14	1,14
325 -d		0,94		0,94
325 -g			0,6	0,6
331 -c		0,56		0,56
331 -d		0,34		0,34
335 -f			1,63	1,63
335 -m			0,36	0,36
337 -i			0,75	0,75
338 -f			2,37	2,37
347 -j			1,32	1,32
349 -h			2,02	2,02
350 -b			0,45	0,45
350 -c			0,69	0,69
350 -h			1,83	1,83
350 -j	1,66			1,66
352 -i		4,98		4,98
352 -l		2,19		2,19
352 -n		1,57		1,57
352 -s		1,75		1,75
360 -d			0,64	0,64
361 -i			0,7	0,7
361 -k			0,8	0,8
362 -k			0,63	0,63
366 -h		2,04		2,04
366 -i		0,48		0,48
369 -f		1,73		1,73
370 -h			1,45	1,45
371 -g			2,47	2,47
371 -j			0,64	0,64
372 -k		1,21		1,21
373 -b		1,54		1,54
373 -f			2,64	2,64
373 -g			1,73	1,73
374 -b		1,29		1,29
374 -d	2,9			2,9
374 -f	1,52			1,52
381 -c			0,86	0,86
381 -l			0,3	0,3
381 -m			0,45	0,45
382 -a			0,58	0,58

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
382 -j			0,94	0,94
382 -k			1,37	1,37
383 -g			0,48	0,48
383 -k			1,66	1,66
384 -k			1,25	1,25
384 -m			0,58	0,58
395 -d			0,83	0,83
396 -c			0,8	0,8
399 -f		1,3		1,3
401 -c			1,57	1,57
401 -k		1,01		1,01
401 -l		1,58		1,58
403 -a		1		1
403 -b			1,59	1,59
403 -c		1,95		1,95
407 -b			0,84	0,84
411 -j		0,57		0,57
417 -g			0,51	0,51
419 -b			3,65	3,65
419 -c			4,73	4,73
421 -c		1,74		1,74
421 -f			1,2	1,2
421 -k		2,2		2,2
422 -h		2,13		2,13
423 -k		0,83		0,83
423 -n		1,96		1,96
424 -a		0,54		0,54
424 -b			0,36	0,36
424 -i			1,05	1,05
424 -o		0,49		0,49
426 -h			0,67	0,67
432 -f			3,6	3,6
432 -g			3,88	3,88
433 -i			0,63	0,63
435 -a			0,59	0,59
436 -d			1,93	1,93
436 -i			1,45	1,45
437 -d			0,8	0,8
437 -g			0,65	0,65
438 -a			2,26	2,26
438 -g			0,58	0,58
439 -b			1,42	1,42

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
439 -c			0,73	0,73
439 -d			0,58	0,58
439 -f			0,65	0,65
439 -k			0,92	0,92
439 -l		2,03		2,03
441 -h		1,36		1,36
443 -h			0,83	0,83
444 -d		0,57		0,57
444 -h			4,66	4,66
445 -d			0,27	0,27
445 -g			1,55	1,55
446 -c			2,27	2,27
446 -f		1,12		1,12
462 -h			1,62	1,62
465 -j			0,55	0,55
466 -f			1,28	1,28
470 -d			4,29	4,29
479 -h		1,63		1,63
480 -f		0,91		0,91
480 -h		0,71		0,71
480 -k		0,83		0,83
480 -l		1,01		1,01
481 -g		0,73		0,73
482 -a		0,36		0,36
482 -j		2,68		2,68
497 -g			0,7	0,7
498 -b			3,16	3,16
499 -a			14,13	14,13
503 -c			0,43	0,43
505 -a			0,73	0,73
507 -j			1,91	1,91
507 -m			1,56	1,56
507 -p			4,79	4,79
508 -c			0,31	0,31
508 -i		0,15		0,15
508 -k			2,51	2,51
508 -l		0,69		0,69
509 -a		0,55		0,55
509 -c		1,76		1,76
509 -f		2,98		2,98
509 -i		1,11		1,11
509 -k		1,09		1,09

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
509 -n		0,63		0,63
511 -b		1,29		1,29
513 -c			2,82	2,82
514 -i			1,6	1,6
529 -h		0,79		0,79
531 -b			5,18	5,18
533 -j			1,97	1,97
533 -k			1,14	1,14
535 -d			1,66	1,66
535 -f		0,46		0,46
535 -g		2,52		2,52
535 -i			1,97	1,97
536 -h		0,63		0,63
538 -h			0,57	0,57
538 -k		0,98		0,98
538 -m			3,92	3,92
539 -a		1,04		1,04
539 -n		0,69		0,69
541 -d			2,59	2,59
543 -a			6,61	6,61
566 -f		1,32		1,32
566 -h		2,09		2,09
574 -p			2,65	2,65
574 -y		0,42		0,42
575 -a		1,55		1,55
575 -b		0,61		0,61
578 -f			0,87	0,87
578 -j			0,64	0,64
622 -i		3,13		3,13
623 -b			1,2	1,2
624 -g		3,84		3,84
625 -i			0,93	0,93
631 -b		2,28		2,28
631 -d		1,7		1,7
632 -a			2,46	2,46
632 -m			1,1	1,1
636 -d			4,17	4,17
637 -d			0,82	0,82
639 -a			0,59	0,59
647 -n			0,68	0,68
648 -g			2,23	2,23
653 -n			2,61	2,61

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
655 -h			1,23	1,23
655 -l			1,62	1,62
655 -m			2,07	2,07
656 -k			1,24	1,24
658 -a		2,45		2,45
658 -i			1,13	1,13
666 -p			0,77	0,77
666 -y			4,27	4,27
666 -z			4,26	4,26
667 -b			4,34	4,34
667 -f			1,01	1,01
667 -g			1,44	1,44
668 -l			0,63	0,63
668 -o		1,57		1,57
672 -g			0,07	0,07
672 -o			1,27	1,27
673 -f			1,58	1,58
674 -j			1,48	1,48
675 -a			1,65	1,65
675 -f		0,9		0,9
675 -i			4,12	4,12
675 -k			0,98	0,98
675 -o			1,46	1,46
676 -a			14,96	14,96
678 -b			1,21	1,21
679 -c			1,34	1,34
679 -i			0,51	0,51
679 -j			0,67	0,67
681 -m			2,3	2,3
682 -a			2,54	2,54
682 -m			2,52	2,52
682 -p			0,55	0,55
684 -c		1,27		1,27
684 -h			2,21	2,21
684 -k			0,58	0,58
685 -m		0,72		0,72
685 -n			0,51	0,51
689 -a			3,26	3,26
690 -d		1,48		1,48
690 -f			2,13	2,13
690 -l			1,26	1,26
690 -n			1,06	1,06

Kod siedliska Rodzaj powierzchni Wydzielenie	Stan zachowania			Suma końcowa Pow. [ha]
	A	B	Pow. [ha] C	
691 -h		1,63		1,63
691 -i			1,24	1,24
692 -c			5,6	5,6
692 -g			0,81	0,81
692 -h			2,19	2,19
692 -j			0,68	0,68
692 -o			0,75	0,75
696 -b			1,56	1,56
696 -k			0,48	0,48
696 -l			0,93	0,93
697 -b			5,81	5,81
698 -k			2,18	2,18
699 -b			1,17	1,17
699 -h			0,67	0,67
699 -i			1,82	1,82
699 -k			1,33	1,33
700 -a			0,24	0,24
700 -g			1,76	1,76
704 -b			3,8	3,8
704 -j			0,79	0,79
704 -t			0,53	0,53
706 -b			5,46	5,46
707 -c			0,6	0,6
707 -d			1,89	1,89
711 -b			1,51	1,51
715 -f		2,44		2,44
716 -j			1,92	1,92
72 -b			0,85	0,85
E-LS			2,36	2,36
126 -a			2,36	2,36
PS			1,3	1,3
72 -f			0,84	0,84
72 -h			0,46	0,46
SUKCESJA			2,87	2,87
658 -f			1,74	1,74
668 -d			1,13	1,13
ZRĄB	1,49	0,46	3,46	5,41
240 -f		0,46		0,46
374 -g	1,49			1,49
433 -g			1,58	1,58
706 -g			1,88	1,88
Suma końcowa	42,95	1039,83	2928,07	4010,85

